

אל מקום שהנחלים הולכים

מאז הזקין אדון מירון, זו דרכו: להקיץ בטרם שחר, ובעודו מותח אברים בצינה הלוטפנית, להתענג על שלווה הבוקר. מסתבר (יטען באוזני האישה שלצידו), שדווקא לעת בלותו, ממתינים לאדם מבחר מנעמים מאותם ששימר הבורא ליראיו לעתיד לבוא, למנות ביניהם את רפיון הבשר וערבוביית הזיכרונות, טובלים ברוטב ייני של רוגע, ושעות אלה אף הן. כה דמומות עד שניתן להאזין בהן לתנועתו המתנגנת של היקום, חרישית וזכה ומתמדת. זו דרך האל לתגמל את אוהביו, מוזג לכוסותיהם בנדיבות שפע זמן, טובעני ורך כשמיכת פוך.

אלוהים הוא הזמן (הוא מבאר לה), לכן כטפטוף משולי אדרתו. מה פלא שדי לבני גילם בארבע חמש שעות שינה, ומתעוררים אל יחידותם בעוד העולם שרוי בחשיכה. לבד הוא שם ההוויה, ממש כערירותו של בורא עולם.

אחר כך הוא מזדקף, תוחב כפות רגליו בנעלי הבית המהוהים ויוצא, תקיף והחלטי, לאסוף את עיתון הבוקר שהוטל ביד אמונה ממכוננית חולפת. הנה הוא, זרוק על השביל, לכן לנער מהחול שדבק בו ולשאתו אל חמימות שמיכת החורף, שם יפתח בדפדוף על פי סדר קבוע. תחילה הצצה מרפרפת בעמוד השער: עוד הרעה במצב ראש הממשלה, גיבור מלחמות ישראל, המוטל אין אונים על מיטת חוליו (מתי יבוא לכך סוף), או הכרזתו הקנטרנית של הנשיא האירני המתעקש להמשיך בפיתוח פצצותיו המאיימות (אין ספק, טיפוס נקלה, ממש ראש משפחת פשע, וצריכים היו מזמן לטפטף רעל למזונו). לפעמים זעקה בוקקת באדום לרוחב הגיליון על הרוגים ופצועים בפעולה ביטחונית בקסבה של שכם, ומתחת לה תזכורת לקראת משחקה של הנבחרת הלאומית עם איזו מעצמת כדורגל אירופית (צירוף נלעג).

חצי דקה לכותרות שדי והותר.

אחר כך תור העמוד האחורי: ארגון אל קאעידה נגד אנג'לינה ובראד המצלמים סרט על העיתונאי היהודי דניאל פרל (ההוא שחיות אדם שיספו את גרונו מול המצלמות בפקיסטאן, הוא מזכיר לאשתו שכבר שקעה בספרה). עכשיו ידפדף מן הסוף אל ההתחלה, תוך רפרוף בידיעות הקטנות (פורץ בן שבעים שנלכד בחוף אולגה, אב ששבר את רגלי תינוקו בן החודשיים, וילדה פרואנית בת שמונה הנמצאת בשלבי היריון מתקדמים. הנה ידיעה על גופת אישה צעירה שנתגלתה על מדרכת הרחוב וטרם זוהתה).

איזה עולם.

סוף סוף מודעות האבל.

תמיד במקומן ובשפע, ובחברתן יבלה שעה ארוכה.

ראשית יבדוק אם באה שעתו של מי ממכריו. בני השבעים הם חבורה נכבדה באוכלוסיית המוספדים. לעיתים בשמם המלא המודגש בגדול בלב המסגרת השחורה, בתוספת ביטויי צער ויגון קודר, או הדגשה שנגאלו ייסוריהם. לעיתים כניחומים על מות האב, האח, או בן הזוג של פלוני, מנהלנו או עובדנו היקר ובני ביתם, ואז אין חובה לנקוב בפרטי הנפטר, ההופך כמובן לדמות משנית. בכל זאת נאה יותר, גם

מכובד (תטען אשתו), כשטורחים לציינו בשמו, ואפילו רק הפרטי. הוכחה שבכל זאת יגעו מעט, התאמצו לברר. הוא מגחך, הרי תפקיד המזכירה, די לה בעיון קצר בטופס שבתיק האישי או חיוג אל בית האבלים להביע צער ובהזדמנות זו.

(הלו, האם משפחת יצחקי. כן. מדברים מהמשרד, מדברת אורלי. קיבלנו את ההודעה העצובה על פטירת האם, ואנחנו משתתפים בצערכם. תודה. כלל לא ידענו על מחלתה. סרטן את אומרת, השם ישמור, בוודאי התייסרתם קשות. הו כן, בוודאי שמכירה את עמי, מחזיק בתוכו ואינו משתף. אגב, מה היה שמה, סוניה איזקסון, נכון סוניה, אז מסרו את תנחומינו לעמיצור ולכולכם, היו חזקים ושלא תדעו עוד צער. וגברת יצחקי תחוש לבשר לבעלה שכבר התקשרו, כמה נאה מצידם, קיצרו לבל יהיו לטורח, ובכמה רגש ביטאו את הזדהותם).

הנה שיחזר.

(חיוך על פני שולה, למה גרר דווקא את אורלי, פקידת המועצה השמנה, ומהיכן העלה את השם עמיצור שלא בדיוק מצטרף אל יצחקי. עמיצור איזקסון נשמע לה אמין יותר).

לפעמים יבלוט מאחד הריבועים השחורים שם ידוע, עסקן נשכח שפעם כיכב בחדשות. האם זוכרת את הפייננטיין ההוא מפרשת הקבלן טפלו, מי חשב שעדיין חי הנוכל, והיכן הסתתר שלושה עשורים. ואשתו שכבר שקועה בספרה תהנהן שכן, מצלצל לה מוכר, ובחשבון מהיר צריך להיות קרוב לתשעים. בוודאי שבר כלי רפה שכל, נתון לחסדי מטפלת זרה, המחליפה בסבלנות את חיתוליו, מטלטלת מצד לצד למנוע פצעי לחץ. הנה סיבה להתארכות החיים בדור הזה, שלוות רוחן ועדינות מגען של העובדות הסיעודיות הזרות. כל כך שבריריות, ובכל זאת זוקפות את הזקן, הופכות ורוחצות בקערת מים ומטלית, ממש ברכה משמיים.

שלא נגיע.

לעיתים מככבת במודעה דמות מעולם הבידור, הזמר בעל הצמה הקלועה ועגיל באוזנו. (היום כבר תופעה שכחה, אבל אז עדיין עורר דחייה). זכור כשחצן לא קטן, האמין שרק הוא ואלוהים. לגחך איך חולפת תהילת עולם. כן כן.

ובנימת סלידה את המילה תרבות.

אבל הרוב שמות זרים, טובים לשעשועי דמיון.

הנה אסתר גוטסמן, אלמנת ר' פינחס גוטסמן מקרקוב. אישה שעל פי גודש רשימת האבלים, ראתה לא מעט בחייה. בנים ובנות, נכדים ונינים, חלקם מתהדרים בתארים אקדמיים, גם כלה עורכת דין. נראה שלא ידעה מחסור, גם על פי הנרמז מכתובתה. בפירוש מודגש מקום השבעה בבית המנוחה בגבעתיים. ורק אזכור העיר קרקוב.

האם כדי לציין אלמנות נושנה, עוד מהשנים שקדמו למלחמה הנוראה (בייחוד שם, באזור שכינו בזלזול גליציה), או פרט שצורף רק כסימן מזהה. אם להעדיף את האפשרות הראשונה, הנה סיפור על אשת תעוזה שנטלה את ששת יתומיה (לחזור ולמנות, אכן ששה), וחרף כל האזהרות יצאה לדרך, וכך מילטה את כל החבורה מגורלם האיום של המתמהמהים. אולי הייתה זאת צוואת הבעל שממיתת חוליו השביע את הגברת אסתר, להשלים את המעשה שכבר החל לארגן, ונמנע ממנו עקב מחלתו.

היה נביא ר' פנחס גוטסמן, ראה את הנולד.

או שמא גביר עשיר ונכבד בעירו, שבהשראת רגע (או בגלל הסתבכות כספית מאימת) חיסל עסקים חובקי עולם ותוך התעלמות מדמעות זוגתו ומתוכחות קרוביה, גרר את משפחתו למדבר האסיאתי, אל בין פראי אדם שכל שביב תרבות מהם והלאה, להקים חנות ומחסן לחומרי בניין ועצים. לא נזקק לשנות המתנה רבות כדי להודות לבורא על תושייתו.

כבר שנים רבות שאינו בין החיים, אבל מסתבר שעדיין זכור לטוב בקרב יוצאי עירו.

שונה הסיפור המבצבץ מהמלבן הסמוך, הודעת השתתפות בצערה של סימונה בלקפול על מות בנה, וחתומים: ידידים. כך, בלא פרוט שמותיהם. גם החלפת המילה צער בביטוי הלא שכיח לבנו עם, בצירוף תוספת המגדירה את המוות כטרגי.

לבנו עם סימונה (סימי) בלקפול על מותו הטרגי של בנה.

זעיר, מקורי ומעורר תהיות.

ראשית היכן הוא מר בלקפול עצמו, האם נפטר, או שמא התנתק משאריו ושב לארצו. על פי השם עליו להיות יליד אנגליה, צעיר ציוני שהגיע לכאן, הכיר נערת חמד (מזרחית, בכך אין ספק), התחתן, הוליד בן (יחיד, כך נראה), ומסתבר שלא מצא את מקומו. סיפור שכיח.

ושמא כלל לא יהודי. תייר זר או מתנדב באחד הקיבוצים. הסתבך בהרפתקת אהבים וסרב לגרור אחריו לארצו את תוצאותיה. לפחות הגון דיו להעניק את שמו לנערה ולצאצאם.

אישה מוכת גורל סימי בלקפול, קודם הבעל (עם או בלי מירכאות), עכשיו הבן היחיד. האם מחלה, תאונה, או (מה שסביר יותר) התאבדות. עכשיו מה נותר לה בחייה מלבד אותם ידידים אלמונים, ובן כמה היה הבן כשנסתיימו חייו.

אחת עשרה מילים שעטופות במסגרת השחורה, מותרות שוליים הבולטים בלובנם, מותרות מועקה שלא תתכווץ גם אם תבחר בפרשנות שונה. וכי איזו נחמה על מות ילדים.

לפעמים אולי מוטב כך, תנסה אשתו. שווה בדמיוןך בעל מום, מרותק למיטתו במוסד למחוסרי תקווה, ובנוסף לקוי בשכלו, עינוי לו וסבל לסביבה. (מה שמסביר את הסתלקות הבעל, דיוויד בלקפול או איך שנקרא. חזר לארצו, אך מקפיד על משלוח דמי המזונות בכל ראשון לחודש).

אדון מירון מציץ באשתו. סבור היה ששקועה בספרה ומסתבר שמאזינה למלמוליו.

וכי יכולה להתרכז כשאינו חדל לפטפט, גם אם מילים המכוונות לאוזניו שלו. מתופעות הזיקנה, היא קובעת, הדיבור אל עצמו, כאילו מעקף חיצוני לצינור המחשבה שנאטם. מהמוח לפה וממנו לאוזן ודרכה בחזרה לתוך הראש פנימה. מצחיק.

יציע לה להניח את ספרה (בוודאי עוד אחד מאותם משחיתי נייר שכשתגיע לעמוד הסיום לא תזכור איך התחיל), ולהצטרף אליו. משוכנע שיידבק גם בה חיידק הבילוש. טוב לחידוד המוח לא פחות מתשבץ ומרתק פי כמה. הנה יבחר לכבודה אחת מן הקלות במודעות היום, כפתיחה.

עיניו משוטטות בין פסיפס המלבנים שמרצפים את העמוד עד תחתיתו, יעקוב לוי, איש חינוך ודעת, וחזה אידלסון, נדבנית רבת חסד, עתירת מצוות. הוא מעיף מבט באלה הצנועים יותר המרוכזים בשוליים, סוג שאינו מנקר עיניים בראוותנותו, גם בחשיפת רגשותיו. לשלמה אלוני, משתתפים בצערך על מות אביך,

טי אס קרטון בע"מ, ההנהלה והעובדים. או בית נטופה מחשבים משתתף אבל העובד שמריה נוטמן בהילקח רעייתו ז"ל. ניסוח המעלה חשד שאין מדובר בבכיר מהנדסי החברה, אולי איש התחזוקה. צץ במוחו הטיפוס שמרל, מהמוסך של אגף הפיתוח בבאר שבע. דמות נכבדה שפסקה מי לחיים ומי למוות, כלומר היכן ישובך רכבך בתור הממתינים לטיפול. היה שוקל בדעתו ומחליט בהתאם לתרומתך למאמץ הלאומי, על פי התרשמותו כמובן. היכן הם היום בעלי הגוף הללו, בוודאי עצמות מתפוררות, אבל הותירו אחריהם דורות ממשיכים, שעירי חזה ורודפי שררה, אולי מבעלי מגרש לסחר במשומשות. מבטו נעצר בתחתית העמוד, ושתיקתו המתארכת מעוררת את האישה. חשה ברחף בלתי מזוהה שאינו משדר רוגע, אולי ריח או גלי חשמל. לאחר ארבעים וחמש שנות חיים בצוותא, כבר מתורגלת בכל הבעה, קמט מצח ואפילו קצב נשימה. יותר מדי תופעות המפורטות במוספי בריאות וגריאטריה, מעוותות את ההתנהגות עד שמוטב בסמי הרגעה. אחזים כבר ניסתה לאחר שגם במרפאה המליצו. חייבת, אמרו, לטובת שניכם, וכמובן אין טעם להביא לידיעתו, פשוט המיסי בתבשיל אחת מדי יום. מה קורה, היא שואלת.

צל על פניו, כזה שלא נובע ממקור אור חיצוני. הוא מציץ בה ועדיין עם עצמו. כמתוך החלטה הוא מצביע על זו הפינתית שבקצה משמאל, ותנועתו כאילו מכריזה ששב לשחק. היא קוראת, מודיעים בצער על מותו של אלכסנדר ואניק, ומתחת, המשפחה. קצר עד להדהים. אם תושמט גם מילת הצער יהיה מנוסח כמברק. גם צרה מכל שכנותיה, לכן דווקא בולטת. הוא בוחן אותה במין חיוך ערמומי, ממתין לפרשנותה, להשגותיה. הנה תנסה. ראשית, אין רמז לכתובת ומושב האבלים, משמע לא הזמנה למנחמים, יותר כמידע לכל המעוניין. אם כרוך בצער (כפי שמצוין וכלל לא בטוח), הרי שהוא עניינם בלבד. גם ניכר שלא אב לבנים, לא נכדים, לא בת זוג. האם להסיק שאיש צעיר, או שמא זקן ערירי. לא היו טורחים לפרסם בעיתון על פטירת אדם בלתי ניכר, זו דעתה. (משערת שרוב המתים אינם זוכים להופיע בעמוד המודעות).

תמהה מה מסתתר מאחורי הביטוי המשפחה.

גם השם אלכסנדר שאולי רוסי, כלומר עולה חדש, מאותם שהגיעו חסרי כול, לא חסרי חוליים. קיווה למצוא מרפא בארץ הפותחת את זרועותיה לכל נזקק, לעיתים ספק אם בכלל יהודי.

אינה מוצאת עניין באלכסנדר ואניק.

(משמע אינה נזכרת, מהרהר מירון, אבל בוודאי תיזכר כשיצורף השם בקה, לא מרתה, משוכנע שעליה לא סיפר).

היא טוענת שמנוסה כל כך בקיצור עד שאין גבול לפרשנויות, עשוי להיות הכל, אבל אולי מבחין הוא במה שנעלם מעיניה. יותר חכם וגם רכש ניסיון. (למה בכלל נענתה להזמנה).

יש במראהו סימני זיקנה, שעכשיו ניכרים במיוחד. לא סתם קמטים וכתמים, אלא משהו בסיסי במבנה הגולגולת שהשתנה והפך זר. גם השיער האפור שמתרכז מעל האוזניים ובעורף, מעניק צורה עגלגלה וכבדה שאינה יפה בעיניה, ומה קרה לשיניים ששוב אינן סדורות זו לצד זו, מחרוזת סימטרית שעל פי טענתו ירושה מאביו, אותו כמעט אינה זוכרת.

גם העפעפיים הפכו סבך פרוע. רק עתה הבחינה.

מעלה את לחץ דמה אלכסנדר ואניק.

פתאום חשד שצץ במפתיע: אתה מכיר אותו. במנגינה שספק שואלת ספק קובעת, ונוכח ההנהגון שמצטרף למעין חיוך, מטיחה ברוגז שבאמת חוכמה גדולה.

היה קיץ והייתה ערימת החול, עליה בילה הנער עם ילדי השכונה את ימי הקיץ הארוכים של החופש הגדול, מתפלשים ומתגוששים להנאתם, גם מתדיינים על המלחמה שהסתיימה וזו העומדת בפתח. יוייליק ואשרק'ה היו פוזלים אל רגליה השזופות של עדה לשצ'יק, שמכבר סומנה יעד לאונס שמחובתם לבצע ובהקדם. כבר בת שתיים עשרה וטרם טעמה ממעדני החיים, אדרבה, קבלי עצה מהוריה, אנשים שיודעים כמה דברים. והיא בתגובה הייתה נכרכת סביב ששקה, ובלא להמתין להסכמתו משלבת זרועה בזרועו וקובעת שמכולם, היחיד שתשמח אפילו לנשק. עתיד להיות בעלה, לכן מותר.

מי מדבר על נשיקות, ביטל יוייליק, משהו שהרבה יותר נעים.

הוא היה בן חמש עשרה והתפאר בידיעותיו. מוכן להתערב שאפילו התחלה של שדיים אין מתחת לחולצה שלך.

תמות, איחלה הילדה.

מוכן להתערב, התעקש יוייליק, מסכים שתראי לסשקה ומה שיגיד.

סשקה, שכבר הצליח לשחרר את עצמו מאחיזתה, הודיע, אותי תשאירו בצד.

מוכן להתערב שעוד לא ראית שד של אישה.

אשרק'ה העיר שלא רק ראה, אפילו הכניס לפה וינק אלף פעמים. התחיל תכף כשנולד, הממזר, ועצה לסשקה שהיה זוכה אילו נענה להצעת ההתערבות. צהלה פראית פרצה מגרונו של יוייליק, בטוח שהנאה גדולה למצוץ מהשד ההוא, היה שמח להתחלף איתו, מעשה כשר בהחלט, כי הרי יש נשים שמניקות תינוקות בעד כסף. מירון (שעדיין מירקין בעת ההיא) גיחך שיש העושות עוד דברים בעד כסף, וסשקה ביקש שגם את אימא שלו ישאירו בצד. כבר אסור לחלק מחמאות, רטן יוייליק, ועדה הסבירה שזו מילה גסה שלא אומרים בחברה, וגם את האחרות שלא רוצה להגיד. פעם קיבלה סטירה מאבא שלה בגללן.

האבא הזה, אדון לשצ'יק הגדול, היה חולף לפעמים על פניהם בהבעת חשיבות. הוא היה מפקד השכונה. הייתה לו תפיחה מעל הברך, והכל ידעו שמסתיר אקדח בכיס פנימי שנתפר בתוך המכנס. בהליכתו היה מטלטל את ידיו כמו הצועדים בסך ביום המהפכה במוסקבה. תגידי לו שלא יעשה רושם, אמר הנער, עוקב אחריו עד שזה נבלע בשער הבית, במקום בקצב שמאל ימין מוטב שיתאמן בקליעה למטרה.

רמז לפרשת הוקי ולאסי, כלבי השמירה שנעזבו לאחר שחברת בילדקו השלימה את מכירת הדירות וחסלה את מחסניה. נותרו שני אלה, אימת נשות השכונה, ששוטטו רעבים ובלתי מרוצים, הופכים פחי אשפה בחיפוש אחר מזון, לפעמים טורפים חתול אשפות שלא גילה זריזות מספקת, ונוהמים באיום על כל מי שנקרה בדרכם. הוסבר שהובאו על ידי השומר לוסטיג, שנשכר להשגיח על אתר הבנייה, וכבר סיים והלך, אין יודעים לאן. לכן למצוא גורם כלשהו שיאמץ את הנטושים, אולי קיבוץ בנגב או מפעל על גבול יפו הערבית, גם המשטרה הבריטית עשויה לגלות עניין. אמרו שלכך התנגד לשצ'יק, טען שיאמנו

להריח אבק שריפה וישתמשו בחיפושים אחר מחבואי נשק, זאת אומרת נגדנו. עד שארעה ההתנפלות על גברת אידלמן ששבה מקניות בעיר וקיצרה דרך הפרדס הנטוש. סיפרו שרמסו כל מה שנשאה בסליה והיו קורעים גם אותה, אלמלא חש לעזרתה אדון שירי ומילטה שרוטה וממרת בבכי. היה ברור שחייבים לשים קץ, אולי בעזרת רעל או סם מרדים שיעורבב במזונם, ונטל על עצמו אדון לשצ'יק את המשימה, לא לחינם נתמנה על ידי ההנהגה הלאומית למפקד השכונה.

על האירוע יכול היה להעיד כל מי שהיה אותה שעה ברחוב, זאת אומרת הזקנה רוז'יצקי וסבתא גלוברמן שצפו במשחק הכדורגל של ילדי השיכון, ואדון בז'רנו הזקן שצפה בשתי אלה. היה זה משחק התערבות שהתנהל על הכביש ונועד לקבוע למי מהבניינים נבחרת עדיפה. כבר כמעט הושגה הכרעה כשנשמע מטח היריות. הכל הפנו מבטים לעבר מקור הרעש, ממנו התרחקו בריצה צמד הכלבים, חולפים על פני הצופים המבוהלים בצעדים קלילים, ונבלעים בשיחי הלנטנה שבחצר שקולניק. לא נראו פגועים אפילו במקצת, גם לא נחפזים, סתם מחליפים מקום מרבץ לאחר שנרמזו לזוז בדרך כל כך רועשת. מבין עצי השמוטי היבשים למחצה הזדקף אדון לשצ'יק, מתנער מעלים ועפר, ואקדח שלוף בידו כשחקן במה המצפה לתרועות הצופים.

היה יכול להרוג אותנו, אמר סשקה, ויויליק השיב שלשם כך יש צורך לפגוע. הוא נפנף אל לשצ'יק וביקש לדעת כמה היו בנוסף לשניים שראינו, ובוודאי פצועים גם הם. אם יש גופות.

ממרפסת הקומה השנייה קראה גברת ואניק לסשקה לעלות מיד הביתה, ויויליק האיץ בו להתקרב אליה שתראה שחי, ואנחנו נלך לעזור לו לאסוף את התרמילים.

אבל לא היה צורך כי התכופף וליקט בעצמו. אחר כך פנה אל החצר שלו שאחרונה בשורה, פוסע במרץ חרף גופו המגודל והכרס הבולטת. הזקנות עקבו אחריו בהערצה. אדון בז'רנו מלמל על אנשים מיותרים בעולם שלנו שכולו בצורת גוש בוץ. צפוף מרוב חרקים שממש אי אפשר לנשום, אמר אדון בז'רנו, וחזר ומלמל שצפוף.

הצפיפות התחילה אחר כך, כשהרחובות התמלאו בעיראקים, והשדות בשלדי בניינים. בינתיים עוד לא הרגישו. לכן מוזר איך ידע להקדים את כולם, מוזר ומעורר פליאה. יותר מיובל שנים חלפו על הנער מאז, ועכשיו אולי היו זהים בגיל, אבל מסתבר (שח לאשתו) שבני השבעים של פעם היו כפופים יותר, התנועעו בקושי וגררו רגליים, שברי כלים ממש. לא חשנו כלפיהם שום חיבה, אפילו לא רחמים. לזכור שבעיתות מצוקה ומאבקי קיום. כל בחזר וטוב לנשק, והללו רק עול, פיות להאכיל. הרי חיו את חייהם וטבעו של עולם שבא זמנם להתפנות.

איך משתבץ המוות במחשבת ילד. מרביתו אי שם באירופה, מתואר לפרטיו בגיליונות עיתון הבוקר. ואם מוצא דרכו גם לכאן, בעיקר אל כאלה שאינם מוכרים או שכבר זקנים ובאה שעתם. גם אל סנדרה מילר שכונתה 'האנגלייה' ונפטרה מסרטן. אמו סיפרה בארוחת הערב איך הבחין דוקטור פרידמן בגוש בולט

מתוך שדה השמאלי של האישה הצעירה בעוד זו עומדת מולו וצוחקת, וכעבור שלושה שבועות כבר לא הייתה בין החיים. עוד אחת, הדיירת מהבית האחרון שאמרו שאחות בבית מחסה לחולי נפש. זו התאהבה באחד המטופלים, הביאה לגור בדירתה, והסוף שנחנקה בידי למוות.

אביו ציטט אמרת חז"ל על אהבה שמקלקלת את השורה.

עניין שונה הבז'רנו הזה שתמיד שוטט בחוץ, ויותר משנע, ניצב על מקומו מתנדנד קלות. הבן שלו, גבר נמוך ושעיר שכינו בז', היה פוסע בכל בוקר לעבודתו, או שמא לומר רץ, חולף על פני חבורת הילדים בדרכם לבית הספר, וכאילו לא מבחין. אי אפשר לברך בשלום את מי שנמנע מלשלוח מבט אפילו אל ילדיו שלו, ורק להעיר שאם כל כך ממהר, למה לא יקדים לצאת. לא ממהר, באר נציג הדור הבא, הבכור פינחסי בז'רנו, כזה גם באכילה ובדיבור, אפילו כשיחד משתינים בשירותים, תמיד משיג. (איך יחד, שאל הנער, ופינחסי הסביר שעומדים משני צידי האסלה או משלושה, ונזהרים לכוון פנימה, לא להתיז. בגלל שרק קמו מהשינה ולא יכולים להמתין הרבה זמן בתור. אבל לא האם והאחיות, כי עושות בישיבה לכן כל אחת לחוד).

כשפתאום עברה השמועה שמת, נענעו בראשים במכולת של מוטי, דיברו על מום בכבד שבכלל לא ידע על קיומו והתגלה רק כשקרה. לכן מיהר, קוננה גברת דושינסקי, לפעמים הלב לא מגלה אפילו למוח, רק דוחף להזדרז ולהספיק.

לחינם נחפז והכל על פי מה שנקבע מלמעלה, פסק מוטי ביום שהוציאו את הרהיטים והעמיסו על משאית. גם את עצמם. גברת בז'רנו התיישבה בקבינה, והילדים טיפסו מאחור על סולם מטלטל שתלה הנהג, נדחקים בין מיטות הברזל והמזרנים. לשבת כל אחד במקומו ולא לקום עד שנגיע, הזהירה אמם, מטילה על פינחסי את תפקיד המשגיח. רק לאחר שנעלמו מעבר לפנייה לכביש הרצלייה שמו לב שלא לקחו את הסבא. השאירו.

זה הופיע כבר למחרת, התייצב בצל האזדרכת שבחזית חנות הירקות, ומלמל על קולות בכי מתוך הארגזים, ציוצי סופראן של עגבניות ופלפלים, והבס של הסלק. מקהלה מחרישת אוזניים. כמה אכזרי, קונן הזקן.

סשקה סיפר על אנשים בגרמניה שלא אוכלים בשר. לא מסוגלים להכניס לפה חתיכה מגוף של בעל חיים אפילו מבושל. והאח של יויליק, צביקי, שאל מה אם כך אוכלים בארוחת הצהריים.

תפוחי אדמה ואטריות, או אורז.

אבל מה המנה העיקרית.

סשקה צחק. גם לא משתמשים בעור לתפור נעליים או חגורות.

הנער אמר שפעם היו אוכלי אדם והיום כבר לא. אבל הגרמנים הם רוצחים, הורגים אפילו ילדים, אפילו תינוקות, אז איך.

סתם פטפוטים, ביטל יויליק.

שהרגו.

שלא אוכלים בשר. אולי בהודו, כי עניים.

גם גברת ליפשיץ כאן אצלנו, התעקש סשקה. יויליק הציץ בו, בוחן אם בכוונת התגרות.

מי.

פלה ליפשיץ התגוררה בבית הדירות הפינתי, רכושו של בעל המלון אידלמן, שהשכיר לזוגות צעירים בעשרים לירות לחודש כל דירה. להגדיר כסערה עם שיער מתולתל ופרוע, ושפתיים מרוחות באודם עז. כשהייתה חולפת על פנינו עצר יוייליק בשיחות ונצמד בעיניו אל חיטובי גופה, בולע וממלמל, איזה צירוף, מפני שמונתיים צרות, חוצצות בין חזה שופע ואחוריים שעוצבו ביד אמן. ממש מזיל ריר, קונן ולא חדל עד שהסתירו השיחים מעבר לפינת הרחוב. סשקה חיווה את דעתו שעיקר היופי העיניים, אולי גם השפתיים, זה בעיניו. אבל יוייליק הסביר שאמנם כך בשירים, עדיני נפש, לשון רמזים מתחכמת על הררי ארצנו ופרי הרימון. יבוא יום ותבין.

מילא שפתיים, אבל מה אפשר לעשות עם עיניים.

לעשות, מזה ששקה ויוייליק קרץ.

את אדון ליפשיץ ראו רק לעיתים רחוקות. אמרו שבענף הקמח. מתרוצץ בין הטחנות ועושה עסקים. עושה כסף, התאוננה גברת אידלמן, ובינתיים נהנית הפרוצה מן ההפקר, לא טומנת את ידה בצלחת. דווקא טומנת, צחק מוטי, ובהרבה צלחות.

דיבורים בחנות המכולת שלו, איפה שיכולת ללמוד על המתבשל בכל המטבחים. מוטי היה אחיה של גברת אידלמן וניהל את החנות בחדר שהוסיפו בצד הכניסה למלון. אמרו שעל פי דרישתה, ושממנה רוב הכסף שמאחורי הרכוש המשפחתי. רק בדרך זו ניתן היה להסביר את נכונות אדון אידלמן לשכנות העסקית עם גיסו. אולי גם את בחירתו באשת נעוריו ואם שלושת ילדיהם. היה בו מן הדורס, גס, תוקפן וחסר עכבות, בכתונת שתמיד לבנה וצווארונה פתוח ברוחב לב, נעליים גבוהות עקב ושפם מעוצב ושחור החותר אל הלחיים. מפעל האירוח המשפחתי כלל חדרים שמילאו את הקומה השנייה והושכרו על בסיס יומי, ומתחת בית קפה שיותר מקפה זרמו בו יין ובירה. את הלקוחות ניתן היה לזהות על פי מכוניות הפאר הצבעוניות שהוחנו בחזית המדשאה, אפנדים בריאי בשר משיח' מוניס.

שברולט, קבע אשרק'ה, שתי הכחולות והאדומה, וההיא בצד מוסטנג, הכי שווה.

מצוחצחות שגם לא גרגר אבק ושפע פנסים ועדיי ניקל, ומבעד לזוגיות המושחרות התאמצו הילדים להשוות את שעוני המהירות שהעידו על עוצמת המנועים.

זו הכחולה חיה רעה.

ממרחק השנים שמכרסמות במוסכמות, סודקות בסיד, גם עמוק יותר בבטון. משל לטפטוף מברז דולף, כה קל שמעודד התעלמות, עד שכבר ביצונת ירקרקת שופעת יתושים. אדון מירון חיך כמי שפענח בהברקת פתאום. לא העלינו על דעתנו, באר לאשתו, ועכשיו תמה אם גם בעיני התושבים הבוגרים, ההורים, השכנים. מפעל שהתנהל בראש חוצות, בלי שום מאמץ להסתיר, ועוד עם שילוט צבעוני מאיר עיניים, מור חבצלות מלון ומסעדה. איך מגיע מלון אל שכונה מבודדת בין פרדסים נטושים. וכשראה בעיניה שממתנה שיפרש, משמע לא הבינה, מלמל, בית זונות.

צינת לילות נובמבר שמתעצמת עם השנים, לא פוחתת גם שמציצה השמש, ואדרבה, מפיצה קור אף היא. מפני שמתקרר העולם, מתגלגל לאיטו לעבר עידן קרח חדש שכל השומר נפשו יקדים ויאבד. המוות הוא קור (הנה קביעה שטרם הקדימו אחר), וככל שקרב (והרי קרב בלי הרף גם אל מי שטרם נולד), הוא שולח זרועות לחבק. לראות את האישה שאיתו מתעטפת בשכבות של לבוש. גופיות פלנל, היא אומרת, המצאה מדהימה, וגם הסדינים. הוא צוחק, הנה רעיון שעוד לא העלה איש, תכריכים מפלנל. יעשה הון מי שירשום פטנט, ורק שמגביר את זיעת הגוף, את תחושת הזוהמה. לכן להתרחץ, היא אומרת, ולהחליף בכל יום, גם בחורף.

מי שמקפיד על הניקיון. ומי שלא, בין כך ובין כך לא יחוש.

לא את המצעים, הוא אומר, טרחה רבה מדי.

שיח זקנים.

הזדמנות לגלות לה מחשבה שצצה לאחרונה במוחו, ושבה חוזרת בכל פעם שעוצם עיניו במקלחת, אפוף בזרם המים הלוהטים. התגלית שלא קיים ניקיון מוחלט, אפילו לא למשך שנייה אחת. הרי יודעת, מיליארדי בלוטות זיעה שעל העור, טורחות בלי הרף, לא שובתות מעבודתן עבודת נמלים, רק שטפת וכבר פלטו שנית. מערכת מזוהמת הוא הגוף החי, מטפטף פסולת כמו מנוע מעשן. עכשיו עלה בדעתו שלכך כוון סבא בז'רנו בדיבור סתום.

הרי סיפר לה על אותו זקן שהתריע מפני הצפיפות, הכן הוא.

תחת אותו עץ אזדרכת שכבר הוזכר (ושעתיד לעלות באש באורח מוזר לאחר זמן), נושם בכבודת וכאילו מרחרח בכל מי שעובר, ממלמל שמגיע עד אליו.

הריח.

אולי אחרי שלושה חודשים, אולי שישה. לעת קצב משלה כשאינה בראש דאגותיך. להגיד בשפה מליצית שעברה הרינה במחנה על המנעול בדירת בז'רנו. הוחלף בלא התראה. בלי ספק מעשה ידי הבעלים החדשים, והושאר הזקן בלא קורת גג. שערורייה, אמרו האנשים, ואיך יתכן, ועד להיכן מגיעה הרשעות. מי שטרח להודיע למחלקת הרווחה, ואי מזה צץ על המדרכה מזרון בלוי (לא נודע ביוזמת מי). גברת אידלמן הביאה צלחת מרק (הרי נותרות אצלם בסירים שאריות שנזרקות בסוף היום. מי זורק, מצרפים לתבשילי היום הבא. לא לאכילת מרק מגיעים האפנדים האלה. אז מאיפה. כאלה שיחות). כבר היה חורף, ויכולת לרעוד מתחת למעיל רק למראה הזקן הקופא ליד הארגזים של הירקן שוקר. גברת גלוברמן הציעה שאולי לשכן במלון. לא יפשוט את הרגל אדון אידלמן אם יפריש מיטה אחת עד שיזוזו סוף סוף שם בעירייה. למה לא תשימי אצלך, ענה אידלמן, רק זה חסר לו, שייתקלו האורחים ביצור המזוהם.

למה מזוהם, האם אין די חדרי מקלחת.

וגם בחורה צעירה לעזור לסכן את הגב.

מאלה שמשעשעות את האורחים. ראו אותן מגיעות בפורד מסחרי שהיה עוצר מול הכניסה, ואדון אידלמן בעמידת מנהל, ממתין שתיכנסנה. לא יכלו לעמוד מהצד ולהסתכל מפחד שירים קול, ישאג, כן ילד, מה מחפש. לכן סתם לעבור כאילו בדיוק חוזר הביתה או בדרך לתחנת האוטובוסים בכביש הרצלייה. וייליק

דאג לארגן כך שלא יעורר חשד, לקבוע את התור ולהחליף את הכיוון לסירוגין. חמש, דיווח הנער, ולא הייתה הבלונדה. כבר זיהו אותן לפי הצורה והעניקו להן שמות כינוי משלהם, האנקונדה והאדמונית, והחולבת. אף פעם לא ראו כשהלכו, והאם באותו רכב הסעה. יוייליק שיער שבשעות שכמעט בוקר, מחכות שיסתלקו הערבים. בטוח שעושות כסף טוב.

בוגדות, קבע אשרק'ה.

למה בוגדות, מרוקנות את כיסיהם.

בושה לכולנו, התעקש אשרק'ה, לעם היהודי.

אחר כך חדלו האורחים. אמרו שברחו ללבנון והממשלה תפסה את בית המלון כדי לשכן את השגריר מצרפת. הייתה מלחמה ומטוסים מצריים הטילו פצצות בסביבה. כשנשמעה אזעקה היו עומדים בכניסות לבתים, איפה שהיה הבטון כפול בעובי, מוכנים לזנק החוצה אם בדיוק תיפול הפצצה עליהם. גם השכנים מהקומה השנייה, סשקה ואמו (שקראו מגדה), והאבא אדון ואניק (אותו הכירו רק בשם המשפחה). הסבתא נשארה בחדרה למעלה להשגיח על העציצים שמילאו את המרפסת, כל מיני קקטוסים משונים במגוון צורות וקוצים, ועוד צמחים מוזרים שנראו כאילו מפוסלים באבן והצמיחו רק פרח יחיד בכל שנה. אם קירבת אליו את האף נגעלת מצחנתו.

אישה כבודה הייתה הסבתא שקראו גברת פיקרסקי. את זאת שז לגברת ואניק כשביקר בביתה מקץ שנים. אימו של סשקה בוודאי כבר עברה בעת ההיא את גיל אמה והתקשתה להשתמש ברגליה, ולא, לא הבחין בעציצים, אפילו לא אחד בודד למזכרת.

שולה הרימה את עיניה, שאלה על הביקור הזה, מתי היה, אף פעם לא הזכיר קודם. מתי, אולי בשנת שמונים וחמש או תשעים. מסתבר שגם לו כמה סודות שהסתיר ממנה.

יכול אדם לקמט את מצחו כאילו טורח לפשפש בין הדפים. איך יכול לזכור אם העלה בשיחותיהם החפוזות שלצד קפה הבוקר, כך כבדרך אגב: אתמול הצצתי ברחוב ההוא חסר המדרכות, שהיה סמטת נעורי האבודים, סקרן אם אזהה עצמים ישנים שעדיין דבוקים למקומם. ריצפו שם הכל כמובן, מזמן, מילאו כל מגרש ריק בבניין קומות, אפילו הרסו כמה מהקטנים כי התייקר מאוד האוויר בסביבה. הרי כבר לא קצה העולם, עכשיו תקוע באמצע הקדמה, ושום זכר לפרדסים הישנים או אפילו פרחי סביון פשוטים שאיכשהו הצליחו לשרוד בצדי הגדרות, כלום. קיווה שאולי בכל זאת ימצא זיכרונות מפעם. כשאומרים שעצים עשויים להתקיים מאות שנים, מתכוונים לזיתים ואלונים, לא לאזדרכות ופיקוסים שמהר צומחים ומהר מזדקנים בתוך הרעל המחניק שפולטות המכוניות. חיפש אם תקוע עדיין עמוד החשמל ששימש אותם במשחקי הכדור, ולא היה. נעלם גם לוח המודעות שהתקינה העירייה מול חנות העופות שהפכה לסלון יופי ועיצוב שיער. אבל דווקא שער הכניסה לחצר ביתם, שכבר מזמן חדל לשמש, נמצא עדיין תלוי על ציריו, מעוקם וחלוד. פעם היה צבוע בירוק, ומשהו מכך דימה להבחין בחריצי המתכת המתפוררת.

עכשיו עלתה בראשו מעשייה ישנה על זקן שבערוב ימיו סר לפרבר ילדותו, ובסדק קיר מצא טבעת שהטמין למשמרת, כדי לענוד בבוא העת על אצבעה של ילדת השכנים. בעצם למה נמנע בשעתו מלשתפה בסיפור המסע, כיוון ארע בשיאו של משבר זוגיותם, הנה לכן. אדם שב מטרדות יומו, מושך עמו צרור תסכולים שראוי לשפוך בפני נפש תאומה, ורק קרירות מבשרת רע בכל פינות הבית, שתיקות שנקטעות בהערות קנטור. יש מומחים לנפש הטוענים שמוטב ללבן, לפתוח את המורסה. אפילו יהא הצדק עם אלה, בכל זאת נזהר מלהיות היוזם, לא התנדב להקל עליה את המלאכה, משוכנע שרק יקלקל.

כבר היה לאחר שסיים אור את השרות הצבאי. אולי שנה אחרי, ונשאר רק שניהם.

לא עזרו התחמקויותיו. להזכירה שהודיעה בנחרצות שדי, חייבת להתוך, לא מסוגלת להמשיך. לא חיכית עד הבוקר, אמרת שאין טעם לנתח, לחפש אשמים, ונכונה ליטול את הטעות על כתפיה. גם את ההחלטה הכואבת. יודעת שבאיחור רב מאוד ואולי כבר יצאה הרכבת האחרונה. בכל זאת מנוי וגמור עמה לנסות, אולי בכל זאת תצליח להציל משהו. לא, לא יחד, איזו שטות. סיכוייה קלושים גם בלא מטען עודף, ואם תקל עליו הצהרתה שאין בסיפור גבר אחר, אז הנה, וחבל שיתייסר בחשדות.

כמה שנים מאז, ועדיין חי כל פרט ופרט, הגערה לחדול מלשרוט בציפורנו את ציפוי השולחן, תנועה בלתי מודעת שגררה התנצלות מגוחכת. ממילא נועדו הרהיטים להישאר ברשותו.

(בעל הגוף חד הלשון שביקש לברר האם הוא בעלה של מנהלת החשבונות שלהם, נעים מאוד. כך כשיצאו משיבת ערב בהנהלת האזור בתום דיון בשאלת כניסתו של הקיבוץ כשותף במפעל כבלים מרוחק. ההם שם נזקקים לכסף שיסייע לצאת מהבוץ, טען מירון, ומי ערב שלא יסתבכו שנית. גם ההתחייבות לשלב שלושה מחבריהם בצוות הבכיר לא נשמעה לו משכנעת, ורק עלולה להוות פיתוי לעזיבות בעתיד. למה היה לו להתערב בדיון שכלל לא בתחום מקצועו. מנהל האזור לא התייחס לדעתו, ולשביעות רצון נציגי הקיבוץ סוכם להמשיך במשא ומתן ולהעמיק את הבדיקות. בדלת חדר הישיבות חסם את דרכו הפרצוף המחוספס, הזיפי, ובחיוך מנצח לחש לו לשמור על אשתו, רק עצה, וקרץ. לא, לא סיפר לה כמובן, רק הזכיר את השם, שמיל. עדיין קבוע בזיכרונו, איך אפשר שישכח).

זוכר שכמו מהלומה, חש שחרב העולם. מוטב בכיטוי, נמחק, והרי לא באה לו הודעתה במפתיע. מאורעות כמוהם כצמחים, שתולים במציאות מורכבת, עתירת חיוניות, ולפתע כאילו יבשו, קיקיון יונה, לא תואר ולא הדר.

פתאום התחלפת באחרת, שח אדון מירון למי ששקועה לצדו בשינה עמוקה עד שחודרות אוושות נשימותיה אל תוך מחבוא שמיכתו. הנהן בראשו בתגובה למחשבותיו, והגה במכתם שהיכן נתקל בו, לא הצליח להיזכר בשום אופן.

לפעמים דיבור הוא שתיקה מעוותת, והשתיקה מחרישה אוזניים.

האם לכך התכוון החכם האלמוני, אדון מירון חש כמרחף בחלל, לא צבעים, גם לא שחור-לבן.

עשרות שנים של חיים בצוותא הרגילוהו למחוק את הערות האגב, פרטים טפלים ששילבה בדבריה כעין מרווחים, באופן שהעניקו לשיחותיהם גוונים וחוץ. יהא על טיפות רוטב שנשרו, הכתימו את המפה, מפני שלא חיכך את תחתית הכף בשפת הקערית, השרוול שלך, היזהר שלא יטבול בצלחת, או על גברת מדמון שנראתה עוברת לפנות ערב, נושאת דלעת ענקית, הרקולס שהעמיס את העולם על כתפו. לשים בסוגריים

בעודה בזקת מלח על נתחי האבוקדו וכבר חזרה לנושא שיחתם (איך לזכור מה היה, אבל בוודאי רציני, לא הגברת עם הדלעת). שיח שגרתי של בני זוג ליד שולחן האוכל אינו יבש כהגדרה במילון ולא כפסק דין שמנסח שופט.

רוזה מדמון הייתה אם חמש בנותיו של מדמון הזקן, חדל אישים שתמיד נראה רובץ במרפסת ביתו ולצידו נרגילה. אמרו שמעשן גם חשיש, לכן החזות הרצוצה והבעת המסכנות. את אדמותיו החכיר תמורת פרוטות ולפרנסת המשפחה דאגו בהצלחה בנותיו יפות הגוף, שלא בחלו בשום עיסוק שהכנסה בצדו. שלוש הבכורות כבר נישאו, בכל זאת הוסיפו להתגורר בחצר האב, ממשיכות להתכנות בשמו ולא חדלות מעיסוקיהן המפוקפקים. יחס התושבים לחבורה התגלה כסלחני, אפילו אוהד. גם נשות הכפר לא פיתחו טינה. אם מבקשים הבעלים להשתעשע, יערב להם, ובלבד שלא ימוטטו את הגדרות, יקפידו לשוב אל ד' אמות מיטותיהן נינוחים ורגועים. אחת, סמירה אבוקרט, אף התמוגגה באוזני שכנותיה שאדרבה, הפכו סוערים לילותיה, נראה שמדמה דמיונות בעת שעושה בה את מעשיו בתשוקה מחודשת, לאחר דעיכה רבת שנים. לעיתים עצר מירון למי מבין הבנות (די התקשה לצרפן לשמותיהן) בצאתו לדרכו העירה. תוך נסיעה החליפו דעות על מזג האוויר הצפוי, שמקצין והולך, מתחמם משנה לשנה ובחורף מתקרר, הופך מקפיא ממש. בייחוד בחצאית הקצרה החושפת זוג ברכיים נאות שרק גרבי משי בלתי נראות חוצצות בינן לבין הצינה. דיבור שובב בעודו נועץ עיניו בכביש ומקפיד לאחוז בהגה בשתי ידיו. אם אכן הייתה אימן פרח ורד בנעוריה, עתה נמחקו העקבות כליל. טובעת במשמניה כפרת בשן, אולי בגלל שפעת הריונות שאם הסתיימו בוולדות חיים, תמיד ממין נקבה. להודות שגם בשל זלילה בלתי מבוקרת, חסרת שליטה. הן כל ימיה שרויה בין ריחות הסירים, טורחת לבשל למחנה כולו, ואיך תחסום את פיה. להשמין ממה שחודר דרך האף, ציטטה רוזה פתגם בשפה רחוקה, ועוד, שלשם מה תטרח לשיפור הופעתה, מה תיתן לה ומה תוסיף. למראיה לא הצליח מירון להסתיר את פליאתו על דרך ההזדווגות עם סוסת יאור כמוה, איך מתבצע מעשה החזירה. אפשר, אומנם, שכבר חדלו לגלות עניין זה בזו ושקועים כל אחד בעיסוקיו, מי בסמי הזיה, ומי בלעיסה.

גם האופן שעושה צרכיה בכוך הצר שקוראים נוחיות. מחשבה מסלידה. כשביקשה אשתו לדעת איך הסתיים הסיפור לא מיד הבין, נחרד שמא ניכרו הרהוריו על פניו. (למה מתכוונת.

לזקן ההוא שמצא טבעת.

הא, ההוא).

מסתבר שבאיחור. ילדת השכנים מן העבר כבר שרויה הייתה בעולם שכולו טוב. לא נותר לו אלא לחפור בשולי מצבתה ולהטמין את המציאה מתחת, תוך שמצרף בקשה להחליף אותה בזו שענד על אצבעה כשנישאו ועמה נקברה.

הבעת פניי שולח ביטאו אכזבה. משמע בכל זאת התחתן עם הילדה, מה אפוא העוקץ בסיפור. הציץ באשתו. באמת אינה מבינה, אף פעם לא הבינה ואין טעם שיטרח להסביר. הסוג שמודד את העולם בשורות תחתונות, סיכומי טורים, בולעים במעורבב ערכי פלוס ומינוס שמייצגים הישגים משמחים ומחדלים כואבים, וחשובה רק התוצאה הסופית. זו הרי תמיד אחת, זהה לכולם.

אתה הוא שמערבב.

יהי כך. מירון כבר יגע מהתנצחויות. לפחות על כך עליו להודות לזיקנה, שמעניקה לדברים את ממדיהם הראויים, קטנים וקטנטנים. בפעם היא הייתה זו עצתו שתנסה בשקט, צאי לדרכך ללא הכרזות פומביות, תמיד ניתן להפוך את הארעי לסופי, חודש, חודשיים, שנה. לא יקבל את פניה בשריקות בוז אם לאחר זמן תחזור בה.

כשמשאירים שביל נסיגה, נפגעים הסיכויים.

אינך חלשלושה, וגם לא ילדה של מצבי רוח. רק על תתעקשי מנימוקי כבוד.

וחלפו חמישה חודשים עד שאומנם הודיעה שחזרת, כמוכן אם עדיין נשמר לה מקומה.

אכין סלט ללא בצל, השיב, מתאמץ להישמע שלו, והקפה, כפית שטוחה וללא סוכר.

מסתבר שלא בגלל הקושי לארגן חיים סבירים, תעסוקה ופרנסה. איך לנסח בשפת הכלכלן שלה: היחס בין המאמץ המתבקש וממדי ההישג הצפוי לכשתושג ההצלחה. מסתבר שמה שמתאים לבני עשרים שוב אינו הולם את בני החמישים, לא אורך הנשימה, לא שעשועי הדמיון, היכולת להונאת עצמך.

חמישים ושלוש, אם לדייק, תיקן לה.

שום הערה מעודדת על גילוי הלב.

נראה שנגזר לסיים יחד, אמרה שולה.

ששקה אהב את בקה רוז'יצקי, את זה ידעו כולם. להציץ מכאן אל תופעה די שכיחה, שנדיר שתהא בעלת משמעות לאורך זמן. אהבות ילדות טובות בעיקר לכותבי שירה. סתם אנשים ייזכרו ויעלו חיוך של עונג, מהול בקורטוב לגלוג עצמי לתמימותם. האיש מירון שיער שגם היא יכולה להעיד מניסיונה. אף פעם לא סיפרת.

שולה אינה אצה להשיב. רגילה לשיחות שמנהל עם עצמו כשלבדו בחדר או מסתובב בחצר, וכיוון שבקול רם והפעם בנוכחותה, מבקש לחפות על מבוכתו בניסיון לשתף. היא תוחבת סימנייה ומניחה את הספר שבאמצע קריאתו, וזוקפת עצמה לפתוח בסדרת פעולות שחוזרות על עצמן בכל בוקר, להתלבש, לקפל את המצעים, להחליף את המים בקומקום החשמלי, ועד שירתחו, לערוך את השולחן. שקית תה שתספיק לשתי הכוסות, ולא מטעמי חיסכון. בין כה וכה אינם אניני טעם ויכלו להסתפק במים רותחים בלבד. אף פעם לא הבינה איך כבש את העולם המנהג להוסיף עלים רקובים למשקה.

לא רקובים, מיובשים, ולא ענית, אומר האיש.

מה הייתה השאלה.

על אהבות ילדותך.

סבורה הייתה שמשוטט בין עמודי העיתון, פתאום הדיבור הזה שממקום אחר. קר בבית וראוי להפעיל את תנור החמום, הנה. היא תקרב אותו אל כיסאות הסועדים ותיפנה למזוג לכוסות. בתוך כך תאזין לסיפור אהבתם של ששקה ובקה. בעצם כלל לא בטוח שנקט בהגדרה הולמת. נדרשת מנת ילדותיות, לפחות

קורט, על מנת להימנות על האוהבים, ואינו בטוח שזו אפיינה גם את הגברת הצעירה. בעודו פורס מכיכר הלחם הוא משיג על אנשים שנולדים אל תוך המרוץ, למה להשחית זמן, זריזים מקדימים. אינה יורדת לסוף דעתו ומקבלת בשתיקה. אם יובהר בהמשך, מה טוב. עליה להקפיד למלא את הכוסות מתחת לשפתן העליונה, כיוון שבגלל רעידת ידיה עלולות לנשור טיפות לרצפה ובוודאי יבחין ויתכעס, יטרח להביא את סמרטוט הרצפה. הקפדנות הזו חסרת המנוח שמחמירה עם הגיל, והרי רק מים. כמובן ידעה אהבות, גם אם לא סוחפות ומדכאות עדי מחשבות אובדניות. נערים מכיתה, או מהשכבה שמעליה. היה הנסיך השחרחר חד הלשון יגאל שניר, שלדעת הכל נועד לנאה מכולן. קינאה, בוודאי קינאה, חרשה נקמות על משכבה בלילות. לפעמים דמינה איך תפגוש בו מקץ שנים, היא בתפקיד עוזרת מחקר מצליחה ומחוזרת, והוא סטודנט בתחילת דרכו לכן חרד מתגובותיה. בכל זאת תיענה לגישושיו ההססניים, תקרוץ בשובבות. הרי לא מהמנופחות, לא היא. חלומות שהיכן נגזזו חצי מאה, לצוף עכשיו במפתיע. כלל לא יודעת לאן התגלגל האיש, ומה מעשיו כיום (האם חי), אבל דווקא בנסיכה נתקלה, גרושה עיפה בת חמישים שקראה אחריה ברחוב, זכרה את שמה, וגרמה לה לחוש נבוכה על שדווקא היא התקשתה לזהות. החיים לא האירו לה פנים, כך הסתבר, וחשה צער על שכך איחלה לה בחלומותיה.

אם תיתקל גם אתה באחת המסגרות השחורות, עופרה שמידט לבית קפלן.

חייכה אל עצמה. שתיים שעצרו באמצע המדרכה הסואנת, ניסו להעלות מאוב זיכרונות עבשים (לשם מה), חקרו לגבי זה, ומה עם זו, וכשהוזכר השם ההוא, העירה בצחוק שסברה שאבי ילדיה. שוב נעטפה מבוכה כשהוברר שלא היו לה לזו ילדים, לא כצעד מכוון חלילה. כך כנראה רצה הגורל.

לחינם היית מושא קנאתנו. והיא השיבה בצחוק שהנה נחשפה הסיבה למצוקותיה.

נדמה לה שלא החליפו כתובות או מספרי טלפון, ואם כן, לא טרחה לשמור. למיטב הבנתה לא הסוג החביב עליו. לא במראה האחרון שספק אם השתפר מאז מאותה פגישה אקראית. גם הייתה מצטמצמת יכולתו לבנות סיפור דמיוני לכשתופיע במסגרת במדור החביב עליו.

כבר אז העלתה בשר, מאוד, אולי לכן זיהתה בקושי.

(עכשיו ידעה שיצטט את הכינוי, אישה כבודה, מין פלפול לגלגני החביב עליו, מתייחס לתופעת ההשמנה אצל נשים בגילאים מתקדמים. כך אצל דודניו הערבים, מרוב ישיבת בית והתפטמות באורז ושומן כבש. פרות הבשן הרודות בכלותיהן ובבנותיהן, אומרות הביאה ונשתה. כבודות משקל משמע כבודות, או בביטוי תנ"כי אחר, אישה גדולה).

אגב, האם לא מתחיל להביאו לידי שעמום, תרגול המוח הזה שבכל בוקר, שבעיניה סוג של התמכרות. הרי חוזרות על עצמן, בשש, שמונה, אולי עשר נוסחאות ששונות רק בשמות ובכתובת בית האבל. מתלוצצת שעשוי לשמש יועץ לענייני ניסוח, נא הגדירו את המקרה ואמליץ לכם על צירוף מילים הולם. בטוחה שלא אחת מתלבטים בשאלות, היכן לשלב את שם הגרוש (שהקפיד על תשלומי המזונות גם לאחר שבגרו הילדים), ומה על הגבר החדש שבחיי האם האלמנה (כן, בדיוק זו הבעיה, שללא חופה וקידושין). גם גודל המודעה אינו עניין קל ערך. התעורר ויכוח ונדרש בדחיפות בורר. לא, אינם מסתפקים בהמלצת עובדי העיתון, הללו הרי בעלי עניין.

הוא משועשע מפלפוליה. בכל זאת אינה מעלה בדעתה עד להיכן מרקיעים הדמיון וכישר ההמצאה. אמת שלגבי הרוב מדובר במשימה שהיא בגדר חובה בלתי נמנעת. יהיה כך או כך, לא איכפת, ובלבד שלא יתעוררו הלשונות הרעות לטעון שיכלו ביתר רוחב לב. הרי אביהם (או אימם). גם הניסוח קר ואדיש, כעין חוזר משרדי. (אכן כך, כיוון שהמשרד הראשי הוא המפרסם, ומיהו אותו עובד החברה סימון כהן מסניף הקריות, שלא זכה בשום תג זיהוי נוסף).

אלה הרוב. בכל זאת צצות מדי פעם גם יוזמות יצירתיות יותר. (הפסקת-מה בעת שחותך לעצמו נתחי צנונית, לצרף לפרוסות העגבנייה שנותרו מאמש. הנה יערבב יחד ויבזוק מלח, והיא תעקוב בדאגה, תעיר שלא טוב ללחץ הדם המלח הזה, למה להתגרות בגורל, ולתיבול מוטב בפלפל). הייתה שורת שיר בראש אחת ממודעות הבוקר. לא מהסוג הנדוש על הנסיך הקטן מפלוגה ב', או התמיהה איפה יש אנשים כמו ההוא. ציטטה לירית עלומה, מסתלסלת בכתב יד זעיר שכמו עיטור, ומסתיימת בשלוש נקודות. נשאה חן בעיניו התפייטות זו של אחת מבנות הנפטר, שנזהרה מלגלוש לרגשנות. משוכנע שפרי עטה. אולי אחד הבנים.

ומניע בראשו בתנועת סירוב. אפילו משער מי מתוך רשימת האבלים. היא מחייכת, אומרת שנשמע משעשע כמו טיול טבע או שוטטות בנופי אדם בסמטאות כלכותה. משערת שסוג ההנאות שחווים גם קברנים שנחנו בדמיון. אינה שואלת עד מתי, כיוון שעל כך כבר נענתה, עד ליום שייתקל במודעה הגורלית המבשרת את מותו שלו. אולי יטרח ויכתוב ספר על תרבות האבל וביטוייה במודעות שחורות המסגרת. הנה שם הולם שמציעה לו, אבל אבלים. יכול להמיר את אחת מאותיות האלף באות הא. יצטרף אל ספרו האחר שמזמן אמור היה לפאר את המדף בחדר שנתם.

ילד צובר במוחו כל מה שנתקלות עיניו ללא חקירות יתר, ללא תמיהות. מצרפן אחת לאחת לתמונת נוף צבעונית שהיא עבורו העולם. רואה פרדסים נטושים ולא שואל תקוות של מי, ואיך הסכימו להפקיר ככה סתם. לא מכווון את השאלה אפילו אל עצמו. רואה שכנים ומשבץ בתאים מעשה רוקם, לפעמים פורש לפינת הדמיון שהיא עולם פרטי, ושם חוצה דרך קירות, מכריע נמרים, מנצה צבאות גרמנים. מרוב סוגים אין טעם למיין את האנשים שהתקבצו לגור בשיכון הזה. כל אלה יהודים, הוא מסביר לאב. צימרינג מהבניין הסמוך שבכל ערב רוחץ בצינור את המונית שלו, מציף את כל הכביש, ואדון שירי שפורק ארגזי ירקות, וחדווה הדיירת של השולצים שמכנה את שירי בהמה, כי משאיר את מנוע המשאית לעבוד בזמן שנושא ארגז ארגז לחנות פנימה וממלא את הרחוב בעשן שחור.

בהמה עיראקית, צועקת חדווה, וכאילו כבד שמיעה. בקומה מעל מתגוררת בחדרה הקטן גברת פיקרסקי. היא זקנה. כבר נתקל בזקנים רבים ואינם מעוררים בו צער. רק אחר כך, כשיתבשר על מות נכדתה בקרב עלום שם, יהיה מציץ בה כפופה אל צמחיה, ויהרהר שכך העצב, ואינו אלא אחד הצבעים. מות אדם הוא נקודה שחורה על בד הציור, אבל נפילה

בקרב היא זליגת מכחול הגולשת לצדדים ולא ממהרת להיספג. אימו סיפרה שהייתה בחורה יפה, מוכשרת, ראתה את תמונתה אצל גברת ואניק. מה יש לומר, שחה האם.

היה לה שם מוזר, נועם, לא מתאים לבת.

(שולה חלקה עליו, תמהה למה. כאילו דין מגבוה שיהיו שמותיהן ארוכים ומתנגנים, ירדנה, חרמונה, שולמית, ממש כאורך השיער. מתי השתמשה בשמה המלא, רק בטופס רישיון הנהיגה. ומיהר לוותר, לא ראה טעם להתווכח, ורק זוכר שנשמע תמוה בעת ההיא).

הייתה גם אחרת, בתו של המורה דרוקמן שעבד עם אביו באותו בית ספר. ששה נפלו כששמרו על צינור המים בנגב, והיא בתוכם. בלחש שחו שהתעללו בגופתה פראי האדם, לא פלא, פסק יוייליק, הרי ערבים, מפתיע אילו נהגו אחרת. גם השכן המבוגר פלדר שתמיד בחליפה ועניבה, ואיך נשחט עם עוד עשרים כמותו בחפירות ראס אל עין.

כל זאת כעבור שנתיים, במלחמה על המדינה. בינתיים היו האנגלים והיו התליות, והייתה חטיפת הסרג'נטים כנקמה, להראות להם שלא מוותרים. זוכר את החיפושים ואת הודעת הקריין שנמצאו גופותיהם מתנדנדות על ענף בפרדס. נעשה צדק, הטיח באב המודאג, וזה החזיר בסטירת לחי. עולם הילדים לפעמים קר ומרגיז, לא מפחיד.

במבט לאחור, שח לאשתו, היה רווי מוות. אפילו סיפורי המורה שוויד שהפליא לרתק את הכיתה בעלילות גבורה שבדה ממוחו. הוא היה רב קסם ונאה. בערבים למד משפטים, העריץ את מהטמה גנדי והתחתן עם המורה הקטנה רחל. לאחר שנה או שתיים עזב, וציץ לפני שני עשורים במודעת תנחומים על מות הרעיה. היא נותרה קבועה בזיכרוני (כתב אליו מירון) עדינה ובהירה, צר לי. ושיגר על פי כתובת בית האבלים. לא, לא הגיעה שום תגובה.

גם החלוקה למעמדות, הללו שסתם (נדמה לו שהרוב), וההם שלמטה.

תגרנית בשוק דגים, כינה אביו מאחורי גבה את השכנה אייזנר, מה פלא שאלה יוצאי חלציה. משוכנע שיסיימו בכלא, כל שלושה, או עם סכין בבטנם. האם ניסתה להגן, לתלות את תיעובו במראה פניה. אילו הייתה גזרתה נאה יותר היה מקבל ביתר סלחנות. טיעון שרק קלקל, הגביר את הזעם. באמת צורה מבחילה, גם מזוהמת (שבזאת אין להאשים את האל). איך נתגלגלו השפלים הללו להיות שכניו. די לשמוע את הצרחות שבוקעות מכל החלונות בכל ערב, את החבטות. וגם הבעל, להציץ בו כששב עמוס בשקי סמרטטים שליקט כל היום, מתאמץ אצל השער שנעלו במתכוון הפוחזים, ועוקבים משועשעים מנקודת תצפית שתפסו עבר לכביש. כמעט עיוור המסכן, הגנה האם, והשיב שבכל זאת מטיב לנהל את עסקיו. הרי מהאשפה שמלקט רכשו את הדירה הזאת.

הרבה כיעור ראה בימי חייו, הריח צחנות, אבל לא עד כדי כך.

היה שיח פיקוס בצד השביל המפריד בין החצרות, ולפעמים היה הנער נחבא בתוכו להציץ בזו כשיורדת במדרגות בדרכה לרחוב. לא צעידה אלא מין הידוס ברווזי שכמעט גלגול, ואיך לא בושה לחשוף כך את רכיבה. היה חייב להיות אקרובט, צהל יוייליק בבואו לתאר את המשגלים שהביאו לעולם את אחיו ואותו, וצביקי כינה מטפס הרים. אולי הייתה פחות מסורבלת בעת ההיא, גם משוכנע שבעבודת צוות, עזרה מבחוץ. שלושה שכה שונים בצורתם ובגוניהם, ואיך לפרש בדרך אחרת.

צחקוקים על ערימת החול, והטיעון שהעלה אשרק'ה שרק עיוורים כמוהו יתפתו לאחת שזאת הצורה, או שמצאה לה מסכן, בעל מום או שיכור ובחושך. אביה, סבר יוייליק, סבא שרול, טיפוס שנטפל. כמו עיניו ראה איך הושיב על ברכיו את צביקי התינוק ותחב ידיים. אנשים עושים לבנות שלהם בכל מקום וגם בשכונה שלנו. יכול לזהות מי לפי שורה של סימנים, למשל עובי השפתיים.

הוא התכופף אל אשרק'ה ולחש באוזן, וזה פרץ בצחוק. תשתוק, הזהיר יוייליק והעיף מבט בעדה, לבדוק אם הבינה.

מיוחדת במינה, הם ממשיכים לנקר באמם יולדתם. משתעשעים בשליפת שמות גנאי שיבליטו את מעלותיה, למשל שבאחת מידיה שש אצבעות, באמת, והעיניים של זיקית. מכוונות הפנים קדימה ורואה מה שמעבר לגבה, גם אם יחצוץ קיר. אלמלא כן, איך ידעה מה עשה מאחורי הדלת הסגורה. (ושותפים לסוד צהלו, קרצו זה לזה).

לכן נחבא בין הענפים ועצר נשימתו, חלילה שתבחין בו בטרם תעלם ברחוב.

עקביה מקישים במדרגות, וכשמגיעה לשביל הבטון מתחלף הקול ברחש חיכוך סוליות, ועוצרת לפני הדלת של העיראקים שבקומה אלף, משפחת דלל. מה תחבה מתחת לשטיחון שפרסו לניקוי הנעליים. הוא אץ אל השער לבדוק עד לאן התרחקה, ושב מדלג על חוט התיל ואל הכניסה ממול.

לא להאמין, שח לאשתו, כי היה מונח עכבר מת. ועכשיו תמה איפה מצאה. הרי לא טיפס במדרגות עד אליהם בקומה השנייה, ואולי נחבא בין הסמרטוטים שסחב על גבו האיש שנודע רק בשם משפחתו אייזנר, ואת שמו הפרטי אף פעם לא הכיר. תהיות לאחר זמן.

אבל אז הפליאו בעיקר שהחזיקה ביד. לא בקצה הזנב, כפי שיש לאחוז בהם כשנמחצים במלכודת, גם לא עטפה בנייר או בעזרת כף אשפה. פשוט בתוך כפה הקפוצה, מוסתר מעיניים זרות (אדון מירון התכווץ בהבעת תעוב). מיהר לחזור ולכסות וכבר נחפז להסתלק, כשנפתחה הדלת ומי הופיעה מאחוריה, גברת דלל.

אולי היה צריך להתחמק בתירוץ כלשהו, אלא ששום רעיון משכנע לא צץ בראשו. הרי ילד, ולא מהקונדסים, לכן להגיד את האמת. לראות מה החביאה מלמטה, הנה.

מי.

ההיא מהקומה השנייה.

חש את הסומק שנמרח מתחת לקמטי פניו, אפילו עכשיו, מקץ כל השנים, תערובת של בושה ובהלה. מפני שפתחה בצווחות היסטוריות, זעקות שמחוץ לשליטה. והקול שענה מתוך הבית, בשפתם הלא מוכרת שבוודאי ערבית. מה היה לו לעשות מלבד לשאת רגליים ולהימלט לרחוב, וממנו אל הפרדס הנטוש שכבר בקושי מקום מסתור.

מטענים שנושאים אנשים בתוך תוכם כנקודות מיקרוסקופיות, מאופסנות (כך סבורים המדענים), בתוך החומר הלח שקוראים מוח. כל כך זעירות שלא תאמין איך נשתמרו, ואיך מצאו את דרכן, לצוץ פתאום כאן אצל שולחן האוכל. מוזרים סתרי הבריאה שמערבבים יחד עם סלט וחביתה ופרוסת לחם שחורה, ותה של בוקר, חומרי הסקה פשוטים שדוחס לפיו הגוף החי במין יצר חייתי. כמוהו כזוב הזה שהנה

הבריה מעל הצלחת וכבר שב ומנסה בשנית. איך תדע אם גם לזכובים אין זיכרונות שחוו סמוך למועד הבקיעה (מביצים מופרות, ממש כמונו, את זאת מטיבה לדעת אף יותר ממנו, כיוון שאישה). היא מצטרפת למאבק במעופף הטרדן, מניפה את ידה להרחיק, ומבקשת את ההמשך, איך הסתיים. בניפה הקוראת להפקת לקחים, ובלי חבטות.

אחרי שכבר הסתלקו הדללים, ונותר הנער חשוף לזעם האב, נכון לספוג את סטירת הלחי שהוא ראוי לה, כיוון שחש שלא התקבלו טיעוניו (ולא העלה על דעתו שתתקבל התביעה לחקור גם את השכנה האחרת, רק זאת הם חסרים). אלא שהמכה לא באה, במקומה אנחת עייפות ואותה שאלה או תוכחה בנעימה התובעת הסבר, אם לא די בוגר להבין ששום תועלת מנעיצת החוטם בחורי מנעולים, ועכשיו שב והכן את שיעורך. שוב הנשימה הכבדה, היגעה, של איש כבד בשר שתמה במה חטא שנחתה עליו הצרה הזאת. משער שבגיל אחת עשרה, בוודאי לא יותר משתיים עשרה, וסקרן.

לא חסרו פלאות בפינת עולם זו. החברה הקבלנית שהקימה את השיכון, לא חרגה מדלת אמותיה, ואפילו בתוך החצרות הותירה שפע עצי תפוז שלא הפריעו לעבודתה. אי שם במרחק זרם נחל הירקון, רחב, עמוק ומאיים. מחלה איומה קיננה במימיו, בילהרציה, לכן חלילה לטבול רגליים. איקליפטוסים שצמרתם ברקיע הצלו על חופיו מזה ומזה, ומה שמאחוריהם בצידו הרחוק, נותר סוד שאף פעם לא פוענה. תפוזי באלאדי, קבע בבזז הדוד ירוחם, לא שווים את המים ששותים, ויעץ לעקור, מה שלא התקבל על הדעת. ראשית, מפני שאדרכה, בבקשה לטעום, תפוז לכל דבר, ואת החרצנים לירוק או לבלוע, טרחה קטנה. ושנית (האב אחז ביד לבנבנה את הגזע המצולק מרוב שנים וניסה לטלטל), איך לעקור, אולי בסכין מטבח או במכות מעדר. רכישת מסור או הזמנת כורת לא הועלו על הדעת. חרצנים, עניין גדול.

והיו הצעקות מהבניין שבשורה המקבילה, שאגות אדם הזועק לעזרה. נטרפה דעתו, בארה השכנה רוז'יצקי, מפני שנמלט מהתופת, רק הוא, לא נותר איש מכל המשפחה. היא ידעה לספר שלא הגרמנים אלא השכנים הפולנים, ולא בתאי הגזים אלא סתם במכות גרון ובסכינים. בשיטות הישנות, הפרימיטיביות, לחשה רוז'יצקי, וניצל מפני שהסתתר בתוך ערימת עצי הסקה. ממחבואו ראה ולא יכול להושיע. איתו גרה אישה צעירה, אחות רחמנייה שאספה אותו לביתה וטיפלה בו, העירה משנתו בכל פעם ששבו הסיוטים. רק בלילות (לדבריה), וכשער לא ניכר בו דבר. ויום אחד הגיעו שוטרים ונטלוהו אתם במכונית גדולה. גם את הגופה האחרת, עטופה בסדין, מפני שחנק למוות. בסוף קרה, דיברו השכנות, אסון שהיה כה צפוי, ואת המשפט שדקלמה האם באוזני אביו בעת שאכל את תבשילי הצהריים (וברור שמפיה של גברת גלוברמן, וכי ממי מלבדה), שהכתובת הייתה על הקיר.

עכשיו יכלה להאשים גם השכנה אייזנר. עוד ישמש דוגמה לנבל הפרטי שלה שיחד איתה בבית. חוששת שיהרוג גם אותה. מפני שסתם מכות רצה כבר לא נחשבות, גם לא כשאונס בשנתה, ולא איכפת ששומעים הילדים. הקירות האלו, כל כך דקים שלא חוסמים את הקולות, והדלתות, שתי שכבות דיקט ובאמצע כלום. ממדרגות ביתה הייתה מפרטת באוזני האם איך אווזו בה מאחור, זרוע אחת סביב הצוואר, והשנייה חופרת, חופרת עד שמשחיל פנימה. ואימו עומדת בפנים סמוקות, מנסה להשתיק וללא הועיל. מי שיהרוג, צחק יוייליק, לא הוא, ואז תטען להגנה עצמית, הרי הזהירה ולא הקשיבו, לא עשו דבר. וצביקי יקרוץ

ששטויות, אוהבת לא פחות ובכוונה מתקרבת שירגיש את הבשר שלה שערום בלי שום בגד ורק תחתונים.

מבית מגודר שניצב בודד בצד הדרך המובילה העירה, עלה דרך קבע עמוד עשן. היה לו שער ברזל שמוקם דווקא בצידו הרחוק מהכביש, ואף פעם לא נראו דיירים יוצאים או נכנסים. יוייליק רמז שעניין שיפה לו השתיקה. יום אחד נדע שבזכותו ניצלה המדינה, ניצלנו כולנו, ואז נוכל לספר שממש כאן לידינו. איש לא שאל מה. הכל ידעו שהדייר כימאי, מין מקצוע שמערבב חומרים, מייצר רעל, וכשעוברים בסמוך, מוטב לאטום את הנחיריים לבל יחדרו הריחות לריאותיך. לפעמים ראו מכונת מסחרית נבלעת בחצר הסגורה, ואז הבינו שהביאו את האבקות, והעמיסו ארגזים ממולאים בטבליות, שאם תכניס אחת קטנה לצינור המים הראשי, תורעל עיר שלמה. אילו היו לנו כאלה שם בגרמניה, לחש יוייליק, היה פרצוף העולם שונה לגמרי. הוא הסביר שהאשמה בנו, היהודים, גזע עם מוחות כפולים בגודל, ויכולים כל המצאה. אלא שבמקום מדעים למדו תורה, משהו שבלי שום תועלת. מוחות גאוניים שסתם התבזבזו, במקום להמציא מה שצריך ואחר כך להכריז, בבקשה תתקרב, נראה מי מעז.

בלילות נדד הנער ביערות מושלגים, שוטט בין חבורות פרטיזנים וקרונות רכבת עמוסים ביהודים. היה לו תרמיל שנשא על גבו, והאיכרים לחשו זה לזה, הנה הכימאי. רק יתחב חפיסת אבקה בין הפסים, ורכבת צבאית שלמה תתעופף באוויר. היה חורף, ומתחת לשמיכה שכיסתה עד מעל לראשו יכול היה להפליג כציפור דרוו, בלתי נראה, לכן לעצמו בלבד. אפילו הכפור (שח לאשתו) לא צרב ברגליים, לא דקר בפנים. שעות של עונג.

אלא שהמוחות הגדולים אכזבו גם הפעם, בשכונה הקטנה שהייתה שקועה באותן דאגות שיש לאנשים בכל מקום, פרנסה ובריאות ומזג אוויר, בתוספת אלה המיוחדות למי שחי בארץ הזאת, שעוד מעט תהייה מדינה, וצרכים לשכנע את העולם להסכים, ולהתכונן למלחמה מפחידה, שאי אפשר לדעת איך תסתיים, ולהביא באוניות עוד יהודים ומהר, כי לא די באלה שכאן.

דברים שכותבים בספרי ההיסטוריה, ומשתמשים במילים חשובות, גיאוגרפיה ודמוגרפיה וכלכלה ומצב פוליטי, ואת האירועים, ועדות חקירה, ודיונים באו"ם, ומה דעתו של המנוול שר החוץ הבריטי, ושבלילה אחד הקימו אחת עשרה נקודות חדשות בנגב, והטבח בבתי הזיקוק ובגוש עציון ובלטרון. אלה אחר כך.

הייתה פרשת האוניה אכסודוס, שעל שכמותה היה אביו אומר שראוי הוא העולם למבול נוסף.

איך העזו.

הוא מציץ באשתו, בוחן אם ערוכה להאזין, לקלוט ביטויים קשים, מפני שבעיניו גרועים מנאצים, האנגלים הללו. לא נענו לשוועת הלכודים במלעות חיות הטרף בשלושים ותשע, אחר כך סירבו לחבל בהיסעים אל מחנות ההרג ולהשבית את הכבשנים. כן, בארבעים ושלוש, בארבעים וארבע, כשכבר נודעו מימדי הזוועה ויכלו בקלות. במקום זאת מה, פרוטוקולים, ישיבות, ניסוח מסמכים. ומתי התמלאו בחדוות עשייה, כשנמצאו להם קומץ אודים מוצלים, דחוסים על ספינה גרוטאה בלב ים, חמש משחתות של צי הוד מלכותו, הקיפו ונגחו בחסרי הישע.

איך העזו.

המבט של שולה כאילו מחיך. בכל זאת לא להשוות לרוצחים, היא אומרת. משמע לא תפסה. הנה בניסוח אחר: אילו הסמכות בידיו, היה קובע הלכה לדורות, זכור את אשר עשה לך עמלק בצאתך ממצרים. לא פרעה, לא נבוכדנצר, לא טיטוס וכל השאר, נבלים כולם. אבל הנתעב והבזוי הוא המזנב בנמלטים, חלאת אדם. אילו בידיו, היה מקרין אחת לשנה, מעל כל המסכים את סיפור המעשה. יידע העולם שבאלה השעות עם ישראל שובת מעיסוקיו ומשחזיז את זכרונו ואת ציפורניו. נשבע לנקום.

'וניפצתי בך איש ואישה וניפצתי בך זקן ונער וניפצתי בך בחור ובתולה'.

נכון לעכשיו, הוא מפציר בה, מפני שבעת ההיא רדפו הזוועות זו אחר זו, לפעמים בזוגות ובשלשות. לא הזמן להתעכב על שאלות מוסר.

הייתה ילדה כמוהו, פליאה בעיניו שלא כך נחרת גם בזיכרונה.

בוודאי שזוכרת, הרי צמחה באותם נופים, ורק שבועים בגוונים מתונים יותר. אולי מפני שילדה. ילדות אינן מרחפות בשנתן מעל שדות קטל, מפוצצות גשרים.

פסי רכבת, הוא מתקן לה.

על כל פנים (היא מחייכת) ארע נס לעולם שלא בידיו הסמכויות.

רק לא בלגלוג. מבטו אוהז ולא מרפה, על מה חולמות ילדות. והיא, נקעה נפשה מהשיחה הזאת, שעוד עלולה להיגרר לאיבוד עשתונות. בסדר, בזויי אדם כרבים אחרים, הנה השוויצרים.

על מה חולמות.

מצטערת, אינה זוכרת, אולי על שטויות. אומרים שאמצעי להגשמת מאוויים, ומסתבר שהסתפקה במועט, לא הלכה בגדולות. בטוחה שלפעמים העסיקו גם אותן עניינים של מה בכך, מריבות כיתה, חברים, בנות. לרגע נדמה שחשובים, אחר כך נמחקים כאילו לא היו.

בוודאי. (עכשיו יפגין נכונות להתפשר, להוריד מתחים), למשל קטנות שהתרחשו אפילו אז, בצל המאורעות המאיימים. הטגטות שפרחו באדום כתום בחזית הבית, והכריזנטמות בלבן, והחלומות של יוייליק על סחר בשתילים שבקרוב יצמחו מהנבטים שבצד המדרגות. מאות נבטים שעתידים להכניס ממון רב. מסתבר שהניצנים הנצו כבר אז (הוא מגחך). ומיני שיחות של ילדים חשופי ברכיים שנקבצו בין שתי המרפסות הקטנות. ילדי משפחת רוז'יצקי, בקה ואשרק'ה, שתי אחיותיו והוא עצמו (שאוילי בן שלוש עשרה ובכור), ובן השכנים מהקומה השנייה סשקה ואניק שהכי גדול בחבורה וכבר בכיתה האחרונה של בית הספר העממי.

איך אהבו פעם, בוודאי ביתר עדינות. די היה במבטי עיניים, בסומק המבקש להסתתר, ובעיקר בסבלנות. תנועת העולם סביב השמש ערכה שנה תמימה, של שנים עשר חודשים ולפעמים שלושה עשר. היממות נחלקו לימי מעשה וללילות שינה, ששה ימי עמל ושביעי למנוחה וחוזר חלילה. כבר נעו רכבות על פסים ובכבישים מכוניות, אבל לא בצפיפות ולא במהירויות שחייבו את מעורבותם של מעברי חצייה

ורמזורים. אולי לא אצה השעה, כי עדיין נערים, ושמא להיפך. למה נזקקו, לקורת גג ופרנסה, ושתשקוט מעט הארץ מטלטלותיה. עוד לא הבינו שכמו תנועת גלי הים, מעגל שאין לו סוף.

מה היו הפרנסות, מסחר זעיר ועבודות בניין, בעלי מלאכה ופועלי תעשייה. אבא של צימרינג היה אופה, אבא של קרסיק תיקן עטים נובעים, ואימא של טיקוצקי ניהלה חנות לכלי בית (וגם להשכיר לשמחות). בתי החרושת ייצרו מרגרינה ונייר טואלט ומרצפות. בנגריה של ראש העיר נוסרו קורות העץ במסור רעשני שהופעל בחשמל. והיו המורים ופקידי העירייה והדוורים. בתום כיתה ה' עתיד המחנך ענפי לשאול כל תלמיד, לאן מועדות פניו ומה סבור שיעשה בעתיד. היו שבחרו להצטרף לעסק המשפחתי. לא מעט נקבו בשמו של בית ספר מקצועי. בין הבנות בלטה חבורת המזכירות לעתיד. אולי היו מעדיפות סתם גימנסיה, אבל מה יהיה אחר כך, כשיסיימו. איש לא הזכיר את בעיית שכר הלימוד, בוודאי מתוך בושה. הנערות ממוסד היתומים הופנו לקיבוצים.

המורה ענפי התקדם מתלמיד לתלמיד, ורשם בטופס מיוחד ששלחו מירושלים. הכל האזינו בסקרנות שקטה, עד שהגיע אל יונה סימנהוייז. סימנהוייז האב נמנה על גוררי פחי האשפה הביתיים שצעדו השכם בבוקר בעקבות משאית האיסוף. אימו טיפלה בששת אחיו שהגדול ביניהם היה כבן שש עשרה, והקטנה תינקת. יונה עצמו חגג את הבר-מצווה שנה לפני כולנו, חזק ושרירי שהטיב לתפקד על מגרש הכדורגל. בכיתה ישב בשקט בלי להתחבר לחומר הנלמד. לא הייתה תשובה בפיו לשאלת המחנך.

עלי לרשום משהו, התעקש ענפי.

לא יודע.

מישהו שלא זוהה לחש שאולי יצטרף לעסק המשפחתי ועורר צחוקים כבוסים.

בניין, ניסה המחנך.

לא יודע.

אני חייב לרשום. אולי חקלאות.

יונה גילה עצבנות. שיהיה חקלאות, יאללה.

התבטאות שהעלתה את חמת המורה. מה לשון השוק הזו, ובקול תקיף הורה לצאת מהכיתה.

אמרתי שתצא מיד החוצה. הכל עקבו בעניין.

יונה התרומם ממושבו וצעד אל הדלת. כשעבר ליד הלוח, הדף בתנועה מהירה את ענפי והטיחו ברצפה. בלא להתעכב המשיך לנעלם בפרוזדור. יותר לא נראה בבית הספר.

האיש חייך אל אשתו. הודה שלא התעניין במיוחד בהמשך דרכו של זה. נדמה לו ששמע דיבורים על עבודה בבית חרושת בפתח תקווה. משהו מעורפל. להודות שגם עם רוב האחרים לא שמר על קשר. היה אחד שנסע לאמריקה, נעשה פרופסור. גם בת השכנים בקה עברה לאמריקה, אבל דווקא זה סיפור שנוגע לענייננו.

זוג קשישים המתנהל על מי מנוחות, מתקיים בנחת מקצבותיו ובלבד שלא תידרדר הבריאות. וכי למה נזקק, מזון, ולפעמים פריט ביגוד, ונסיעות לנכדים ומתנות ימי הולדת. אילו הרבו לבלות, להתענג על מסעדות, או לצאת למסעות חובקי עולם, תיאטרון בלונדון ונופי שלגים בסקנדינביה, לא השניים האלה שדי להם במה שבטווח יד. הוא בחצר הרחבה ובחלקת המטע שנמשכת ממנה, עצי פקאן ואפרסק, והיא בחברת ספריה ולהירדם מול תוכניות האירוה בטלביזיה, ולפעמים להיקרא לקיבוץ הסמוך, לסייע בהדבקת פיגור בהנהלת החשבונות או בעריכת המאזן השנתי. כמעט ארבעים שנה היה החדרון הקטן ההוא, שם בבניין המזכירות, מקום מושבה הקבוע. פינתה הפרטית, ממנה ליוותה את הישוב הצעיר בצמיחתו ובמשבריו. חבורות בני עיר שהצטרפו בחגיגות, ויחידים ומשפחות שעזבו בדממה דקה, הקמת מפעל המתכת, ובבוא היום סגירתו, והרחבות בתי המגורים, ותקציבים אישיים שבהדרגה הפכו למשכורות לכל דבר, למי יותר ולמי פחות. אפילו הלוויות הורים וקבורת בנים חללי מלחמות עברו בין אצבעותיה המרקדות בזריזות על מכונת חישוב רעשנית, שעם הזמן נתגלגלה במחשב. לא נדרשה הצצה בחלון או האזנה לסיפורי רכיל. די היה לצרף קבלות ולרשום חשבוניות, כל אחת שורה בטור המתאים ולסכם, והתמונה לעיניך.

אלוהים הוא מספר אין סופי, זו דעתו של מירון מתמיד, לכן יפה לנו הצניעות.

לא הבנתי, העירה שולה, אבל לא לחצה שיפרש.

היו שם, כמובן, גם חברי המשק, בני גילה וצעירים ממנה, שבתחילה התבוננו בחשדנות בשכירה הרזה מהמושב הסמוך, בחנו בקנאה את מכונית הדופין הקטנה (היו אחדות לאורך השנים), עד שקיבלוה כחלק מהנוף. מרכז המשק מוני סלברט במבטאו הארגנטיני, שבידה גם בלבד את דעתה בעת שלחש דברי עגבים באוזניה, לא בטרם חלפו אין סוף שעות עבודה משותפות. והיו גם נסיעות למרכז, יחד, לדיונים בגופים הפיננסיים, גבר ואישה צעירים, בעלי משפחות שניהם, מסעות חטא שנקטעו בהבנה הדדית. אם לכנות אהבה, לא סוערת דיה לגרום למהפכי חיים (אף שחייבת להודות שעלתה המחשבה, לפחות אצלה). כבר שנים לא שבה להרהר בכך, לתהות על משמעות העונג מעת שחלף, ועם נגרם עוול לאיש שכאן לצידה. משערת שלא הבחין במאומה, שקוע בעבודתו המתארכת אל שעות הערב, מראיין אנשים ומשפחות, ומסכם בדפים ארוכים, צפופי שורות. גם בטבלאות. ניתוחים סוציולוגיים עבור מנהלי המוסד הלאומי.

מטה האזור בשנים ההן, הצעירות, היה ערב רב של אנשי ביצוע, יצורים גברתיים צרובים משמש, מחוספסים, עם ניסיון בשיטות גידול צמחים ובארגון השיווק, טרודים מבוקר עד ערב בתוכניות חקלאיות, מכסות מים ודונמים ויבולים. הרבה נדרש להשקיע במתיישבים שזה מקרוב באו, ובלא שנשאלו יעודו לתפקיד חקלאיי המחר. לאט לאט, הורה המנהל הראשי פרוייליך, ולגלות סבלנות. בתחילה כשכירי יום בחלקותיהם, וכשתיקלט התורה ייטלו לידיהם את המושכות.

לא יסתפקו בהם, טען האיש שלצידה.

משיח היה באוזניה על המתרחש בישיבות השבועיות אצל המנהל הראשי. בזה אחר זה קמו המשתתפים ודיווחו מה נחרש ונזרע, ועל מזיק שרוסס, ומכת היבלית. מסתבר שהייתה שקועה בתרדמת בת שנים,

בלתי מובחנת, והתעוררה משהגיעו מי ההשקיה, שופעת מרץ, מתגרה. מתווכחים היו איך להשיב מלחמה, ובינתיים לתלוש בידיים ולהקפיד לשלוף כל פיסת שורש.

גם הוא נתבקש לדווח.

תפקיד הסוציולוג האזורי היה מחידושי העת. שיגיון של מישוהו בכיר בבירה שביקש לקשט בקורטוב רוחניות את עבודת הנמלים האפורה. ספק עם בעצמו התעמק במשמעויות, וסביר יותר שעשה בעצת ידד מן האקדמיה. מקץ שנים יהיו כותבים שתלויה הייתה על הקיר האזהרה, וטחו העיניים מראות. וההם ישיבו שחוכמה בדיעבד, וחובה לזכור מה היו התנאים בעת ההיא. להעריך את מעשה הבריאה (כך, במילים אלו) יכריז ראש הממשלה באיזו חגיגת יובל, או בטקס מבוים של ערב בחירות. בינתיים ישבו שם בחדר הישיבות והאזינו לסיפוריו שנתקבלו כמין פרפרת, בעודם לוגמים מכוסות התה שסוף סוף הגיעו מהמזנון של שוקרון.

לא מקשיבים באמת, התלונן בפניה.

וכי מה איכפת אם חובטים בנשותיהם, סוחרים בבנותיהם הקטינות, ומכספם לא יוציאו על בגד לילד שמרפקיו כבר מציצים מקרעי השרוולים, הן רק ילד. אבל לעצמם, הן עניין אחר. הנה יספר לה מחוויותיו. אתמול ביקר בישוב פלוני אצל אחד הנכבדים, ראש חמולה. איש בריא, כרסתן, שספק אם עבר את הארבעים, בכל זאת אינו מש כל היום מן המזרן, לא יוצא מביתו. הרי אין לצפות שיכרע על ברכיו עם כולם בשורות העגבניות. יתכופפו הבנות, הכלות, לכך נוצרו, ואת שכתן אליו. כשנכנס מצא עצמו מול מראה מביך. בפינת החדר ניצב הבן, בחור מגודל, והכה אישה צעירה. זו הרכינה ראש וספגה בשתיקה סטירות לחי ומכות אגרוף. בעל הבית ישב על מזרנו ועישן בשלווה. עצרתי בדלת והמתנתי, (סיפר), נבוך מההזמנה לשבת (כאן לצידו, היד המזמנת טפחה להראות). אבל הנה הסתיים, והנערה (כן, נערה), חלפה על פניו בדרכה החוצה, שולחת חיוך של נימוס.

גברת מירון חייכה אף היא, אבל אל עצמה. נזכרת בהבעת פניו כשסיפר, תוהה אם להשיב בחיוך שעלול להרע עוד יותר, לך תדע איך יפרשו. בכל זאת ניסה בדרכי עקיפין, ציין באוזני הגברים שזכורה לו מאחת ההתכנסויות שנכח בהן בחדר התפילה, העירה משהו בשפתם הבלתי מובנת, אבל צורת התבטאותה הרשימה.

לא ידעתי שבת משפחתך.

אשתו, הצביע בעל הבית. הבן התקרב.

יש לך אישה טובה, חרוצה, חכמה. (התלבט אם להוסיף שגם יפה, והחליט להיזהר).

כן, אישר הבן, וניכר בו ששבע רצון.

אז למה להכות.

הביט בו בתמיהה, אלה רק מכות קלות.

אבל למה.

כך אצלם, כדי שלא תשכח את מקומה. האב הוסיף משפט בשפתם, מעין פתגם, והבן ניסה לתרגם. משהו שכמו להקדים רפואה למכה, או אולי לראות את הנולד. אתה בונה גג בקיץ שלא יטפטף הגשם על הראש בחורף. נשים, אמר האב, כמו עזים, טוב להחזיק קשורות בחבל, שתי הרגליים יחד.

הזהרתי ולא הקשבתם, האשים כעבור זמן, כשארע מקרה הרצח הראשון, והמנהל פרוייליך השיב בשאלה, מה היה עליהם לעשות. מומחים לחקלאות, ויכולים להתברך בהישגיהם, אבל מה שעוברים אלה, כמו לטפס על קיר אל דלת הקומה השנייה (האם נכון הציטוט).

השלישית, תיקן מירון, כתבתי השלישית.

אז קורה שנופלים.

אז קורה שוב שנופלים, ושוב. דיבר בכעס כשנשנה הסיפור.

כמו קישוט (שפך את זעמו באוזניה), מפני שהתריע שמהיר מדי הקצב, ואי אפשר לחסום בחומות את רוחות החוץ. הציע לגייס נשים לעבודת הדרכה, לא צעירות מדי ולא נאות מדי, ושתלבשנה מכנסיים וחולצות קצרות שרוול כדי שיתרגלו לנוף החדש שאמורים להיות חלק ממנו. תוכנית מפורטת הגיש, שמצאה את מקומה על המדף, בין שלל חוברות הסיכום השנתיות. ידיו נפרסו לצדדים בתנועת ייאוש. שולה מירון ניסתה להרגיע, לעשות את שלו, ואם לא מועיל, לפחות ייצא דוקטורט. איך אומרים, להביא את הסוס לשוקת וכולי.

חבל על הלב.

אבל גם התואר הנכסף לא נחפז להגיע. אלה הפרופסורים שם באוניברסיטאות טרודים בענייניהם, במחלוקותיהם, להאמין שלשם שמיים. הנה יצא זה שלו לשנת שבתון, פתאום, ללא התרעה. נמצאה קתדרה בלתי צפויה, הזדמנות שלא בכל יום, וחבל להחמיץ. אחר כך ההתנצלות על שיימשך מעבר למתוכנן, שנתיים שלוש שנקטעו והתארכו, ונדרשו אישורים ודיוני ועדה. סיפור.

אחר כך היה הוא המרגיע. ממילא לא התכוון לציין על דלת הכניסה את התואר הנלעג, או להתהדר בו במודעת האבל המשפחתית לאביו (בבוא העת, טפו טפו. יש הטורחים להקדים לשמם הישגים פחותים יותר, הנה כאן, דקלה ועו"ד אליהו שפרלינג - שפריר, שבוודאי סיים בהצלחה תואר ראשון). וכמה סבורה שיתווסף למשכורת, פרוטות. סופו שיגיע, ועד אז יוסיף להתענג על המסעות בשמורות הטבע הללו, מרתקים לא פחות מטיולים במזרח הרחוק או באנדים.

גם הספר שעתידי להוציא, סיפורי עם שמלקט מפי האנשים בכפר המיוחד ההוא.

והרהרה, איש מאושר, אבל מה עליה. ספקות שהפכו להרהורי כפירה, משבר הנישואין הראשון. איך נאמר, ויפקחו עיניהם ויראו כי ערומים הם.

לא הנחש. הזמן הוא לפעמים תפוח עץ הדעת.

האם הייתה יפה, הנערה בקה. עכשיו שמנסה להשיב לעצמו, שוב אין בטחונו מלא. בלי ספק היה בה משהו יצרי כובש לב שלא פג עם השנים (את זאת יודע בוודאות). אבל לעיתים מתקבעים רשמים בתודעתנו בשל היותם מוסכמה. נוה להצטרף לזרם. אם הצליחה לבלבל את דעתו של ששקה הנער, וגם יוייליק צירף דעת מומחה שבסדר, התחלה טובה. אמנם בינתיים לא יותר, אבל גם טרם נאמרה המילה האחרונה, ותלוי איך יתפתח הגוף בארבע חמש השנים הבאות. התקופה הקריטית, על פי הגדרתו,

שמקציעה את האיברים, עורכת אותם בחטיבה אחת ומעניקה ברק. שלושה ארבעה סנטימטרים שקובעים הכול, מהם אחד בצוואר והשאר ברגליים. אלא שששקה סירב להמתין. אולי דווקא בשל מורת רוח אימו שבוטאה בדרכי עקיפין. אהבות נעורים, בניגוד לסברה רווחת, אינם חידוש של תקופתנו. אולי ראשונה שחוה הבן, אבל בוודאי לא אחרונה. בינתיים מוטב שישקוד על לימודיו בכיתה המאוד משמעותית, זו שבסיום בית הספר העממי. גם בארבע שנות הגימנסיה שעתידות להיות לא קלות יותר. עכשיו עליך ללמוד, סיכמה נחרצות.

אישה נאה הייתה גברת ואניק, ומוזר שרק עכשיו נתן על כך את הדעת.

כנראה העלה חיוך, אדון מירון, מפני שהיושבת מולו שאלה במה נזכר.

נדמה לה שחיוך של עונג, עם שביב ממזרות.

הוא מתבונן בה במבט ארוך. אולי יגיע יום שישתקפו מחשבות על גבי מסך זעיר ושום דרך להסתתר ולהסתיר. יום איום ונורא יהיה היום ההוא, שלמזלם לא יארע בחייהם. מאוס הוא יציר הבריאה הקרוי אדם, מאוס ושוטה. האל העניק לכל פרט חיים משלו, ובא זה וטורח בלא הרף להתכסם יחד. מה גדול הכיעור שהיה נחשף אילו יכלו אנשים להציץ לתוך ראש זולתם. הנה משמעות העץ האסור, תטעם ויתגלו מערומיך, וחסל גן העדן.

חלון צר וארוך קבוע מעל הכיור שבקיר ממול, ממנו נשקף עץ הפקאן שכבר כמעט בשלכת מלאה. אני נטעתי אותו, אומר האיש, מעשה השנוי במחלוקת. תענוג לרבוץ בצילו בחום הקיץ, אבל העלים שהוא משיר הם מטרד נורא. נכון היה להרחיקו יותר, לפחות בחמישה מטרים.

היא מהנהנת בהסכמה. אולי מוכנה להסתפק בהסבר קלוש זה שכלל לא לעניין. עליה להזדרז לתלות כביסה, ואם יתעכב הגשם, רבים הסיכויים שתצליח להתייבש עד הצהריים. כמה משכנותיה כבר נפטרו מהטרחה הזאת, רכשו מכונת ייבוש, ושוב אינן תלויות בתהפוכות מזג האוויר. בשעתו הציעה גם היא, ונתקלה בהתנגדותו. ראשית, היכן תעמוד (יכולים במרפסת האחורית, ולכסות ביריעת פלסטיק), ושנית לזכור את השפעתן המחטאת של קרני השמש. בינינו (אמר), כמה פעמים בשנה מתעוררת בעיית הגשמים באזור חם כשלנו, ובאשר לעמל, זה כידוע יפה לגוף. אולי אם הייתה מתעקשת. אבל אז נפטרה התינוקת, וכשהציע (בוודאי כדי לרצותה), כבר נראה מיותר גם בעיניה. הילדים גדלים. עוד מעט יישארו רק שניהם ובאמת אין צורך.

(לא יקנה מחילה בפרוטות, הרהרה בשעתו).

אצא לתלות אתך, התנדב אדון מירון.

פינה את הכלים לכיור והחל לרחוץ, ואולי בהשפעת שטף המים החלו לזרום גם הדיבורים. אם לפרש את תגובת גברת ואניק בקנאת נשים מצויה (כדעת יוייליק), או בקונפליקט הידוע שבין חמות וכלה (כפי שטען פלג מירקין, הנער הממושקף שהיה הוא עצמו, על פי מידע שרכש מתוך קריאה בספרים). הסברים שמפי ילדים הם לרוב ציטוטים שטחיים שקלטו ממקור כלשהו. לכן סביר שגם אם צוין הנימוק המעמדי, ספק אם הובן.

צ'כים, באר לאשתו, כלומר יהודים מצ'כיה, אנשי תרבות מעודנים, ומה משפחת רוז'צקי, בוודאי מעיירות בסרביה או גליציה. אנשי עמל שאף פעם לא נדרשים למנוחה, כל הזמן רק לעשות בידיהם. לשכונה שאך

הוקמה הגיעו מאיזו מושבונת בגליל, בה ניהלו חנות מכולת מקרטעת, לרשום בעיפרון את הקניות של משפחת אויסלנדר והפולקים ושפרלינג, כל אחת על דף משלה במחברת החשבונות, וכשמסכם אחת לחודש, לחרוד מהרעמת הפנים, הטענות שלא יתכן שהצטבר לכזה סכום.
(הנה, הביטו, אלה חתימותיכם.)

מי שמבקש להונות לא יתקשה גם לשרבב כעין חתימה, למשל זו המעוקמת.
לרמוז שגנב וזיפן, אדרבה, שלמו מיד בעד כל קניה, יכיר תודה על כך.
באמת חוכמה גדולה. הרי לכן עושים את הקניות כאן אצלו, משלמים ביוקר תמורת ההקפה שנותן.
מה ביוקר, הלחם, הגבינה, השמן.

לא אלה, אבל תפוחי האדמה, הבצל, והרבה יותר טרייה הסחורה בעגלת הרוכלים, תאמין שבדקנו).
ריחמתי עליהם, גילתה לו בקה, ובעיקר בזתי. בגלל העלבון, האם אינם חשים בו. וגם היפיפייה המנופחת שהייתה חותנתה, גברת ואניק, שאפילו כשהפכה חלק ממשפחתה הוסיפה להביט בה כאילו משני צידי דלפק חנות המכולת, חלילה שתזדהם. אז הייתה חייבת להימלט, ואם לא, מוטב למות, זאת הבינה עוד כילדה. הנה על שום מה נוקמת, נושכת בכל שותף למסכת ההשפלה, אפילו רק נוכח בה, ניצב מהצד אבל ראה.

היה אחרי שסיימו לעשות. במיטת המלון הרחבה שלה, אליה נגרר אחריה כמי שנתבלבלה דעתו, כהלום יין, דג לכוד בחכה. אזי התרווחה על גבה, עיניה דבוקות לתקרה, ומבקשת למחוק, כי לא באמת רחמים, את זאת במלא הביטחון, במקומם לכתוב שנאה. אדרבה, יגלה לה הוא, האם תופעה שכחה, שנאתה המטורפת להורים, רוצה לדעת. מבט חטוף במי שהתכווץ לצידה בשולי המיטה, תמה איך התגלגל להרפתקה הזאת.

אתה הרי מדען, פלג, חוקר החברה, אז איך תסביר, ופרצה בצחוק פרוע שנראה בלתי נשלט. מה קרה ילד שנבהלת, דווקא מצאה חן בעיניה ההשתוללות שלו, פרא אדם שכמוך, למה התרחקת, חזור לצבוט, הנה, וצחקה שוב, חושפת את שדיה. באמת עליה לנטוש, עוד לילה ארוך לפניך, הרי בתפקיד (צחקה), אבל אתה תישאר לישון כאן, ובבוקר תחזור לכנס שלך לשמוע דברי חוכמה. בוודאי לא ייצא להם להתראות, לא הפעם, אבל אולי באחד הימים.

היה עלי לקום והסתלק מיד, הרהר, כאילו במופגן, בכל זאת המתין עד שיצאה, עד שכבר נסגרה הדלת בחדר האחר, התלבש במהירות וחמק אל המדרגות והחוצה. הריח שם בחדר, נזכר אדון מירון, שנסחב אתו עוד שעה ארוכה.

האב רוז'צקי נראה גבר מוצק ובעל כפות ידיים רבועות, קצרות אצבעות, שכמו הותאמו לאחוז בידית הפטיש (בזאת נוכח כשהקימו בשותפות סוכה לחג). בשכונה החדשה מצא עבודה בבית חרושת למרצפות (בית חרושת, סתם משטח בטון בצד סככת עץ רעועה), ופעם סרו בחבורה לצפות בו בעבודתו. רוצים לראות (האיש קיבל את פניהם בידדות), הנה. בתנועה מיומנת פיזר בתחתית התבנית שכבה דקה של שחק אבנים צבעוניות, יצק מעליה טיט לח, והידק בכוח. אחר נשא אל פינת הייבוש, פירק את מסגרת הברזל, והותיר צמד מרצפות שעוד יהיה צורך לשייף לאחר שיתקשו. הצביע על ערמה ערוכה על גבי משטח עץ, והסביר שכמו אלה שם, מוכנות למשלוח.

הכי חשוב ההידוק, שקובע את החוזק.

עורר את התפעלותו.

מלאכה שבלי ספק כרוכה במאמץ, לחזור שוב ושוב מבוקר עד ערב, וגם אם תגוון בעבודת השחזה ולארוז בזוגות (פנים אל פנים לבל יישרטו), בכל זאת עניין מייגע. משער שרכש את המקצוע במקום, שבוע או שניים של התנסות, ואחר כך השכר לפי ההספק (מה שמגדיל את המוטיבציה, את הפיתוי להוסיף על שעות העבודה). ששת ימים תעשה מלאכה, ובשביעי תחליץ את עצמותיך. גם בכל לילה. רצוף מכדי לגעת באישה שלצידו, בכל זאת חש סיפוק שהנה דירה נאה ופרנסה בכבוד, והמשכנתא משולמת כסדרה, והילדים בריאים ונאים, ובקרוב יוכלו לסייע גם הם.

שניים, בן ובת, אשרק'ה ובקה (בסדר הפוך).

אזון מירון הרים את סל הכביסה העמוס, לשאת אל מתקן התלייה בחצר. כבר נזקק לצביעה מחדש, קודם בחומר המגן מפני חלודה, ומעליו בירוק, לשם הנוי. אולי מצוי סוג העונה על השתיים. אף פעם לא נתן את דעתו למספרם הנמוך של ילדי השכנים. לא מתפלא על יוצאי צ'כיה, שכמו אצל יוצאי גרמניה, תופעה תרבותית. אבל אלה שממזרח אירופה הרי בעצמם ממשפחות מרובות ילדים. בן ובת, ושניים גם אצל טיקוצקי ולשצ'יק והוברמן. וזאת בשנים שלאחר המלחמה הגדולה, אחרי ההשמדה, כשצריכים לעשות הכל כדי להחזיר את שנחסר.

אולי מהפחד.

שוב מראה המרפסות הקטנטנות שבמרכז החזית האפורה של הבית המשותף, שתיים בכל קומה, אחת לכל דייר. אלה שבקומת הקרקע כמעט בגובה החצר, ויכולת להעביר רגל מעל המעקה ולהניח על האדמה. היום כבר אין עושים כדוגמתן כיוון שבלתי שימושיות. אורחים מוזמנים פנימה, לסלון, ומי יישב סתם כך ויבהה אל הרחוב, רק זקנה שמעבירה את עיתותיה, גברת זילברמן, או הבת המפגרת של צימרמן שתמיד נעולה בין כותלי הבית.

מחשבות שמקומן בראשיהם של מתקני עולם מקצועיים, נהג להיאנח אביו, מפני שנזעקים על עוולות מעשי אדם, ואינם חשים שבטלים בשישים לעומת עיוותי הבריאה, האופן שחילק הטבע את אוצרותיו. הוא היה מורה, לימד היסטוריה וספרות, ולא אמר אלוהים. ובתשובה לשאלת הנער, השיב שחיפש וחיפש ולא הבחין בו בשום מקום.

אבל לך אולי עיניים טובות יותר.

ארע באחת השבתות שהזמין אותו לנסות יחד. לפני בית הכנסת הוציא מכיס מכנסיו שתי כיפות שחורות, חבש לראשו את האחת ואת השנייה הושיט לבן. ירדו במדרגות ופילסו דרך בין אנשים מעוטפי טליתות, בואך אולם דחוס מרוב מושבים ומחיצות, שהואר בנברשות ססגוניות. התפילה כבר הייתה בעיצומה, ונשמעה כמין נהמת מקהלה בלא מנצח. מצאו לעצמם קצה פנוי באחד הספסלים האחוריים, והאב אסף מדוכן סמוך ספר תפילות שחוק, דפדף והצביע על המקום. רק עתה הבין שבמין עברית מוזרה, לעוסה

לבלילה ושבה ונפלטת. ממנה הריח הדביק שאולי נוגע בפניו. הציץ בשכניו ונרגע כשנוכח שלא נותנים עליהם את דעתם, שקועים היו בתפילה תוך שמתנועעים כל אחד בקצבו, ומשליבים לסירוגין המיות ושאגות. פתאום כאילו על פי אות מוסכם הושלך הס, הכול הזדקפו ונעמדו למלמל בלא קול. הזדקפו גם הם כשהאב מורה על הכתוב ולוחש באוזניו קטע אחר קטע. לרגע נייער בליבו החשש שמא פוגמים בדממה, אבל שוב נוכח שאיש אינו מגלה בהם עניין. לא הספקנו, אמר האב כשהחלו הכול חוזרים לשבת. קול מקדמת האולם החל מתנגן, והקהל ענה לעומתו במיומנות רבת רושם. האב חיך.

נישאר כמה שתרצה, וכשתחליט שדי, נלך.

די, אמר הנער.

אילו עוד חי אביו, היה מסביר לו שטעה מלכתחילה. גם אם האל מצוי בכל מקום, הסיכוי שיימצא לך, רק בהיותך לבד, למשל עכשיו כשמשוטט להנאתו בין עצי האפרסק. הרי עניין שבינו לבינך, ואיך אפשר בתוך אספוסוף רועש.

אדם, אדם, אייכה.

אדון מירון מחיך, וכיוון שלבדו, מובן שמכוון אל עצמו. יכול להציג את השאלות ששמורות עמו מאז, על המטרות, היעדים, ואת מי משרתת התנועה הבלתי פוסקת שלא יתכן שסתם חסרת תכלית, ולא ישאל. מה שמעוללות השנים, מקטינות את ביטחונך ביכולת שיפוטך. בלי ספק יידע מה להשיב, תמיד הטיב להסביר. למשל שבסוף הדברים כל הנחלים הולכים אל ים כלשהו.

תשובה ניצחת.

גברת פיקרסקי הזקנה הייתה סבתו של ששקה. בעת ההיא הצטיירה לו כמי שבערוב ימיה, אף שבוודאי צעירות לעומתו עתה. היא התגוררה עם משפחת בתה בחדרון הקטן שברוב הזירות הושכר כעזר לתשלומי המשכנתא, מה שעורר את התפעלות אימו. הנה דוגמה לכיבוד אם. כמה נפשות בסך הכל, ארבע, ויכלו לדחוק עמם יחד, כמו אצל הרוז'יצקים, ולצרף דייר. רעיון שהצחיק את אביו שכינה עירוב תבשילים, להשוות את סבתא פיקרסקי עם הזקנה המגונה שאצל אלה שם למטה. בנוסף, מוכן להתערב שבכלל בעלת הנכס, ואת הדירה רכשו הואניקים בכספה.

צצה בזיכרונו ערוגת הקקטוסים ששתלה ברצועה שלצד הבית. היה לה אוסף שבמקום מגוריה הקודם גידלה בעציצים, ועתה נמצאה לה פיסת קרקע שבוודאי תטיב עמם. פרחים הם תחביבה (שחה לאביו), הם והספרים, אבל הטרחה שבגידול פרחים כבר כבדה עליה, בעוד אלה הסוקולנטים איטיים כמותה, בקושי זזים. שמחה לשמוע שקרוב לספרים גם הוא. אף פעם לא הבינה איך מתקיימים אנשים בלא קריאה.

סוקולנטים הם צמחי מדבר, בארה לאב, סבלניים ומסתפקים במועט.

הנער אהב לסייע לה. היה מעשב את צמחי הבר ומתחזק בכף בישול או בסכין מטבח. בהדרכתה גם העביר לאדמה ייחורים שהשתרשו ותפחו בדמות צמח האם. עליך ללמוד אגרונומיה, הייתה אומרת. בלי ספק חיבבה אותו.

אחר כך הגיעה ההודעה על נכדתה שנפלה בקרבות בירושלים. נועם. שם שמתאים לכן זכר. אימו סיפרה לו כששב מבית הספר. עוד לא היו טלפונים בסתם בתים, לכן כנראה עם שליח. מאז שוב לא ירדה לחצר.

הייתה יושבת על המרפסת ובוהה אל הרחוב, לפעמים נראתה ניצבת בראש המדרגות ומתבוננת בו מטפל בצמחיה, ומהנהנת בלי חיוך. יום אחד מתה ונסעו לבית הקברות, ללוות.

מעתה שלך הממלכה הזאת, אמרה גברת ואניק, בטוחה שתחוש רגיעה שם למעלה שחביביה בידיים טובות.

אדון מירון התעכב ליד אחד העצים. מישהו חפר באדמה סמוך לגזע, ובתוך כך השחית את מתז ההשקיה, כרסם את הצינורית. מראה מרגיז, אבל לא בלתי מוכר. כמובן חזיר בר. אלה משוטטים בלילות, נוברים בקרקע בחיפוש אחר מזון, ובתוך כך הורסים בשיניהם את אביזרי המים. יהיה עליו לזכור לתקן. בינתיים יסמן את המקום בעזרת אבן שיניח במקום.

לא מסוגל לשחזר את המועדים, משך הזמן שבין אסון נפילת הנכדה ופטירת גברת פיקרסקי, והאם פורסמה מודעת אבל. היו הרבה מתים באותן שנים, גם מתושבי השכונה. האם לכאן מתאים הביטוי נגאלה מייסוריה.

בקרב ילדי השכונה לא הותיר האירוע את רישומו. דרכו של עולם שתינוקות נולדים וזקנים מתים, מה כבר יש בחייהם מלבד סבל. אבל ניתנה הדעת על אי קיום מנהג ה'שבעה'. וייליק הטיל ספק ביהדותה של משפחת ואניק, ביקש הוכחות. איזה הוכחות, שאל סשקה, וייליק הצביע על מכנסיו. לראות אם מהול.

עדה צחקה, ביקשה לדעת מה רואים, וייליק השיב שבאחד הימים תהנה משפע הזדמנויות להשוות. הוא וסשקה נכנסו לפרדס, וכששבו הכריזו שהמבחן עבר בהצלחה, אבל עדיין לא השתכנע שזה המצב גם אצל אדון ואניק.

בקש גם אותו שיראה לך, הציע פלג. כולם צחקו.

לא זוכר מתי בא הקץ על ערוגת הקקטוסים. המחשבה שאולי מוסיפה להציץ בו מלמעלה גרמה לו להוסיף לטפח אותה זמן מה. אבל אולי בשל עומס הלימודים בתיכון, אולי עוד קודם, השתלט ג'ונגל עשבי בר וכיסה הכול. בהתייעצות בין השכנים הוחלט להסתפק בכמה שיחים שאחזקתם לא תהיה כרוכה בטיפול מסובך, יחיו כמה שיחיו. הצעתו להעתיק אחדים מבין היותר קוצניים, העמידים ליובש, אל הקבר, התקבלה בחוסר התלהבות. גברת ואניק הסבירה שלא יהיה מי שיטפל בהם שם. לא היא ולא בעלה מייחסים חשיבות למנהג הקבורה שלדעתם אינו מנציח דבר. יתלו את תמונת המנוחה על קיר חדרה, וכך תיזכר כל עוד יחיו אלה שהכירוה. משערת שלא תרבה לפקוד את הקבר. בעיניה אינו אלא אבן קרה.

השימוש במילה לפקוד נשמע מוזר, מליצי, לא התחבר לגברת ואניק, שאומנם קראה ספרים לא מעט (בזאת היה בטוח), אבל בלשונות זרות, אנגלית ובעיקר גרמנית. פעם שפת התרבות, אמר אביו, אם בכלל אפשר לצרף את המושג לנוף ההוא.

מחשבה עלתה בראשו בעת ששתו קפה של עשר. יושבים היו זה מול זה אצל שולחן המטבח, וגברת מירון מרחה לעצמה פרוסת לחם באבוקדו (מטעם אמיתי שלעולם לא נמאס עליה, בעוד הוא העדיף

ביסקוויטים, ואפילו מהיותר זולים ובלבד שיחוש במתיקות. פשטות טעמו זכתה לא אחת להתייחסויות מתבדחות). שתקו. משמאלו ניצב אגרטל ובו פרחי נורית אדומים, שהגיעו עם משפחת הבן בביקורה בשבת האחרונה, ואדומה הייתה גם מגבת הכלים התלויה בצד תנור הבישול על הקיר מנגד.

כבר תמיד לאחור, הרהר, הסוג שמכנים חשבונות נפש. אם לא רמז שלקראת סיום.

כמו העלאת גירה.

אם יביע זאת בקול, בוודאי תמחה. מחשבותיה קטנות, אבל אצות דווקא קדימה. מוטב שתקן את התבטאותה. לא זהרת סוסים או מחולות ג'אז, ונכון להגיד, מתנהלות לאיטן. על הקניות שעליה לעשות בצרכנייה, ולבדוק אם לא צריך להזליף מעט מים על פרחי החורף ששתלה בגינה. כבר יותר משבוע לא ירד גשם, ומה שירד, בקושי לכנות השקיה. החזאים הללו נחפזים להבטיח, אולי לאיים. כבר כמה פעמים בישרו על סופות גשמים העומדות בפתח, מלוות ברעמים וברקים, וכשמגיע המועד לא דובים ולא יער. לזכור להתקשר בערב לבן, לשאול מתי יגיעו שוב. רק שבוע וכבר מתגעגעת לנכדים.

ובשאלה, אם אף פעם אינו חש געגועים, אפילו קצת. עליו להסכים עמה שתופעה מוזרה המעידה על פגם רגשי, כמו חית בר המגדלת את גוריה ומהר משלחת לדרכם. בני אדם אינם מתנתקים מילדיהם, לפחות לא אלה המוכרים לה.

גם הוא אינו מתנתק.

אינם באים לעיתים תכופות ובכל זאת לא חשה בשמחתו כשמגיעים.

יש צורות שונות של הבעת רגשות. נשים מזרחיות מקוננות בקולי קולות, בעוד שתרבויות אחרות כולאות את הכאב בלב.

חש שלא השתכנעה, כך גם הוא עצמו. אומנם שמח בבואם, לא מרבה בשאלות אבל מאזין לסיפוריהם, ואם מדובר בהישגים הרי טוב (הישגים מהסוג המצוי, החלפת מכונית או יציאה לביילוי משפחתי במדינה סמוכה, ואצל הנכדים סיום סביר של שנת לימודים). עובדה שאינו מרבה להרהר בהם כשרחוקים, וכך גם הם בוודאי. מתי לאחרונה הרהר בהוריו, רק כשכניה של גברת ואניק, והפסולת ההיא, אייזנר. איזה רעיון מגוחך, לזווגה עם ההולל אידלמן.

שולה אינה מרבה לחלום, לפחות אינה זוכרת את חלומותיה, אבל אמש כשצפתה ממיטתה בטלוויזיה צלצלו מאיזו חברה מסחרית, ביקשו להציג לה כמה שאלות. הבחורה מעבר לקו נשמעה נחמדה, לכן הסכימה. אחר כך התברר ששאלון ארוך ודי טפשי, באיזה חומר משתמשים אצלכם לניקוי כלים, ומה לשטיפת רצפה. כמעט חצי שעה לא הניחה לה, וכשהגיעו ליצרני נייר הטואלט חשה שסבלנותה פוקעת. אף פעם לא התייחסה לשם הפירמה המודפסת על האריזה, ולא התלהבה לקום ולבדוק. בין כה וכה עניין מקרי, לכן נא כתבי מה שבא לך. אתה ישנת, האשימה את אדון מירון.

צחק. יהיה לה לקח לעתיד. את הללו מוטב לדחות על הסף. שיטה קלה שמצאו לביצוע סקרים. פעם נדרשו לכתת רגליים מדלת לדלת או לשלוח שאלון עם מעטפה מבוילת. היום מתפרצים הביתה בעזרת הטלפון ומתחנחנים, בבקשה רק שאלות אחדות, ואם התפתית, נפלת בפח.

אתה ישנת, אפילו לא שמעת את הצלצול.

עכשיו ניזכר שבכל זאת. משהו השתרבב לחלומי, או שמא בכלל גרם להיווצרותו. אומרים שכהרף עין, חלומות שנדמה שנמשכים שעות וימים על פי המתרחש בהם. הייתה סמטה שביקש לקצר דרכה. אולי לא סמטה אלא כוך או נקיק בין חצרות הערוכות בשתי שורות. בלי ספק צעד חסר אחריות. בקסבה של שכם. אנשים ישבו סביב שולחנות ושתו יין. הפחידו המבטים שנעצו בו, לכן להסתלק במהירות, לא להציץ לאחור כי יתפרש כפחד. מי נכנס לבדו לסמטה לא מוכרת, תחומה בגדרות טיט גבוהות שבקושי מעבר לאדם בודד. באיחור הבין שלא מעבר לאנשים, ורק לתת מוצא לביוב שדלף מתוך סדקים בתחתית הקירות והצטבר בשלוליות. טינופת. חייב להיות מוצא בקצה האחר, הגבוה, וממנו כבר ימשיך אל ההר שאולי גריזים ואולי עיבל, אי אפשר לדעת בביטחון בלי לבדוק את טיב הצמחייה. עשו בחוכמה שהגביהו את החומות, דרך לחסום את הריח. ורק שהולך וצר שמוכרח לדחוק את עצמו בכוח. פתאום נחרד למחשבה שעלול להיתקע, תפוס מכאן ומכאן, לא לבלוע ולא להקיא. ניסה להשתחרר, לחזור לאחור, וחש מחנק, קושי לנשום. בלי ספק שורץ חולדות, יטרפוהו חי. כבר עדיף לזעוק לעזרה, אבל הרעש שכאילו במכוון, טרטור מחרטה הפוצרת במתכת קשה ובולעת את קולו.

עכשיו הבין. בית מלאכה למטעני נפץ, כאן מעבר לקיר.

בשארית כוחותיו הוא הודף ונזרק לאחור, צונח ארצה לתוך הבאשה. מזלו שהתעורר.

צעקת, הסבירה אשתו.

הוא מתבונן בה, ממתין לדעת עד היכן.

כמעט נחנקתי.

כי מתכסה עד ממעבר לראש, עוטף עצמו בשמיכה, ומהדק מהצדדים. כמה פעמים עליה לחזור ולהזהיר שלא טוב לבריאיות. משערת שתחושת הלחץ מולידה חלומות חונקים, ולא, לא יתכן ששתו יין, הרי מוסלמים.

זה מה ששתו, הוא מתעקש ופורש את כפיו בתנועה שמשמעותה: עם עובדות אין טעם להתווכח.

עתה, בבחינה מאוחרת, משוכנע שלא התקבל על דעת הזוג ואניק מכל כיוון שתתבונן. ובכן אהבת נעורים, תופעה מצויה. שני תלמידי בית ספר (להדגיש שיסודי, מה שכינו אז עממי), שמכינים את שיעורי הבית יחד (בלתי אפשרי, כי בכיתה מעליה, אבל יכול לסייע בעבודות הבית שלה, לפחות להיראות כמסייע). או סתם מפטפטים ברביצה על הדשא (פתאום שם לב שלא היו דשאים באף חצר, ורק בגנים העירוניים. משער שבגלל העדר פתרון טכני ראוי לבעיית הכיסוח) אפילו לצאת יחד לראות סרט קולנוע במרכז (אולי הוא, אבל מהיכן הכסף לכרטיס עבורה). בקצרה, עניין לא פשוט.

(עלתה בזיכרונו שאלתו של חברו וונגצ'בסקי, אם באמת מאמין שבבוא היום יתחתן עם אסתר פרוייליך, נערת החמד העגומה ויפת העיניים, שהייתה מושא חלומם של כל הבנים בכיתתו. ענה שכמובן, מופתע מעצם השאלה שמעולם לא עלתה בראשו, ומעתה תרחף כענן, תעכיר את התכלת. ילדים הרי מציירים את הנוף כפי שנשקף מגובה עיניהם. מהיכן צץ המידע המכאיב במוחו של המנומש ההוא, מצטרף למילה

הגדולה סטיסטיקה. הלז טיפוס לא מבריק במיוחד, שלא נתקל מאז אותן שנים, ולא יתכן ששלו הרעיון. בוודאי שמע מאימו).

משער שבמקום ממנו באו, צ'כוסלובקיה, מדינה עם מסורת ותרבות, היו סדרי המגורים קשיחים וברורים. איכרים חיו בכפר ואנשי עיר נפרדו לשכונות מדורגות היטב על פי מעמד ונכסים, כל איש ומדורו. רק כאן אצלנו התערבבו העולמות, ורשאית השוערת להתמקם בקומה מעליך. אוסף פליטים שלא רק נדחקים, מטפסים זה על זה, תופסים בכוח, אלא אף מחציפים מבט. מה פלא שעשוי נגר פשוט, עילג לשון, להתרומם מעלה אל כס ראש העיר. קריצ'נר, אפילו מראהו מעיד שלא נצר למשפחת רבנים ובקריאת ספרים לא חטא. בטוח שרק כסף ועוד כסף ואין חזק מכסף, ומלבדו מאומה. בכל זאת להודות למזלם שעלה בידם להימלט לכאן בעוד מועד ונצלו חייהם, ולו במחיר חומו הבלתי נסבל של הקיץ, וזוהמת הרחובות. קיוו שישמש להם ביתם מקלט מעט, והנה איום מוחשי לתחוב מגף בוצי אף לתוכו. ההם מלמטה, גזע חלכאים, בוודאי ישמחו להשיא את בתם ויפה שעה אחת קודם. מה צורך לה בלימודי תיכון, ולרכוש מקצוע ראוי, לאבד ממון. הנה חנן אותה האל בזיו עלומים ועשויה להלך בגדולות בזכות מראיה, רחל שיעבוד בה יעקוב המאוהב שבע שנים, ואיך להגן על הטיפשון הזה שנסתמאו עיניו. מחר יתייצב אביה בדלתם ויבשר, הנערה הרה.

אישה עדינה גברת ואניק, תרבותית ובעלת נימוסים. אין פירוש הדבר שתניח לבנה יחידה להחליק כך סתם לבור.

אין לדעת מה דובר בין הכתלים. חבורת הילדים לא נחפזה להבחין בשינוי. אם אינו יורד לשחק משמע טרוד בשיעוריו או מתכוונן לבחינה. עד שחקר יוייליק את אשרק'ה אם פרצה מריבה בין הנאהבים, וזה משך בכתפו שמנין לו לדעת. אחותך, התעקש יוייליק, אל תעמיד פנים.

אולי היה נמחק מעצמו, נשכה, אלמלא השוטרים שהגיעו לחקור, וגם את הילדים. שאלו אם מכירים פינות מסתור שנוהגים להתבודד. ליד הירקון אולי. מזה הובן שנעלם.

עניין שדי הפחיד, נזכר אדון מירון, כי כבר היו במיטות כשפתאום דפקו בדלת. אביו שאל מי שם, ואדון ואניק ענה שהוא, והוסיף התנצלות מנומסת. לא נדרשו הסברים. הופעתו בשעת לילה הייתה כה בלתי שגרתית שגרמה לאב להזדרז ולפתוח בעודו עירום למחצה. השוטר במדים שהשתרך מאחורי אדון ואניק הסביר שלא חזר מבית הספר, וכבר שעות מחפשים אחריו. אולי כיוון שהוער משנתו וגם קצת מבולבל ממראה השוטרים (מעולם לא ביקר שוטר בביתם), לכן לא מיד הבין במה מדובר, שאל מי, ואדון ואניק אמר שששקה, ושב והתנצל. כבר התקבצנו כולנו בפרוזדור, לבושי פיז'מות, והאב שכנראה סוף סוף תפס שאין מדובר בחלום רע, הזמין להיכנס לחדר הגדול, ורק רגע, יתכסה בכתונת (תמיד השתמש במילה כתונת במקום חולצה), ואתם חיזרו למיטות. מוטב שיישארו, אמר אחד השוטר, דווקא אליהם מופנות שאלותינו.

המעט שידעו, שמיד עם סיום יום הלימודים, השאיר את הילקוט על שולחן הכיתה, ומאז לא נראה. אף פעם לא קרה לפני כן, לכן מעורר דאגה. אילו הצטרף לחבר, לא היה משאיר כך את חפציו. מדאיג במיוחד כי לאחרונה הבחינו במועקה, ציינו שלא במצב רוח עליז במיוחד. תלו זאת בעומס הלימודים, בחינות הסיום, גם אולי הגיל.

אם עולה איזושהי השערה במוחנו.

כבר הספיקו לחקור את הבת של רוז'יצקי, שנשבעה שלא יודעת מאומה, והשתכנעו שדוברת אמת. היו גם אצל הבנים של אייזנר, שהזכירו את האינקליפטוסים שלחוף הירקון, אבל לא היו מוכנים להצטרף ולהראות את המקום. אמם היא שלא הסכימה. איך אפשר בכזה חושך. לחכות לבוקר ואז.

אדון מירון חייך אל עצמו, תמה איך צפים הפרטים ועולים בלי מסננת ממינת, טיפות הזיעה שעלו על מצחו של אדון ואניק והממחטה שהחזיק ומחה אותן שוב ושוב, העפר שדבק בנעליו המצוחצחות תמיד, גם פתיחת התריס השבור על מנת להשקיף אל החצר (וכי מה קיוו). בעוד שנים לא רבות, בעת שירותו הצבאי, יהיו לו שפע הזדמנויות לצעוד בלילות. יוצאים היו למארבים ושבים בחצות, או יוצאים בחצות ושבים עם שחר, בחורף הקשה במיוחד של שנת חמישים וחמש. חוליות בנות שלושה שפסעו בין הצברים ושיחי השקד הזנוחים לאורך הגבול העוין, עטופים בשינלים כבדים ובידיים הנשק, ובנוסף ארגז פעולה דחוס בשרשרות תחמושת למקלע.

הזענו מפחד, סיפר לשולה, כי יכלו להסתתר מאחורי כל סבך קוצים ולסיים את המלאכה בטרם תצליח להגיב. כשהגענו לנקודת התצפית היינו נשכבים ותכף שוקעים בשינה, יהיה מה שיהיה. בלילות ירח קראו לאורו, וכך שמרו על ערנות.

אחרת לגמרי בפעם ההיא. שלושת הגברים הזרים, שניים במדי שוטר, והוא הקטן בראשם, חצו את הפרדס הנטוש תוך שמאירים את השביל בפנס ומרקידים צללים שחורים. הוביל ולא חשש מאומה, אדרבה, חש את כובד האחריות שעל כתפיו, את חשיבות תפקידו. נשמעו יללות תנים, אבל ממרחק. הפחיד רק הנחל עצמו שהתגלה עמוק ושחור בין גזעי הענק שענפיהם שחו לעברו וכמעט טבלו במים נגועי הביילהרציה.

כאן.

הסתובבו כה וכה והאירו אל תוך הסבך. אדון ואניק ביקש לכוון גם למים, אולי ציפה לראות גופה צפה. אחר כך שבו. אביו רבץ במיטתו, ראשו שעון על כף ידו, והמתין. שם לא היה. היה מוזר בעיניו אילו כן.

בסוף נמצא משוטט ברחובות חיפה. כעבור כמעט שבוע של חרדה. סיור שיגרתי ממונע נתקל בו מנסה להתקין משכב ללילה באחת מכניסות הבתים. היה מלוכלך ועייף, גם רעב, אבל בריא ושלם. לא ניסה להימלט מהשוטרים, אבל הסתתר תחת זהות בדויה, והסבריו עוררו את חשדו של הסמל. שליח בא לבשר להורים, אמר שיביאו בבוקר ברכב משטרה. אבל אדון ואניק שכר טכסי ומיד יצא לדרך. לא שמעו כששבו.

המצחיק הוא שבסופו של דבר התחתן איתה הטיפש, גיחך אדון מירון, מצטט מדברי החכם באדם המונה דברים שנפלאו ממנו, וזה ביניהם.

אף שהשניים כבר השילו הרחק מאחור את עלומיהם, שמותיהם נשמעים דווקא צעירים, מדיפים שובבות. שולה ופלג מירקין שהפך סמוך לנישואיהם למירון. לשינוי קדמה מחלוקת, אומנם כזו שניתן לכנותה ידידותית, ושאין לשער שהיוותה איום אמיתי על שלום ביתם. החל בהתרסותה של שולה כנגד הצורך להתנתק משמה בבתוליה (ביטוי ספרותי, חה חה), ולהסתפח לשבטו. נוהג מיושן שמקורו בהתייחסות אל האישה כאל חפץ, ואל הנישואין כעסקת קניין, לא הולם את תקופתנו. למה לא יוסיף וישמור כל אחד על שמו. להזכיר את תופעת הגירושין הכל כך שכיחה, והיה אם חלילה תארע גם להם (מי יודע, הרי לכך נחתמת כתובה), ייחסכו התרוצצויות רבות.

את התוספת האחרונה יש לקבל, כמובן, כהתבדחות.

כמובן, הסכים פלג, הומור שלא חיבב.

הסביר שלדעתו מתכוונים לצאת לדרך חיים, עם ילדים וכל השאר (כך לפחות על פי הבנתו), וראוי שתחת שם משותף. אם תארע להם תקלה חלילה, עניין השם לא יהיה החמורה בבעיות, ותמיד ניתן לשנות או להחזיר לאחור. כדי לשפר את הרגשתה הציע להעניק לשם משפחתו שיפוץ חיצוני שיתחבר גם אל ההתחדשות הלאומית (הנה הוכחה שלא משולל הומור), למשל מירון.

פתרונו דווקא נשא חן בעיניה, ושמא מוטב בהשמטת היוד, מרון, חשה צרימה קלה בגרסה שהציע, שאוצרת בתוכה קורטוב של יהדות, בגלל ההילולה המפורסמת לזכר הרב שהוא שמה שמו, רבי עקיבא או איך. לבסוף ויתרה, חשה שמגזימה בלחציה, ולא באמת חשוב עד כדי כך. האור בעיניו העיד שאסיר תודה (בסך הכול שם הר, ואפילו הגבוה בהרי המדינה, והרב שאליו התכוונה הוא כמובן רבי שמעון בר יוחאי מסיפור החרוב).

ילד טוב. מצא חן בעיני אימה כבר כשהביאה להראות בפעם הראשונה. זו התקשתה להמתין עד שילך, וכשנמצאו יחד במטבח לחשה באוזניה אמירת התפעלות מהצלחתה. אבן טובה, ורק להיזהר ממעשי שטות. הטיבה להכיר את הבת, ובעלת ניסיון מר בעצמה. אולי יצליח במה שלא הצליח החינוך שהעניקה היא, ולפחות יגרום לה לשמור על הכללים.

אולי. אולי להיפך.

בגללו ויתרה על מגורים בעיר, להיתקע יחד בכפר הזה שרחוק מכל דבר שמדיף תרבות, שולי העולם. העריכה שצעד זמני, כשם שזמנית עבודתו במוסד להתיישבות. עובדי אדמה יזדקקו תמיד להדרכה חקלאית. גם לניהול חשבונות וארגון השיווק, לא לסוציולוג. אומנם נאה שלאחר שנים של עשייה משתוללת החליטו שם למעלה שהגיעה העת למקצת שיפורי חזות, מעט צבע ללחיים ועגיל צנוע, החלו לגלות עניין בחומר האנושי עצמו והתברר שממש סוג של בני אדם, הפלא ופלא, גם אם לא כך נראו במבט ראשון. משערת שלא יתמידו לאורך זמן, חילופי אישים ובעיות התקציב המוכרות. לכן להזדרז לצבור נקודות, לזכות בהכרה מקצועית ובתואר שיפּלס דרך אל אחת האוניברסיטאות.

שאיפות שאינן בשמיים.

היה עליה להשיב לאם מיד. יצורים משוללי יצר הם פרצה הקוראת לגנב. שנה ושתיים של התמוגגות מן החידוש, ואז פושט השעמום. להאזין שוב ושוב לסיפוריו על מנהגיהם של יושבי מערות, ומה דינן של

אלמנות וגרושות (מותרות לכל דכפין בלא זכות להתחמק), ואת פרשת הבאר הערבית שבאמת מזעזעת. האם סבור ששמרו בכוונה לשם קיום מנהגם האיום. הצטרפה לדעתו שחומרים שראוי להעלותם על הכתב.

(אז הנה: המשטרה שהוזעקה באחד הבקרים, משתה ממעמקי באר גופת אישה עירומה. בגדיה היו סדורים בקפידה למעלה, ליד שפת הבור, בתוספת צרור מוזר שהכיל שיער מאוגד בסרט. שוויון הנפש של התושבים עורר בתחילה חשד למעשה רצח, אולי על חילול כבוד המשפחה, אך החקירה העלתה שמדובר בהתאבדות. מסתבר שמנהג, בהגיע נערה לגיל שמסמל יובש, כך שמו בפיהם, בלא שנמצא לה בן זוג, לטרוף את נפשה בכפה. לאירוע כללים וסמלים ברורים, גם לטקס הקבורה שברוב עם וילל מקוננות).

בתחילה לא חסכה שולה בשאלות. גילתה התעניינות. טיבעה של מסורת בת דורות שמייצרת פתרונות חכמים למצבים ששוב אינם הולמים (הלל התקין פרוזבול, ציטטה), מדוע אינם משיאים לאלמן, אולי לייבם, ולו כצעד סמלי שמלווה גירושין מידיים. אינה מעלה בדעתה שזו ששה למות, ועוד בדרך נוראה כל כך. גם התנהגות המשפחה, האחראית למצב הנערה, שבמקום לתמוך ולסייע בוודאי הכבידה ולחצה. ישמור האל.

די מהר נמצאה עבודה גם לה בהנהלת החשבונות של קיבוץ שכן. עיסוק שהיה קטן למידותיה, לאחר התואר בכלכלה (ועוד בהצטיינות). כעסה גבר כשניסה להרגיעה באמצעות משל מגוחך על יפי האנשים שאינו נגזר מהבגד שעוטפים בו את עצמם.

נגזר ועוד איך, אחרת איך תסביר את תעשיית האופנה, התצוגות ונערות הזוהר. גם הויכוח סביב גובה השכר. יודעת את ערכה ובבקשה אל יתערב. אם מעבר ליכולתם, מוטב יחפשו בעל מקצוע שיסתפק בפחות, ובינתיים ישגרו את אחת החברות לעבור קורס בעיר. למעלה מארבעים שנה חלפו מאז, חברים הצטרפו ונטשו, גם בעלי התפקידים התחלפו בתדירות גבוהה. נותרה היא כמעט יחידה, באותו חדרון שבביתן המזכירות, סלע איתן בין הגלים, לקיים את ההמשכיות. מציק שכפול משכרך, לעגה לו, כנראה מפני שמועילה יותר. איך לפרש אחרת. כסף אינו הכל.

כמובן, חשובים הסיפוק והעניין, גם התרומה. אם מעלה בדעתו שהייתה מתמידה שם בלעדי אלה. וכשבאה ההזדמנות יכלה להוכיח שלא דיבור ריק. זאת כשהגיעה הצעת ראש המועצה להצטרף אליו ולנהל את מחלקת הגבייה והתשלומים. ארע לאחר תריסר שנים, אפילו חמש עשרה, זמן סביר לחפש שינוי, ולא נענתה.

צחקה. אם זוכר כמה הוצע לה.

הוכחה שלא הכסף לבדו.

הן לא תגלה את אוזנו שבעיצומה של אחת מפרשיותיה.

בעצם למה לא, ולו כדי להכאיב. איש מדע, מתרוצץ אחר חקר שבטי הפראים, ואיך מסתפקים בקדרת מזון אחת שעוברת בסדר קבוע, מראש המשפחה עד לאחרונה בבנות, ואינו חש במה שמתחת לחוטמו. האם סבור שמאשרת כאן, במושב שבושה לציין את שמו. בבקשה, רוצה תשובה. לא, אל ייאחז במות הילדה שבו אינה מאשימה (אף שלעולם אין לדעת). רוצה להבין איך מצטיירים בראשו חייה בשממה

הזאת. האם מסוגל לעשות הפרדה בין הנאתו המקצועית והמחיר שתובעת. כן, גם ממנה, עשר השנים שאמורות היו להיות המשובחות בחיי האדם. האם מבין מה שאומרת.

רק שניהם, לאחר יום ארוך של תנועת המנחמים, ובחדר הילדים כבר ישנו הבנים. ליוו בעיניהם את אחרון האורחים ונסגרה הדלת. פלג כיסה פיהוק ואמר, נלך לישון גם אנחנו, ואז פתאום, בלא התראה. זקף עצמו, מתקרב אליה בהבעה מבוהלת, אומר תירגעי שולה, ונרתע משאגתה, אל תיגע, כי שלח יד להניח על כתפה. איך יידע את הנכון לעשות במצב כזה, אולי כדור הרגעה שהציעה השכנה צילה ברדוגו. בוודאי אין טעם שיגלה הבנה לכאבה, יציין כמה קשה גם לו. שום טעם במילים ריקות. לכן שב והפציר, די שולה די, עוד יתעוררו הילדים. בטוח שבגלל העייפות.

תינוקת בת שלוש. וכל השנים ידעו שעניין אבוד. ידעה כבר מהצצה ראשונה, כשהביאו להראות בעודה במיטת היולדת. הציצה בבעלה החוגג, ועצמה את עיניה, שומעת את האחות מסבירה שלידה קשה ואין פלא שסחוטתה. מוטב לתת לנוח.

אינו מעלה בדעתו, הרהרה.

אולי הייתה אז הזדמנות לחתוך. בני שלושים ושש שניהם, ובמבט מכאן, עדיין צעירים לפתוח דף חדש, כל אחד בדרכו. אבל היו הילדים, ומשום מה התחושה שכבר איחרה. ממש סמוך גיל הארבעים שקוראים גיל העמידה. גם הגמגום של אפי שפתאום נבהל, התפתל.

אפרים יוסטמן, קנה רצון. וגיחכה כאילו אל עצמה שמה טעם באשליות, ועוד, שכמו מזג האוויר, חמסין מתמשך, דשדוש חסר טעם ובלתי משכנע, התופעה הזאת הקרויה חיים. עוד יתברר פתאום שכלל לא קיימת, כשם שלא קיימים כוכבים ומחשבות וזעירים שקרויים אלקטרונים. רק רוח עקרה מרחפת בחושך ריק.

בשנת שבעים ושתיים התקיים בהרצלייה כנס שנושאו הגירה. המדובר כידוע, באחת התופעות המאפיינות את המין האנושי, בעל חיים שתמיד בתנועה, אינו מסתפק במה שבידיו, ומדמה שישתפר מצבו אם יחצה רכסים, נהרות וימים גועשים, ייצא מגבולות חלקת אלוהים הקטנה שבידיו. תכונה שלדעת מירון התעצמה על פי כללי הברירה הטבעית, ושאלו חב לה את הישרדותו מאז החל לנדוד מערש לידתו ביבשת האפריקאית. כאז כן עתה, המניעים דומים, חיפוש אחר מקורות קיום, ובריחה מסכנות ורדיפות. אלא שכמו בהרבה תחומים, תנועת האוכלוסיות בדורות האחרונים אינה בת השוואה להיקפים המוכרים מן העבר. כך בתמצית.

כמובן, הסכימה שולה, הרי המיליארדים המיותרים צריכים לאכול, וגם אתם כאן שניכם.

היא האיצה בילדים שנראו כמי שנשלפו ממיטותיהם בעל כורחם, ולא לגמרי ערניים. הקטן טען שלועס ולועס ולא מצליח לבלוע.

הוא היה בן שש, ומזה שנה שב למעמד הצעיר בבית, וכזה עתיד להישאר. לא יהיו נוספים, הבהירה שולה בפסקנות זועמת, ופלג מצא לטוב להחריש. עדיין סמוכים היו לאירוע המכאיב, ועדיף להניח לזמן לעשות

את שלו. בית הספר מוקם במושב הסמוך, שהיה הגדול והמרכזי בגוש הישובים, ולתלמידים הייתה הסעה מטעם המועצה, אבל שולה העדיפה להביא במכוניתה. ממילא עוברת בקרבתו. הבן הגדול שאל מיהו המין האנושי, ואביו ענה אנחנו, והעביר את אצבעו על הנוכחים. אנחנו לא נוסעים לשום ארץ, הקשה הבן.

אפשר להגר גם בתוך המדינה, הסבירה שולה, למשל הוריך שנולדו במרכז הארץ ועכשיו גרים כאן. מירון ציין שאחת ההרצאות אכן התייחסה לתנועה מסוג זה. רובה בכיוון ההפוך, מישובים קטנים ורחוקים אל הערים המרכזיות. אבל קיימת גם תנועה לא גדולה מהכרכים הצפופים אל פינות שקטות וירוקות, שאפשר לבנות בהן בתים יפים ולנשום אוויר צח.

וגם לשתול ולזרוע, אמר הילד.

לא האנשים האלה, צחקה שולה, שמעדיפים לזרוע כסף ולקצור מניות.

אי אפשר לזרוע כסף, פסק הבן הצעיר, ואימו ענתה שדווקא אפשר, בחממות מיוחדות. אבל לא אנשים כאביך. התבוננה בבעלה והוסיפה שאולי יבוא יום ויהגרו בחזרה. אבא היגר להרצלייה, אמר הבכור, ואתמול היגר הנה.

שלושת ימי הכנס היו בוודאי שהותו הארוכה ביותר מחוץ לבית. הוא ציין זאת, אמר שחש מוזר כשהלך לנוח במלון עם שותף לחדר שלא הכיר מקודם. שכחת את תקופות המילואים, העירה היא, ארוכות פי כמה. והשיב שעניין שונה, הרי כפויות, לא על פי בחירה. איך ישנים במלון, התעניין הצעיר, ואביו השיב שממש כמו בבית, במיטה עם סדין ושמיכה, אפילו כר. ועכשיו כדאי שנפסיק את הדיון המאלף כי תאחרו לבית הספר. שונא את בית הספר, הודיע הצעיר.

שולה הציצה בשעונה, עדיין מוקדם לצאת, ומאימתי רגיש כל כך לעניין האיחורים. כאילו החליפו תפקידים. רק שבע, אמרה, בשעון הקסיו שלה שתמיד מדייק ואפילו עמיד למים. עיניהם נפגשו. נכון, הסכים איתה, אבל היום כדאי לו שיקדים, הרי נעדר מהמשרד מאז תחילת השבוע.

חש הקלה כשהתיישרה המכונית על דרך העפר ופתחה בתנופה אל הכביש הראשי. דמות נשית שלא זיהה עמדה בצומת ולרגליה תרמיל. היא אותתה לו לעצור, והחזיר בנענוע אצבע שאי אפשר. חש אי נוחות על ששיקר, אפשר הכירה אותו, ואם כן, בוודאי יודעת שתמיד אוסף את המבקשים, משמע יש סיבה לסירובו הפעם.

עדיין חש מבוכה ממה שאירעו שם.

לא טיפוס של כנסים, ובמיוחד הסוג הכרוך באירוח ולינה. נוח לו במיטתו, ומעדיף מנת פלאפל שנלעסת בעמידה, על תבשילי טבח. אבל הפצירו, אמרו שקצת התרעננות, ועוד במימון המשרד. מנהל המדור ברוש (שאליו הגיעה ההזמנה) דפדף בתוכנית הדיונים והצביע על פרק העוסק בקליטת עלייה. למי נועד אם לא לך. גם שולה עודדה.

איך מתגלגלים דברים, ולחשוב שבגלל הרצאת אורח של איזה גוי אמריקאי שאיך נקרא, פרופסור בנדיקס. איזה שם.

בשדה הגובל בכביש נע קומביין ולצידו משאית גבוהת דפנות. תפוחי אדמה. גידול שממש עוצב על פי מידות של קיבוץ. אתה זורע במכונה, קצת ריסוסים והשקיה, וכעבור שלושה חודשים אוסף את היבול.

אפילו לא שני ימי עבודה לדונם, התלהב ברוש, ודי בצוות קטנטן לשלוט בשדה ענק. פלג מירון נזכר בקושייתו שאם כך, מה יעשו שאר האנשים, ואת התשובה שבדיוק זה העניין, שאין אנשים, ולהעסיק שכירים אינם רוצים, פוגע בעקרונותיהם. מישהו התווכח, טען ששלושה אנשים מעבדים ארבע מאות דונם, שזה לפחות מאה וששים אלף קוב מים, מכסה מטורפת שיכלה לפרנס ברוחב שמונה משפחות, ועוד לזכור שתעסוקה לארבעה חודשים, חמישה חודשים, ועם החופשות והחגים אפילו ששה, ומה עושים בשאר חודשי השנה, אותה שלישיה מבזבזת מים יקרים נוספים על גידול כותנה או בוטנים, ובכמות כפולה. שערורייה.

ברוש שיסע אותו בשאלה, מה הצעתו, ובכך פתח פולמוס צעקני על גידולים אינטנסיביים, חסכוניים במים ועתירי עבודה (ברוש: הרי הסברתי שאין להם די כוח אדם), ושיעסיקו מובטלים מהעירות הסמוכות (ברוש: זאת אינם יכולים מסיבות עקרוניות, קיבוץ, האם ידוע לך מה זה קיבוץ), ואת עקרונותיהם אל יממנו מקופת הציבור.

מקצה השולחן נזרקה הערה שאת אשתו של פלג דווקא מעסיקים שם ברצון, ופרץ צחוק. ברוש סיכם שלפעמים מעקמים את הכללים, כשלסיבה קוראים שולה מירון. שוב צחקו. הנוכחים ידעו במי מדובר, ורובם הכיר אותה.

איך מתגלגלים דברים, הרהר, יוצאים משליטה. אדם מוצא עצמו במיני מצבים המחייבים תגובה נבונה, וזו נעלמת בערפל העוטף את המוח. מה יאמר לזכותו, כן, שהופתע. מפני שמראש לא התכוון להאזין להרצאת הפרופסור האורח שאת שמו אף לא שמע. מוכרים לו אלה המכבדים בנוכחותם, מדקלמים דברים שכבר עייפו מלהשמיע, ועוד באנגלית, שפה שאינה סביבתו הטבעית. ואז ההיתקלות במשרד הרישום, קריאה בשמו (מהצד, מה שחייב להפנות פנים), ושניות ארוכות עד שזיהה. בקה. אפילו השם לא צף מאיליו.

לתלות את האשם במיקום. משער שאילו ברחוב או למשל ברכבת, היו חושיו מפענחים על נקלה. שינויי הזמן לא היו בלתי צפויים, ועל כל פנים לא הצדיקו את תגובתו המבולבלת. לחצו ידיים. משהו בזיכרוני התחבר בטעות אל ניו יורק.

וצחקה. לא בטעות, נחתה לפני יומיים. אחת מהצוות המתלווה לפרופסור, ואחראית לסידורי מסעו. מסתבר שהרצאתו היא סעיף שולי, כמין פרפרת. עושה בשליחות איזו קרן עולמית במדינות האזור, בכללן כאלה שהכניסה אליהן מסוכנת עבורה. עדיין החזיקה בידו. בוא נמצא מקום לשבת ותספר מה אצלך.

ידעה שהתחתן וגם שנולד משהו. עבדת בדרום. עדיין.

עכשיו יכול היה לסקור את בת שיחו ביתר רוגע. בעצם לא יפיפיה מהממת, אישה צעירה הלבושה ברישול צעקני, צירוף של עממיות, נמרצות, ושביעות רצון, ממש כפי שזכורה מאז. נסיכת נהגי המשאות, כינה וייליק (עוד מעט ישמע להיכן התגלגל זה), משמע בעלת יציבה איתנה, שופעת. מוטב לה שתתן את דעתה על הנטייה להשמנה, הרהר, תכונה משפחתית (אכן נתנה, כפי שהתברר כשישבו לאכול

בצהריים במסעדת המלון). אחר כך נאלץ להאזין להרצאת הבוס שלה (שנרמז שגם מאהבה), וכי נותרה ברירה בידו. אפילו הוצג בפניו (בבקשה ריי, תכיר חבר ילדות, ממש אח) ולחצו ידיים.

כף רכה וצמיגית מרוחה במשהו ריחני, משחה.

עוד בראשית פגישתם שאל על סקסה (בטון זהיר, מתנצל שאינו בקיא ושמא מכאיב), ושוב צחקה. כבר שלוש שנים שאינם יחד, נפרדו, והפעם סופית, וכבר אז חזר לארץ. אינה סבורה שהתחתן שוב, על כל פנים לא הגיע לאוזניה. משאלתו הסיקה שממנו לא תשכיל.

בעצמה לא נשואה, עמוסה מעל הראש, עבודה, לימודים (הבוס דורש זאת ממנה), ומאיפה זמן להבלים. מה בדיוק עושה שם, מה שעושים כולם, ממון. הוכחה שאפשר להתעשר גם מעבודה. גם משלימה תארים, עניין קל למדי בנתוני סביבתה, כמעט מצטברים מאליהם. וצחק, גברת רוז'יצקי הייתה חוגגת בראש חוצות, אלמלא מתה המסכנה. על פטירתה ידע מהוריו.

אילו שמעה מגדה ואניק (הפעם תורה לצחוק).

מכונית מסחרית חנתה בצד הכביש במורד לנהל גרר, ושניים נופפו לו, כמעט חסמו את דרכו. האט לבל יפגע בהם, ושב והאץ, תוך שמניע בידו בתנועת סירוב. ידע שהתנהגות שאינה הולמת, וחש אי נעימות. משהו ארע לו, ארע בו, בכנס השטותי הזה שלא ברור למה ניאות לצאת אליו.

כך תמיד כשאתה נכנע, מותר.

חשש מאוד מהמפגש עם שולה בשוכו אמש, מהשאלות הבנאליות שבאו כצפוי, איך היה, אם פגש מכרים והאם נהנה. נזכר בלגלוג ישן על סוג פנים שניתן לקרוא בהן כבספר פתוח, כך טענה בראשית היכרותם, לכן חשה מוגנת, ואת התחכמותו שיהיה עליו לגדל זקן. אינה סובלת זקנים, הודיעה, ביקשה שיתחשב בה. בעתיד יימנע מסוג זה של כנסים שתרומתם עבורו מעטה, שלא לומר אפסית, ורק גורמים לו לחוש קטן ובלתי נחשב בתוך קהל המאזינים. מוטב יתמקד בסקריו שאף אם לא ימציאו את הגלגל בכל זאת יתווקו בספריות המדעיות, ויצוינו בביבליוגרפיות של אנשי המחקר. יודע עד כמה זעיר מקומו בעולם המדע ומה צנועה תרומתו, אבל הרי העולם גדוש ביצורים כמותו, החיים את חייהם וזכרם כשרטוטים בחול. ומה כל אלה הדברנים המדושנים שנשאו את הרצאותיהם, בטוחים שדברי אלוהים חיים ובבוא יומם יתוגמלו במצבות זהב. צחוק. בכל זאת מקננת בליבו תקוות מה שעוד עתיד להפגיע כשיוציא לאור את קובץ סיפורי העם שרושם מפי הזקנים בכפר ההוא נטע-ארז. סיפורו של שבט זעיר ונידה, ספיח בשולי פזורת עם ישראל (זאת על פי כמה וכמה סימנים שאי אפשר לבטל, מנהג מילת התינוקות, וההקפדה על כיבוי כל אש ביום השבת ועוד כהנה וכהנה דוגמאות, חלקן מוזרות ביותר, חוקי שביעית למשל וטומאת הנשים בעת הנידה). אין ספק שנתגלגלה לו חוויה נדירה ומסקרנת שאינה נופלת מחשיפת שבט קניבאלי בג'ונגלים של מאלזיה. לא עמוקים מני ים סיפוריהם (יציינו המבקרים), נאיביים ואפילו להגדיר כפרימיטיביים, אבל אי אפשר להתעלם מצבעוניותם. יבוא על הברכה מי שגאל אותם מתהום נשייה.

(כך יכתבו).

עליו להתמקד בעשייה זו ובמרץ מוגבר.

כמו חפץ ישן, האנשים הזקנים, ונכון יותר להשוות לגרוטאה מתנייעת, מכונית למשל או מכסחת דשא. חפץ דומם עשוי להאריך ימים, לעבור מדור לדור. לפעמים מתקצרים חייו רק כיוון שהפך למטרד וגם אינו הולם את צבעי הסלון, או סתם נקעה נפש עקרת הבית ממראהו והחליטה שזמן להמירו בחדש, בטוחה שבכך יתרעננו גם פניה. לעומתו המכונה לכיסוח הדשא, די שייפגם מנועה, אפילו סתם יזיף, והאיש המכונאי ינענע בראש שלא בעיית הפלאג, עייפות מצטברת, שכבות פיה בצינורות, יכול לעבוד עוד כמה חודשים, אבל הצרות רק יתגברו וכל השקעה בו היא בזבוז. מצידו לא איכפת כמוכן לתקן, הרי על כך פרנסתו.

מרוויח יותר ממכירת אחת חדשה, קבעה גברת מירון, ובלי לטנף את ידיו. ניזכר בדיבור של אברמוביץ, שהיה מורהו לספרות בתיכון, גם המחנך. על האל נאמר (כך טען) שהוא חי וקיים. כל העצמים נחלקים ליצורים חיים (לכן בני חלוף), ולקיימים, שאין לזמן שליטה עליהם. אחד הוא האלוהים הנהנה משני העולמות. זאת על פי הקדמונים, טען אברמוביץ. היום כידוע, מתעקש המדע שהכול מוסיף ומתקיים בחילופי צורות. אבל איך תדע מה יטענו בעוד דור. כבר הצליחו ליטול תא מיצור חי, ולהצמיח ממנו את בן דמותו, ודווקא החומרים שפעם עוצבו בצורת כיסא (למשל), ונניח שנצברו לאחר שנשרף, לא יחזרו להיות אותו רהיט עצמו.

משמע להיפך, סיכם אדון מירון.

מה, שאלה גברת מירון.

ממש להיפך, קבע, דווקא החי הוא בעל היכולת להמשיך ולהתחדש.

פלפולים מוזרים שלא מעוררים בה עניין. שואלת אם זהו המטריד את מוחו.

גם זה.

אין לה אלא להביע את פליאתה. שניים שמצטרפים להקים משפחה, איך נאמר, והיו לבשר אחד, ולא (כך מתברר), לא יותר ממליצה. יישנו חמישים שנה במיטה משותפת, ועדיין שתי מערכות נפרדות, כל אחת ומוחה, גם רגשותיה וטרדותיה.

הילדים, אמר אדון מירון.

מה.

וענה שהם הבשר המשותף, עד אחרון תאיהם.

היה על הכתוב לומר זאת. רגע של הרהור שקט, בטרם תדקלם את הפסוק בניסוחו הראוי, לדעתה.

על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו להצמיח בשר משותף.

שיר, הוא אומר.

מה.

מנוסח כשירה, לא כדו"ח מדעי.

היא רוגזת, מבקשת את סליחתו. ככל הידוע לה שירה הוא תחום ההתמחות שלה, אתה הרי בעיניך איש מדע. אילו מעשה אומנות לשמו, לא היו דורות של פרשנים נצמדים לכל תג, נאחזים בכל פסיק. מייחסים כוונות לכפלי לשון.

איך בכלל נגררו לדיון הזה.

במיטה הזוגית, בין מצעי פלאנל חמימים, ומנגד על מסך הטלוויזיה, תחרות מחולות הנוסכת תרדמה על אדון מירון. בדרכו השקטה אל שנת הלילה, הוא מתעכב קלות להרהר במי שצץ מתהום הנשייה, המורה אברמוביץ. לתמוה אם עדיין חי. היו מפרסמים מודעת אבל שלא הייתה חומקת מעיניו. הצטייר כמבוגר כבר אז, אבל בעיני בני חמש עשרה גם בני שלושים נתפסים כבאים בימים. אם לא מת, בוודאי נושק לתשעים, אולי רק שמונים ושבע. שבר כלי. נזכר איך סר פעם לדירתו כדי למסור איזו עבודה בכתב, מעשה חסר פשר אפילו מקץ חמישים וחמש שנים (בחישוב משוער). היה מין קיר מפריד, מחיצת קרח, שמנעו מלהציץ אפילו לחדר המורים בו הסתגר הסגל בהפסקות. לשער ששתו קפה או תה (מה באמת), אולי בצירוף כריך שהביאו מביתם, עטוף היטב בנייר צלופן לבל יכתים בשומן את ניירותיהם. לשער כאן ועכשיו, חידות שלא התקרבו אל מחשבותיו בעת ההיא. לכן מוזרה בעיני תמונת הנער המטפס במדרגות הבית המשותף ברחוב היוקרתי, מצלצל ביד רועדת בדלת, וממלמל לאישה שהופיעה מולו שרק למסור למורה את המחברת.

בוא תיכנס.

נגרר בעקבותיה אל סלון נאה, כורסאות, תמונות, מסרב בנימוס להצעת השתייה, גם לא לשבת. מאוד מצטער שמפריע, רק באתי למסור. כלל לא מפריע, ומיד תקרא לו מחדר עבודתו. דרך התבטאותה הקלה. לא אמרה בעלי, גם לא נקבה בשמו. מיד אקרא לו, וחיוך מרגיע. לא הייתה יפה, והשאלה שחלפה במוחו (האם בעודו ממתין או שמא בדרכו חזרה, לא, משוכנע שממש בו ברגע), למה התחתן עם זו.

אדון מירון מחייך אל עצמו, שאלה נלעגת שהולמת תמונת עולם פשטנית של בן חמש עשרה. וכי מה ידע. אולי כובשת לב בנעימותה, מיוחדת בתבונתה, חכמה. מיד נצטרפו לו האישה והדירה כפתרון סביר. וכי באיזו דרך יזכה מורה למקצועות הומאניים, אדם שאפתן ונמרץ, בנכס גדל"ני יוקרתי. לא התארכה ההמתנה והופיע האיש עצמו, סוקר את האורח נמוך הקומה ושפל המבט ומכריז, הו אתה, מה שלומך, ולמה לא תשב. נראה מוזר בחלוק הבית הכהה, שהעניק לו מראה כדורי ומוצק, לא דמות רוחנית, ויותר מתאימה למי שעיסוקו בסחר רהיטים או בניהול בית מלאכה לעבודות מתכת.

אם לא התקשה למצוא את המקום.

על פי הכתובת שהייתה בידו, ובבנין עצמו נעזר באחת השכנות. הרי לא יספר שעלה וירד פעמיים בטרם נשאל את מי מחפש.

מעומק הפרוזדור נשמע קול צווחני, וילדון שמנמן ועקום רגליים דידה פנימה, מתנדנד מרגל לרגל וניכר שעושה את פסיעותיו הראשונות. רק הבוקר התחיל ללכת, הסביר המורה אברמוביץ, סלקי אותו מכאן סילבי. האישה הופיעה בדלת, נחפזת לתפוס בפעוט ולהעלם יחד איתו.

אז מה הבאת איתך.

הושיט יד ליטול את צרור הדפים, דפדף קלות, אחר ליווה אל הדלת. בכי תינוק רדף מאחור והחיש את מילות הפרידה. אחר כך הירידה החפוזה במדרגות, למהר ולהתרחק.

נתמנה למנהל בית הספר, שח לאישה שלצידו. זו התיקה עיניה ממסך הטלוויזיה, בהתה בו, ובאר
שאברמוביץ ההוא, כעבור שנים. מישהו שפגש במסדרונות האוניברסיטה סיפר לו.
לאשתו קראו סילבי, כמו לעיתונאית ההיא.

אגדות בעל המטפחת

אולי היה לו שם רגיל (כתב מירון), מן הסוג השכיח בין הגברים בכפר, סמגון או סוחרו (בין מאה ותשעים הזכרים שרשימות המועצה שישים ושבעה נקראים סמגון שהוא אולי סירוס של שמעון, ולפחות חמישים ושניים הם סוחרו שאפשר שמקורו ביששכר. זאת בלא לצרף גם את אלה ששמו בעל צליל קרוב עד כדי להחשיד בעבר משותף, איסקו ואמגון וסמאי). תופעה שמעלה ספקות לגבי התועלת במתן שמות מזהים, ואולי מוסברת, הסבר שלא הצלחתי לקבל, בשבטיות עתיקה ובהגדרת שייכות חמולתית שאבדה מזה דורות. עוד חידה שנותרה מעורפלת היא לגבי זמנו, מתי וחי ופעל, אף שהמושג פעילות אינו מתחבר לדמות הפסיבית שכנראה הקפידה להסתפק בתנודות ראש, עצימות עיניים וחיכוך המצח בקיר.

נדרשת התייחסות למושג מטפחת (כתב מירון), פיסת בד אישית באריגה גסה שעדיין משמשת אצלם בתפקידים רבים, החל במציצה בשעות שמתבקשת שתיקה, עטיפת יד ימין באירועי אבל, ועד כיסוי עיני המת המושכב על גבו (גם כשמורד אל הבור). נדמה לי שממלאת איזשהו תפקיד בסיום המשגל, משהו שרמזה אחת הנשים והודחק במכוון על ידי המתרגם.

(ניכרה בו מבוכה, ציין מירון, ולא התעקשתי. שולה הביעה ספק לגבי תרגום המושג מטפחת. נכון שיריעת בד קטנה ומרובעת, אבל בכך מסתיים הדמיון. באופן זה יכול לקרוא מטפחת לכל מטלית מטבח. הנה השם הנכון לדעתה, מטלית. אבל מירון התעקש שכך קוראים הללו גם לממחטות האף, טראש. אז למה לא ממחטה, התווכחה אשתו).

בכל הסיפורים צוין האיש (המכונה בפיהם 'האחר', וכך אכנהו מכאן ואילך) בגוף שלישי ובמילת פועל בזמן הווה, יושב, אומר, מתכופף, כאילו בזה הרגע וממש לנגד עיניהם. תופעה זו מתקשרת לצורת ביטוי האופיינית לשפתם, שאין בה זמנים. (לדעת מורי האולפן דיבורם תמיד בזמן הווה, מה שהקשה מאוד על הקניית השפה החדשה והותיר עד היום עקבות בדרך ההתבטאות של הקשישים. לא של הילדים). את הכינוי בעל המטפחת הוסיפו רק כשהתעקשתי לדעת מי, ותמיד בשפה רפה כאילו חוטאים בנשיאת השם לשווא. לכן היה בכך לבלבל, ונדרש לי זמן לזהות למי ההתייחסות. (חשתי כבתוך חידה בלשית שבאופן מדהים לא גרמה לשום בלבול אצלם, כתב מירון).

עוד יודגש החשד לייחוס דברים שכלל לא נאמרו על ידו, אפילו לא יכלו להיאמר. כיוון שזקן העדה נמנה על צאצאיו ונחשב לממשיכו, כנראה נתקבלה בטבעיות בעיניי הכל תליית מחשבותיו ודעותיו בעץ הגדול. יום גשום אחד בשבתי אצלו, מכורבל בשמיכת הצמר שחיממה את רגלינו, מהרהר בפתרון הנבון שמצאו לכסות על שתיקות, התפרצה אישה שלא הכרתי. נסערת התמקמה לצידו תחת שמיכת האירוח {אף שלא חסר מקום מרוחק יותר}, והצטרפה לשתיקה. הזקן המתין מעט (עוד אתייחס למנהג ההמתנה), אחר השמיע את משפט הפתיחה המקובל שתרגומו (בערך): הנה פתחת את הדלת לרוח הקרה וכבר היא כאן, צורבת בפנינו. אמירה הגוררת תשובה טקסית בעלת אופי מתנצל: בבוא יומי יכסני החול (או אולי האבק,

לשניים שם עצם משותף, דור), ומיד אחריה שטף דברים שלשמים באה, בטון נרעש, מתלונן. לא הצלחתי להבין מה שחה, וכשהגיע תורו להשיב, גרם לתנועת השמיכה (אולי שלח יד אליה מלמטה), והגיב בדקלום חסר גוון.

מה אמר, שאלתי.

האישה שכבר חדלה לרעוד הביטה בי במבוכה, כך אמר 'האחר', הסבירה. מה.

שלשם כך נוצרו הרגליים, להיפתח אפילו בלילות שמטפטף הלכלוך. נדהמתי, שאלתי אם כך אמר.

אינך מכיר את הגבר שאצלי בבית, כשמתנפל אין כוח שיעצור. גם 'האחר' לא הכיר אותו, התעקשתי.

בכל זאת אמר.

היא התרוממה, תיקנה את תנוחת מלבושה שכנראה הוסט עד מעבר לברכיה ויצאה. השקט שב. זקן הכפר בלע את רוקו באוושת מציצה חרישית והנהן אל עצמו.

(נשמעים סוערים החיים שם, גיחכה שולה, מרפרפת על כתב ידו בדף המחברת. ממה שתיאר באוזניה הייתה בטוחה שמקפידים על הלכות נידה, ומסתבר שכבר התאקלמו היטב בארץ החדשה, הם ומנהיגיהם, ועוד נתלה בסמלים עתיקים, הרבי הזקן שלהם.

לא רבי, זקן הכפר.

הצחיק אותה, שובב הצדיק הזה, מקפיד לגבות את חלקו בעוה, וגם אתה שהופך זאת למדע. אם לא התכבדת בנתח, מטעמי נימוס. מה שמקובל אצל האסקימוסים).

סיפור ההתגלות

אנסה (כתב מירון) להביא את האגדות בסדר הגיוני. כך אולי ההתחלה. אמו של 'האחר' הייתה עקרה וכבר התקרבה לשנתה העשרים ושמונה שהיא כפולתו של גיל נשואי הבנות. יום אחד ארזה תרמיל ויצאה למסע רגלי שיעדו קבר שיח' מקודש שנודע כמחולל ניסים. התינוק שבא לעולם כשמלאו ימיה ללדת היה שקט ועגום מבט, הרבה לשחק ביחידות ואיחר לדבר. אביו שהתפרנס בעיקר מליקוט צמחים וחרקים לצורכי מרפא ניסה כמנהג להקנות לילד את סודותיו והתאכזב ממה שנראה בעיניו כחוסר תפיסה. כמה שטרח ושינן לו את סגולתם של עלי הפיגמית להקל על דלקות עיניים, ואת תכונתו של הזוג לרפא דלקות עור, גם שוטט עמו בשדות, הצביע על צמח זה ואחר וקרא בשמו, סרפד, באשן, אטד, וכאילו לשווא. הנח לילד, בקשה האם, הרי בקושי בן חמש. הגיל שמטיבים לזכור, התעקש, נזכר איך היה הוא בגילו, אפילו צעיר ממנו.

ואז ארע.

באחד הימים יושבים היו על סף מעונם. עליך להתאמץ יותר, הפציר האב בבנו, ממה תחיה כשתגדל. איש כבד בשר הצטרף אליהם וחשף זרוע מודלקת. כבר שבועות רבים שמורח על הנגע את התמיסה שרקח עבורו האב ושום סימן לשיפור, אדרבה, מתרחב וגדל. זעם היה בקולו, נראה שיזדקק לשלם למרפא אחר. האב הציץ בבנו, רויץ והבא, הרי יודע את המתבקש, בינתיים הוא עצמו ייכנס הביתה להכין משקה להשיב את נפש האורח כי הרי בא מדרך רחוקה. כשחזר והכוס בידו מצא את הילד ניצב כנגד האיש ומעביר צרור עלים ירקרק על המקום הנגוע. מהו שהבאת מטומטם שכמוך, התכעס, לא זה הצמח ולא כך יש להכינו. אבל הבט וראה, טען האיש, הנגע חלף וכאילו לא היה. מי שציווה על השמש להאיר, סיים זקן הכפר את הסיפור, יכול להחיש מרפא בכל דרך שיבחר, להמתין את המרור ולצנן את האש. כך הייתה התגלותו של 'האחר'.

איך עצר את הצבועים

כשהגיע לגיל שש החליט אביו שהגיע זמנו ללכת ל'תילמוד'. ה'תילמוד' היה בקתת חמר שבה שינן מלמד זקן לילדי היהודים את התפילות והדינים, ולבעלי הכישרון גם קריאה וכתובה, תוך תיבול בסיפורי מוסר ואגדות מימים עתיקים. המקום היה מרוחק וההגעה אליו הייתה כרוכה בהליכה של שעות בשבילים שחצו ואדיות ודיונות שוממות. הילדים עשו את הדרך בחבורה, מקפידים לצעוד יחד מחשש להיתקלות בחיות טרף, תנים, כלבי בר, וגרוע מכל הצבוע. היו לא מעט סיפורים על ילדים שנמשכו אל מאורתו, אחוזים בקסם צחוקו המכשף, וסופם שנטרפו. באחד הימים צצה בדרכם להקת צבועים. הקטנים נבהלו והחלו נמלטים בזעקות ובכיות ולא האטו אלא כשנכנסו לתחום הכפר. אנשים שמעו את היללות וחשו לקראתם. בדקו ומצאו שלא חסר אלא בנו הפעוט של מלקט צמחי המרפא. מיד יצאה חבורת גברים לחפש אחריו, שמא בכל זאת נמלט ותועה בחולות, ואם נטרף חלילה לפחות יביאו את שרידי גווייתו לקבורה. בעודם צועדים טען אחד מהחבורה ששומע יבבה חרישית, כמין בכי תינוק. נדמה לי ששמעתי את קול הילד, אמר, הקשיבו. הטו אוזניהם ולא שמעו דבר. שבו וצעדו וחזר זה ועצר בהם, קול בכי אני שומע. סבורים היו שמדמה, אבל הוא התעקש למשוך אל צד הדרך, היכן שנתגלתה שקעורית חבויה בין החוליות ובתוכה הילד, כורע על ברכיו, ומנגד להקת צבועים ישובה על אחוריה, זוקפת את ראשיה כלפי מעלה ומשמיעה כמין שירה לקצב תנועת ידו. כשהבחין במחפשים נפנף אל חיות הטרף ואלה זינקו ונמלטו. התפללנו, אמר הפמוט.

(שולה הקשתה לגבי סוג החיה, צבוע, על פי מה. נראה לה יותר שתנים, לפי היללות והישיבה הקבוצתית על האחוריים. על פי הצחוק, השיב, אין עוד חיה שצוחקת. פקפקה גם במילה המפתיעה 'תילמוד' שנשמעת כמו עברית. שואלת אם כך הם מבטאים אותה או במלמול מטשטש שבאוזניך צלצל דומה. היה טוב אילו הקלטת, להשאיר לחוקרי העתיד כעין מסמך המאפשר בדיקה חוזרת. יותר מדי פרטים, טענה, תלויים בפרשנותך, העלולה להיחשד במגמתיות. לבקשת פלג שתבהיר את כוונתה, ענתה שאולי חשוב בעיניו, ולו בתת מודע, לחזק עקבות המרמזים על מוצאם הקדום. יהודים בשם שאני אבורג'ינית, לגלגה שולה).

איך נמנעה מגפה בעיזים

בביקורי בבית אחד המתיישבים, חקלאי מתקדם ומצליח, הניחה לפניי אמו הזקנה קערה ובה מגוון גבינות ומוצרי חלב, כולם מעשה ידיה. שיבחת את טעמם ושאלתי היכן רכשה אומנות זו. האישה תפסה בידי ומשכה אחריה אל בקתת עץ בחצר, ובצידה מכלאה ובה כתריסר עיזים. פנים הבקתה שימש לה למגורים ולפינת עבודה עם כיור ותבון, בה רקחה את תבשיליה. כך עשינו שם, הסבירה, מלאכת נשים שעברה מאם לבנותיה, ושימשה מרכיב מרכזי בהזנת המשפחה. כאן אוחות בה רק הזקנות, התאוננה, הצעירות עצלניות ובטלניות, מעדיפות את מקרר חנות המכולת.

היא סיפרה (אחת מנכדותיה שימשה מתורגמנית) שבכפר מולדתם גידלו עיזים בכל בית. אחת מפיותיו (כזכור בתיים נחצבו כמערות בסלע הגירי) שימשה להם מעון, וריחן נישא בכל מקום. (ודאי מכאן הפתגם ששמעתיו לא אחת, אין כניחוה - או שמא צחנת - הגללים להבריק את צחור מפת השולחן של בעלי הבית. התרגום בניסוח שלי פ.מ.). בילדותה שמעה מסבתה, ששמעה מאמה, את המעשה הבא. פעם ביקשו שונאי אלוהים לפגוע בבניו. אמרו, נפיץ מחלה בעדריהם וכך ייכרת המזון מפיהם. נטלו אבריה של פרה שהתפגרה במגיפה והתגנבו בלילה להפיצם בחוצות הכפר. כשהתקרבו הבחינו בדמות משוטטת בצד הדרך, אמרו, עכשיו יזעיק זה את התושבים ומוטב להרגו. הקיפוהו וראו שנער. שלחו ידיהם לתופסו וקפאו ידיהם. מתוך החשיכה בקעה לפתע נהמה מאימת, וחיות פרא מוזרות הסתערו על חורשי הרעה שהתעלפו מפחד. כשהתעוררו כבר זרחה השמש. קהל רב נאסף סביבם, התיז מים על פניהם להחיותם, נשאם למקום צל, וכשהתאוששו הונח לפניהם אוכל ומשקה. בדמעות סיפרו כל שארע ואיך נשאו בדרך ארוכה את מטען הפיגולים עד שפגשו בנער דל בשר ומטפחת עוטפת את צווארו, שלחו יד לפגוע בו והנה התקיפום חיות הבר. יותר אינם זוכרים. כורעים על ברכיהם ביקשו מחילה, בושים לזקוף עיניים. חרדה אחזה בקהל, מיהרו לפתוח את הצרורות והנה ריקים, דבר אין בהם מלבד חול ואבנים, והבינו שהנער בעל המטפחת הוא שעשה להם נס.

הנעליים

סיפרו שבהיותו ילד ארג לעצמו מסיבי צמחים נעליים, וככל שבגר וגדלו כפות רגליו גדלו אף הן אתו. בלילות כשישן היה מניחן על סף הבית כנהוג, וכשניעור היו נעות מעצמן אל מקום משכבו, מתייצבות כשגבן אליו, והיה מזדקף ממשכבו ונכנס לתוכן. פעם הציץ אביו בסוליותיהן לבדוק שמא נשחקו, וראה שכחדשות.

קפיצת הדרך

סיפרו שב'תלמוד' לא עשה חיל, ולא עלה בידו ללמוד את חוכמת הקריאה. המלמד שנואש ממנו, הניח לו לשבת בין הילדים ודילג עליו כשביקש לשמוע אותם קוראים על פי תור את הפסוקים. כשנשאל מדוע אינו משחררו לביתו הסביר שבהעדרו (למשל אם חלה חלילה) נכנסת רוח שובבות בתלמידים, ואילו

כשנמצא שרויים השלווה והשקט. כשמלאו לו י"ג ביקש אביו (כמקובל) לצרפו אל מלאכותיו (מלבד עסקי התרופות היה גם מעבד עורות צאן ובקר, מה שקוראים בורסקאי). הפציר המלמד באב שיניח לו לשמש אצלו, ילווה את התלמידים בדרכם וגם יסייעו בכיתה. במשך שנים אחדות היה צועד בראש חבורת הילדים, נושא לסירוגין בזרועותיו פעוט זה ואחר, ובכיתה השגיח על אחת הקבוצות בעת שהמלמד הורה לאחרת. פעם בעודם בדרך קדרו לפתע השמיים וסערת חול עזה (שקוראים בלשונם 'סייף') החלה משתוללת, מצליפה ודוקרת עד שלא יכלו לראות את השביל שלפניהם. הילדים נתקפו בהלה והחלו בוכים, וכנסם סביבו, ביקש שיאחזו זה ביד זה, והחל מפזם את תפילת אין כאלוהינו. לאט לאט הצטרפו הכל לשירה ובטרם כילו מצאו עצמם אצל דלת ה'תילמוד'.

(ניסים חסרי מקוריות, לגלגה שולה, קפיצות דרך, הסרת נגעים, כאלה שבכל פולקלור, לא ניכר שאר רוח או עומק שמעורר השתאות. עוד יגיעו גם אלה, הרגיע מירון, אתמול תירגמו לו פתגם על גרגרי החול שמתחרים זה בזה מי יפה יותר וריחו של מי ערב יותר. לא, לא יוחס לבעל המטפחת).

שפת עם הארץ

בדרך כלל לא גילו מושלי הארץ עניין בנעשה במוסדות החינוך היהודיים. הייתה אמנם תקנה ישנה שחייבה לכלול בתכנית הלימודים גם את כתב המדינה ושפתה, אבל מעולם לא טרחו לבדוק אם אכן מיושמת תקנה זו. יום אחד הגיעה שמועה שקרונית הרשות עושה דרכה באזור ומבקרת בבתי הספר היהודיים. נתמלא המלמד אימה שהרי ייצא דינו כמורד במלכות ועונשו כליאה וקנס כבד שהוא מעבר לאמצעיו של יהודי מלמד. אמר לו 'האחר', כשיבואו השאיני לבדי עם התלמידים ואתה החבא, ורק הכן מספוא לסוסיהם. בהגיע הקרון ירדו ממנו מפקח ושלושה לובשי מדים, ובלא להקיש בדלת פתחו ונכנסו לחדר הכיתה. הצעיר הדק שעמד לפני הכיתה הנהן לעברם בתנועת נימוס והמשיך בשיעור. מחזיק היה בכרטיסיות שהציג מול התלמידים והם קראו את הכתוב בלשון המדינה, אחד מקרא ואחד תרגום. הפכו האורחים פניהם ויצאו שבעי רצון. כשהלכו ביקש המלמד להציץ באותן כרטיסיות ומצאן ריקות. (איך לדעת מה ארע באמת, גיחכה שולה, חושדת שכמה שטרות כסף בכל זאת שיחקו תפקיד במהלך הנס החשוב).

זיווג

כשמלאו לו שמונה עשרה, ביקש אביו להשיאו אישה, שבן י"ח לחופה. חיפשה האם בת זוג ולא מצאה, זו מסרבת לחתן, וזו כבר יועדה לאחר, ושלישית התנהגותה רעה וסופה שתמיט קלון על המשפחה. לבסוף בא אדם מכפר רחוק והציע את אחותו, נערה בת יותר מעשרים שכבר נואשו מלזווגה בשל מראיה ודלות הנדוניה. הזר נשבע שעדיין בבתוליה, בקיאה במלאכות הבית וחרוצה. התלבטו ההורים ביניהם, שמע הבן ואמר, אני אקדשה ואף בלא נדוניה, ומי שקוצב מזון לכל חי ידאג אף לנו. עם חשיכה הגיעה האישה וכפי שהובטח מראש, דלת בשר הייתה וכעורה ולא נשאה כל מטען, רק הבגדים שעליה. מיד אחזה במטאטא והחלה טורחת בניקיון הבית. את טקס הנישואין ערך האב תחת כיפת השמים, דקר את אוזנה ומרח בצהוב

את המצח והלחיים. מכאן ואילך הייתה טורחת סביבו, דואגת לסעודותיו, כובסת את בגדיו, ורובצת לצידו בלילות. הלשונות הרעות נשבעו שמעולם לא עצמה את עיניה ואת ארוחותיה סעדה בסתר. לפעמים כשבררה גרעיני חיטה הייתה מפזמת שיר בלתי מוכר, והבעל היה קרב, מתיישב לצידה ומאזין. האם טענה שלא שירים משלנו, והאיצה באב לבדוק אם בכלל מבני עמם, ומה טיב הכפר הזה שלטענתה ממנו הגיעה. זאת טען אחיה, תיקן האב, אם אכן אח. כשנזדמנו לקוחות שהגיעו ממרחקים נהג לשאול אם שמעו על מקום ששמו סמרה, אבל כל חקירותיו לא העלו דבר ברור. היה אומנם מי שטען שכבר נתקל בשם הזה ונדמה שמצוי במדינה אחרת, אבל הודה שבעצמו לא ביקר בו ורק משמועה רחוקה. מקץ שנה החלה האם להביע דאגה על העדר סימנים להיריון, האם עושים את כל הנחוץ או ממתינים לעזרת רוח הקודש, ואולי שבה וחוזרת פרשת עקרותה שלה. אין טעם להאריך בהמתנה, הסבירה לכלתה, ומוטב תעלה אף היא לקבר הקדוש שההוכחה לסגולתו הנה מול עיניהם. בהגיע העת, קבע 'האחר' והפסיק את הסתודדות השתיים.

(ומה ארע, קרצה שולה, והביעה את דעתה שאין צורך לנדוד למרחקים כדי להיכנס להיריון. משערת מה מתחולל שם, סביב קברי הצדיקים, אך בטוחה שפרשיות זימה מצויות גם בתוך הקהילות השמרניות ביותר. אפילו לתלות את התקלה בתורשה יישמע נלעג. ירושה ממי. עוד הוסיפה על מנהג דקירת האוזן, שבוודאי במרצע כדין עבד המסרב לצאת לחופשי. אין ספק, גישה מתקדמת למוסד הנישואין, והמשך למסורת בת דורות. האם מקפידים על מנהגיהם אלו גם כאן. מירון העיר שחש קורטוב התנשאות בהערותיה. אין קל מללעוג לנקודות תורפה של אחרים. אדרבה, תשיב היא, מה הם עגילי האוזניים אם לא שריד לביטויי בעלות עתיקים, להוסיף עליהם את הטבעת והאזיקים שקוראים צמידים. איך נאמר במקורותינו, אישה נקנית בשלושה דברים).

הרעמים

אישה אחת שגרה בקצהו האחר של כפרם, רחוק מבית 'האחר', שמעה קולות ורעמים כאילו רעשה הארץ. מבועתת פרצה לביתו, ועצרה בה אשתו לבל תפריעו בתפילתו. עומד היה בפינתו ושפתיו מתנועעות בשקט, ובכל פעם שנעו, רעמו קולות במרחקים.

כורה המלח

מהלך כחמש שעות מכפרם השתרע אזור מלחה, והיה פלוני שיצא בכל בוקר עם חמורו, מקלף לתוך שקים את שכבת הקרקע הלבנבנה ושב עמוס לביתו. את העפר היה שוטף במים וממיס בהם את המלח, אחר יוצק את התמיסה לגיגיות פח שטוחות ומייבש בשמש עד היות המלח גבישי וראוי לשימוש. ממכירתו התפרנס.

יום אחד ביקש 'האחר' מאשתו, לכי ואמרי לאותו אדם להישאר מחר בביתו ולא לרכוב אל המקום ההוא. שמע האיש וקיבל. חלפו מספר שבועות ושוב חזרה האישה והודיעתו, מחר מוטב לך שלא תצא לדרך. אמר האיש לאשתו, מה יודע זה שאף פעם לא הרחיק עד לשם. ענתה אשתו, אף על פי כן עשה כפי שיועץ

לך. קיבל ונשאר. חלפו כמה חודשים וחזר הסיפור בשלישית. טרח ובא אצלו וביקש לדעת למה עוצר בו ופוגע במקור לחמו. אישה וילדים לו ועליו לפרנסם. השיב 'האחר', רואה אני אותך כורע תחתיך, שק על גבך וכמין חבל ארוך יוצא ממנו ונכרך סביב צווארך. צחק האיש בליבו ואמר, בשל חזיונות שטות כבר בטלתי ממלאכתי פעמיים, ולא קיבל. יצא לדרכו, בא אל אדמות המלח, מילא שקיו וטענם על החמור. כשקרב אל חוצות הכפר התמלא יוהרה והחל מתקלס בחמורו, רואה אתה, כמעט זכית מן ההפקר ביום בטלה. וכי מה אכפת לך לרבוץ בצל וללעוס שחת. פלט החמור קול זעקה, צנח ארצה, ונחש נראה חומק מבין רגליו, מאותם ששום תרופה לא תועיל נגד ארסם. לא די שאיבד את בהמתו, היה עליו לפרוק את השקים ולשאתם בזה אחר זה על גבו, ובור לחפור לטמון את הנבלה.

מעשה בפח שמן

עשיר אחד שמסחרו בשמן ביקש את ברכת 'האחר' לנשואי בתו והבטיח לגמול לו בפח שמן זית משובח. לאחר החתונה נמלך האיש בדעתו והחליט שהפריז בהבטחתו, שהרי מדובר בברכה שאינך יודע אם מועילה באמת או דיבור בלבד. חלכאים אלו הן יודו לו גם אם יזכו בשמן בישול רגיל. שלח ביד משרתו להניח לפתחם סתם שמן שעושים מגרעיני תירס ומחירו זול. שבע רצון ממזימתו ניצב בחנותו ושרת לקוח זר שביקש קנקן שמן זית, נטל את הסחורה ויצא. לא חלפה שעה ארוכה והקונה שב וכולו חמה, הושיט את הקנקן וצעק, מהו רעל מצחין זה שמכרת לי. בדק הסוחר את מה שבקנקן ורגו, לא זו סחורתי, בוודאי רוקנת ומילאת באחרת כדי לתבוע את כספך. מיד הורה למשרתיו לגרשו. עודם נאבקים בו והנה קונה שני שב אף הוא ומטיח נאצות בבעל החנות, את כל סעודתו וסעודת בני ביתו השחית השמן הזה שאינו שמן כלל ודומה יותר למי ביצות מעופשים. אמר האיש בליבו, קנוניה היא. בוודאי נדברו הללו ללסטמו. תפס בקנקן להטילו לעבר האיש. כופף זה את קומתו והקנקן ריחף מעליו ופגע במי שאך הופיע בפתח, משרת ממשרתי שר העיר. אף הוא קנקנו בידו, תלונת שר העיר בפיו, ועתה הזדהם כולו מראש ועד כף רגל. לא נאריך בדברים, מקץ שעה קלה הגיעו שוטרי הרשות, אחזו בסוחר וגררוהו לבית המעצר. ישב האיש בחשכת התא יום ועוד יום, המזון במשורה והצחנה רבה, רמשים מטפסים על גופו ועוקצים בבשרו. התחנן אל שומריו שיניחו לו לבוא בדברים עם השר ידידו, מוכן הוא להסביר שטעות היא, גם לפצות ביד רחבה על כל נזק שנגרם. אך הם רק צחקו לו. ראתה אשתו שחולפים הימים ואין דין ודיין והחלה מרעישה עולמות, מתדפקת על דלתות שועים והם משסים בה את שומרי הסף. בתוך כך החלו קורסים עסקי המשפחה. אין קונים בחנות, הספקים התובעים את ממונם בוזזים את תוכנה, והעובדים דורשים שכר. באה בת העשיר אל 'האחר' ותבעה את עלבונה, איזו מין ברכה העניק לה אם חרב בית הוריה, אביה במאסר ואימה מוטלת חולה. הניד 'האחר' בראשו והחריש. הגבירה הבת את זעקותיה, בטוחה שעתה יגרשה בעלה מביתו כיוון שאבדה נדונייתה, אין לה אלא להטיל עצמה לבאר. אמר 'האחר' לאשתו, הרעש מערפל את מחשבותיי, תני בידה צלוחית מן השמן שהביא לנו אותו אדם ושלחי אותה. בוכייה שבה הבת אל בית הוריה, ומעוצם מכאוביה כשלו רגליה ונשפך השמן. הציצה בצלוחית והנה שבה ונתמלאה עד שפתה, וניחוחה כשמן זית שקוראים כתי. מיהרה והזעיקה את בני הבית, הביאו כלים ופחים וגיגיות,

יצקו ויצקו והצלוחית כמעין המתגבר. עברה השמועה בעיר ונהרו הכל לקנות מן השמן כי אמרו ברכה בו, ואף השר הטריח עצמו לביתם לראות בעיניו את הנס. קיצורו של דבר, האסיר שוחרר, עסקיו שבו לפרוח, וידע שלא ברכת שווא העניק לו הקדוש, והרעה שבאה עליו, בעונו באה. מכאן ואילך הקפיד לעמוד במילתו.

(הפעם היו הערותיה של שולה קצרות רוח ומבטלות במיוחד. ראשית מצד התוכן, מילא שקשקוש קסמים דמיוני, בכך אינו נופל מהאחרים וגם לא מתעלה עליהם, אבל מה טיב הצדק המתגלם דרכו. לא מעורר חיבה הגביר הזה, איוב לעניים, ולא היה ראוי לברכה מלכתחילה. אם בכוח הקדוש להעשיר אביונים, למה לא ליעד למעשה הניסים דמות נאצלת יותר, שתדע לעשות חסדים בעושר שצנח עליה משמיים. ואל תתן לי שאגדת עם, מתגלגלת מאם לבת ובדרך נשחקת ומזדהמת ממגעי הידיים. לא חליפה שנתפרה בידי חייט אמן במחשבה מכוונת ומוסר השכל בצידה.

ניכר היה בשולה שרוחה רעה. משהו קרה שם, בקיבוץ שלה. תופעה שכבר חווה לא אחת, וידע שאם ינסה לחקור, כמו לצקת שמן על הלהבה, לכן להקשיב בשקט בלי להישיר מבט. מעידה על דלות החומר, סיכמה שולה, ובזאת הרי אינה מחדשת, אבל מה שצורם אף יותר הוא הניסוח המליצי, הסגנון. כולו שלך ואינו מתחבר לטקסט הפרימיטיבי. למה במילים מתיפיפות, בביטויים שבוודאי לא שלהם וספק אם קיימות להם מקבילות בשפתם. הנה: 'לעמוד במילתו', 'תבעה את עלבונה', 'להניח לפתחם'. למה לא סתם לשים אצלם או פשוט יותר, להניח ליד הדלת. יודעת מה מסתתר מאחורי כל זה, הרצון להותיר חותם אישי, אני הוא שליקט זאת, חלילה לשכוח. בכך מזיק יותר משמועיל, מוסיף קליפה על אלה שקיימות ממילא. אבל בעצם עניינו הוא, יעשה כרצונו. הטילה את הדף על השולחן והתרחקה).

על ביאת הגואל

(לא ניתן להבין ולו משפט בודד, הרהר מירון, בודק את הכתוב ומעווה פנים. נראה כמו פענוח מילולי של כתובת עתיקה, ובנוסף חסר חן).

אנשים באים, מתי זמן של גואל, ו'האחר' עונה, כשמטפסות כל התפילות זו על זו, סולם בתוך החול, נשען על שמיים. כל אחת יותר גבוה, אחת קרש, אחת לדרוך. הרבה צריך בלי להתקדם וגם מעט החיים. אם לא, אולי אתם.

(הנה לך תרגום מילולי כפי שביקשת. אולי לנסות לשלב בסוגריים הערות שיפרשו, וכך יופרד בביורר חלקו של החוקר מהטקסט המקורי. הנה כך):

אנשים באים (שואלים), מתי (ה)זמן של הגואל. והאחר עונה (ענה), כשמטפסות (יטפסו) כל התפילות זו על זו (כמו) סולם (הניצב) בתוך החול, (וראשו) נשען על השמיים. כל (תפילה) אחת (ממשיכה) יותר גבוה, אחת (היא בבחינת) קרש (האיש המספר זקף אצבע כלפי מעלה לסמן את אחד מקרשי שלד הסולם המאונכים), אחת (היא בבחינת) לדרוך (האצבע נעה במאוזן משמאל לימין ובחזרה, לסמן שלב). הרבה צריך בלי להתקדם (טען 'האחר', כלומר נדרשות תפילות רבות והתהליך איטי), וגם מעט (קצרים מדי) החיים. אם לא (יספיק הוא להביא את הגאולה), אולי אתם (בתפילותיכם).

(עליו להתייעץ, לשמוע חוות דעת נוספת. שינוי שבלי ספק כרוך בעבודה רבה המרחיקה אותו ממטרתו. איך נאמר שם, הרבה צריך בלי להתקדם. הוא גיחך).

מקווי המים

השם צלצל מוכר, פיקרסקי. לא הסוג שממלא עמודים בספרי הטלפונים, כהן או לוי, או אפילו רבינוביץ. לרגע צצה מול עיניו השכנה הזקנה ההיא לבושת שחורים, אבל לא העלה בדעתו שעשויה להתחבר לנוף הדשאים המטופח. תועלת כלשהי בכל זאת הפיק מהאסוציאציה המקרית. עכשיו יקל עליו לזכור את שם הדוקטור החשוב, שהואיל להקצות לו שעה קלה מזמנו. הפגישה נקבעה לשש בערב, ודי היה בכך להעכיר את רוחו. אפילו ייקצרו בישיבתם, יסתפקו בהבהרות, בחשיבה ראשונית וקביעת דרך להמשך, תחלנה מיד שתי שעות נסיעה לילית מתישה, תוך מאבק מעצבן בתנומה. מסוכנת היא הנהיגה לאחר יום ארוך של התרוצצויות שהחל בטרם אור, וכידוע אף פעם לא התלהב לנהוג בדרכים שוממות בשעות החשיכה. לכן לחץ על המופקדת על היומן, ניסה להקדים לכל שעה שתציע. בסופו של וויכוח הבין שעליו לקבל, שאם לא כן ייאלץ לדחות בחודשים, בגלל נסיעה של האיש כבר בשבוע הבא, זה המצב. לאן נוסע.

תרשה לי לא לענות.

לא אהב את סגנון דיבורה. פקידונת. אלה מתמלאות חשיבות כשבן שיחן הוא הפונה עצמו, לא מנהלת לשכה או לפחות מזכירה.

חצי שעה, הדגישה, או שיידחה בחודש. רחש דפדוף של דפי יומן חצה את מאת הקילומטרים המפרידים, וכאילו מחדר סמוך, והסתיים בציון תאריך חלופי.

זה יותר מחמישה שבועות.

אז תחליט.

ונכנע, יהא בשש, ורק ביקש שתשריין גם את המועד הנוסף למקרה שיחליטו לשוב ולהיפגש. כבר הבין לאן נקלע. אנשי האקדמיה הללו, לבניני כרוב, בוודאי לא מראים עצמם במסדרונות הפקולטה לפני עשר בבוקר, וגם אז פותחים בקפה שחור כרי להתעורר.

מדעי המדינה, גיחך בלגלוג, מדע אמיתי.

שולה הביעה דעתה שטרחה מיותרת. יכול היה להסתפק בדפדוף בספרים. אילו נמצאה במקומו, כך הייתה נוהגת. אבל יודעת שלא תועיל בדיבוריה. כזה הינך, חושש תמיד איך יתקבל ומה יאמרו. יאמרו, אמרה, לא מה יכתבו, למה יטרחו לכתוב. הצביעה על הנורית הדולקת של הדוד החשמלי והציעה שיתרחץ ראשון, או אולי אחריה. איך שמעדיף.

בסך הכול נזקק לכמה עמודי רקע שיעניקו מימד כללי למחקרו הפרטני. הרריים ששכנו בכפרים נידחים, בבתים שיותר כוכים ומחילות, חצובים בסלעי הגיר, וכשנזקקו לחדר נוסף, פשוט העמיקו חפור. לעיתים משכו כלפי מעלה, מחשבים בחוש עלום את דרכם אל הקליפה החיצונית, לפרוץ דרכה צוהר אל קרני השמש. כך יכלו להחדיר מעט אור אל המחשכים. וזאת בתקופתנו (שח מירון), ובמדינה מתוקנת, עם בתי

קומות וכבישים ומרכזי סחר ואפילו אוניברסיטאות. תארי לעצמך, בני אדם שנולדו ומתו בלא לחרוג מסביבתם הקרובה, כזו שכמו לפני שלושת אלפים שנה, לשאוב מים מבורות, והבישול בעזרת קוצים ושיחי חוליות וגללים. סיפורי פלאות אומנם הגיעו לאוזניהם, שמועות, אבל את הים ראו לראשונה רק בדרכם לכאן.

את כל זאת הרי כבר שמעה לא אחת, ואילו למענה על שאלתה עדיין ממתינה. כוונתה לסדר הרחצה, אבל הנה נעלב.

אם מצויה בפרטים יותר ממנו.

בוודאי שלא.

ועכשיו מצא הסבר משותף לשתי הקושיות, איך נאמר, חלום פרעה אחד הוא. אין פלא שמיותר בעיניה הייעוץ שביקש לקבל מאנשי האקדמיה, מפני שסבורה שרק קליפה חיצונית, קישוט, בעוד הוא מחפש תשובה אמיתית, רוצה באמת להבין איך יתכן וכיצד השפיע.

גם הזדמנות לשמוע חוות דעת על הסיפורים שליקט, ומהי דרך הניסוח העדיפה.

בסדר, בסדר.

הציץ בה אוטמת את אוזניה בכפות ידיה לבטא די, מודיעה שהולכת למקלחת. אינה רוצה להקשיב, אפילו להיראות מתעניינת. אם כך, במה כן. בקיץ ימלאו לה ארבעים ושמונה, לא מאורע ייחודי שראוי לחגוג באולם שמחות (וכי כמה טרחת ומה נפלאות פעלת כדי לזכות בו), ורק שמשדר הנמכת ציפיות הגוברת עם כל יום שחולף. כמעט חמישים, גיל שכבר אין יוצאים לכבוש פסגות, ובוודאי לא מהעמדה שמצויים בה. אלפי מיליונים גרגרי חול כמותם מאכלסים בהמוניהם כל פינה בעולם, אוכלים, ישנים, מתענים ומתענגים, וחולפים אל השכחה. רובם לא מתחבטים במופלא מהם. בהתחשב בסטטיסטיקה, עדיין לפניהם שפע שנות דשדוש שספק אם הוכנו כראות. כתיבת מאמרים שיתוּקו בקלסרים מעלי אבק עד מועד מיחזורם, מבטיי זלזול מצד דור צומח שבעיניו כבר עוברי בטל, יתר חוליים (כמובן), והבנים, כן, דור ההמשך, נושאי הלפיד. הרי משוש הורים, נפלאות ילדיהם, וכאן שניים, שבהגדרת יוצאי צבא (גם אור כבר זומן לבדיקות המקדימות), וזכרים. הסוג שלא ברוח, לא ברעש, לא באש, נערי שורות הביניים, ואם אפשר, בכיסאות הצדדיים. בטוחים שהשאלות אי שם בערפל, כה רחוקות שלעולם לא תגענה. לגחך על ההישגים.

אם היה עליהם לשוב ולבחור במסלול חייהם. שאלה מאימת. עשרים שנים מאימת. כמה פעמים כמעט נחתה, בעיקר סמוך לאירועי מכאוב, מחלת הילדה ומותה הבלתי נמנע מקץ שנתיים. מין פגם גנטי שראוי היה שיעורר שאלות, יוליד חשדנות שאיך אפשר שלא תטריד כל בר דעת, תכרסם. בכל זאת לא עלתה על דל שפתיו. גם לא על שפתיה (כמובן). יוסיף הבית ויתנוודד על יסודותיו הבוציים.

ויגוף יהוה את הילד אשר ילדה אשת אוריה.

הטיב להבין שלא הסיבה, אדרבה, להגדיר כתוצאה שתשוב אליו כחרב מתהפכת. לכן המשכיל בעת ההיא ידום, גם אם יוחזק שוטה.

עשר דקות עד שיצאה מחדר המקלחת, עטופה בחלוק רחצה, ומצאתו יושב, כפוף על מחשבותיו, ממש כמות שהשאירה.

אם קרה משהו.

מבקש לשאול אותה.

מה.

לא אם מתחרטת, אלא עד כמה.

עד שהבינה, פרצה בשאגת צחוק. לך להתרחץ, שפע מים חמים ממתינים לך, ישפרו את הרגשתך. לא תניח לו לגרור לשיחה הזאת, לא כשעייפים.

ולא זו, התעקש לדעת.

משכה כיסא והתיישבה מולו. אם מתכוון לצעד מסוים (איזה), או בכלל. להחזיר את התרנגולת לביצה. דיון פילוסופי שראוי לשתף בו את בן ואת אור. נוגע לעצם קיומם, ולא סבורה שיתנו יד לרעיון. לא, לא מתחכמת ורק סחוטה מיום ארוך. בבקשה, נכין את ארוחת הערב אם אינך רוצה להתרחץ.

האם אז נזרע הרעיון, כלומר באשמתו, מפני שדחק לפינה. אדון מירון מנענע בראש. אולי נאיבי, אבל לא טיפש. ורק השאלה הנצחית, מה היה אילו, שתמיד נותרת פתוחה. שיחה שבסך הכל רק נדחתה, ועתידה לשוב ולהתקיים כעבור שנים ספורות, וביוזמת שולה, לכן בתכליתיות האופיינית לה. ולגבי התוצאות, לעולם אין לדעת, הרי לעולם לא אותם מים בנחל, גם לא אותן קרני שמש, אף שנראים זהים.

רפרוף כנפי פרפר בסין, הצטחק. מכל מקום, הנה הם כאן, במיטתם הזקנה, זה בצד זו, ועכשיו שמהרהר בכך, עולה בדעתו שאולי בכל זאת בר מזל.

משהו קר בצלעותיו. אדון מירון מנסה לשנות את תנוחת גופו, לגרור הצידה ואולי אם יתכווץ, ימשוך בשולי הכותונת לטמון בה את פניו. כתונת, אמר אביו, כזו המפוספסת שעשה יעקב לבנו, ועתה שבה טבולה בדם. מה מעשיך כאן אבא.

סרתי להחזיר ספר, אולי להחליף באחר מבין אלה האנגליים של מגדה (כך, בשמה הפרטי ובלי התואר גברת), מקווה שאינו מפריע.

מה עלה בדעתך, מוחה גברת ואניק ועל פניה חיך רחב. הנה התרוממה מכיסאה וצועדת לקראת אדון מירקין, שולחת ידיה בתנועת ידידות לאחוז במרפקיו. לעונג הוא לה ביקורו.

פניך כה צעירות היום.

זאת בזכות אורחיה היקרים. קודם פלג ועתה הוא. מבטי השניים מצטלבים, אור בעיניהם. האיש מירון חש שחייב לאביו הסבר. אני אל ששקה, כיוון שפגשתי בגרושתו. ובלחישה שמכוונת לאוזן בודדת: שכבתי אתה.

רעש שכמו התמוטטות. מפולת ספרים מדרדרים. ידיו מבקשות להגן על ראשו. קר לו.

היו בצד הבניין שיחים מדובללים שפרחו בתכלת, מקבצים דהויים של פרחים דמויי קיסמים שממהרים לנשור. לא תואר, לא הדר, הרהר, ובוודאי בחירה של גנן סר טעם, באשמתו השתמר צמח מיותר, שאיך לא נכחד עד כה. נזכר בשיחות ישנות על זכייה מן ההפקר, בזכותנו בני האדם. שפע פרחים שנועדו

למשוך חרקים, למוץ את הצוף ובתוך כך להפרות. אין לחשוד בזבובונים שנפעמים למראה תפארת השושן או החבצלת. אזי באנו ונטלנו לקישוט הבית או לשתול בגינה, וכך הקלנו עליהם את מלחמת הקיום. מחשבות שפעם זרמו מראש זקן של שכנה כבדת בשר, אל אוזני נער מהקומה מתחת, בעת שנמצאו יחד בפינת החצר, העתיקו קקטוס בשרני או עישבו נבטי סרפדים. מעניין היה להעמיד במבחן מדעי את השגותיה, שגם אם שאובות ממה שנותר בזיכרונה מלימודיה בבית ספרה, מאה השנים שחלפו מאז, בוודאי הפכו על פניה כל תיאוריה.

הזקנה פיקרסקי.

איך שוב צצה זו במחשבותיו, בעודו משוטט בשבילי האוניברסיטה, טורח להשחית חצי שעה יתרה שנתגלגלה לו כיוון שכרגיל הקדים להגיע, תכונה תורשתית. (תכונה של חרדונים, לגלגה שולה). בוודאי בגלל הזהות בשם (חייך אל עצמו), פיקרסקי, מצטרף לתואר הרם של חוקר למדע המדינה, אליו בא להתייעצות. אלה המעונבים ששכרם מובטח. ספונים בחדריהם ובין כוס התה וספל הקפה משחיתים ניירות שיערות שלמים נכרתו לשם ייצורם. אין שעטם אצה, והקידום האקדמי מתנהל ברווחי זמן קצובים. דוקטור, תואר שהוא עצמו לא זכה בו, ובאשמתי. דחה מיום ליום, עד שנדחק אל שולי הדרך. עניין של נחישות, הרהר מירון.

עדיין יכול לחזור ולתקן. לא מעט מבני גילו שבים להפיח חיים בדפים שכבר החלו מצהיבים במגירות. עכשיו שפנוי בהרבה, גם מרוכך בעמדותיו, ושוב אינו מצטייר אצל שותפיו למקצוע כתימהוני ובלתי מתפשר. שלב מתאים לפתוח בקריירה שנייה, הרהר מירון.

זוג שצץ משביל צדדי, פסע מולו נמרצות. בוודאי סטודנטים. הבחור הושיט יד וזינב בתנועה קלילה בקצהו של ענף סורר שחמק ממזמרת הגננים לחכך עצמו בראשי העוברים תחתיו. פלפלון, זיהה מירון, אחד כמותו מפאר את חזית ביתם, לכן בוודאי אשכול פרי. הבחור אמר, תאמיני לי, התחכמות עלובה, ממש הולמת את תסרוקת הנחשים של השרמוטה. עדיין רשאים להגיש ערעור, אמרה הנערה, לא הייתה עונה כך לפונים ממין זכר. או אילו עמדה מולה פרה שמנה ומכוערת, הבחור הניע את זרועו בתנועה סיבובית ושחרר את מה שאחז. כמעט פגעת באדון, נזפה בו הנערה ושלחה חיוך מתנצל של מי שמכיר באחריותו. צמה כהה השתלשלה מעורפה, יורדת על חזה בתאימות ציורית למבנה גופה הצר. נערת התנחלויות, שיער מירון.

סימן לה בהינף יד שלא כלום, מאום לא קרה, וכבר חלפו על פניו. מוטב להגדיר כשלב ב', שב מירון להרהוריו, בין אם קריירה ובין אם לא, הולם את ים החדשנות המשתולל בדורנו, וסופו שיטביע את יוצריו. גם תוחלת החיים שאינה יודעת גבולות. אותו שאמר שעל האדם להמיר במהלך חייו את מקצועו לפחות פעם נוספת. נדמה לו שסטאלין, משמע, לא אמירה אלא ציווי.

אמש הסתיימה שיחה נוספת עם שולה בדממה דקה, מאכזבת. מסתבר, בדיעבד (כך טענה), שלא היו מיוחדים במינם. כראיה הביאה את צאצאיהם, שכמובן נחמדים, מוצלחים למדי, אבל בגבולות השכיח, בחלק המתגבה של העקומה שקוראים נורמאלית (אצבעה ציירה קו המתרומם על ציר אופקי ושב לרדת), איפה שמצוי הרוב. (מתאמצת להשאיר שדה שרוף, הרהר). לגבי עצמם, חוששת שלא היו כובשים את

פסגת האוורסט גם אילו בחרו במסלול אחר. אבל לא את הפסגות היא חסרה. בכלל, חרטות אינן נמנות על תכונותיה. לא זוכרת שניהלה מאבק כדי לזכות בחייה, ומנסה ליהנות מהם כפי שהם. (במשפחה סיפרו שאפילו לידתה הייתה קלה).

בכל זאת דבקה בהחלטתה, לא תסלח לעצמה אם תיסוג עתה, לאחר שכבר ארוזות מזוודותיה. לברוח, ואם לא, אז למות. האם לא ציטוט מדויק של הסטיקר שעל חלון מכונית ידידתו הקטנה, שאת שמה לא זוכרת, רבקה או שרה, אחד מאלה. (בקה, תיקן מירון, תוהה אימתי סיפר על זו).

עכשיו כשהחלק הקשה כבר מאחוריה. לדעתו, החלק הקשה לפניו.

מתכוונת להכרזה עצמה, לא רק באוזניו ובאוזני הבנים. הרי מבין שהיה עליה להודיע למזכירות הקיבוץ. יידרש שם מחליף.

אם הופתע מקצב דהירתה, ראוי שיזקוף זאת לגנותו. עשרים שנה במיטה אחת, ועדיין מגלה פינות נעלמות. ולזה ייקרא חוקר חברתי.

עכשיו בכל זאת ייכנס אל לשכת הדוקטור. הקדמה של עשר דקות היא עניין לגיטימי. פקידת המזכירות הייתה שונה מכפי שהצטיירה בדמיונו. גוף של ילדה עם מבט מאיר ונמרץ. דוקטור מירון, קבעה החלטית כשהתייצב מול שולחנה, ונענע בראשו. אף פעם אינו מתהדר במה שאינו. גם התנצלותה הייתה חייכנית וחביבה, הודתה שלא מפיו. מוטב לחטוא באהבת חנם. כאן בפרוודורים עלולה לעלוב אם תמעט בזכויותיו של מי שאינה מכירה, לכן עדיפה הגזמה כלפי מעלה.

הצטיירת לי כמכשפה קמוטת פנים ושרירית, הודה אף הוא בחביבות, ושלחה לעברו לשון זעירה. בוא, ממתנים לך, הרי התחננת להקדים.

בסופו של דבר התארכה הפגישה. אפילו כניסתה, נושאת מגש עמוס בעוגיות ותה (על דעת עצמי, כיוון שקפה כבר שתיתם), בתוספת הבעת דאגה (שמה שקעתם בשנת לילה, כי חלפה כבר יותר משעה מתוך שלושים הדקות שתוקצבו מראש).

לא היית חייבת להמתין, אמר הדוקטור, והשיבה שחרדה לשלומי, בכל זאת לבדו בכל הבניין עם מישהו זר ומפחיד. כבר הסבירה לו שחיה אינם חיים בלעדיו, וגם יודע שזקוקה להסעה. ניכרה היטב ידידותם, אבל לא הפגיעה, כיוון שכבר מלחיצת היד מצא חן בעיניו המארח. שיחתם התגלגלה לפינות ונופים שהעידו על עניין משותף (אומנם לא הרכסים ההם, לשם לא הגעתי, לכך יש צורך בגמל), אבל קדמה לה התגלית על היכרות רבת שנים. מסתבר שלא הצטלבותם הראשונה, נפעם דוקטור פיקרסקי. מכאן ואילך ישמשו רק שמותיהם הפרטיים.

האיש היה צעיר ממנו. נראה אפילו צעיר מגילו. לכן לא נרתע מלפתוח באזכור המפגש הישן עם בעלת השם הזה. סיפור השכנה הזקנה משכונת נעוריו. פרשה עצובה כשבוחן מכאן, אבל אז השתלבה בטבעיות בהווי אותן שנים סוערות, ומסתבר שבעיני ילדים הכל יותר פשוט ומתקבל על הדעת.

גברת פיקרסקי, האיש זינק והתרומם מהכיסא שזה אך שב והתיישב עליו, סבתא שלי. לא ייאמן.

מפני שגרם לעצמו לאחוז בשולחן, ולא בגלל עוצמת המקריות. דברים כאלה הן מתרחשים, ואפילו מוזרים פי כמה. הנה סיפרו בעיתונים על אחים שמצאו זה את זה לאחר ארבעים שנות פירוד, ולא עוד אלה (התברר) שמתגוררים בסמוך, שכונה ליד שכונה. לא זה ולא האחר ידעו שנותר בחיים מישוהו ממשפחתם. בעצם יכול היה לשער את קיומה של קרבת דם בין שניים הנושאים שם שאינו מהשכיחים. פיקרסקי. אנשים אולי היו ממירים אותו במשהו עברי המתחבר לצליל, או על פי הפירוש. מה היה שם משפחת הבת, ואניק.

לא בשל זאת.

איך היא דרך פעולתו של המחשב הזה הקרוי מוח. איך הריץ באפס זמן אל אירוע מביך בן כמה, לפחות עשור. כשיעשה את דרכו הביתה, מאה ועשרים קילומטרים ארוכים של לילה, ינסה לעקוב אחר מחרוזת האסוציאציות. תחילה הזקנה ההיא, וממנה אל משפחת ואניק, וסשקה, עורך הדין אלכסנדר ואניק שסבר שדי בניצחון בקרב עם הוריו, וכל השאר יזרום מאליו. בקה ואניק, יצור פרוע. לא נושאת שום לבטים לגבי השם שנטלה לעצמה ללא הצדקה. הרי כך הציגה עצמה בפניו כקוראת מתוך כרטיס ביקור: בקה ואניק, גרושה ביוזמתה, תמיד יוזמת, עושה מה שמתחשק.

לכן בוא, נצל את ההזדמנות.

מיד חשד, ועכשיו משוכנע לחלוטין. לא סתם בת לווייה שטורחת בסידורים עבור הפרופסור העגלגל ההוא, שאפילו את שמו שכח (אבל לא את מבטו המגחך ושמא מלגלג). לכן קטעה את הערב המשותף, הדוחה, שהסתיים במיטתה במלון חמשת הכוכבים (באיזו קלות נגרר אחריה כחומר ביד היוצר), בשעה שכמעט חצות.

אתה הישאר לישון כאן, הציעה, כל המיטה לרשותך.

והתעקש להסתלק, אפילו יהיה עליו להזיע כל הלילה בצעידה רגלית. אולי היה לו להיעזר בפקיד הקבלה בהזמנת מונית, אבל בוש להתעכב אצלו (אלה מסתתרים מאחורי חזות קרירה, אבל מטיבים לנחש במה עסקינן), גם רצה להימלט, למחוק. בכל זאת מצא טכסי חולף שבפחות מרבע שעה החזיר אותו לאכסנייתו. בלי להעלות אור התגנב למיטתו, מתכווץ בין הסדינים הקרירים. שותפו לחדר היה שקוע בשינה.

אפילו עכשיו כששב ונזכר, חוזרים ועולים מקיבתו אידי חמיצות שמקשים על נשימתו. טיפש שכמותו, לשם מה ולמה. אפילו את תחושת הדחייה לנוכח ריח הגוף העירום שכבר ניכרו בו עקבות הגיל. בת פועלים ששרשרת דורות ייצבו את חזותה המוצקה ומכתיבים נבילה מוקדמת. מה היה בה שבלבל את דעתו, וקודם לכן את דעת בן השכנים החייכן שבוודאי צמח לגבר נאה.

אתה יודע, עורך דין, סיפרה בנימה של התרברבות (הנה כזה, מכובד, מצליח, ובכל זאת שילחתי מעל פני). והמחשבה שלא יעזרו מעצבי שיער ושפעת תמרוקים, אפילו המילים באנגלית שמשתרבות בשטף הדיבור.

עורך דין, אמר דוקטור פיקרסקי, ומירון השיב ששמע במעורפל. אתה יודע, מגיע יום שבו פונים כל אחד לדרכו, צבא, אחר כך הלימודים בירושלים, ויום אחד הידיעה שמכרו את הדירה ועומדים לעזוב. אימו סיפרה בדאגה, הרי שכנים כל כך נוחים, תרבותיים, ולך דע מי יתפוס את מקומם.

אבל נשארו בסופו של דבר, תיקן הדוקטור, ועדיין שם הדודה ובנה.
אימי חששה מאוד, שח מירון בחיך והוסיף הערה לגבי המצאת המאה, הבתים המשותפים.
גם תופעת הבנים היחידים, אמר הדוקטור, מחלת התרבות המערבית.
פעם יכתבו בספרים, סטטיסטיקאים ייחשבו, וההיסטוריונים ינתחו וישרטטו את עקומות המחזוריות.
מתחיל בחינניות מתפרצת, צמיחה קבוצתית מנצחת, מתבססת, שאט אט מתחלפת בתרבות של שובע
המקדשת את הפרט. די עם שירי מולדת, ובמקומם ערגה אל לובן צוואר הנערה. עד שבא יום ומתברר
שאין ריק, לא בעולם צפוף כשלנו.
בן יחיד, אמר, וגם אצלם. וכשנהרגה אחותו, מה נותר להוריו, זוג מבוגר בדירה ירושלמית מרווחת. מזלם
שעלה בידם להביא לעולם אחד נוסף.
גם מזלך, חיך פלג מירון, זוכר כשנולדת.

אנשים מודדים את כמויות הגשם, את שיאי החום בקיץ והקור בחורף, ומחשבים כל מיני ממוצעים.
אם תשווה מאה שנים לאחור, אולי תבחין במגמה מטרידה, התחממות זעירה שעלולה להפוך לבעיה קשה
בעוד דור. המדבר, יעידו החוקרים, זוחל אט אט צפונה, ואם ימשיך, יתכלו מקורות המים. חמור לא פחות
הריבוי הטבעי.

תוספת של מאה מליון פיות חדשים בכל שנה.
כבר לא בעיה שלנו, מרגיעה שולה, אנו נצליח לחמוק בזמן.
לפי דעתה, דאגות שנולדות מתוך עודף ידע. חוקרים ומשרטטים קווים על ניירות מילימטריים, מחשבים
מתי יפרצו את גבולות הגיליון. כך מתמיד.
האדם מתכנן ואלוהים צוחק, היא מצטטת.
לא תשובה, יאמר פלג, ולא ידעתי שחזרת להאמין.
היא צוחקת. דיבור שהשמיע לה אדון פינטו הזקן, הסביר למה כדאית החזרה בתשובה. די אם תקפוץ על
העגלה, ואפילו בשנייה האחרונה. צעד נבון כמו למכור את תיק המניות רגע לפני התמוטטות הבורסה.
(כל כך רבו הקמטים בפניה ועל צווארה).

שיחות בצרכנייה. התחיל בעצה שנתן הזקן לאדון גרשום, וזה השיב שישקול בדעתו כשתקרב השעה.
עדיין נותרו לו עשרים שנים ליהנות בשקט, אבל אולי יעניין את גברת מירון.
הפתגם שלכם, אמר אדון פינטו, שאומרים בשפה המצחיקה שגרתם עם שמיכות הפוך מפולניה, וציטט
בשפת המקור. רק את זה יודע, ואת התרגום.
האדם מתכנן ואלוהים צוחק.

מילא העולם שראוי שייחרב. את אדון מירון הטרידו שאלות אחרות, כאלה שצצו ממה שראו עיניו. אפילו
ניסה להעלות לדיון באחד הכנסים המקצועיים, וכשנוכח שלא קלטו, החל להעלות על הכתב.

כך אמר (בעמידה על הקתדרה): על פי דרווין והברירה הטבעית שלו, יוותרו החזקים. את זאת הרי יודעים. לכן חש דאגה עצומה כשמתבונן סביבו, מנסה להבין ולא מצליח. להבין לאן יוביל כל זה. מה שמנסים, לערבב. לקחת את מי שהיו כאן מקודם ומכונים ותיקים, ואת כל מי שהגיע או שקיבצו מהגלות, זאת אומרת העלייה החדשה, ולערבב. כך אומנם גדלה הכמות, אבל מה באשר לאיכות. והרי ברור לכל שסיכויי קיומנו הם בהפרשי הרמה בינינו לבין שכנינו הערבים, מפני שהפער המספרי רק גדל. לא צריכים לתקוף, כל שעליהם לעשות, לשבת מעבר לגדר ולהמתין, עשר שנים, עשרים, ואז ממש נהיה נחותים כמותם, חברה נחשלת. שימו לב (אמר), זו שאלת מדיניות (מפני שמהקהל נשמעו קריאות, מה אתה מציע), לאן מוזרם מעט הכסף שנותר לאחר צורכי הביטחון. הנה כתבו בעיתון על ההשכלה הגבוהה. מאות מבחורינו היותר מוכשרים מסיימים את האוניברסיטאות ואורזים את המזוודות. אנחנו הצמחנו וגידלנו, ושם קופפים את הפרי. ודווקא מיטב הנוער, ששרתו בצבא, ואילו נשאר יכלו להרים לגבהים את המחקר והמדע.

היו קריאות שמערבב מין בשאינו מינו. קליטת העלייה לחוד, ולחוד הירידה, שאותה כבר הגדיר מיישהו כנפולת. אף פעם לא נוכל להתחרות בסיר הבשר של אמריקה. ומבין יושבי הנשיאות התרומם אחד, ואחז במיקרופון, להבהיר את מטרת האסיפה ובבקשה לא לסטות מהנושא. רק הערה קצרה למקרה שאכן קלטת אוננו נימת ביקורת מהסוג הגזעני, על אחינו העולים כבני אנוש, כלומר פקפוק במה שהוא יסוד אמונתנו, שוויון הפוטנציאל. כאילו יש ממוצע, ויש מי שמנמיך אותו, ולא בנקודת זמן סביבתית אלא בכלל. את זה מבקש למחוק מהפרוטוקול. לא היה ולא נברא. אם אכן נרמז.

לחוש כמי שמשבית שמחות. מפני שמסע ניצחון מלווה בתרועות. כך וכך שטחי עיבוד וטונות של יבול, והכנסות שאומנם נופלות מן הנדרש לקיום בכבוד, אבל מתרוממות גם הן. עלייה לפחות בחמישה עשר אחוזים. הנה המספרים.

הוא שולף דף מתוך התיק ומטיל לעבר אשתו, כי הרי מספרים הם בתחום מקצועה. שבעי רצון מעצמם כי שחור על גבי לבן, הגידול בתפוקה חמישה עשר אחוזים פסיק שניים. כותרת מעולה לידיעה בעיתון. לא מסוגלים להקשיב.

עושים מה שנתבקשו, תירצה שולה, לא תפקידם להתעמק בשאלות הנצח, לא לכך נשכרו. וגם אתה מוטב שתתמקד במה שבתחום תפקידך, את עתיד האומה להשאיר לפוליטיקאים.

לכן אין טעם לטעון גם באוזניה, גם לא לפרש שרק כפתור מתוך המעיל. את היריעה כולה יפרוס עמוד אחר עמוד, ספר שלם. יבוא יום שיאמרו זה לזה, הנה כתוב שחור על גבי לבן, ניבא האיש ההוא ולא הקשבנו.

המכונית קיפצה מעל שבר בכביש. מקווה שלא נפגע הצמיג, רק זה הוא חסר עתה.

מה שסיפר האיש אחינועם פיקרסקי, נשמע באוזני פלג מירון מפתיע, מוזר, ובמובן מסוים גם מביך. בתחילה עוד ניסה לחפש היגיון כלשהו, ביאור מלומד על פי חוכמת הפסיכולוגיה שכידוע כוחה רב לפרש את ההתנהגות במילים ארוכות. אחר כך הסתפק בהבעה מיצרה ושרשרת הנהונים כתוספת. הנה מקרה פרטי המוכיח את מה שצפה בניירותיו, הוכחה משכנעת לתיאוריה שהעלה, ושכינה בשם הברירה המלגלת. איך לא עמדו על כך חכמי הדורות אף שממש מול חוטמם, החל בסיפור גן העדן שדי סמוך למעשה הבריאה ועד טבח היהודים בימינו. אלה הולכים לאיבוד בתוך ים הפרטים, ומעלים חרס, כלומר מגבבים על גבי לוחות חמר ופפירוסים וניירות, הסברים מגומגמים של צופים שתומי עיניים. אילו הבחינו בין עיקר וטפל, היו מגייסים את כל הכוחות על מנת למנוע את מה שבחזקת התעללות, כלובים מצחינים המכסים פלנטה שאינה טובה מגן חיות. לתמוה איך יגיב מארחו אם ישמיע באוזניו את הרעיון, כמובן לאחר שישתכנע ממידת פתיחותו. לאט לאט, שח מירון לעצמו, בינתיים מוטב בזירות ולרכוש אמון. בלי ספק סייעה לכך פרשת השם המוזר אחינועם, שאותו הגדיר הדוקטור כצרה צרורה וכסוג של יבלת שהודבקה באמצע פניך, ולך תסביר. לא לי, חייך מירון שנזכר בתמיהה כבר אז, כשנתבשרו שבא לעולם. כבר אז העלה את הטענה שמיועד לייצור ממין נקבה, ההיא מן התנ"ך, האם לא אחת מנשות דוד. ואביו אישר שאכן, והוסיף שקדמה לה גם אחרת, אשת המלך שאול, מלכה אף היא. בכל זאת נא להירגע, אין צורך להקים רעש (האב מירקין תעב קולניות), מוטב להתייחס למשמעות המילולית, אחי נועם, האה של נועם, ובצירוף שלפנינו, אחיה של העלמה המתה. כשלעצמה דרך הנצחה הוגנת, ורק שמצווה הבאה בעבירה (הסביר אביו), לגלגל את התמיהה לעת שהעניקו לבתם שם ההולם תינוק ממין זכר, ולא (למשל) נעמי. ערבוב שמות המינים הפך אומנם למקובל בעת הזאת (הוסיף מירון באוזני אשתו), לא אז. אולי לכן מצאה את מותה בדרך השמורה בעיקר לגברים, נפילה בקרב.

הוא שחרוט על קברה, אישר דוקטור פיקרסקי. משער שדוגמה יחידה להיפוך תפקידים מול שפע הצירופים מן הזן האחר. בוודאי מנהג עתיק שראשיתו בהסתופפות בצל אח בכור או בכינויי זיהוי שבטיים, אחיעזר ואחיסמך ואחיקם ואחירם. עולם זכרי. ניכר בדוקטור שהנושא העסיקו לא מעט. אפילו אחרותם כשם צמח.

ועוד, שכלל לא בטוח שדרך הוגנת לקיים את הזיכרון. מפני שכאילו במעמד משני של ממלא מקום, או שמא הובא לעולם כדי להוות תחליף. הרבה ויכוחים התנהלו בביתו, טענות מתריסות שחזרו בכל שנה כשהתקרב תאריך האזכרה. אתם כמוני (השתלח הילדון בהוריו), לא הורים אמיתיים ורק תחליפי מצוקה. וחלומות הנקם, שהנה יגיע יום, שייפול גם הוא באחת המלחמות ואז יתחרטו. גם איך יתייצב כשימלאו לו שמונה עשרה, במשרד הממשלתי, ויחליף. די מהר הפך לשם פורמאלי בלבד, הסביר הדוקטור, מפני שמסורבל ולא נוה. במקומו הקיצור, אחי, שמשמשים כולם, במשפחה ובעבודה וקודם בבית הספר. נמצאה אפילו מורה שרשמה ביומן, אחיה, כשם אחד הנביאים. הייתה בטוחה שכך במקור והקיצור ממנו.

כמובן לא החלפתי, חייך אל אורחו, עם השנים למדתי להתגאות בה ובהם. הצביע על תמונה מתחת ללוח הזכוכית שעל שולחנו והוסיף, אחותי היפה.

היו אורות במרחק, ושיער שפנסי רכבים הנעים בכיוון ההפוך לשלו. כמות לא שכיחה בשממה הזאת ובשעה כה מאוחרת, לכן מוזר. רק כשהתקרב הבין שבמצב עמידה ובאורות מלאים. שיירה צבאית. זוכר את רצף המחשבות שהבזיקו בראשו במהירות ובוזה הסדר: עומדים. על הכביש עצמו. מסנוורים באורותיהם. עוד יסתיים באסון. להאט להאט. בלם אוטומטית בחריקת צמיגים, נוגח בחבורה שהתקהלה וחסמה את נתיבו.

חיילים.

מהומה וצווחות כאב, ואת הקריאה אלוהים (האם בקול או בתוכו פנימה). כבר חשש לרע מכל. אחר כך התברר שרק אחד, ואף הוא לא אנוש, הוטח ארצה ונחבט קלות ברגליו. מצטערים, היו שקועים בבדיקת דרכם בעזרת מפה ולא נתנו דעתם שבאמצע הכביש. וכי מי עוד נע כאן בשעת לילה. למה באורות גבוהים.

סייעו לנפגע להתרומם והושיבו באחד הקומנדקרים, יעצו שיטלו את פרטיו וימשיך בדרכו, משערים שלא פגיעה חמורה, ובוודאי יסתיים בלא כלום. והסביר שחובה להזעיק משטרה, זה החוק, ולהמתין עד שתגיע, אני וגם אתם, ואת הבחור להסיע לבדיקות בבית חולים. צחקו לו, עוד שעות נסיעה ארוכות לפנייהם וכבר עכשיו מצויים באיחור. לא נראה שנשבר משהו. אבל אתה אדון לעצמך, הודיעו מי שנראה כמפקדם, ורשאי לעשות כאן את הלילה. הניעו את המכוניות והשאירוהו לבדו.

חזר אל רכבו והפעיל את הרדיו. ימתין שעה קלה, אולי יחלוף סיור משטרה. גם יירגע. היה צריך להתעקש שיישאר גם הם וייפנו את הנפגע. איפה בית החולים הקרוב, אולי באשקלון. האם רשאים חיילים לקבל טיפול במוסד אזרחי. היו מצוידים במכשיר קשר ולמה לא ביקש שיתקשרו למשטרה. המפקד שלהם התאמץ להמעיט בגודל הפגיעה. בוודאי חשש לעצמו. איך עוצרים כך באמצע הכביש, לא יורדים לשוליים. מצאו מקום מתאים להתכנסות, לעמוד ולנהל שיחות. התכווץ על המושב ועצם את עיניו. יותר מדי אירועים לערב אחד. הייתה חמודה המזכירונת ההיא, וצעירה, לא יותר מעשרים וחמש, ובן כמה הדוקטור, זאת יכול לחשב במדויק כיוון שהוא עצמו היה בן שלוש עשרה במלחמה ההיא, וזה נולד כשנה אחריה. משמע שלושים וארבע, הפרש גילאים סביר בין חוקר צעיר, מוכשר ונאה, ומזכירתו. לא היו תמונות נוספות מתחת לזוגית השולחן, משמע שטרם הקים משפחה. הייתה יפה מאוד בתמונה האחות נועם. איך אומרים, נשארה צעירה לנצח. נהייה קר, חשב מירון, אם לא מוטב שימשיך אף הוא בדרכו. הציץ בשעונו והחליט שבעוד רבע שעה, ואחר כך שב ודחה ברבע שעה נוספת, אך בטרם הסתיימה ראה בראי את האור הסגול המהבהב.

מה גורם לצעיר החוקר יחסים בין אומות, לבחור דווקא בגוש המדינות האפריקאיות האלו. המגרב. יש בעולם אזורים מסקרנים יותר לבקר בהם, ועוד להוסיף שמוסלמים, משמע עוינים, והרי לא אחד המחפש את שורשיו. אומנם במסעותיו לא סר מהכביש, הסתפק בערים הגדולות, ואל הדרום ההררי לא הגיע. וכי מה היה לו לחפש שם. בכל זאת ביקר בכמה גטאות שכבר מזמן התרוקנו מיהודיהם. איך נראו, כמו

רובעים ישנים בשכם או בחברון, צפופים, שחוחים, מגובנים. בעלי הממון העדיפו כידוע את השכונות החדשות, ומי שנותר בזוהמה, דלת העם. משער שעדיין מתקדמים בהשוואה לאלה שלך, ההרריים. מעט חומר כתוב על המבנה המעמדי אולי ימצא בספרייתם, חושש שיותר בראייה כלכלית, ולא בעברית כמובן, לרוב בצרפתית, שפה שמנחש שאינך שולט בה. מוכן לבדוק, אולי יעלה משהו.

אבל עיקר שיחתם עסקה בבן הדוד סשקה, סיפור כאוב.

הגיף המשטרתי עצר מאחוריו ושוטר עטוף במעיל יצא מדלת הנהג והתקרב עליו. מה קרה.

מסתבר שכוון על ידי החיילים. נתקלו בדרך וסיפרו על תאונה. לא גילו שהיו מעורבים בה, ורק עדי ראייה. האיצו לגשת לבדוק אם יש צורך בעזרה.

האם קלקול ברכב.

מפני שאם נדרשת עזרה טכנית, תיקון או גרירה, יצטרך לדחות לבוקר ולטפל בעצמו. המשטרה אינה חברת שירותי דרך. מוכנים להסיע אותו לישוב קרוב או לקשר בטלפון אל ביתו. אתה עצמך, האם בסדר. וסיפר לו. השוטר נראה מופתע, פסע אל רכבו והחליף דברים עם מישהו. מסתבר שלא היה לבדו. שב והציע למלא טופס למקרה שתוגש תביעה. לעולם אין לדעת, אולי כעבור זמן יתחזקו הכאבים. במקרה שלא תגיע שום תלונה, יתייך את הנייר. הקיף את המכוננית, נכנס והתיישב לצידו. ביקש לשמוע את פרטי האירוע, אבל לאט, כדי שיספיק לכתוב. ביקש להציץ ברישיונות ולחתום בשולי העמוד. כאן. ועכשיו אדוני, סע לשלום ובזהירות.

במטבח על השולחן חיכתה לו ארוחתו, ורק לחמם את המים בקומקום, כי בוודאי הספיקו להתקרר מאז שרתחו. אנחנו כבר אכלנו, הודיעה שולה. ספק בתלונה ספק בהתנצלות. מדלת חדרו הפתוחה נראה הבן גור רכון על מחברותיו, איש לא שאל ולכן לא סיפר. בלע במהירות ממה שמצא בצלחת, פינה את הכלים והשתרך אל המיטה. התרדמה ירדה עליו כשרק נגע ראשו בכר.

אחר כך יהרהר שכמו חלב בכד, מצטבר מאלף סחיטות עטין, נטף אל נטף, והשפיקה בבעיטת טלף. מפני שחובה שיתאזנו, הטוב והרע ומה שביניהם, ונותר רק השעשוע כערך מוסף עבור אדון העולם. בוודאי הנאה בשבילו לצפות בקוביות המצטרפות למגדל ובבת אחת למוטט. אלוהים הוא ילד, הרהר פלג מירון, וכדי שלא ישתכח הרעיון, רשם אותו במחברת בכתב ידו העגלגל. לשם הדגמה צרף רשימת אירועים שביום אחד, שלו ושל הדוקטור הנחמד, אחינועם פיקרסקי, וכאילו בקומה נפרדת, את פרשת סשקה ואניק, שלאחר תוספת מחשבה החליט לכותבו בשמו המלא, אלכסנדר. (אי לכך הלבין בנוזל המיועד למחיקות את השם המקוצר, ושב ודחס ברווח הצר את התחליף ארוך המידות). על פי האמת, התרחשות ישנה, שרק הועתקה ממקומה כסיפור, ובאופן זה חוזרת להתקיים מחדש. זו דעתו. (כמו להעביר עץ מחלקה לחלקה, או במחשב לגזור קטע מתדפיס ולקבוע בדף אחר). אילו הוא האל, היה מוחק את ממד הזמן, ספח מיותר למעשה הבריאה, שבעיקר מקלקל.

במה העסיק את מחשבתו, כן, בסשקה.

סדר הפעולות היה לדעתו ברור, אך לא לוח הזמנים. החתונה, אחר כך הפירוד, ומה ביניהם, בטוח שלא נוסף ילד. לכך אומנם אין צורך בשנים רבות, ודי בלילה פורה אחד, אבל לפחות בחמישה שישה חודשים שימנעו הפלה כצעד מתקן. אין לדעת בביטחון (כתב), ובעצם היו הלימודים, לפחות ארבע שנות איפוק,

ואחת נוספת לסטאז'. האם כבר אז החלה הממזרת במלאכת ההרס ותוך עריכת השוואות. הרהר שהיה עליו לחקור את הדוקטור ביתר פירוט, מפני שייתכנו מספר תסריטים הנבדלים באורך התקופה המשותפת ותכניה, ובטווח שבין הגירושים ונסיעתו הנואלת של סשקה לאמריקה בניסיון תמים לסובב לאחור. נסיעה חסרת היגיון, רשם, במיוחד אם התארך הרווח למספר שנים שמלאו בתכנים חדשים. הרי לא אחת שתקפא על שמריה, על כך יכול להעיד מניסיון אישי. מאידך, משולל סיכויים גם הצירוף האחר, סיום הלימודים ואז הפירוד ובעקבותיו הנסיעה. צירוף שלא תתכן לו שום הנמקה מלבד יושר וניקיון דעת. בוודאי הציצה בו, כשהופיע פתאום בדלת דירתה, בהבעה של מה עולה על דעתך, עכשיו שטעמתי ויודעת כמה חסרת שחר הייתה המלכודת ההיא, זיווג שמוליד ולד בצורת פרד. אולי צחקה בפניו, התבטאה ביתר גסות, נא להכיר, ג'ראלד (או מארק, או וילי), בן זוגי החדש, ואתה חוזר אל אימך, שלום. וטריקת דלת.

את זאת עליו לשאול את הדוקטור שאולי יודע משהו. לא אם זרקה אמירה עולבת, או העידה בשפה בוטה על לילותיה שאינם חסרים דבר, ובוודאי לא אותו. נסיעה שלא רק חסרת היגיון, משפילה.

הדוקטור גילה בקיאות דווקא באירועי ההמשך, מרגע השיבה ארצה, לאחר חודשיים של מריטת עצבים ופחדים. אלה לדעתו בעלי החשיבות. אפשר לשער את חששות ההורים מתגובת ייאוש בלתי נשלטת, כזו שלאחר מעשה ייאמר שהייתה רשומה על הקיר. וכיוון שלא הועלתה על הדעת האפשרות שעלול לפגוע בה, רוכזו המאמצים על מנת למנוע צעד נמהר כנגד עצמו. אין סוף שיחות טלפון קראו להרפות ולשוב. גם הצעות פיתוי, לנצל את ההזדמנות שכבר נמצא מעבר לים, לטיולים ברחבי היבשת, הצפונית או הדרומית. כסף לא יהווה בעיה. מכרים המתגוררים בניו יורק אותרו והוזעקו, ואלה טרחו לפגוש בו ולהזמינו לביתם. גייסו אפילו את בנותיהם כדי להראות את נפלאות העיר. זוכר שבצד הדאגות הושמעו גם התבדחויות, שעוד ייצא מתוק מעז, ויגלה שמצויות טובות ממנה. גם אם יגרור הדבר את הישארותו שם, הדגישה דודתו, תוך הכרזת נכונות לויתור על ההנאה מקרבת נכדים. והרי הוא עצמו צעיר איכותי על פי כל קריטריון, נאה, משכיל, נעים הליכות. בטוחה שתימצא הצעירה שתחטוף בשתי ידיים.

אלא שלבסוף התבשרו על שובו. חזר, הודיעה בטלפון גברת ואניק, עייף כל כך שנרדם עוד בטרם טעם מתבשיליה שהכינה במיוחד. צריכים לראות את צורתו, רזה ומרוט כאילו לאחר תעייה במדבר, אבל החשוב מכל שחי. עבודה רבה ממתינה לה עד שתשיבו לקדמותו. מתכוונת למראהו, לא העלתה בדעתה פגעים אחרים.

הדוקטור סיפר שאימו הביעה את שמחתה. גולה אבן מלב כולנו. בטוחה שיחזור לאיתנו וימצא את האושר שהוא ואתם ראויים לו. עכשיו שהסתיימו, מותר לקבוע שלא היו חוויה מלבבת החודשיים האחרונים. צער גידול בנים, מסתבר, לא מסתיים עם התבגרותם, או כפי שנהגו לומר בארצה, משולות

הצרות לצל, ככל שגדל בגופו, גדלות עמו. כהנה וכהנה מליצות שנמשכו עד שסוף סוף הניחה את השפופרת, מוסיפה מוסר השכל על מקור הרעה, תופעת הבנים היחידים. את זאת לאוזניהם בלבד.

מי כמוה יודע, הנהן הדוקטור ומשך רגע של שתיקה.

אזי חש צורך לפרש. לומר שבמקור מאיזו עיירה קרפטית, שאי אפשר לקבוע בוודאות אם סלובקיה או גליציה. בפראג, אליה הגיעה ללימודים, הכירה את אביו והתחתנו. כילד ידע שנציגת שבט אבוד ששפע חיים, דודים ודודות ומי יודע כמה זאטוטים שיכלו להיות בני דודיו, אלמלא הושמדו יחד עם כל השאר. הייתה מספרת לו עליהם, בוחרת בהזדמנויות שרק שניהם. אחר כך הבין שכעין מחיצה מעמדית, זלזול דרי הכרך בכפריים. בתמונות הישנות ניכר שהייתה יפה, ובוודאי מוכשרת מאביו. דמתה לאחותו, או נכון יותר, האחות דמתה לה. גם באופי, בחיוניות. מתוך השוואת הוריו פיתח תיאוריה שאולי מפרשת את סוד הגניוס היהודי, פעם יציג לו אותה.

דוקטור פיקרסקי חייך כשהוסיף שעד היום נוהגים השניים להקניט זה את זה, תוך הצבעה על תכונות משפחתיות אופייניות. כביכול מתבדחים. אפילו כניסת אמו להיריון בגיל מתקדם, זה ההיריון שהביאו לעולם, יוחס לפוריות נחותה בסולם ההתפתחות. קצב הריבוי של עכברים וחולדות, ולעומתם מלכי היער, האריות והפילים. איך נאמר (גיחך המארח), רק אחד אבל אריה. להזכיר את היוזמה לעלות ארצה, שללא ספק הייתה שלה. בדיעבד, גם הם וגם משפחת ואניק חבים לה את חייהם.

דוקטור פיקרסקי שקע בשתיקת התייחדות קצרה שהצטרפה להשפלת מבט, נראה כאילו בודק את כפתורי חולצתו (הרגל שהתברר כחוזר בשכיחות גבוהה). חיוך התפשט על פניו כשייחס את חיבת סבתו לקקטוסים לתכונה שספק רב אם מולדת, מה שקוראים גנטית. בת עיר מעודנת שבוודאי הכירה צמחים רק בצורתם הארוזה, כזרי פרחים לקישוט או כירקות ופירות בארגזי הירקן, ואצבעות הפסנתרנית שלה נגעלו ממגע אדמה. רק כשנתחווור לה גודל הנס שארע לה ולשני ילדיה, אבי ודודתי, (וזאת בוודאי לא לפני שנת ארבעים ואחת, אפילו ארבעים ושתיים), החלה מכירה תודה לארץ המדברית הזאת, הלוהטת והמאובקת, שלא מקום הולם לבני תרבות. וכביטוי מעשי לתפנית זו בחרה בצמחים שנראו לה מתאימים לאקלים שאליו אף פעם לא הסתגלה, יפה לקוצים, כלשונה.

דור ששכב על הגדרות, אמר הדוקטור, הניח לדרוך על גופו ולעבור. אבל זו הרי תופעה שכיחה, היסטוריה חוזרת, וביתר שאת. אדון מירון הנהן בהסכמה וביקש להשחיל רעיון משלו שיוסיף רוחב ועומק. לומר שמשול לנשל, מה שמסביר את שלב המוות בתולדות כל יצור חי, ולא דווקא לגבי המין הנחשב למתקדם, כלומר האדם. אדרבה, מה יכולת ההסתגלות שלנו בהשוואה לחרקים.

ועצר. עדיין לא. לדחות לעת מתאימה.

האיש אחינועם שב ודיבר בכך הדוד. מסתבר שהשמחה המשפחתית הייתה מוקדמת. האיש אומנם שב הביתה, אבל סירב להתאושש. האם נתקלת מימיך באדם כבוי, אדיש למתרחש סביבו. יושב בבית, או משוטט ברחובות (לאחר זמן, כשהחלו להציק, לשאול אם לא זמן לחפש עבודה, לפגוש ידידים, לשוב לפעילות). כמו מכונית ששבק חיים מנועה.

הוא נאנח. מיני תופעות שיש בעולם, לא להבין.

דווקא האורח ביקש להבין. נדמה לו שכמעט שני עשורים, אם לא טעה בחישוב, ונענה בהנהון של הסכמה.

האם עדיין חיים ההורים.

רק גברת ואניק, אם לכנות זאת חיים. מסתגרת בדירתם. זקנה וחולה.

והבן לידה. שוב אינו בחור צעיר גם הוא, בוודאי קרוב לחמישים, באיזה תפקיד פקידותי אפור. חידה.

אדם נפגע בתאונת דרכים, או לוקה בשבץ מוחי, אסונות לא חסרים. אבל כאן לא זה ולא זה. הדוקטור

פרש את ידיו בתנועה המבטאת חוסר אונים.

חולות מדבר

איש זר יוצא מרכבו ליד בית אדום רעפים. הוא סוקר את מראה החצר בתנועות ראש איטיות, סבלניות. עיניו נעצרות על צמח זה ואחר. ליד הגדר שיחי לנטאנה הנאבקים על האור עם אוג חסר רחמים ובוגנוויליה שתלטנית. עץ פלפולן מתייבש בשולי מדשאה, שבוודאי אף היא ראתה ימים טובים יותר. ליד הקיר דולף ברז. האיש אומר לעצמו, קוקויו, זן דפוק, והעץ גוסס אולי מזקנה. נראה כאילו רגע מתלבט אם לחזור למכונת ולהסתלק. אחר כך מתעשת וצועד אל הכניסה. כיוון שכבר טרח והגיע עד לכאן, ישלים את הביקור.

הדלת נפתחת בטרם הספיק להושיט יד לפעמון. אישה דקה מופיעה מולו ובחיוך מזמינה פנימה. מסבירה שראתה מחלון המטבח מכונת עוצרת ומיד זיהתה, עקבה אחרי ניסיונותיו להתחבר לנוף. הוא אומר שלא היה צורך להתאמץ, הכיר אישית כל עץ ושיח. אפילו את אלה החד שנתיים. גם אתה לא נשתנית, רק אולי צבע הבלונד בשיער. צחוק, מפני שאפור לגמרי, המעט שעוד נשאר. סתם לצון באנאלי.

גבר ואישה קשישים עומדים ומביטים זה בפני זה. אז תיכנס, אומרת שולה בנימת תלונה. הם פוסעים אל חדר האירוח ומתיישבים משני עברי שולחן נמוך שמלבן זכוכית במרכזו. תכף תכין קפה, אבל קודם רוצה לשמוע הסבר ליוזמה הברוכה והבלתי צפויה, זאת אומרת במה זכתה. קוראת בשמו, במה זכיתי אדי.

אין צורך להיחפז. די אם יאמר שהזדמן לעיירה השכנה. כל ימיו משוטט, הרי יודעת, ועל כך עוד משלמים לו. ביקש לבדוק שם איך לפזר את המשפחות ששוכנו במרכז הקליטה. אתיפים. רובצים בקרוואנים, ולא ממהרים לשום מקום. למה שימהרו. יש אוכל. הבירה המקומית אומנם לא בטעם שהכירו שם, אבל אין דבר, השתרשות בארץ חדשה כרוכה בויתורים. החשובים מכול, כרטיסי הנסיעות חינם בתחבורה הציבורית, לנוע מחתונה לחתונה, וברוח שביניהן מצוות ניהום אבלים, או איזו אישה בודדה שצריכה עידוד לילי. כבר חודשים ממתונות הדירות שבחרו לעצמם בערי המרכז, אלא שאינם מזדרזים. יודעים שעם המעבר תפקע הזכות להטבות רבות.

מסתבר שלא טיפשים, היא אומרת.

האיש מחייך. אין אנשים טיפשים, אם לא נספור את עצמנו. עיניו בוחנות תנור חימום שהוצב בפינת החדר. חשמלי. והרי בארץ החום, כך האמינו פעם, שמש בחורף וחמה בקיץ, ועוד יש הטוענים שמתלהט העולם, ממיס את הקרחונים בקוטב. היא צוחקת, אולי העולם, לא אנחנו. לאחרונה התחילו לחוש את הקור בעצמותיהם וקנו. הנה לך חידוש.

מסתבר שקופאים אבל לא על שמריהם, ואיפה בעל הבית.

כדרכו, משוטט בחברת עצמו, צובר רעיונות להעלות על הכתב. החשיכה אולי תחזיר הנה, בוודאי לא קודם לכן, אבל לפעמים משתהה כל הלילה. כך מניסיונה.

מהיכן האסוציאציה שעלתה בראשו, מתוך איזה ספר. איש זקן עומד על סף ביתו ומציץ לרחוב. הוא נשאל למעשהו ומשיב, כאן אני עומד, מחכה שתעבור הלוויית.

היא מחייכת. אדם זר עשוי לפרש את חיוכה כקריצה. האיש מציץ בשעונו, אומר שיש עמו כמה סיפורים משעשעים, ממש מהשעות האחרונות, הנה אחד: כשהסתיימה הישיבה עם הצוות המקומי (תמיד נוהג

לפתוח את ביקוריו בישיבה לקבלת דיווח), שאל אם ניתן להציץ בצריפי המגורים. עובדת קליטה הוליכה אותו בין שתי שורות מבנים וביקשה שיבחר. הצביע באקראי על אחת הדלתות ונכנסו. אישה צעירה טרחה ליד הכיור, ועל אחת המיטות ישבה ילדה, או שמא נערה. המתורגמן הסביר משהו בשפתם, אולי באר מי האורח, והחזיר פניו אלי, נקב בשם בעלת הבית. שאלתי אם זו בתה, ותשובת האישה גררה דו שיח ארוך למדי בינה לבין המתורגמן שהסתיים בסיכום שאין קצר ממנו.

לא.

אז מה היא לך.

שוב הוחלפו דברים בלשון האמהרית, כשלפתע התפרצה לתוכם עובדת הקליטה בהכרזה נרגשת, הן זו הילדה שקפצה מהקומה השלישית. מסתבר שבת אחת המשפחות השכנות, כלומר בעת העלייה נרשמה כבתם. אין לדעת אם קרובתם או סתם אסופית. ילדה נאה, תגדל קצת ותשמש לכל מיני מזימות שבראש האב המתחזה.

תופעה די שכיחה, הוא מסביר לשולה, כמין עסקה. אינו יודע מי משלם למי.

כנראה קצרה רוח הגבר. אולי החליט שזמן לטעום מפרי גנו. לא ברורים הפרטים, ורק שזינקה מחלון אחר הבתים במרכז המסחרי, לעיניה הנדהמות של איזו מזכירה שהעידה. בדרך נס יצאה בחבלות קלות בלבד, היו שם שיחים שבלמו את החבטה, והרי היא לפנייהם אצל אישה זו. מכירות עוד משם. בת שתיים עשרה.

מסתבר שהאירוע לא הטריד איש, לא עשו דבר, גם לא טרחו לדווח.

שאל על בית הספר. לא, אינה לומדת, תמיד ישבה בבית. ואיפה מחלקת החינוך, האם מופיעה ברשימות שהועברו למועצה. העובדת גיחכה, הבטיחה לו שלא מקרה יחיד. התיישב ליד הילדה והביט בעיניה, אחר כך חיך. גם היא חייכה. מחר (אמר וביקש לתרגם) תעברי לפנימייה, היא (הצביע על העובדת) תלווה אותך לשם. הילדה הנהנה ושוב חייכה. הפעם רק היא. כששבו למשרד הסדיר זאת. חמש דקות בטלפון עם מנהל אחד המוסדות בצפון.

כמו אלוהים, סיכמה שולה, ותיקן שכמו עוזר שלו, אחד מרבים. הרי משהו כוון אותו דווקא אל הדלת ההיא שנבחרה כאילו באקראי. עכשיו ישתו קפה.

כשיצאה למלא מים בקומקום, ליווה אותה בעיניו. העיר שבדרך כלל עם הגיל, בנות מינה מעלות בשר, ודווקא היא נראית שדופה מתמיד, עור ועצמות. אינה בטוחה שהרוב, ובוודאי לא כולן, וטועה באשר לה, לא רזתה, נשארה כמקודם. משערת שציפה לראותה כבדה יותר, לכן נראית חסרה. תכונה תורשתית במשפחתה. כך אמה, ועד כמה שזוכרת, גם סבתה. לא, שתיהן נפטרו מזמן.

זכר במטושטש את אמה מביקוריה הבודדים. אכן יצור כחוש ששידר חדלות אונים. נורא שכול הבנות היפות הופכות עם הזמן להיות אימותיהן. היו צריכים לחוקק את חובת האזהרה, הנה הנערה שמול עיניך, בבגדים ובלעדיהם, וזו אימה. דע שכך עתידה להיראות בבוא העת.

שבה והניחה כיבוד, פרוסות עוגה צהבהבות וקלמנטינות, עושה דרכה למטבח ובחזרה, תוך שמשיבה לשאלתו על הילדים. בעיר שניהם, גם גורי שחזר סוף סוף משוטטות בעולם, ולפני שנה התחיל ללמוד. קולנוע. מה שקוראים התבגרות מאוחרת, דוגמה קיצונית ובלי ספק מוגזמת מאוד. לא תכיר ברחוב את

הילדון הדק והחיוור שיצא. הפך רחב כתפיים ועטור מחלפות שיער. שום דמיון למי ששלחו להתרעננות קלה אחרי השירות הצבאי. כמעט נתבקשה בדיקה אם אין מדובר במתחזה. בן שלושים וחמש, בקיץ האחרון.

היא מתיישבת מולו ומשלבת ידיים. מוכנה לשמוע מה בפיו. הרי לא בא לספר לה על ילדות אתיופיות.

אי פעם בעבר התנהלה שיחה ביניהם, אחת מרבות ובכל זאת מיוחדת. בוודאי יודעת לאיזו מתכוון. האזרחית ק' מתעוררת משנתה ומוצאת את עצמה במקום בלתי מובן. מין זרות שאינה ניתנת לזיהוי. כאילו התגלגלה לתוך מציאות של חיידקים שהוגדלו לממדים אנושיים, או אל טיפת מי שלולית תחת זכוכית המיקרוסקופ. הצורות, הצבעים, הריח, כולם מתוך יקום לא שלנו, שאפילו אין להמשילו כמסע בזמן, מיליוני שנים לאחור. חשה שאינה לבד, יצורים מוזרים מרחפים סביבה. מתנועעים, מתחככים, מגיבים זה לזה, אבל, איך לומר, על סקלה אורגנית אחרת. משהו בוודאי השתבש במוחה שמשדר בשפת סתרים. היא צובטת בבשרה לבדוק אם לא חלום, מאמצת את זיכרונה אולי יעלה הסבר, וכלום. פחד.

ואינך רוצה להימצא שם.

כאן, תיקנה אותו, הסבירה שבאה, הציצה ולא טוב בעיניה, מבקשת להסתלק. אדם בא לעולם בלא שנשאל ובלי שנתן את הסכמתו. מילא כל עוד תינוק. אבל עכשיו אישה בוגרת הרשאית לבחור את הטוב בעיניה. צפצוף ארוך לבורא העולם שאינה מאמינה בקיומו.

אתה טענת אז שכבר עשיתי לא מעט בחירות, וביקשתי עוד אחת, אחרונה.

היה אחרי מות הילדה, הזכיר לה, לא מיד אבל בסמיכות שסביר לקשור. לא השעה המתאימה לקבלת החלטות, טען, ובוודאי כאלה שאין מהן חזרה. בסך הכל תופעת דיכאון טבעית ושכיחה, שמוסברת בכל ספר פסיכולוגיה לחובבים, עם פרוט מאפיינים ושפע עצות. בקיצור, קרה מה שקרה, ועכשיו להמשיך, לתת לזמן לעשות את שלו. עדיין רוב נכסיה עמה.

בפירוש השתמש בזו המילה, נכסיך, וגיחכה אל עצמה, שגם הוא, ערימת מילים ריקות.

בכל זאת ויתרת.

הצחיק אותה. דיבורים, ואפילו קשים, עדיין דיבורים. היה מתרוקן העולם מאדם, אילו תורגמה כל מחשבה למעשה. חסרת אומץ, זה הכל. חלילה שייטול גדולה לעצמו.

ניסה לחשב כמה שנים עברו מאז, וקטעה במהירות, כאילו התכוננה מראש.

עשרים ותשע.

נכד אחד לפחות מזו הקטנה, אולי שניים.

רשע.

הרימה את כף רגלה היחפה אל קצה הכורסה וכרכה עצמה סביב הברך. עכשיו בוודאי ישאל על השנים האלה, איך מסכמת.

היו.

עיניו בוחנות את אצבעותיה התלויות על פני תהום וזעות לקצב דיבורה. דקיקות, הוא מהרהר, ממש כשפתיה, ומחוספסות כמותן. גוון שזוף של מי שמרבות להתחכך בקרקע, ובלא סממני טיפוח. לכן חינניות בעיניו עם מפרקיהן המזדקרים כלפי מעלה בכל פעם שמתבצעת כפיפה, והבוהן המתפרסת הצידה כבעלת חיים משל עצמה.

אם יחליק עליהן בקצה אצבעו, האם תירתע.

יש לו ידיד, מאלה שהטיבו לבחור. הרבה סבלנות, כבוד לזולת, הסתפקות בתפקידי שחקן משנה. נוסחה בדוקה להצלחה. היום מרצה מכובד באוניברסיטה, פרופסור צעיר ומוכשר. צעיר יחסית, לפחות על פי מראהו. לפני כמה ימים הראה לו מאמר שקבל בדואר. מין ניתוח פילוסופי מוזר, על פי הגדרתו המנומסת, בחתימת פלג מירקין. שם שבוודאי מוכר לה, אולי גם כתב היד. לי.

מעולם לא לקחה חלק ביצירותיו ההגותיות, וכבר זמן רב שחדל לשתף אותה בהן. סבור (בצדק) שאינה מגלה עניין, אינה מקשיבה באמת, מזלזלת. מהצצות אקראיות בניירות הגודשים את שולחנו התרשמה שכמעט דברי שיר, ריחוף, דילוג מנושא לנושא. גם הסגנון מסורבל. רק זאת שמעסיק אותו שעות ארוכות, ובכך תרומתו. לא. לא ידעה ששולח. מה אמרת שם ידידך.

לא זוכר שנקב בשם. פרט שאינו חשוב.

אבל האם פרופסור פיקרסקי.

מביט בה בתמיהה, מבקש להבין. ומבטיחה לו שבאמת חסר חשיבות. מישהו שלא ראתה מעולם, סייע לבעלה בחומר רקע לעבודת מחקר כלשהי, שאף פעם לא הגיעה אל קו הסיום. התברר שלשניהם מכרים משותפים. קרוביו של זה היו שכנים של זה. משהו שלכאורה מיקרי וחסר ערך, אבל גרר התעניינות מחודשת בחבר נעורים. נדמה לה שהתואר חבר, גדול מדי, אולי לכנות חבר למשחק. האיש ממתין שתמשיך, וכשנוכח שעצרה שואל.

מירקין, האם שב לשם נעוריו.

מה כתוב במאמר.

דו שיח שכמו במבוי סתום, משתתק. משחק ילדים של נעיצת עיניים ומי יקדים להישבר, יעלה חיוך. אתה, היא קובעת.

מה.

חייכת ראשון.

מפני שלא השתנית. כל כך הרבה שנים, וכאילו בת דמותה מאז. אפילו אותן אצבעות רוחשות חיים, הוא מצביע על רגלה. יש שרואים בהן איבר מיני. וכשרואה שמחכה, מסביר שבדיוק בזאת עוסק הכתוב, בממד הזמן.

עכשיו הם במטבח, עוסקים בהכנת ארוחתם. היא שולפת מתחתית המקרר ירקות שהטריות מהם והלאה, מקצצת קצוות שאולי רומזים על תחילת רקב, ומניחה על השיש. גם לוח עץ לחיתוך וסכין (חד, היזהר על אצבעותיך). הוא טורח בעשיית הסלט, חותך בזריזות לריבועים זעירים, מדויקים. ניכר שמיומן, נהנה מהעיסוק. בתוך כך שואל, איך מעביר לילות שלמים בחוץ. אינו מציין מי, אבל אין צורך. לדעתה, שבשוטטות.

אבל לילה שלם. יכול להגיע בצעדה עד באר שבע.

לא סבורה שממש צועד, סתם מסתובב, מתבונן, מאזין, ובעיקר שקוע במחשבות. וכשמתעייף, יושב לנוח. זאת על פי פרורי החול שעל בגדיו. משערת שמרבה להתעייף ולא מרחיק מעבר לסביבה הקרובה. פעם סיפר על חבורת מטיילים שמצא חונים בצד הכביש, הדליקו מדורה קטנה בין האיקליפטוסים, הרתיחו קפה וזימרו בישיבה עטופים בשמיכות. הצטרף ובילה עימם. אילו הזמינו, היה ממשיך אתם. תמיד היה מיוחד, ומה פתאום איקליפטוסים, בוודאי התכוונה לאשלים. יהא אשלים.

היא צוחקת. מיוחד, הגדרה שמבקשת לעשות חסד, ונכון יותר לכנות מוזר. חושבת שלכן דווקא מצא חן בעיניה, פעם, אבל דרכו של קסם להתפוגג עם השנים.

נשאר הילד, היא אומרת, ועדיין לא סיפרת מה אצלך.

הוא עושה תנועה שמבטאת ביטול. שקוע בעבודתו, כל עוד מניחים לו. לא מרבה לשמוע מילדיו, טלפונים רחוקים בערבי חג ואם במקרה נוסף נכד. תמיד מעירים משנתו, בגלל הפרשי השעות. נראה שמסודרים, חיים את חייהם. גם ההיא שצרפה את שמה לשמו וחזרה בה. משמע הצליחה. מה יהיה עליו כשיצטרך לפרוש.

אולי ישוב לכאן ויחבור אליהם, אם יסכימו לקבלו. יתרום את חלקו לקופה המשותפת. נשמע כצרוף רב עניין, אישה יושבת בית כגורם מאחד, ושני משוטטים, זה בלילות והשני בימים, כך שתמיד יימצא לה אחד מהם.

היא מחרישה, נראית שקועה בפריסת הלחם, בעריכת השולחן, בהוצאת מיני ממרחים מהמקרר. בתנועות קצביות שעשויות להתפרש כביטוי של הסתייגות ועקימת פרצוף. מתי ברא אלוהים את ההתחכמות, לא בעודו טרוד בעיקר. אולי לצרף כאחרונה ברשימת הפרורים שברגע האחרון, בערב שבת בין השמשות.

לפני שנים יכלו להיפטר מבני זוגם ולהתחבר יחד. צעד נועז, ולא היא שנרתעה, אף שעיקר הקושי היה נופל על כתפיה. אצלו ממילא תהליך ההיפרדות כבר היה בעיצומו, וכלל לא ביוזמתו. אינה מאשימה, אף שהנימוקים שהעלה לא שכנעו, לא אותה. מסתבר שהייתה טובה להרפתקה, וזה מה שחיפש. לא כבלים חדשים לרגליו או רחיים על הצוואר, בייחוד לאחר הניסיון שכבר חווה. את זה הבינה, מי שנכווה ברותחים וכולי. מתוך היכרות עצמית ידעה שחושש לשווא, אבל נמנעה מללחוץ, קיבלה בשקט. אזי מתה ילדתה, ובחצר השכנים התפזרה החבילה (חדל להיתמם, קשור, בוודאי קשור). ראשונים עקרו אשתו והבנים, תחילה לתל אביב ומשם לאמריקה, אחר כך גם הוא, אל התפקיד רב הרושם שהוצע לו בצפון הארץ. כך.

קולה רגוע, מלווה את אכילתם כמנגינת רקע. הוא מגיב (כצפוי, שלא לעניין) בהשמעת מילת שבח לאחד הממרחים, לא, אינו מעשה ידיה, כבר שנים שחדלה להפגין יצירתיות ליד הכיריים, ובוודאי מאז גדלו הילדים. אם התקיים הווי משפחתי, כעטיפה בלבד. משוכנעת שגם הבנים חשו שאחיזת עיניים. ריק.

לכן נעקרו מכאן בקלות, ביקורים שטחיים. אחת לכמה חודשים מגיע בן עם ילדיו, בכל זאת סבא וסבתא, חצר שבה גדל, נוף ילדות די צחיח. הנה לפני שבועיים. היית צריך לראות איך כרכר סביבם סבא פלג, באיזה כיתות (בכל פעם חוזרת השאלה הזאת להמחיש שלא ממש איכפת) ומה לומדים בתנ"ך. הנה הזדמנות לראות בעיניהם משהו מתוך הספר, עץ אשל, כזה שנטע אברהם בבאר שבע, האם זוכרים (לא, לא זכרו). מיד ימצא את הפסוק ואז יצאו יחד החוצה לראות אשל אמיתי שנטענו כשאתה נולדת, או אולי כשאוור. האם כבר הכרתם את העץ, באמת, אפילו טיפסתם עליו. הזיכרון שלו כבר לא מה שפעם, כך כשזקנים. מעצבנת אותה הצגת החביבות הזאת, המעושה, והרי רואה שלא עובדת על שני אלה שלא חדלו מלהתעניין מתי נוסעים, ובן התנצל שהבטיחו להם לבקר במאהל בדואי, לרכב על גמל, לכן.

דווקא היא נחמדה, אסנת, חושבת שהיו מסתדרות לא רע.

היה נהנה מנכדיו אילו צמחו כאן ליד, משער האורח, אומרים שנכדים חביבים יותר מבנים. לצערו אינו יכול לגייס את ניסיונו כדי לאשר. גם לא את עדיפותן של בנות בשמירה על הקשר. זו שלו הרי בקצה העולם, לכן אינה הוכחה, ושלה רחוקה אפילו יותר.

הנה החל, היא נדרכת (שטות הייתה מצידה שהזכירה את המוות ההוא), ובקול צונן, חותך: לה הנח. עוד עלול להתחיל לגרד בציפורנו בפצע שכלל אינו מעניינו. משוכנעת שיתענג על גילוי לב קטנטן. הרי לא יתכן שלא עלו אז במוחו השערות מהסוג שהשתיקה יפה להן, נבון דיו להימנע משאלות שהן בבחינת רמז. עניין אחר עכשיו, כי הרי סיפור כל כך ישן ומה כבר איכפת.

שתק, ובכל זאת הטיב לעמוד על דעתו, לחמוק.

ואין קשר למותה של גיל (קולה קוצף, איך השתבש לה לוח הזמנים, הרי ארע הרבה לאחר האסון), מבקשת לחדול מלגבב דיבורי הבל, אמצעי שמצטיין בו, לבנות חומות ממילים ולהסתתר בצילן. לא יחידה בעולם שנקלעה לאותו מבוכ עגמומי, שעל פי הסטיסטיקה יהיה בקרוב נחלת כולם, כמו לעבור דירה או להחליף מקום עבודה. בוקר אחד האדם מתעורר ותוהה איך התגלגל לאן שהתגלגל. והתשובה, בתהליך שכמו מצבור אבק עד שמתרומם תל. משערת שהרהור שאינו נחסף מאיש, בייחוד כשמתרבות הדוגמאות מסביב, ממש מכת הדור, נדמה לה שכתבו ששלושים אחוזים. הנה אצלך, זוכרת איך נפל כרעם, היה כל כך בלתי צפוי למי שבחוץ (כן כן, מודעת לנסיבות המיוחדות, כבר הסביר לה, אבל אלה קיימות תמיד). לכן ניסתה גם היא. לא נמצא לה שותף לכן לבד, כמעט חצי שנה (מה הבעת ההפתעה שעל פניו, משוכנעת שידע ובוודאי נזהר מלהתקרב). לדאבונה לא הצליחה ומה נותר, למחול על הכבוד ולהתגנב בחזרה, בידיעה שמעתה גם בלי חלומות. אם יזדמן פה ושם איזה תופין, שוב לא יצטרף לעוגה שלמה, לכן לשם מה. לא, לא נדרשה התנצלות ולא הסברים. ארזו בקרטון ומחקו.

צחוק בעיניה, לך הסבר למירון שחלף זמנה, הוכחה שבכל זאת קיים הממד הזה, אליו התייחס במאמר. והוא.

הוא הרי עוסק בנושאים ראויים (היא מגחכת), חוקר מצולות. לכן יכול להתנחם בהצגת הדברים על פי חשיבותם. אבל גם הוא, בדרכו, משוטט עם עצמו בלילות.

ומספרת איך ניסה פעם להסתיר ממנה. משהו שהתרחש באותם ימים (מתי בדיוק, מתקשה למקם), נסע לימי עיון במרכז וחזר מבולבל ונבוך. הוטרד שמא תבחין בפניו. ילד. כמובן ניחשה. אתם הגברים לא ניחנתם בחוש המיוחד שחבוי בכל אישה, קולט שדרים שכמו ריח. לא, לא תחקרה. היה לה אז סיפור משלה (הנה פרט שעשוי לסייע לתארך, כן, כשעוד נמצאתם כאן), לכן דווקא נוח. אבל אחר כך הגיע מכתב ונאלץ לתרץ. מישחי מהשכונה שגדל, שיחקן יחד בארגז החול, או אולי בכדורגל, מזכירות של איזה פרופסור אורח. משונה איך מתנדף העניין, (כך טען), ומה שפעם במרכז מחשבותיך (אינו מכחיש), איבד כל משמעות, מוטיב שלומדים בשיעורי ספרות, שיבה מאוחרת. כאלה פטפוטים, אבל את המכתב לא הראה, ולא לחצה. מסתבר שהמשיכו את ההתכתבות (בזה בטוחה, ומה בנוסף אינה יודעת), אבל דאג שלא לכתובתו הפרטית, מוטב למשרד. עוד לא השתלטו עלינו חידושי המחשב בעת ההיא. אינך אוכלת.

היא מחייכת להשערתו שאולי מנפחת. סתם חשד שבראשה בלבד (מה שמעיד שבכל זאת טיפה מהרוטב החריף ההוא שקוראים קנאה), ומהיכן הביטחון שבכלל היה המשך. בימינו אפילו שיערה שנותרת בזירת הפשע, מאפשרת זיהוי הרוצח. כמעט שלושים שנה עד שפינה את המשרד מניירותיו, כשבא זמנו לפרוש לגמלאות. גרר עמו ערימת קלסרים, מכונית שלמה של ניירת שדחס במחסן, להירקב בלחות או לרפד קיני חולדות. ביניהן גם אלה, מתויקים בתת סעיף נפרד, ועל פי התאריכים, כמעט שנתיים של פעילות יצירתית רוויה רמזים, קריצות, עקיצות גסות, שרק מחציתה האחת גלויה לעין, ואת האחרת, לקרוא בין השיטים. לא, לא שמר העתקים מתשובותיו.

לא דמות מרשימה, עתירת דמיון או כושר ביטוי, ובנוסף פטפטנית (שעשעה עבודת הבלשות, ומצדה רשאי לפרש כרצונו את החיטוט בתיקים).

אם למזוג עוד כוס קפה, או שמא תה. יכול להתלבט בין מגוון טעמים. היא פותחת תא בארון הקיר, שולפת חפיסות וקוראת בשמן. פסיפלורה, לואיזה, אפילו קינמון. אגב, האם יישאר ללון, ניכר שעיף. מיד תציע לו מיטה ויכול להרגיש חופשי לפרוש לשינה מתי שיחפוץ.

היא מניחה את הכוס לפניו, עוקפת את השולחן ועוצרת מאחורי גבו, ידיה אוחזות בכתפיו, עשר שניות ארוכות, ואז חוזרת אל כסאה.

מה עוד יכלה לעשות ולא עשתה. את זה בחיך שקט, ממתין.

בכל זאת ייסע מיד. אבל רשאית כמובן להצטרף אליו. כן, סתם כך, בלי שיקולים יתרים, בהחלטת רגע. לפעמים עדיפה הספונטאניות, לארוז כמה חפצים, מברשת שיניים, קצת בגדים ולהשאיר פתק, הסתלקתי סופית, הייה שלום ושמור על עצמך.

אולי בלי המילה סופית, למה להתחייב, הרי כבר התנסתה.

היא מחייכת אל עצמה, במקום זה אפשר להוסיף איחולי אושר. נשמע פשוט עד הבוקר שלמחרת, כשתעורר משנתה ותגלה שלבדה במקום זר. אתה תשכים לצאת ליום עבודה ארוך, ואני. מה שכאן, קצת בישול וקריאה ומה שבטלביזיה.

פרק חדש, היא צוחקת, חיים חדשים.

כמו שטיח, נמשכים זה לתוך זה, הטורף והנטרף, נכון יותר לומר, חופפים.

זו השורה המסכמת.

וכדי להגיע לקביעה הזאת היה עלי לאתר נער, שהיום כבר איש מקריח. טרחה שבכל זאת השתלמה, כיוון שממלא את שני התפקידים. עוד אתייחס לכך.

לצרף פרטים בודדים ואקראיים לתמונה חד משמעית, הנה ההגדרה לחוכמה (הבטחתי לך, אדוני הפרופסור, האם זוכר).

לאור הירח, באחד מטיולי עם עצמי בשעת לילה. חיה נמוכה שפתאום בתוך העשב, אולי חתול. שקועה בקריעת בשרו של איזה בעל כנף, כנראה חוגלה, וכשקרבותי זקפה ראש בהבעה מאיימת. לא התכוונתי להפריע. בין כה וכה גם יומו יבוא, אם במלתעות כלב, או במאבקים עקובי דם עם בני מינו על חסדי הנקבה. בכל זאת השתיתי לזרוק אבן שהבריחה, נושא בפיו כרע שתלש, שלל מה. קרבותי אל הזירה שעדיין פרפר בה הקורבן, משמע שהתערבותי האריכה את ייסוריו. שעה ארוכה עמדתי בשקט והתבוננתי בו מתחבט בקרקע עד שחזל סופית. עכשיו תורם של דורסי הלילה להשלים את המלאכה, ואחריהם יבוא הנמלים. תמיד נותר משהו לקטנים ביותר. לא חשתי גועל, הרי כך כל החי והצומח, תנועה מתמדת של חילופי צורה בלא שתשתנה המהות, מקרני ראמים ועד לזעירים ביותר על פי המידע הנוכחי, וירוסים. זאת בינתיים.

רגע ארוך התלבטתי אם הזדמנות לפרוץ את המסגרת, מה שקוראים התנהגות נורמטיבית. יכול לחפור ולקבור בחול, חריגה שאיך שהוא תעבור בשלום. יגידו, מעשה תמוה של איש תמוה, מצטרף לכמה וכמה אחרים. הרי מזמן ידענו שעוף מוזר פלג מירקין, נזהר לא לרמוס קיני נמלים, והאם זוכרים איך צד את החולד ששרץ אצלם בדשא ושחרר הרחק בשדות. רק לרחם עליה, על שולה. גם יגידו, זו הזיקנה שמצמיחה זריות, ישמור עלינו השם, כי צפויה לכולנו.

יכול להרחיק לכת הרבה יותר. למשל להדליק מדורה קטנה ולצלות, וכך להתחבר בעצמי אל הטבע, חוליה במחרוזת שקוראים שרשרת המזון. על זאת לא היו מסתפקים בדיבורים, חייבים לשלוח למבחן פסיכיאטרי, לשים תחת השגחה. אין לדעת מה עוד עלול לבצע.

יכול כמו חית בר, כמו החתול עצמו וכל מי שעוד יגיע להשלים את המשימה, לנעוץ את שיניו בבשר הפגר. הרי כך נהגו האבות הקדמונים עוד בטרם למדו את השימוש באש. אומרים שהאסקימוסים אפילו בימינו, גם שבטים ביערות אינדונזיה.

התקרבותי וגחנתי אל הגוף המת, בעדינות אחזתי באחת מנוצות כנפו (האחת שנותרה, את האחרת נשא החתול) והרמתי, צמרמורת הבחילה גרמה לי לשמוט.

אם לצאת מהנחה שהייתה קיימת מקודם, שרשרת הנוכחות בכל רמותיה, בדחיסות שמכנים חור שחור, משמע משעממת. לכן לשער שיוזמה שנקט הבורא מתוך חיפוש עניין. כמה יכול לרחף לבדו בחושך. אזי צירף את מימד הזמן, את החלוקה לימים, ויהי ערב ויהי בוקר. כך נוצרה ההונאה. הנה התורה כולה. בראשית ברא אלוהים את הזמן, מרכיב המשולל נוכחות משל עצמו, שסכמו הכולל אפס (כי מתנייע קדימה ואחורה). הישות ששיחקה בקוביות, מין ילד קפריזי ואולי מעורר רחמים בחיפושיו אחר אהבה, יצר את התנועה, שהיא תנאי לכל מחשבה. גם לזו שמעלה כאן על הכתב, ובבוא העת ישמיד. הילד האלוהי יחפש לו עניין אחר להשתעשע בו.

(לא הבנתי כלום, הרהרה שולה, אבל המשיכה לקרוא).

מי שגילה את חוק קיום החומר עשה לעצמו מלאכה קלה, חלקית. היה לו להמשיך את הקו ולהסיק מה משתמע מחוסר המשמעות של טורף ונטרף. לקבוע שהכל חילופי חיצוניות, ובכך לעצור את התנועה. אין, ורק אחיזת עיניים. להדמות לתקלה על מסך הטלביזיה, תמונה קפואה. אולי לזה כיוון החכם כשפסק, הבל הבלים, אל מקום שהנחלים הולכים, שם הם שבים ללכת.

הנה משל להמחשה, תנועת כלי הרכב בכביש. איך תקבע שזות, רק לפי הנוף המתחלף. קידמה הוא שם התזוזה הזאת, שמעסיקה את כולנו בני האנוש. ששה מיליארד שמתעוררים בבוקר על מנת לקדם ולהתקדם, בטוחים שניצבים בראש הפירמידה ובשיא היכולת. והאמת, שבחשבון כולל לא מוסיף אף פיזור, מחול הבל הזה, ורק גירוד מבוטל בהשוואה לעוצמת התנועה של האלקטרונים המצויים (למשל) בגוש עפר בודד, אחד מאין סוף על גרגר האבק הקרוי ארץ, או של אלה שבשמש נידחת אי שם בשביל החלב.

אלקטרונים שבוודאי נבונים לא פחות.

איש משחית את קצובת שנות חייו על חקר שבט יהודי נידח, שהושיבו בכפר מאובק, אחד מרבים, במדינתו המתחדשת של עם זקן, מרוט ומיוסר, שעל אלה גאוותו. (נא לגחך). האיש ממלא מאות דפים צפופי אותיות בפרטי צבעיהם, ריחותיהם, מנהגי אכילתם. מלאכה שזמן רב מצטיירת לו כעמוקה כבאר, ואילו באמת, תחבולה נבונה לזכות במעמד, גם להבטיח את מחייתו. אחר כך יצטרפו ניירותיו אל אחרים מאותו הסוג, למלא תיקים וארכיונים המפרנסים עם רב, מעובדי כפיים בייצור ובבניין, ועד פרופסורים מלומדים המגלגלים מילים זהות בשבעים לשון. מעגל רוקדים שאין לו ראש וקצה, ורק אם תנתק את אחת החוליות.

יכולה להיפתח הטבעת גם בו, להיות מעניק חיים לכל השאר. (לצחוק).

האישה הקשישה שולה מדפדפת לראות עד היכן נמשך, אחר מניחה על הרצפה לידה. למה טרח עד לכאן להביא לה. האם ביקש להזהיר, תני דעתך, אינו שפוי.

תודה רבה, באמת.

אולי, היא משיבה לבן השיח הדמיוני, ואם כן.

היה יכול כרוב האחרים, לסיים תפקיד שהוא חיים, לפרוש לפרק אחרון של סיפוק רגוע, זיכרונות, ביקורי ידידים, ספרים שאהבת. ואפילו השתכנעת שכל דרכך טעות אחת גדולה, שוד ושבר, פנייה

לשמאל במקום לימין בצומת דרכים גורלית, ושוב אין חזרה. מה כבר יועילו הרוגז, התסכול, הבכיות. קבל, זו מנתך (כשם שמקבלים כל תכונה מולדת, צורת החוטם או קוצר ראייה). נסה להתענג עליה. חיוך מתיישב על פני שולה, נאחז כמין מסכה. עצות שיאות לעצמה. איך נקלעה היא לבור הזה ולמה לא התחמקה ממנו באחד מעשרת הזדמנויות, שהאחרונה התגלגלה לידיה זה עתה. רשאית להצטרף אלי, אמר האיש, סתם כך, בלי שיקולים יתרים. נייע קל בראשה, לא היו הזדמנויות, לא באמת. הגברת שולה חשה תשושה.

בשנת שבעים ושלוש הגיעה הצעה שאין לסרב לה, ניהול גזברות המועצה האזורית. ראש המועצה הוא שהעלה את הרעיון ואף טרח לבוא ולשכנע. שכר נכבד, מעמד, עניין, ובעיקר שינוי. הרי כבר תקועה באותו חדרון שבמזכירות הקיבוץ עשור או יותר. זוכרת את האירוע לפרטיו, את הטלפון המתנצל בשעת ערב מאוחרת, שואל אם עדיין ערים, ישמח לגזול מהם שעה קלה, לא, לא בטלפון, עדיפה שיחה פנים אל פנים, כן אצלם. כמובן אפשר לדחות ביומיים שלושה, לא למחר, בגלל ישיבת ההנהלה שתמיד בימי גימל. זו גם הסיבה שצלצל במפתיע, מתחבר לנושא שעל סדר היום. האם בטוחה שבסדר, ובכן בעוד רבע שעה, ואין צורך בשיח אדום, ולהישאר בפיז'מות.

פלג הביע שביעות רצון. הזדמנות שאסור להחמיץ, בעיקר בשבילה. לא עניין השכר, מסתדרים היטב עם שתי משכורותיהם, אפילו חוסכים מעט. אבל תמיד חרד שמא חשה מתוסכלת, בלתי ממוצת. אילו התגוררו בעיר הגדולה הייתה בוודאי בתפקיד מרכזי, סגנית מנהל או בראש מחלקה. ידוע שמוכשרת. תחת זאת נגררה אחריו לכאן, לארץ האפשרויות המוגבלות, לכתך אחרי במדבר. אצלו התמונה שונה, בחירה שכולה יתרונות, ובראשם האפשרות להתמקד בעיקר, בחבורות האנושיות עצמן. חוקרים מרחיקים עד הג'ונגלים באפריקה, מסתכנים בין אוכלי אדם במלזיה, בעוד הוא משתעשע כאן בקרבת הבית, משחק בכלים שכאילו נבנו במיוחד למענו, ולא עוד אלא שיש דורשים למצאיו, ומשמעותם מעשית בניסוי הנשגב שכינויו שיבת ציון.

דיבר בקול רם, כמעט צעקני, ניכר שכבר לשם שכנוע עצמי, הוכחה שסדקים גם אצלו. ההם היושבים באוניברסיטאות, טובעים בניירת, ממחזרים ומתפלפלים, מחפשים את המטבע מתחת לפנס, וברור שבלי סיכויים כיוון שלא אבדה שם. לכן המציאו את שיטת הכיבודים, נסיעות לחו"ל, כנס פה וכנס שם, הדרך לחוש חשובים.

הציצה בו שנסער, אחוז התרגשות שמהולה ברוגז, תופעה המוכרת לה ומתגברת עם השנים, מקצרת את סבלנותה. תהתה כיצד נדבקה פעם בהתלהבותו, נשמעו נחמדים בעיניה חלומות הילד, הרחיקה רמזים מחשידים שעלו בה (כבר אז). לא עוד.

לא בטוחה שמחפשת הזדמנויות.

בקול קר שהפתיע אותו, השתיק.

ואנא, השאר זאת לי.

נטלה את האגרטה, חרציות כמושות בנות שבוע שליפט הבן אור, ומוטב החוצה, להרחיק את ריח הריקבון. שבה ואספה כמה בגדי ילדים שהיו זרוקים על הרצפה, גם זוג נעליים. השולחן הזה רחוק מלהיות מכובד, היה צריך להחליף מזמן.

הצעתי וטענת שנהא בעיניך.

כבר לא.

אם ביקש להרגיע, מיד נמלך בדעתו והחריש. תחת זאת פנה למטבח למלא מים בקומקום, ועד שרתחו כבר בישרה הנקישה בדלת על בוא האורח.

חייכה אל עצמה תוך שמצמצמת את עיניה להיות סדק צר, ואבריה הלאים התכווצו ושחו לתוך לאות מטשטשת, מרדימה. מוטב תיטול את תרופותיה ותשכב לישון. שלושים שנים לאחור וכאילו מחדש בחדר זה עצמו שהזקין פתאום אף הוא. אולי לכך כיוון כשכתב על מחיקת הזמן. אי אפשר היה לה לצפות מעצמה שתשיב אחרת. לא הערב ובוודאי לא אז. הגבר עב הבשר שפרץ ברעש מן החושך אל הבית המנומנם נע בחופשיות כמי שמצוי במגרשו. הנה יתפוס את הספה, הרבה יותר נוח, ואם אפשר כר, כן, כר או כרית להשעין את הגב, כך, וכמובן קפה. מתכוון לקפה, לא לתחליפים הנשיים הללו שצריכים חלב ובמקום לעורר, מרדימים. כן, כפית גדושה בתוספת סוכר, יפה. ניגש מיד לעניין.

מצב שנוצר במפתיע, ההתפטרות של הגזבר יואל, וממש מהיום למחר, בגלל מחלת אשתו שהחמירה ומחייבת טיפול באמריקה. לא שיעזרו חלילה, נסיעתה והצטרפותו, אבל כך האנשים, עושים כל מה שאפשר וגם מה שאי אפשר, וקשה לבוא בטענות. פרשה שבסופה יישארו בוודאי רק חובות ענק, ירושה לדור הבא. כן, יש ילדים. שניים. האיש פרס את כפותיו בתנועה המבטאת חוסר אונים, עשיתי מה שיכולתי.

האמת, שהיה צפוי, אבל עד שנגנבים הסוסים אין מתקינים מנעול.

שניים גם לו, בת ובן, ונדמה לו שגם לכם.

אחר כך יטען פלג שבגלל פליטת הפה הזאת שתכף הובחנה כטעות, גררה התנצלות נסערת. איך נשכח ממנו, הרי השתתף בהלוויה, לפני שנתיים, ממש סמוך לכניסתו לתפקיד. צר לו שגרד בפצע. לתלות בעייפות. יום שהחל אצלו עוד בטרם עלות השחר, מאתיים וחמישים קילומטרים של כבישים, ואפילו ארוחת הצהריים נדחסה לתוך דיון עקר במשרד הפנים. סנדוויצ'ים שטובים למחלות מעיים. אדם גם נזקק לשינה כידוע, חמש שש שעות לפחות. אפילו נכתב במפורש בהוראות מטכ"ל.

שב וביקש את סליחתם.

אינך מכיר את הגזבר שלנו יואל (הוא משנה תנוחה לעבר פלג), אדם מחושב ושקול, קר מזג, כראוי למי שכל כולו בעולם הכספים. שלוש שנים מאז הובחנו בעיות אשתו, ניתוחים, הקרנות, כימיקלים, ואחר כך קוראות בקפה ובכף היד ובקורקבן (זה בצחוק), ורק החמיר. בליבו יודע שללא תקנה, בכל זאת ישפוך מליון שלם, ולו כדי שיוכל להביט בעיני הילדים, להגיד, לא חסכתי מאמץ.

פלג חיווה את דעתו שהיו צריכים לדעת להתמודד כאן, בבתי החולים שלנו. לכאורה מקצוע יהודי הרפואה, תמיד היה, מיטב בעלי המקצוע בכל מקום הם משלנו. היו צריכים לנהור מאמריקה כדי לחפש מרפא אצלנו, ואם לא מאמריקה, משאר היבשות. לדמיין את ישראל כמרכז בריאות עולמי, חדיש

ומשוכלל, גם הכנסה, גם תדמית מפוארת, עדיף על יצוא תפוזים. למען בריאותם הן יטוסו אנשים לקצבי תבל ולא יחסכו בהוצאות. הנה הדוגמה. בזכותם נהנה גם אנחנו משירותים משופרים ובמחיר השווה לכל נפש. ראש המועצה הנהן בראשו, ניכר שעייף, לכן העירה שמוטב לדחות את הרעיונות החשובים להזדמנות אחרת, הן לא טרח עד לכאן כדי לשמוע השגות על כלכלת המדינה. מוטב ימשיך לביתו לנוח לקראת היום הבא שבוודאי לא עתיד להיות קל מקודמו.

סירבה אפילו לדחות את תשובתה, להרהר יום יומיים. חבל שתעכב את החיפוש אחר מחליף אחר. אם ביקש פלג להתערב, להפציר שלא תיחפז, נאלם נוכח מבטת המצמית. עניינה הוא, ועניינה בלבד. אם תחליט על פנייה לדרך חדשה לא יהיה זה כאן, ולא תצמצם עצמה לתחום התעסוקה בלבד. אינה רומזת דבר, לכן אין מה לפרש, וסוף לדיון.

את זאת כשכבר רק שניהם, נערכים לשנת הלילה, ותכף הפכה פניה אל הקיר, נסגרת בשמיכה, להיות במודגש לבדה.

הייתה אז בעיצומה הפרשה ההיא עם אפי יוסטמן, סיפור מייגע, עולה ויורד ומעורר תהיות אם עשוי להוביל למקום כלשהו. לעיתים קצרה רוחה, לעיתים טיפחה תקוות, לפעמים בזה. אומנם לא בשל כך סירבה להצעת ראש המועצה, ובדיעבד עשויות היו השתיים לחבור יחד, כפי שהתברר אחר כך. כשסיפרה לאיש למחרת, חשה שמסתיר שביעות רצון, ניסה לחוות דעה אובייקטיבית שתפקיד ראוי לאדם הראוי, בטוח שתטיב לבצעו יותר מהגזבר הנוכחי, טיפוס קר ונוקשה שלא יטרח להקל במשהו.

ורק שאצטרך לבלות את מרב זמני עם ראש המועצה השמן, אינה אוהבת שמנים, צחקה, ואפי השיב שאף זאת בבחינת קידום. למען אושרה מוכן לסור הצידה.

האם ניתן להבחין במרירות בעוד הפנים מגחכות. הנה נמצא לו פתח שמזה זמן חשדה שמחפש אחריו. הזדרזה להודות לו, באמת הקל עליה. לא מדובר בנתק, ימשיכו כמובן להיות ידידים. וחזרה אל ניירותיה, אל הוצאות לימודיה של אורנה פרוינד שאושרו כחריג, ונתבקשה לבחון בכמה הסתכמו, עכשיו שהודיעו הפרויינדים על עזיבתם את המשק. משהו כמו שלושים אלף, אם לכלול גם את עלויות הקיום (למה לא). שבה ועברה על החשבון והוציאה מודפס, בעוד אפי ניצב מולה עוקב אחר תנועותיה.

הנה קח.

אלמלא מאמציה לכבוש את סערת רוחה הייתה עשויה ליהנות מהמעמד. הסוג המגמגם כשמתבקשת החלטה. כזה ממש הרי כבר מצוי לה בביתה, ואיך שבה והסתבכה עם העתק נוסף, הססני, מתפתל. אנשים שהתרופפו שריריהם, אבדו חיטוביהם, גלי בשר תלויים סביב מותניהם בחוסר חן (מראה שכזכור עורר לה סלידה). משהו פגום בשיקול דעתה, בטיב החלטותיה.

למתי מדובר.

היתממה, נדמה לה שהתבקשה להגיש לקראת ישיבת המזכירות, אתה ביקשת.

מתכוון לתפקיד החדש, מתי צפוי המעבר.

המזכירה הצעירה שושי הכניסה שני ספלי קפה, הדגישה שלא בתורה, אבל עייפה מלהמתין. מסתבר שקיימים נושאים שעשויים להשכיח חובות וזכויות, שאיך לכנותם, בסיסיות. מבקשת לדעת מה הפעם.

העיפה מבט בדף שבידי אפי ונהמה בהבנה, אורנה פרויינגד, למען מטרה זו נכונה להכין שתייה בהתנדבות חודש רצוף, אפילו לאפות עוגה.

הניחה לפנייהם בעודה קורצת בלי לפרש אל מי, לא תפריע יותר. שולה ליוותה אותה במבט חייכני, אחת שמחבבת, והשיבה שלא יהיה תפקיד חדש, נתנה את תשובתה בו במקום.

לכן אין צורך לחפש מחליף. משכה אליה תיק קרטון נפוח מניירות והחלה ממיינת לפי תאריכים, כאילו נשכח ממנה איש שיחה. אין ספק שכועסת, מבחין בזאת מהקמטים שמתיישבים על צווארה וסביב עיניה. הכעס אינו עושה לך חסד, עקבותיו אינם נמחים, ועדיין יכולה לחזור כך מתשובתך החפוזה.

נחדל, היא קוטעת, עוד עליה לסיים דברים רבים, וקצת לגלגל עם עצמה מחשבות, חשבונות נפש. הכי חשוב לשמור על המידה הנכונה, וזו הן מחייבת בחינה מחודשת בהתאם לזמן ולנסיבות. מליצה חוזרת בפיו של החוקר הדגול פלג מירון. משהו בכל זאת למדה.

פדנה ארם

רק מניע אחד, הפחד מבלבול, באר מירון, ועוד אמר, האדמה כאן, לא מאותו הסוג. לכן באותו בוקר היה מוכרח לקחת את עצמו (לא כדימוי ציורי, ממש לאחוז בצווארון ולהוליד). כאילו כוח חיצוני ובלתי מוכר הוא שכופה, ואתה נרתם לעגלה ומושך, בהמת עבודה שכמוך. הללויה עבדי ה'.

העדיף לצאת דרך השדות, בשבילי החול שלפעמים טובעניים, טובים לטרקטור, לא למכונית קטנה וישנה. ובלבד שלא ייתקל באנשים (אמר לעצמו), אותם שממתינים לאוטובוס הראשון. לפעמים מחכה שם הבת הצעירה של מדמון, גרציה, שממש מסוכנת, נדבקת לגופך ונכרכת. (כבר בשלב הזה חשתי במשהו שאינו כשורה, העירה שולה, זו הרי התחתנה ועזבה את הכפר מזמן, אולי לפני עשר שנים או חמש עשרה, ואף פעם לא נראתה מאז. לתמוה אם התרחש משהו בין שני אלה באיזשהו זמן).

בצומת טללים התלבט קצת, אולי בכל זאת יפנה שמאלה בדרך הרגילה אל המשרד, יהיה זה עוד מקרה של מבחן עצמי, מהלך שמחוץ להיגיון. כבר התנסה בכאלה בעבר, באחד מהם לא ירד בתחנתו, המשיך עם האוטובוס עד צומת קסם, רק כדי לחוש שההחלטות בידי, ששולט בגורלו. (פעם השתתה במשרד בשעת ערב בגלל ישיבה שנקבעה אצל מנהל החבל, ולפתע החליט לא לקום ממקומו. בהגיע המועד נשאר לשבת, מתעלם מצלצולי הטלפון שחיפשו אחריו. תרגיל).

צומת טללים היה נקודת התלבטותו האחרונה. אחריה כבר המשיך עד הסוף, עד השכונה ההיא, ששינתה פניה עד זרות ובכל זאת הריחה מוכרת. כמעט חיפש את ערימת החול שבחזית בית לשצ'יק. (חייך, אפילו הבית עצמו נעלם ובמקומו אחד חדש בן שש או שבע קומות. אם השתמשו לבטון בחול בניין, בוודאי מסוג אחר לגמרי, כזה שמביאים באוניות ממדבריות רחוקים). החנה לצד המדרכה והציץ בנשים שעברו לידו, עושות דרכן אל חנות שכבר בשם מינימרקט ולא סתם מכולת. עקרות בית חסרות גיל שלא נראו נחפזות במיוחד, וספק אם נתנו דעתן על הזר שעקב אחריהן ממכונית פיאט מאובקת. לא, לא זיהה. לשער שדיירות מתקופות מאוחרות יותר, הן גם דירת הוריו החליפה ידיים. שלושים שנה מאז התגורר כאן, ואם נותרו שכנים שהכיר, יהיו עתה זקנים שהחליפו צורה. לא יזהו גם אותו. השם עדה לשצ'יק עלה ממעמקי זיכרונו, וצביקי אייזנר, ועוד אחת, נילי, הבת של טיקוצקי מחנות כלי הבית, תלמידה חרוצה. מי יודע לאן נתגלגלו. לפחות על גברת ואניק העיד הדוקטור שנותרה במקומה יחד עם בנה. דודתו, לכן ידע.

יש התולים שלט לצד השער, אלכסנדר ואניק, עו"ד, ולא היה.

ידפוק בדלת ויתנצל על ההתפרצות הלא מתואמת. יסביר שהזדמן לסביבה והחליט להעיף מבט על בית ילדותו, וכשנתקל בשם המוכר על תיבת הדואר לא התאפק וטיפס במדרגות.

מבט אל השעון, שמונה וחצי, שעה מוזרה לביקור של ידידות. אולי עדיין במיטתה, אישה זקנה שלאן נחפזת, וסביר שהבן יצא לעבודה. אם מתעקש לערוך ביקור בית, מוטב ישוב לפנות ערב. (שוב הזדמנות לחזור בו, לשוב לשגרת יומו, ואיש לא יידע).

במותם אנשים זורים לרוח מטמוני סודות. אמירה שמאיפה לקוחה.

אין ספק, תכנון לקוי, רשאי להתלונן רק על עצמו. גובל בחוסר מחשבה.

שב והניע את המכוננית והזדחל לאיטו לאורך הרחוב. בהצטלבות פנה שמאלה ועצר. בית המלון התכווץ ודהה, אך לא חל שינוי בצורתו. הוסר רק השלט פרי הגפן מלון ומסעדה. גם מכולת מוטי הפכה לסתם דלת אפורה, אטומה בסורג ובמנעול. סובב את ידית החלון ובלא להתרומם קרא אל אישה קשישה שרוקנה דלי מי שטיפה על שיחי הגינה.

משפחת אידלמן.

האישה הביטה בו בפנים קפואות, אחר כך נענעה בראשה. לא מדברת עברית, אם אפשר רוסית.

הוטל, מלון.

שמטה את הדלי ארצה ופרשה את ידיה בחוסר אונים. גבר בעל בשר בנעלי בית קרב לסייע. את מי מחפש האדון.

הבניין הזה היה פעם מלון.

הגבר עיווה את פניו ונופף ביד אל מעבר לגבו. הו, פעם פעם, כבר הספקנו לשכוח.

ומה קרה לבעלים.

האיש משך בכתפיו, משער שחיים אם לא מתו. עזבו מזמן, אולי לחוץ לארץ, לא, לא האישה, אותה אשפזו בבית משוגעים, אבל האיש והבריונים הצעירים בניו. האם הכרת אותם.

לרגע דימה שמזהה את בן שיחו. האין זה הילדון ערמון בן סוחר האבטיחים מבילדקו 4. כבר אז נזקק למכנסיים במידות גדולות. מוטב לו לנתק מגע בטרם יזוהה אף הוא.

(מה היה שם המשפחה, משהו באות ש')

הודה בנפנוף ביד ופתח בנסיעה. אין ספק שהוא, ממש דמות אמו, העיראקית השמנה שהייתה משתזפת בעירום על המרפסת. חייבים לראות, הפציר וייליק, שוכבת על הגב ברגליים פשוקות ואיזה שדיים, ככרות לחם שחור ישר מהתנור, לנעוץ שיניים.

סשקה הגיב שמגעיל, וייליק פלט שיעול של צחוק. כשצופה מלמעלה (עכשיו כשחופש, כמעט בכל יום) רק חלום אחד בראש שלו, לזנק ולצנוח מטה, להתחפר עמוק בגבעות החמות, ושם להישאר עד החורף. כשהוא צמוד אל המעקה נשכה כל העולם, עומד ומזיל ריר בעוד זו מנמנמת בשמש, משוכנע שרואה אותו ולא אכפת. אולי מחכה שיקפוץ הממזרה.

סשקה סקר אותו במבט מלגלג. מחכה רק לך.

למה לא. יש שאוהבות לעשות דווקא עם קטנים.

כדאי שתביט לפעמים במראה.

צחקו. גם וייליק. עליהם עוד ללמוד הרבה. כן, מחכה דווקא לו בגלל ששמנה והוא רזה. כל אלה שמשועממות, עייפות מהבעל שלהן שכבר בלי חשק, נרדם להן באמצע, והן מחפשות את הפרוע. למה

לדעתנו מגדלות כל הגרמניות כלבים, ולא סתם קטנים אלא חיות טרף מפחידות, ועוד בתוך הבית. סתם כדי שישמרו מגנבים, הא.

לא לחינם אסר אדון מירקין על כל מגע עם משפחת אייזנר, כינה את אמם טינופת, והבנים חבורה מלוכלכת, בייחוד יוייליק. כיעורם רק הוסיף לתחושת הזוהמה.

אחר כך התרחשה המהומה. מסתבר שנמצא מישהו זריז שצילם ושיגר את התמונה לסוחר הירקות בצרוף איום והוראות. הרבה כסף, הסביר יוייליק, להתחיל באלף לירות ולהתפשר על חצי, לא גרוש פחות, ולא, לא הוא לצערו, דווקא היה שמח אילו הייתה לו מצלמה.

אז מי.

אשרקה העלה את הטענה שאי אפשר משום מקום אחר ורק מהמרפסת שלכם, או אולי לטפס כשעוד חושך על עץ האזדרכת ולחכות שעות עד שזו תחליט להופיע. יכול מהמלון, טען יוייליק, אם תעמוד על המדרגות בחלק הגבוה. מתאים לבריון הזה, אידלמן, מי חוץ ממנו. בטח לא אשתו. כולם צחקו. לגברת אידלמן קראו האישה הצדקת, כי הייתה מחלקת אוכל למשפחות עניות, תבשילים שמילאה בכלי אלומיניום בעל שלוש קומות, סיר יושב על גבי סיר, ומעליהם ידית נשיאה. בבקרים ראוה הולכת אל צריפי הסימנהויזים שעל הגבעה להביא את השאריות ממטבח המלון, ותמיד מחייכת בידידות אל כל עובר ואפילו הוא ילד. אישה נמוכת קומה שבקושי מובחנת, בלבוש בית פשוט של מי שעיקר עיסוקיה הטיפול בילדים ועבודות ניקיון, ובלי שום ניסיון לשפר ולו במעט את מראה פניה, למרוח על השפתיים או לטפל בשיער. אבא מירקין היה מביע פליאה על הזוגיות המוזרה, אחת שבפירוש בלא טעם (ואת הריח לא בדק), ובקיצור דהויה, בעוד הגבר רחב כתפיים ובעל גוף, תמיד הדור בלבושו ומשפתיו התפוחות ניכר שלא בוחל בהנאות בשרים. הצחיקו אותו דברי הסנגוריה של האם שאישה טובת לב וחביבה, תכונות שיפות להספדים, ולדעתו ההסבר האפשרי היחיד הוא שהממון בבעלותה. בטוח שרשום על שמה המלון הזה (מלון. הילד פלג שתק, תמה אם יודע אביו למה משמש באמת).

התכתשויות שכנים לא היו תופעה חריגה בשיכון שהקימה החברה הקבלנית אי שם בלב ים פרדסים זנוחים, עוקרת ומפנה על פי הצורך, בלי להתאמץ לנקות ממש, אדרבה, ייהנו הדיירים מהפרי. בתים משותפים. תריסר קוביות זו קומתיות מעוצבות בחוסר חן, שהוטלו בשתי שורות כמין חטיבה בלתי שייכת ומטרידה בלבדותה. ואומנם לא בקלות נמצאו לה רוכשים. לזכור שתקופה של חוסר ודאות, תערובת מבלבלת של תקווה וחרדות (בוודאי זוכרת גם את, הרי כבר תלמידת בית ספר, ושולה הנהנה שאכן), זה עתה ניצחנו במלחמה הגדולה, ואחרת, מאיימת לא פחות, כבר המתינה בפתח. אנשים חששו להיפרד מהמעט שחסכו, ועוד להכניס את ראשם להתחייבויות כספיות כבדות, למשך שנים שמי יודע מה מזמנות. בשבילי הפרדסים צעדו חבורות צעירים ושרו בקצב עלי בריקאדות ניפגש, או התאמנו בקרבות מגע, לתקוף במקל ואיך להגן, בולם באחיזה גבוהה לרוחב ומתהפכים התפקידים. היה שם לתרגיל הזה, משהו בראשי תיבות, קפפ. על קירות נתלו כרוזים ממוסגרים בשחור, שמות הנופלים במאבק לחירות ישראל ואיומים בנקמת האל. בכל זאת התקבצו דיירים, ראשון ושני ושלישי ואת הנותר מלאו העיראקים, אבל זאת כבר אחר כך. היו עוקבים אחר כל דירה שהתאכלסה ומי החדשים שהגיעו וכמה ילדים. להפיק מידע מהמעט שנפרק, מאיכות הריהוט. נהג המונית שנחת בבניין עשר ומיד החל מציף את הרחוב בצינור

מים שכוון למכוניתו שקראו טקסי. נראה מבוגר מדי, חושף כרס שעירה, מגושם לעומת בת הזוג המתולתלת שאתו, והתלחשו שלא פלא, כי הרי אשתו השנייה.

(מירון חייך. עניין שהרבה להטריד, כי צעירה ונאה, ולמה הסכימה. משהו חייב להיות, טען יוייליק, אולי אסף באיזו ארץ, מצא רעבה ברחוב. אולי בכוח. אז למה לא בורחת, הקשתה עדה, יכולה אפילו עכשיו, ואת הלעג במבט של יוייליק כי שאלה של תינוקת שמה מבינה, לא את הפסיכולוגיה. אחרי שאונס מאה פעמים כבר כמו שפחה, מחכה לעוד, לא תברח בחיים שלה).

סיפור שונה בקומה ב' משמאל, גבר מקריח שמתני בכלל מגיע הביתה, וגם אז ישר מהפורד הקטנה אל המדרגות, לא יגיד שלום אפילו אם עומדים ליד השער. סיפרו שבעסקי גנראטורים, ואת המילה החשובה אימפורט. מה פלא שזוללת תפוחי עץ הבלונדינית שלו בזמן שמטיילת על הכביש עם התינוקת. תכף רואים, בהמה, פסק יוייליק, מה שמסביר את פער הגילים שכאן גדול אף יותר. זה כל היום בעסקים ובלילה בא, יודעים למה, וזו רוצה תפוחים מאיטליה אבל ביום, להראות לכולם שלא נותנת חנים.

גם נוסחת המגורים החדשה שזה עתה צצה בעולם, ועתידה להתפשט כפטריות לאחר הגשם, הבית המשותף. מיליון שאלות. איפה נגמר הקיר שלי ומתחיל שלך, ולמי שייכת החצר, ואיך נחלקים פחי הזבל בין הדיירים, והאנטנות על הגג שלהתקנתם יש לטפס דרך מרפסות הקומה השנייה, ובשעונו של מי יירשמו המים להשקיית הגדר החיה. די מהר התלהטו הרוחות נוכח יוזמות שלא הובהרה כשרותן, הרחבת המרפסת הקדמית בדירת משפחת פיינשטיין, או התקנת דלת לחדר הכביסה המשותף שאף אחד לא משתמש, והפיכתו למחסן פרטי. מחלונותיהם עקבו השכנים אחר צעקות הקרב ממרפסת למרפסת והודו למזלם שלא סיבך אותם בשותפות עם ההוא עז המצח שמזמין חברים לשתות בחצר עד אמצע הלילה. הפיאט כבר חלפה ליד בתי שיכון רובינשטיין שנראו מכורכמי טיח וטעונים שיפוץ. זוכר את הנחת אבן הפינה, עם במה וראש עיר ושירת המנון, ממש אירוע ציוני. עכשיו עמדה אישה קשישה על שפת המדרכה, נופפה לעברו בידה.

צורה של סבתא, על פי המודל היחיד שהכיר כילד, אם אביו רחל. הייתה כמובן גם סבתא שנייה שהקדימה ונפטרה עוד בטרם נולד, לכן בלתי נחשבת. כל האחרות שעל פני האדמה, סתם זקנות שאולי מחוברות לנכדים אחרים, והדוגמאות הכי סמוכות, גברת פיקרסקי שבקומה מעל והזקנה רוז'יצקי בדירת הקרקע הצמודה, ממש מעבר לקיר. כל אחת בעיצוב אישי ייחודי מרחיק לכת, ובעיני הילד, קבוע ומחוץ לשליטת הזמן. יום אחד עתיד לבוא המוות שאומנם נוטל מכל הבא ליד, אבל אותן מחפש במיוחד (מאליו מובן שזקנים נועדו למות, לכן שוויון הנפש). ילד מתחבר אל הנוף שסביבו ומקבל כאילו כזה מאז ומעולם. למה יטריח עצמו בחידות היקום שבקושי משיקים לעיגולו. הנה הזקנה רוז'יצקי, מגיחה מעבר לפינת הבניין, ומזנקת באצבעות גרמיות אל חוטמו הזולג של אשרק'ה שבתוך חבורת הילדים, מוחטת ומקנחת בסינורה. כחושה וכמושה כסחבה סחוטה, לשער שכך מלידה וכך תיארזו בסוף דרכה ותורד לבור, היא והסינור המבחיל שאין להפרידו.

צפרדע ירוקה כינה יוייליק.

גופות זקנים לא נתברכו ביופי, ושום טעם להפשיט בדמיון ולהיגעל. גם לשאוף את האוויר שהותירו אחריהם, רווי ריחות דוחים, תערובת שמני בישול ושתן, אולי מבגדי הצמר שמתעטפים בשכבות. כך גם סבתו כשהייתה מגיעה להתארח בשבוע הפסח.

אף זאת כמובן מאליו, מפני שנפטר הסב ונותרה לבדה בכוך ההוא שבשכונת הבקתות. אישה מאמינה (האומנם), שחייבת במצוות החג, ואיפה יכולה, רק אצלם. לכן המתינו דרוכים משעות הבוקר לחזות בטקס הגעתה (האב צעד בראש נושא את המזוודה). שלושה עולזים צעירים שהזדרזו למצוא פירות מחבוא על מנת להתחמק מהנשיקות, ושבים לצהול במרפסת האחורית, מנפנים במתנותיה שאין בהן חפץ, מעשי רקמה וקישוטי בד שבוודאי שכנו שנים לצד ממחטותיה. ילדים שטרם השלימו עשור, ומתקשים להסתיר צחקוקים ותחושות סלידה. שום רגשות חמלה.

(הייתי בן אחת עשרה או שתיים עשרה כשמתה, תיקן).

עכשיו שעלתה ממעמקים להתחבר למחשבותיו, אי אפשר היה לו להימנע מלחזור להבנה מאוחרת שקנתה מושב במוחו רק כשבגר והקים משפחה. נתינת הדעת על אומללותה. הרי גם כילד לא נסתרה ממנו העובדה ששלושה מבניה, דודיו, נותרו בארץ המרצחים ההיא ליטא, ומעולם לא הגיע שביב מידע על גורלם. אף שנמנעו מלהשיח בהם, הכיר במעורפל את הסיפור, אומנם לא לפרטיו, אפילו לא את שמותיהם. רק התעמקותו של אביו בדפי עיתון הבוקר, רשימות במדור לחיפוש קרובים, שמות אנשים, הוריהם, ועיירותיהם, והשקט הכבד ששרר כשסיים. כך בכל יום במשך זמן רב. גם את שתיקת האם שלא שאלה ולא העירה, מה יש כאן להעיר, אבל אולי גם על מנת לחסוך עוגמה מהילדים, שכידוע מטים אוזן לקלוט דבר רמז על פי גווני המילים וצליליהן. עכשיו הופתעה דעתו ממחשבה חדשה שאיך לא צצה קודם, השכנים. הרי המירקנים לא היו כמובן יחידים בכאבם, וסביר שכמותם גם רוב אלה מסביב שמהיכן הגיעו (הותיקים, לא החדשים העיראקים), כמובן מאותה יבשת ארוכה, ובוודאי הותירו מאחור אחים ודודים וסבים (ומי שזקן גם ילדים ונכדים), שעל פי כללי הסטטיסטיקה נקל לשער מה עלה בגורל רובם. עכשיו ענה לעצמו (תוך הצעדה בסך של דמויות נבחרות) שלא, לא יכול לציין אפילו דוגמה אחת. לא שהוסתר, אדרבה, סעיף ראשי בנאומו ראש העיר (שוב ההוא), בעת שחנך שיכון חדש שקבע שמו גאולים, וגן ציבורי לזכר נשמות הקדושים. גם מנהל בית הספר כשקם לברך במסיבות לסיום שנת הלימודים (ובכל הזדמנות שנקרתה לו), הזדרז לבטא את אשר ארע לעמנו ואת מחויבותנו לזכור ולהזכיר, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך. לכן להמשיך במשימה שנטלנו על עצמנו בארץ הזאת, לשקם את הריסות העם, לבנות ולנטוע, זו תשובתנו. כך מעל הבמה בקול רם ופסקני (ואדון מירקין אמר שהללו תמיד יפפטו, כל מה שיודעים, לגלגל מילים ועוד מילים), אבל את כאבו הפרטי הטמין כל איש בתחתית המגרה, כמעט במין חרפת כישלון וכאילו נגע. עכשיו ניסה לדמיין את דיירי השכונה מהזווית החדשה, גברת הוברזון ואדון קרנסקי ואפילו מוכר הנפט פלדמן, כן, אפילו הוא, אבל מעל כולם סבתא רחל.

לצרף את פטירת הסב שבקושי הכיר. שבץ, הסביר אביו בעת ששב משבוע השבעה, וברור שמשברון לב, איך לפרש אחרת. אבל הילדים המשיכו בעיסוקי יומם בלא להתייגע בסוג זה של התרחשויות ששמשו

(אולי) כתמונות נוף, ציורי תפאורה. איך יפנים מוח הילד מושגים שמחוץ למגרשו, למשל ערירותה של מי שהנה התאלמנה ומעתה תיוותר עם זקנותה הרופסת, המצהיבה, בכך שהיה מקלטה. שוב אין עבור מי לטרוח, למי לבשל, ולשם מה להסיר את האבק מתמונות הקיר. אם דיבורים, רק אל עצמה, ושוב לא תשאל אם הצליח להירדם בלילה הקיצי המחניק, והשיעול, כן השיעול. דקות ארוכות וריקות שמצטרפות לזמן חסר מידות בהמתנה לחסד המוות הגואל. לדמיין איך רובצת על מיטתה, או בישיבה מול השביל שבין צריפי העץ העטופים נייר זפת, שעות על גבי שעות של בהייה בכלום, והמחשבות כטפטוף איטי, מחשבות שממון.

אולי סרים לרחף במחיצתה ילדיה הטבוחים, אחיה ואחיותיה שכל כך רחקו, אולי הוריה. כבר איבדה את מראה פניהם.

רק זקנים יבינו, כיוון ששם, במקום שמצויה, וגם מי שכבר מאחורי וילונו ויכול להציץ.

(שולה החרישה, דיבורים ששמעה לא פעם ואין טעם להעיר, כי יודע בעצמו).

כמה דפי עלילה ניתן לדחוס בשניות הבודדות שבין קליטת דמות הזקנה המנפנת אליו בידה מקצה המדרכה ועד פעולת הרגליים לבלימת הרכב ממש לידה. הנה היא מקרבת פניה אל שמשת החלון, מחכה שתפתח הדלת.

מסבירה שלפארק החיות.

מסתבר שהתכוונה לעצור מונית, אבל כיוון שאינו נחפז אינו טורח להעמידה על טעותה, יסיע לאן שמבקשת. עכשיו שסמוכה לידו הוא נוכח בטעות עיניו, אינה כבדת גוף, ובאשר לגיל אי אפשר לדעת, שבעים וחמש, שבעים, אולי פחות. בצניעות היא מהדקת את שולי שמלתה סביב ברכיה ועיניה עוקבות בהתלהבות של ילד אחרי הרחובות המתחלפים. הוא מחפש משפט פתיחה הולם לשיחה ואינו מוצא.

אדום, היא אומרת, מציצה ברמזור.

עכשיו ירוק. אור בעיניה.

כשכבר במרכז העיר הוא תורם לשבירת השקט. יהיה חם היום.

היא מהנהנת בראשה בלא להרפות מחדוות הנסיעה. יותר מהר, יותר מהר. הנה עצר שוב ברמזור המתחלף מול עיניהם, נהגים אחרים מצליחים לעבור. מבטה מבט ילדה מתלונן.

מה מחכה לך שם שכל כך נחפזת.

הקופים. אלה בוודאי כבר בוכים מצער. הבטיחה לשוב למחרת ונשכח ממנה ורק מאוחר בערב נזכרה. אי אפשר בחושך כי הולכים לישון, וגם בגלל ריקי שדיברה עם המלאכים, אמרה, גבריאל מיכאל, אתם תשמרו על אימא שלא תרטיב במיטה חלילה, ומרוב כעס דווקא כן. כך תמיד כשמתרגזת. ובבוקר הייתה מוכרחה להישאר לשכב בעיניים עצומות כאילו ישנה, עד שהלכו כולם, וכשיצאו תכף התלבשה, החליפה הכל להיות יבשה לגמרי, ובדיוק הגעת. ועכשיו מהר יותר, היא לוחצת, ניכר שחסרת סבלנות.

(ריקי היא בתה).

אם עלה אצלו חשד, עתה כבר ברור שהסתבך, ועוד עלול שהתגלגל למצב מביך אם יתבקש להסביר מה עושה זו במכוניתו. צריך כל כך מעט, פתיחה בצעקות מצד היצור הבלתי צפוי, שוטר שיוזעק על ידי

עוברי אורח חשדניים, חקירה שאומנם תסתיים בלא כלום, אבל תותיר תמיהות על עצם הסתובבותו שם ומה חיפש. רק אורך רוח, הוא שח לעצמו, ובלי טעויות נוספות.

עוד מוקדם, הוא מבקש להרגיע את אורחתו, לא בטוח שכבר נפתחו השערים. יש שם איש שמחכה לה, תמיד פותח ומכניס. לכבודו התקשטה בשמלה הזאת מבד משי, הנה תיגע, תרגיש כמה חלקה. גברים אוהבים דברים רכים כי הידיים שלהם מחוספסות. גם האיש משם, לא יודעת את שמו. (באמת מוטב להזדרז ולסיים).

קופים אוהבים בננות, כך לימד אותה האיש ונתן לה לחלק. הסביר איך להכניס דרך הרשת אבל לא את היד. היד מוכרחה להישאר בחוץ.

איש טוב, היא מסבירה, חושבת שאוהב אותה כי מזמין לבוא שוב ושוב, ראה שיודעת להאכיל, להפריד לחוד כל בננה ולציין שיבוא לקחת. יש שם אחד גדול שחוטף מכולם, אפילו מהילדים שלו, ומוכרחה לחזור למחסן לבקש עוד. האיש אמר ששמח על העוזרת המוצלחת שמצא, ורק רגע, מוכרח לבדוק עם די עדין העור שלה.

שובב, היא צוחקת, אוהב לנגוע במקומות הכי חלקים.

היא מצביעה על המדרכה, הגענו.

שלום שלום.

מוטב לפתוח חלון שיתנדף הריח.

תכנון חסר היגיון, ואת הטענות לכוון רק אל עצמו. עכשיו שכבר נשפך החלב, מוטב היה לו להעביר את המשך הבוקר באחת הספריות. כך גם יוכל להצדיק את הנסיעה הזאת שסתם כך בלי תאום וללא התראה. להצדיק אם יישאל, לא בינו לבין עצמו. הרי תפקידו מהו, לחקור, דבר שלא עושים עם שעון עצר והחתמת כרטיס נוכחות. לפעמים יצוץ הרעיון הגדול דווקא בזמן שיושב מול מסך הטלביזיה, בוהה בפרסומות, ומחשבותיו מתפזרות למרחקים.

דיאלוג דמיוני: זה אתה, מירון, מה אתה עושה כאן על חוף הים.

חושב.

אם לא מוטב במשרד (את זאת במנגינה שואלת), ומשיב (לעצמו) שעל פי מבחן התוצאה. לפעמים כדאי להיטלטל שעות, להשחית זמן ודלק, עבור דקת מחשבה מקורית, שלא תיוולד גם בשנה תמימה ליד שולחן הכתיבה. זו התשובה הראויה לביקורת עצמית, כי האחרים לא באמת מוטרדים מהשימוש שעושה בזמן שלו, שלא יוליד אלא ניירת. ובלבד שיראו ניירות, ישוב וידגיש מנהל המדור החברתי במשרד הראשי, הדרך של בני מקצועם למדוד את תרומתם, ואם פה ושם מתגלגל רעיון כלשהו אל שדה המעשה, כבר מעל ומעבר.

עוד לא הגיע הפרק שלך לפרסום השנתי, התלונן מנהל המדור.

בגלל מנהל האזור פרוייליך. ביקש שאניח הכל ואבדוק את המתרחש בכפר ג', שנראה כמאבק חמולות, כמין שביתה איטלקית.

דו"ח שעשוי לעניין גם אותנו.

אולי, אילו פתרתי את החידה.

פרשה שהתגלתה באקראי בזכות השעון המרכזי בחברת המים. שם הופתעו לגלות צריכה אפסית, מה שנראה היה כתקלה טכנית או כמעשה נוכלות. התברר שלא זה ולא זה, פשוט חדלו להשקות את השדות, את המטעים, ואין יוצאים לעבודה. מדריך שהוזעק בדחיפות חזר ודיווח שיושבים איש בביתו ועל כל שאלותיו ענו בתנועות ראש. אולי בעיות בית כנסת, מפני שגם לתפילה אינם מגיעים. קטסטרופה, נרעש מנהל האזור, כי צפויים להישאר ללא מקורות מחיה, לא מבין איך נעלם מעינינו במשך שבועות ומה עומק הנזק שכבר נגרם. לכן בבקשה לצאת למקום בלא שהיות, ימתין להבהרות אפילו בחצות הלילה. יום שלם הסתובב מירון בין החצרות, הקשיב לחברי וועד, ולסתם גברים שמלמלו אמירות בשפתם העילגת, ואת המילה קד שמשמעותה מעשה שאין לו מחילה. קד, שמע בכל מקום, כאילו די באמירה זו כדי לספק הסבר מלא. כל ניסיונותיו לאתר קצה חוט עלו בתוהו. בערב שיתף את אשתו בתסכוליו. נסה לדוכב אישה, יעצה שולה. רק אז הבחין שבמשך כל היום לא נתקל בשום יצור ממין נקבה. (שולה צחקה לו, כינתה עיוור צבעים).

למחרת שב ומצא אותן, מכונסות באוהל המיועד להתייחדות בעת הנידה (שהקימו באמצעיהם ואפילו לא ביקשו סיוע, שח למנהל). ידע שכגבר הוא אסור בכניסה, לכן נסע לכפר שכן והביא עמו אחת שאומנם בת לעדה אחרת אבל אישה.

עניין שלא לגמרי התחוויר לו, אף שמורגל במוזרויות אנתרופולוגיות. על פי השערתו מקור הבעיה בזקן הכפר, בן בלי גיל, שכנראה איבד מאונו, ומנהג אבות בידם לצרף לו נערה בתולה, מישיה שתסעיר את דמו (כמעשה המלך דוד או כיוזמות שנקטו אימותינו שרה, רחל ולאיה, פירש למנהל פרוייליך), ולא רק שעל דעת אשתו הקשישה, אלא בפירוש בהשתדלותה. זו התרוצצה בין הנשים ותינתה את צרותיה, ומיד חשו לסייע ואף נמצאה מועמדת ראויה, וכיוון שנתקלו בסירובו, נרעשו ומיהרו להתכנס באוהלן שכעין עיר מקלט, יודעות ששום גבר לא יעז לעבור את הסף.

משער שחשו מבוזות.

פרוייליך העלה סברה שאולי להיפך, התנגדות שהתעוררה דווקא מצד הנשים, דחו מנהג ששוב אינו הולם את זמננו, אבל מירון גילה ביטחון רב דווקא לגבי פרט זה. תופעה ידועה, שמרנותן של בנות המין הנקבי בכל הקשור למסורת. כך או כך (קיצר פרוייליך), בבקשה להציע איך להשיב את החיים למסלולם. את הסיפורים מוטב נשאיר לימי גשם.

כבר שבו.

חיוך חשדני על פני המנהל, שתיקה שממתינה לביאור, שואלת איך. וסיפר שנסע להזעיק מעיר המחוז כהן דת קשיש, מנהיגם הרוחני של בני השבט, והלז דיבר אל הנשים (מבחוץ, מעבר ליריעה), הורה להן בתקיפות לשוב לבתיהן. כשם שלא הבין את רקע ההתרחשות, כך לא הבין את דברי הפלפול שהביאו לסיומה. עתה נותר רק עניין התשלום.

תשלום.

מכתב המלצה למועצת הדת להעניק לכהן יעיל זה את אחת משרותיה.

הבטחתי בשמך, התנצל מירון, הנחתי שהמחיר סביר.

פרוייליך נרגע, תנסח משהו לחתימתי, אבל האם באמת שבו שם החיים למסלולם. מירון צחק, הנשים הן

ששבו, ולא למסלולן אלא למיטותיהן. האם מוטל עלי להגיע עד לשם.

רק לרשום את התאריך ולשוב לעקוב לקראת השלמת ההריונות. נראה שצפויה שנת פריון בעקבות

הלילה הזה. רחש נשימה נשמע מצידו האחר של קו הטלפון. פרוייליך נאנח וסגר, לא לפני שהביע תקווה

שגם אצל אלה מדובר בתשעה חודשים.

אי אפשר לדעת.

הניע יד בביטול אל המזכירה שביקשה הסבר לחיוכו ופנה לחדרו. עכשיו יקדיש מזמנו כדי להבין לעומקו

את האירוע, ואם אכן מתחבר לפרשיות תנ"כיות דוגמת אלה שציין.

את המחקרון שערך פרסמו בשנתון האקדמי, הזכיר לשולה, ואף תרגמו לאנגלית.

המכונית השתרכה בלא מטרה, פונה שמאלה וימינה וכאילו בוררת את נתיבה בכוחות עצמה ובכלי דעת.

כביש סואן התחלף ברחובות מרוסקי אספלט ומפוררי טיח, ומהן אל סמטאות גדורות בבתי מלאכה

מפויחים ומחסני מתכות ועצים. גם האנשים קצרי קומה וכאילו עוצבו נפוחי זרועות, והגב משטח לטעון

משא. חריקות מלוות בצפירות לפתוח את השער או לסלק רכב חוסם. חייב למהר ולהסתלק בטרם יימחץ

בשיני מנופים. ניסה לעקוף משאית מזדחלת וגבר כבד גוף הורה לו בתנועות יד להתאזר בסבלנות. ראוי

למחקר התפתחותי, הרהר, כי כמין יצור מפלצת, תערובת חי ודומם, שצומחת ומעכלת כל מה שנופל

לפניה. אם תתמהמה תיבלע גם אתה. חש שמתנהל במעגלים, סובב ושב למקומות שכבר דימה שנחלץ מהם

לפני שעה קלה. בכל זאת עלה בידו להימלט ועדיין שלם בגופו, תודה לאל.

נראה כמו יפו. לכן החנה ליד גינה ציבורית שנראתה ריקה מאדם, ופנה לנוח על אחד הספסלים. כבר

התייגע מלנהוג.

בעודו יושב ומרפרף בעיניו על צמחיית השיחים המאובקת, בת בלי גיל, חש שנעטף בערפל של תנומה.

אישה בלתי מוכרת התרוממה ממשכבה לצידו, התכופפה אל שולי המיטה והעלתה מרצפת החדר צרור

עיתונים, הניחה ביניהם ושבה לרבוץ על צדה. עוד רגע ונהימת נשימה באה לאוזניו, דומה שנרדמה.

כתונת רכה ובהירה כיסתה את גופה כמעט עד כפות הרגליים, רק זרועותיה נותרו חשופות והבליטו את

עצמותיהן, ארוכות וחדות. הציץ בה בחיבה. נשים רזות מקדימות להתקמט, בכל זאת עדיפה בעיניו. קירב

את זרועו וחיכך בעדינות, חש שמכל מה שבאמת רכוש, אולי לבד מעצמו, רק האישה הזאת שנראית

מוכנה להיענות לכל משאלה שיביע, גם סתם לרבוץ לצידו בלי להתלונן. אולי עצם מעצמי, נזכר בפסוק

ישן, לא דימה שקיים באמת.

להיות מדרך לכפות רגליך, הציעה.

לא יגרום לי שום עונג.

ומה כן.

להיות שרועה כך לידי ולהביט בעיני, הנה.

מי ראשון שיפרוץ בצחוק, היא אומרת, בטוחה שתפסיד.

צחקי.

הוא מתנער מתנוחתו להיווכח שאמיתי, צחוק ילדים שנאספו סביבו, וכיוון שהתעורר מבקשים לדעת אם חסר בית גם הוא. ומי עוד. מסתבר שהיה איש שתמיד ישן על הספסל הזה עד שמת. פרינצוק קראו לו, פרינצוק הזמר, כי היה שר על דון קרלוס ועל ויליאם טל. וילהלם, תיקנה הילדה ופיזמה בסופראן דקיק, היו היה דון קרלוס. הילדים צווחו בעליצות. מי הכי גדול ביניכם. השחרחר שהיה הקרוב מכולם הכריז שהוא. ובן כמה אתה.

עוד מעט עשר, אני ראש הקבוצה.

אני בת עשר, אמרה הילדה.

בנות לא נחשבות.

אבל היא ילדה יפה, התווכח מירון, וגם שרה יפה, וכשתגדל אולי תהיה זמרת מפורסמת, תשיר על הבמה וכולם ימחאו כפיים. כולם צחקו. הילד המנהיג אמר, היא תהיה זונה. נעץ בהבעה בוטחת מבט במירון וכשראה קמט של ספק בפנים מולו לחש כמגלה סוד: אבא שלה עושה לה, באמת. אבא שלה מזיין אותה, באר אחד קטנטן ושמןמן. הילדה התכווצה מאחור. גם אתה זיינת, אמר המנהיג הצעיר. את מי.

את מרתה, האישה שהייתה אתך על הספסל.

מירון לא הבין, שום אישה לא הייתה פה, רק אני.

אבל ראינו. הפנה ראשו אל חבריו וביקש שיאשרו. ראינו, צעקו הקטנים, ומי שניצב בראשם הוסיף שעושה עם כולם, עם כל מי שמשלם חמישים שקל או שלושים. ממך בטח לקחה חמישים כי חדש אצלנו. הוא הצביע על הקרקע, הארנק שלך, ובאמת היה מונח לרגליו.

אחד הילדים הכריז, לובקה, וכאילו התעוררה החבורה ונחפזה אל הכביש. דמות רחבת כתפיים ומוצקה נעה בצעדים אמיצים, מגיעה זרועות מעוקלות, בקצב פסיעות נמרץ, כוחני, ומיד נגררה אחריה להקת האפרוחים הצייצנית, מערבבת צעדי הליכה וריצה עד שנעלמה במעלה הרחוב. מירון בחן את ארנקו, תמה אם נשטט מכיסו כשהתנמנם או נשלף ביד זרה. ניסה להיזכר בסכום הכסף שהיה בו. דומה היה שבאמת חסר שטר בן חמישים. מוטב ימהר להסתלק לפני שיחזרו אלה, אולי בחברת הבריון. מרתה, ביטא את השם הזר כמתוך שורת שיר. מרתה תמתי עד נצח.

עיניה של גברת ואניק בחנו את אורחה במבט חשדני, ניכר שלא זיהתה. אחר כך הסבירה שגם לפני כן, כשעוד הייתה במיטבה, לא ניחנה בכישרון לזהות אנשים, בייחוד מי שצברו שנים, אבל די שהוזכר שם ותכף ראתה מולה תמונת פנים.

עכשיו כבר איבדה גם את היכולת הזו.

ישבו בסלון שהיה זכור לו מאז, אפילו התמונות הממוסגרות על הקיר, נופים מצולמים מארץ הררית וקרירה, גשר על נהר ולידו קתדראלה ועוד אחת לבנה משלג וקרוניות מרחפות במעלה, עמוסות גולשים. הבן של מירקין, חזרה על משפט ההתוודעות שהשמיע כשהציג עצמו מעבר לדלת הנעולה, אבל איזה מהם.

הזכיר לה שרק אחד וכל השאר בנות.

המוח הזה כאן, התנצלה תוך שטופחת על מצחה, חלל ריק, אבל כל כך הרבה אנשים דופקים בדלת, מודיעים שמהעירייה או מחברת החשמל ובאו לקרוא את השעון, ולך תדע מי באמת. כמעט חמש דקות של חקירות עד שהסכימה להכניסו פנימה.

התיישרה בכורסא מולו ובחנה את פניו באיטיות של זקנים, לכן נסלחת. כמובן זוכרת את המירקינים, הרי התגוררנו אלה בצד אלה שנות דור. אנשים עדינים, משכילים, בייחוד אביך, ומה שלומם, צר לה מאוד לשמוע. גם אדון ואניק נפטר ובקרוב יגיע תורה, כן, זו דרך הטבע ומוכנה להצטרף בלי להתווכח. עכשיו נזכרת שבאמת שמעה על מותם, קודם האב ואחר כך האם, הסדר הקבוע. יש מי שברכה בעיניו אריכות הימים של בנות מינה, שמותירה אותן במדבר הבדידות, והרי גם נכנסות לשותפות צעירות יותר. מוכרח לסלוח לה. אבל מאז שעברו מן השכונה נותקו הקשרים. למה היה להם לעבור. מוטב לאדם להתמיד במקום שכבר מורגל, אלא אם כן מבקש לקצר את חייו.

ראוי שתכבד בשתייה כלשהי, תה או קפה. יעשה נא עמה חסד ויכין לעצמו וגם לה. מעל השיש במטבח מצויות צנצנות ובהן כל מה שיבחר, ולה קפה פשוט, כפית שטוחה ובלי חלב וסוכר, שניהם רעים לבריאותה. כשישוב יספר על עצמו, מה עושה, ואם הקים משפחה, וגם על אחיותיו, שלוש כמדומה לה. היא עצמה מסוג האנשים שהסתפקו בילד אחד ואחר כך הבינו את גודל הטעות. בהתחלה אומנם קל ונוח, עד שמגלים שלבד בבית ריק, וכבר אי אפשר להחזיר לאחור. בארץ הזאת שכל הזמן מלחמות, כל הזמן הרוגים, ואינך יכול לחוש בטוח אפילו אם בת. האם מכיר את הסיפור של אחיה. נס ארע שעוד שהצליחו להביא לעולם בן נוסף, אחרת מה היה נותר לגוון את שארית חייהם. האם שמעה נכון שפגש באחינה זה (הפתעה בפניה, איזו מין מדינונת שכולם מכירים את כולם), אם כך יסכים עמה בוודאי שבחור נפלא ומוכשר, אומנם לא יפה כאחותו (זיכרון שמעלה דמעות בעיניה), נועם היה שמה.

(הרהור: אם לא הייתה נהרגת במלחמה ההיא הייתה כבר קרובה לששים).

(ואז מה, מה מתכוון לרמוז בחישוב הזה).

גברת ואניק ביקשה שיעמיד את ספלה על מסעד הכורסה, חוששת ליטול בידיה פן תרעד ותטפטף. חיך תוך שמציץ בה מקרוב. בוודאי צובעת את שערה שנוותר באותו גוון שזכר, שחור. התפוגגה רק צחות הפנים וחלקלקותם, גם גופה שכבר אז נטה לעגלגלות התמיד במגמתו, ועתה כבר כמעט כדורי. לשער שאף בגלל השהייה הארוכה בכיסא הגלגלים. זוכר שנראתה לו אז כשאר השכנות, עקרת בית. אולי מעט נאה יותר ואצילית, אבל מבוגרת כמותן. בת כמה הייתה כשפגש בה לראשונה הילד בן האחת עשרה, שלושים וחמש או שבע, לגחך על יחסיות התמונה הנגזרת מחילופי נקודות התצפית. נזכר בהתבטאות משבחת שכוון אביו לאוזני האם, תוך הערכה שבוודאי הייתה נאה ביותר בשיא עלומיה. נוי ביתי השמור

לבעלה, ציין, לא כזה שנמכר מעל במות ומסכים, לכן חביב בעיניו. לא נותר מכל זה אלא מה שבדמיונו, שמאפשר להסיר שכבות ולהעלות את החבוי אל פני השטח, מעשה ארכיאולוג.

(האם ידעו לחמוד אף אז. כמובן, שאם לא כן, מה טעם הוזהרו במילים שנחרטו על לוחות אבן, בין האיסורים הכבדים על רצח וניאוף, ותוך דגש מפורש על זו שהיא רכוש האחר, אשת רעך. רעך, הודגש בכתב האיסור, ולא שכנך או שונאך. מתוך כך עלתה מחשבה בראשו שאולי נמצאה לה לזו בעת ההיא פינה בחלומות האב, צצה וענגה את לילותיו בדממה שבטרם תרדמה. שמא אף בשנתו. מה מעט יודעים ילדים על החבוי בשכבת הקרקע שתחת רגליהם. להודות בגילוי לב שחשד שכלל לא עלה בדעתו באותן שנים).

השתנית מאוד, קבעה הזקנה, וחיך שאין בכוחנו לעצור את רשעות הזמן. אילו פגש בה ברחוב היה סבור שאימה היא העומדת לפניו. כן, בוודאי זכורה לו במראה ובשמה, גברת פיקרסקי. זוכר היטב כשנפטרה, וגם שהסבירו שמשברון לב. כמובן נראתה זקנה בעיניו, אף שבוודאי לא הרחיקה מעבר לשישים, גיל שבקרוב ישיג גם אותו.

חמישים ושלוש, הוא משיב לשאלתה המצרפת הבטחה שברחוב לא יפגוש בה. כמעט אינה יוצאת מפתח ביתה, ואת גיל שישים כבר השאירה הרחק מאחור. קולה שקט וניסוחה נאה. לשער שאף בכך עוררה את התפעלות המורה לספרות ותנ"ך מירקין.

האם ניכרות מחשבותיו בפניו. בגלל הערתה שאיש של ספרים. קורא היה מכל הבא ליד, כתבים עבריים ומתורגמים ורומנים בשפה האנגלית ששאל ממנה. היו מחליפים דעות כשעלה אל ביתה להחזיר כספיים. צר לה שלא קרא גרמנית, הסוג שדווקא נמצא אצלה בשפע, ובלי ספק עדיף באיכותו, ממש לא בר השוואה, לא מבחינת עומק החשיבה, אף לא ביכולת הביטוי. לקרוא ולחזור ומענג כבתחילה. לא כספרי הבידור הללו בכריכות הצבעוניות, לרפרף ולהשליך, וכעבור שבוע תתאמץ להיזכר בתוכנם ולא תצליח. שום משקע אמיתי, קבעה הקשישה.

היא משיבה ששוב אינה קוראת, בגלל עיניה. עניין קשה למי שהעדיפה ספר טוב על כל בילוי אחר. בייחוד מאז שבגדו בה גם רגליה וצריכה להעביר ימים ארוכים לבדה בין כותלי הבית, להיטלטל בין המטבח למרפסת ובחזרה לכורסה. מה נותר לה, רק המחשבות, ואלה לא צבועות בגוונים עליזים.

כן, הרדיו והטלביזיה שאינם משתתקים אפילו בשעות הלילה. המצאות המתנצלות על תוספת השנים שהוענקו לנו שלא בטובתנו.

(איזה ביטוי, המצאות מתנצלות).

האיש מירון לגם מספלו והאזין בשתיקה. להוטה לדבר, ממש לרוקן את המצבור. ממבטו הקשוב ניכר שמגלה עניין, הנה נמצאה לו חידה נוספת שלא שנתן עליה את דעתו. פענוח שראוי לכלים פסיכולוגיים ופילוסופיים מהסוג שפעם טרח להעניק לו מחנכו בתיכון, אדון אברמוביץ. הלז אוהז היה בדמות שקספירית או עגנונית ומבקש לפרט את כל רכיביה. מסתבר שיצור נבון הזקנה הזאת, מנת משכל שאילו הגיעה לעולם מקץ דור, עשויה הייתה להניב פרחים קטנים בשדות המדע או החינוך. יתרון מראה וכנגדו מכשול צניעותה, היו מקבעים לה מקום אי שם באמצע הטור, לא ממש למעלה. אשת אקדמיה מקובלת ורצויה שלקראת פרישתה היו הקולגות טורחים להוציא אסופת מאמרים חגיגית לציון האירוע. נתונים

שהיו עשויים להעניק חיים יפים אילו מומשו, בכל זאת לא היו מצליחים לכסות על משהו שמקובע עמוק בפנים, העקרות הפיסית. אין ספק, חוטר שנועד להתייבש, אם לא מיד אזי בהדרגה, ולא מעבר לדור או שניים. פליט תרבות גוסס שמקומו נכבש על ידי המון טטרי מחוספס ועקשן. אירופה הנשטפת בים נוודים עוטי רעלות. האם היה זה תכנון מראש שייוולד צאצא יחיד למשפחת ואניק, או שמא דלל נוזל הזרע והתאים המעטים שנותרו הניעו זנבם בעצלתיים, נעדרי מוטיבציה. זאת, כזכור, חרף היותה ספונה בביתה (כן, עם ספריה), תוהה איך מתארכים הימים מרוב שעות, אפילו משתעממת, והגוף הרך מתנוון בהעדר פעילות. מה לומר, אם הבנים שמחה הללויה.

לא תקלה מקרית, הרהר מירון, נתון מהותי ומאיים שאולי משליך על המכלול, על הדרך, על הסיכויים, משל ונמשל כאחת. אני מסתבך, חשב, ישאיר זאת לשעות שלבדו. אינן נדירות. בינתיים מוטב לדובב בנושא שסקה, לשמוע מה אצלו.

תכף בכניסתו הקדים והזכיר את שמו, ידידו למשחקים. בדמיונו נותר נער. לא גילה את ששמע מבן אחיה, בוודאי מנחשת ששחו בו, החליפו מידע. שמח לשמוע שעשוי לשוב ממשרדו בכל רגע, אלא אם יעוכב בגלל משימה שצצה פתאום, אירוע די נדיר אבל אפשרי. בוודאי יודע שעורך דין ומועסק במשרד חשוב ומפורסם בשם זה וזה. לא תתפלא אם לא הגיע שמעו לאוזניו. משערת שמשפטים ובתי דין אינם שדה התעניינותו, ובייחוד זה שהתמחותו בתחום העסקי חסר הזוהר ובעיניה משעמם במיוחד, חוזים ועסקות ופרוק שותפויות, כסף גדול. היא חייכה.

יום מוזר, שח לשולה, רצוף אירועים תמוהים. במשך כל הנסיעה הביתה לא הרפתה ממנו ההרגשה שכלל לא באמת, התרחשויות שנוולדו בדמיון. אם עדיין מוטל על הספסל ההוא, שומע קולות, רואה דברים, ואיך לוודא שממשי. הביני (שח לאשתו), הפחד מימים של ערבוב מציאות והזיות, מהתרופפות המוח, ואיך תדע אם אומנם, רק מהתלחשויות האנשים מאחורי גבך. מי היו, הקשישה המבולבלת שהסיע לספארי, חבורת הילדים בגן הציבורי ובעיקר הילדונת עצובת העיניים שככדור משחק ליצריי אביה. לבסוף סקקה, עליו יספר בהרחבה כיוון שעיקר. את האישה היצאנית שרבעה לצידו בעת שהתנמנם (אם אכן) ינצור בליבו, טובה לא תצמח משליפתה. שולה האזינה במין אדישות סבלנית. לא האירועים הטרידוה, משהו שהרבה מעבר. האם סימנים להתנהלות שמחוץ לשליטה, לאובדן חוש הכיוון.

האישה ההיא אולי באמת לא יציר חלום. מה היה השם שנקבו הילדים, סבינה או טיטינה, שם זר שמדיף ריח פליטים, אולי מרית. מתחבר למי שמצאו מקלט בבתייה הישנים של יפו תכף כשנטשו הערבים הנמלטים. משמע לא צעירה כלל גם אם הובאה לעולם בביתם החדש של צמד פליטי שואה שניסו להתחיל חיים בשנית. הוכחה שללא סיכויים. מרתה, נזכר, השם שאמרו, ושוב הציטוט שמהיכן צץ, שלום לך מרתה תמתי עד נצח, המשורר הנשכח שאיך פרח לו שמו, כן, יל"ג.

שלום לך מרתה תמתי עד נצח

הנני שב לקרב כי נרפא הפצע.

מגע הגוף החמים, המלטף. חייב לשוב לשם, לחזור ולפגוש בה. לומר לה שנעמה לו מאוד. אישה מוזרה. יכולה להימלט עם ארנקו והסתפקה בנטילת שכרה.

חלומות באספמיה, מלמל אל עצמו, ואז הבין שעולות על שפתיו המחשבות, ומהן אל אוזניי שולה. עלולות לעורר חשד, לתבוע ביאור שבין עם בגילוי לב ובין עם במעורפל, אמן לא יוליד. אמן שבלעדיו אין חיים משותפים.

זה על הפליטים ביפו, אלה של פעם, שביקשו להשתקם, לבנות חיים חדשים, הסביר וחש שמילים שלא לעניין, לכן הוסיף כמו לאחות קרום בתולין.

מרתה

הגברת ואניק הייתה בטוחה שאשתו. היא אמרה, כמה נאה מצידך שהבאת להכיר. אם היית שואלת בעצתי לפני שנתת לו את ידך הייתי ממליצה לא למהר, לחזור ולבדוק. החיפזון, כידוע, מהשטן. זה בצחוק כמובן ורק התבדחתי, הרי מכירה אותו טוב ממני.

אבל אינה אשתי, מיהר להעמיד על הטעות, סתם ידידה שהזמנתי להצטרף. במקום להגיב בחיוך של הבנה, נשארה האורחת עומדת בצד דלת הסלון, עיניה ברצפה, וכאילו ממתינה שתיפול החלטה או שינתנו הוראות. תשבו, אמרה בעלת הבית, ואנא חדל לקרוא לי גברת ואניק, שמי מגדה, אם במקרה פרח מזיכרוןך, ועדיין לא הצגת את ידידתך. מרתה. האישה הרימה את עיניה בהנהון מאשר.

לא התרחש באמת ורק מחזה מדמיונו. אומנם התכוון לשוב ולפגוש בזו, לחזור אל הספסל בגן ולהמתין לה, בלי ספק תופיע, יזהה עוד בטרם תתקרב. במשך כל דרכו לתל אביב היה משיח עמה, מחייך כאילו סמוכה לידו, מאזינה בהבעה משתתפת. הופעת ממש בעת הנכונה (גילה לה), כשכבר באו מים עד נפש, נסדק כל הבניין. מהבעת עיניה ניכר שלא הבינה, אולי סברה שפטוטי תימהוני, מאותם שאזור מגוריה משופע בהם

לכן הבטיח לה שיודע מה שח.

היה שמץ היגיון בטיעוניה של שולה. חיים יחד כבר כמה, עשרים ושש שנים אפילו שבע, שנות דור. מסביב משתולל הנוף כמשוגע, שדות מצמיחים רבי קומות ומרכזי מסחר, כבישים תופחים מרוב נתיבים ומחלפים, ומה שהיה רחוק, כבר כאן ליד. אנשים הפליגו עד אמריקה ואוסטרליה וקולם נשמע כאילו בחדר הסמוך. בקרוב תוכל לעקוב גם אחר הבעות פניהם על המסך הזעיר. העולם מתנשל כנחש ואנחנו אתו, עוברים גלגולים ומשנים צורה כדי להתאים. כך על פי תורת דרווין, ורק בקצב פי מאה, פי אלף. הכול, מלבד המסגרת הזו שקוראים נישואין, דהויה וחורקת ועדיין אוהזת, לא מניחה.

כאילו עדיין מצויים בפרק המערות, סיכמה שולה, מעי עיוור.

ושאל איך, ואם לא מגזימה. כבר לא עקרת בית של ניקיונות ובישולים. יוצאת לעבודה הממלאת את מחשבותיך, פוגשת אנשים, עושה בשעות הפנאי המעטות מה שרוצה.

כן, היא אומרת, אבל החבילה הזאת שכל הזמן על הגב ולוחצת.

בת חמישים ויותר ומה מכרסם שם בפנים, איך לוחץ, אדרבה תסביר.

לא הסבירה, שח לדמותה המרחפת של מרתה, וטוב שלא. לא יודע לאן יובילו המחשבות האלה מרגע שהופכות לקולות, והטוב ביותר, למשוך. שנים ספורות שאיכשהו תחלופנה וישוב הרוגע.

הוא קורא שאלה בעיניה של מרתה ומשיב שכבר לא מבשלת, יותר ארוחות מזון קפוא ושימורים שחוזרות על עצמן שוב ושוב. לא הן הבעיה, אינו אנין טעם ויכול להסתפק בפחות. גרועות יותר השיחות בערבים, דיבוריי שטות על נורת חשמל שנשרפה או שנסתם הכיור.

והשתיקות.

יודע שלא זה מה שמבקשת לשאול, אבל שותקת. עדינה.

יזמין אותה למסעדה צנועה, אחר כך אולי לבלות יחד איפה שתעדיף, זמנו בידיו, ורק לפנות ערב התכוון לבקר חבר ילדות וישמח אם תסכים להצטרף.

(איך נשכח ממנו שחייבת לעמול לפרנסתה. חלילה שיישמע מזלזל, הרי בדרך זו נוצרה היכרותם. תאמר אם אינה פנויה, ושמא ישוּבו וייוועדו בשעה מאוחרת יותר. אגב, חשוב לו להבהיר, אינו איש עשיר. מהנהון ראשה יודע שלא התאכזבה).

משהו מתרחש על הכביש לפניו, ברגע האחרון הוא בולם בחריקה ומצליח לעצור. לפניו שיירת מכוניות העומדת וממתינה. לפי יללות הרכב המשטרתי המפלס לו דרך בשוליים נראה שנקלע לתאונה, והנה גם אמבולנס. הנהגים מכבים מנועים ופותחים דלתות. גבר כרסתן רוטן על התחלה מוצלחת של יום חדש, לצאת לדרך ותוך שעה לאבד עולם שנברא בששה ימים. אמירה שמעידה על אומרה, ובאוזני רוב האנשים תישמע מוזרה ולא מובנת, לא באוזניו. מהיכן נלקח, נדמה לו שמפרקי אבות.

לא בהכרח רשע, מתקן לו מירון, לפעמים יש שותף לאירוע ודווקא בו האשמה. החיוך המצורף להערתו נענע באותה מטבע. אם התנצחות, הנה ישיב בציטוט מנצח, אוי לרשע ואוי לשכנו.

כמה נהגים שטרחו לגשת אל לב ההתרחשות שבים ומספרים שפרשה מסובכת, התנגשות בין רכב פרטי ומשאית עמוסה כלובי תרנגולות. האחת מחוצה ובוודאי נפגעו נוסעיה אנושות, והאחרת רובצת על צידה לרוחב הכביש הזרוע כלובים, פגרי עופות ותרנגולות שמילטו עצמן ומשוטטות חסרות ישע. לא ברור מתי תתחדש התנועה, בוודאי לא בטרם יפנו הנפגעים. מישהו קצר רוח בודק אפשרות לעקוף, לרדת לשוליים, לחצות את תעלת הניקוז ובוזהירות לנוע עד מעבר לחסימה. תיזהר, קוראים לו, מוטב תבדוק קודם ברגליך, אבל הוא מנופף בביטול, מכיר את הטנדר שלו, נראה מרוט אבל אריה. הכל עוקבים אחר תמרונים על דופן הערוץ המשופעת, קדימה ואחורה תוך מטח עפר הנזרק מהצמיגים המתחפרים, עוד יזדקק לגרר שימשוך החוצה, אך הנה עלה בידו לעבור. הוא מתיישר מהעבר האחר ודוהר קדימה. קיוויתי שייתקע, מעיר השמן, מילט עצמו ואתנו השאיר.

שמחה קודם זמנה, עוד עליו לטפס ולשוב אל הכביש.

איש אינו מעז להצטרף ליזמה, אבל הנה צץ ועולה רעיון חדש, להפוך פנים ולנוע בחזרה עד לצומת הקרוב, איפה שתחנת השאיבה, ושם לפנות ימינה אל הכביש המקביל. לדעת המציע תסתכם התוספת בעשרים קילומטרים, פחות מרבע שעה. האחרים מתקנים אותו שלפחות שלושים, וגם הדרך לא הכי משובחת. בכל זאת מצויים מאמצים לרעיון, בשתיקה מניעים ומתמרנים כדי להפוך כיוון. הנותרים מלווים אותם בעיניהם. מישהי מתלוננת על הקור, לא עלה על דעתה להצטייד במעיל. הכרסתן משיב שקצת כבד הביטוי, להצטייד, אצלו מונח אחד דרך קבע, ז'קט, לא שיא היופי אבל חם. תוכלי להחזיר לי בבית. מסתבר שאינם זרים שני אלה, מתגוררים בשכנות. בואו נציץ בשדה הקטל, הוא מציע, ממילא אינו רואה עיסוק טוב יותר.

שם עדיין טורחים סביב הנפגעים. שניים שרועים על גבי אלונקות, וכבר נישאים פנימה לתוך האמבולנס, ושניים נוספים ממתינים לטיפול. מסתבר שלא די ברכב הצלה אחד ומצוי שני בדרך, תכף אמור להגיע,

עניין של דקות. איש בחלוק לבן מנחה את השוטרים לשמור שיישארו ערים ולהימנע מטלטולים. הוא חייב להצטרף אל האמבולנס כיוון ששם הפגועים החמורים יותר. קול מתוך הניידת מבקש להזעיק את בעלי העופות לבוא ולהציל מה שניתן, לא, אי אפשר להוציא פרטים מהנהג, אבל מתעודות שמצאו נראה שממושב ידד והשם וקסמן או וסרמן, הכתב מאוד ממושטש, וצריך מנוף להעמיד את המשאית וגרר, בינתיים ישלימו את החקירה, יעשו מדידות.

קרקורי העופות מלווים כמנגינת רקע. גם הם נקלעו למציאות מוזרה. כל ימיהם ידעו את חמימות לול הפיטום, מוקפים בבני מינם, מכירים את מקום האבוס ומי השתייה. פתאום זר הנוף, מאיים. כבר אמש חשו בריח שאינו מבשר טובות, ידיים תפסו בכנפיהם ודחסו לכלובים. אחר כך הנסיעה המיטלטלת, מתכווצים ועוטפים בנוצותיהם לחסום את הקור. אם חלפו מחשבות במוחותיהם הקטנים, הרהר מירון, בעיקר דאגה קודרת והשלמה, בידך אפקיד רוחי.

אולי תקווה שרק חלום רע.

בין כה וכה בדרך אל השחיטה.

כמו אלגוריה, שח לגברת ואניק שהנהנה בחיך מבין, אומרת, רק עניין של מידה וכשתגיע לגילי תדע שלכולנו עיני תרנגולת.

כבר הייתה השעה עשר וחצי כשסוף סוף הגיע אל אותו ספסל ומצאו תפוס. שתי נשים מזרחיות שישבו ושוחרו, מכוונות פניהן זו אל זו וסלי קניות לרגליהן. אחת צהובת שיער שאלה כמה עוד נשאר לך, והשחורה ענתה, חצי שנה, בעודה נועצת במירון מבט חשדני.

בדיוק כשתתגייס אסתי.

בנות זה אחרת, להן זה טוב.

התרוממה והסבירה שעוד צריכה להגיע לדואר בגלל חשבון החשמל. תמיד מאחרת לשלם, ואלה מנתקים בלי התראה. כיווצה מצח אל מירון שהתיישב בקצה הספסל, ונפנפה באצבעותיה לשלום. אל תשכחי את הצעיף. עכשיו גם הצהובה, התכופפה לאחוזו בסל, קמה ופנתה אל הרחוב.

בטוח שלא אחת מאלה, ולו בגלל השם מרתה. גם מה שבלט מתוך הסלים, לחם וירקות לבישול, קישואים וחצילים ועגבניות. עדיין לא אכל הבוקר ומראה הלחם עורר את תאבונו.

היה עליו להקפיד על השעה שבפעם היא מה הייתה, תשע או פחות. אם לבוא כך, בלי שום התראה (האם לא במילה הזאת השתמשה שחורת השיער כשדיברה על ניתוקי החשמל), לפחות לכוון לשעה שכבר הוכחה כמתאימה. נראה ששם למעלה לא חיבבו את תוכניתו, התנכלו, ביימו תאונה שתעכבו שעה ארוכה. מסתבר שחשוב בעיניהם, אם לא חסו על הקורבנות. אחר כך ניסה למצוא דרך קיצור, לבוא מכיוון דרום וכך לצמצם במשהו את האיחור. שוב ושוב תעה ברחובות זרים וסמטאות חסרות מוצא, עד שנאש והצפין, להתחבר אל המסלול המוכר. (יש דרך קצרה וארוכה, שח לגברת ואניק, מצטט את הילד הירושלמי הנבון מאגדות חכמינו).

עכשיו שכבר כאן ולרשותו שפע זמן, ימתין בסבלנות ואולי יקרהו הדבר בשנית. בינתיים ישקע בהרהורים מהסוג שקוראים חשבונות נפש. כל העולם גשר צר מאוד, רופף, רופף, עוד פסיעה ונפלת. גם השיחות שטחיות וחסרות עניין, שלשום בבית האישה הצולעת, ואתמול אצל מנהל האזור שטרויכלר. יעיד על עצמו שמעולם לא הצטיין בדיבור, העדיף את ההתנסחות בכתב שמאפשרת לתקן, להוסיף ולמחוק, אבל בעיקר מצמצמת לחץ. כשנושא דברים חש שמבלבל, מסתבך בפרטים שוליים ומאבד את רצף המחשבה. משוכנע שהכל חשים בכך. המודעות למגרעותיך היא ראשית חוכמה, ואחד מחסרונותי, איטיות תגובתו. מה מנע ממנו לשאול את האישה על המום ברגלה, סתם כדי לא להרפות, למשוך את השיחה. עוד עלול להתברר שבכלל קשור לסיפור. במקום זאת השתיקה שהזעיקה את הילדים, חשדו, מה מתרחש שם במחסן.

מה ביקשה להסביר כשהצביעה על החפץ המוזר העשוי עץ, שמשום מה הוליד במוחו את המילה הסתומה אובניים (זו מניין, נדמה לו שבתנ"ך, אבל היכן). איך מתחבר לשאלה שהציג בתנועות ידיים, וקודם הצביע להראות.

יש לנשות הכפר כתם זעיר בצד הצוואר שכמו נקודת חן, אבל הן לא יתכן שבמקרה אצל כולן וממש באותו מקום, לכן איך. בנו של הזקן התעלם משאלתו, התחמק. וגם הגבר עם השטיח. מסתבר שאחרי כל השנים שעושה ביניהם עדיין חשוד, לא רוחשים אמון.

שטרויכלר אינו מתעניין בכתמי צוואר. הוא ביקש לשמוע את דעת מירון על שילוב ענף חקלאי מתוחכם בתכנית המשקית, חממת פרחים או גידול פטריות. גידולים המחייבים דייקנות, הקפדה על טיפולים במועד, התמסרות. פעם אחת תאחר לרסס ואבד כל הרווח. רצה לדעת אם בשלים להשקעות כה נכבדות, שיהיו כרחיים על צווארם שנים רבות, אבל יעניקו סיכויים לחיים ברמה מקובלת אצלנו.

והשיב בשאלה, איך מודדים רמה מקובלת של חיים.

לא הבין.

אלה אינם יוצאים לטיולים בעולם, אינם מבליים בבתי קפה ובמסעדות, חושש שיחלפו שנים לפני שיתווסף סעיף תרבות לטבלת הוצאותיהם. מאידך, זקוקים לממון רב כדי לרכוש אישה, ועז לחג הקורבן ולחג הסליחות ולסעודות אבל ולהולדת בן בכור.

שטרויכלר הציץ בו בעוינות גלויה. את חג הקורבן חוגגים הערבים. המוסלמים, תיקן מירון, וגם אלה, אבל בפסח. שוחטים וצולים על גחלים, ואת עודפי הבשר פורסים לייבוש בשמש בתוך שכבה עבה של מלח.

טקס קשה לצפייה, סיפר למנהל, מפני שפעולה משותפת לכל המשפחה, אוחזים יחד בבהמה המוטלת על גבה לבל תזוז, הגבר בסכין מושחזת היטב חותך בצוואר, וכולם ממלמלים משפטים סתומים כעין תפילה. אחר כך מורחים מהדם על הלחיים ונשארים צבועים כל הערב.

כמעט התעלפתי, סיפר מירון. על מצחו של שטרויכלר נראו קמטי דאגה, שאל מי מחזיק בעז. ומירון הסביר שכל בני הבית, האישה והילדים וההורים הזקנים, כולם שותפים במצווה ואינם מרפים עד שחזלה להתנועע. הזמינו שיאחו גם הוא.

ואחזת.

בקצה הרגל, עוצם את עיניו וחש שתכף יתעלף.
ברברים, פסק שטרויכלר, ומירון הסביר שעניין של מוסכמה תרבותית, כמו מציצת צדפות חיות או אכילת בשר נא במסעדות יוקרה, ומה על דגיגים שכובשים במלח. המנהל הנהן קלות באופן שאי אפשר לדעת אם תנועת הסכמה או אישור שהבין.

שאלתי שאלה ולאן נגררנו.

אל המסקנה שיותר מתאימים כבשים, דיר קטן בכל חצר ותריסר ראשים מזן אוסטרלי משובח, לגדל בשיטות מודרניות על פי הנוסחה הידועה של התקדמות בשלבים.
נדרש הסבר.

צעד אחר צעד, באר מירון. צאן הוא גידול המוכר להם עוד משם, ורק להקנות דרכי טיפול חדשות, מודרניות, הזנה באבוסים, חיסונים, הזרעה מלאכותית. לכך יש בקיאים יותר ממנו.

רעיון שאולי ראוי, מצריך בדיקה. (המנהל נשמע לאו דווקא נלהב, נראה שהתכוון לאסוף הסכמות, או קיווה לתמיכה ברעיון צבעוני יותר, שאינו מדיף ריחות דוחים), בינתיים אולי תכין, אדוני הסוציולוג, הרצאה על החבורה הזאת, על המנהגים שלהם, לשלב באחת מישיבות ההנהלה. נשמע לו רב עניין.

את שולה הלהיב פחות. מילא שכך נהגו שם בתנאי המדבר, אולי היה הרע במיעוטו. אבל להמשיך ולאחוז במסורתם הפרימיטיבית, כשנמצאים חמישה עשר קילומטרים מבית חולים מתקדם, עם חדרי לידה ורופאים וחדרי ניתוח. כידוע, אחד ממדדי הקידמה הוא שיעור לידות החי, שבחברות מובילות נמדד בחלקיקי האחוז, ומייצג את רמת שירותי הרפואה. היה צריך הפעיל אצלם את החוק.
כוונתך לשיעור התמותה, ואין איסור בחוק ללדת בבית.

אז צריכים לתקן אותו.

נראה לו שנחפזת בפסילתה. מאז החל בחקירותיו בכפר הזה, לא נתקל אפילו במקרה בודד של לידה שהסתיימה במות האם או תינוקה. אולי אין המדגם גדול דיו, בכל זאת עשרות לידות בכל שנה. מרבים שם ללדת.

אם כך, אולי נלמד אנו מהם, נאמץ את המכשיר הזה שאיך נקרא.

אובניים. שם שהוא המצאתו, יוכל לברר איך מכונה בשפתם. ואין הצדקה לגישתה המלגלגת, ניסיון דורות רבים נצבר בו. כגבר אין סיכוי שיניחו לו לצפות בעת הפעלתו, אפילו הבעל אינו רשאי לראות איך יוצאים ילדיו מבטן אשתו, אבל אולי ניתן לארגן משהו עבודה.

תודה תודה.

לא התלוצצתי.

גם אני.

בשנים הראשונות להיכרותם דימה שדווקא מגלה עניין במנהגיהן של קבוצות מיוחדות. נזכר בטיול בשניים שערכו מיד לאחר טקס חתונתם, שבוע של צעידה רגלית בשבילי הצפון, תוך הצעות בכפרים שבחר מראש, להנאתו וגם להנאתה, לא היה ספק בליבו. פה צ'רקסים ושם בדווים ודרוזים. מסביר לה על מנהגיהם, ואיך להגיב בנימוס. מתי החל אצלה עידן ההסתייגות, לא בבת אחת. לכלול גם את מגוריהם

בכפר העולים עלוב המראה, בפרק שכותרתו הרפתקאות נעורים. בטוחה שעניין זמני, לטעום, לשבץ באלבום ולהמשיך הלאה. לא העלתה בדעתה שמקץ שלושים שנה עדיין תימצא בו. עוד עשויה להיקבר כאן.

התלהבות היא תופעה מרנינה והולמת בני נעורים, לא אם נמשכת אל שלב החיים העומדים. לכן התריסה שהבינה, נלכדה במלכודת הטיט. נוטלת על עצמה את מלוא האשמה, שלה הטעות ואינה מאשימה איש מלבדה. טעות, לא חטא שעונשו מאסר עולם, יש, ברוך השם, מוצא גם ממצבים כאלה, לשלם את המחיר הנדרש ולהשתחרר. לכך נבראו הגירושין.

לא מחידושי תקופתנו, ונועדו לפתור מקרים בולטים בחריגותם. אבל כן, הפכו למגיפה בדור הזה. יכול להסביר בקידום מעמד הנשים ששוב אינן מוכנות לקבל בשתיקה כל גזירה (כל חבטה, תיקנה שולה), עכשיו שהצטמצמה תלותן ועשויות להתפרנס מעבודתן. גם תגובת הסביבה נוחה למדי, יודעים שלא סוף העולם. כל כך התארכו החיים, והתכנים הממלאים אותם כה מגוונים, שחריג הוא דווקא מי שמתמיד בשביל אחד, מקום עבודה קבוע, מגורים שאינם משתנים, ואותו בן הזוג. איננו חדלים לסגל לעצמנו מכשור חדש בכל תחום ופינה, טענה שולה, תמהה כמה זמן יחלוף עד שגם את הילדים יוליד אדם בשיתוף עם רובוט נעים למגע המוטען במה שנדרש על פי מינו. היא חייכה.

מודה ומתוודה שתמיד ראתה בעצמה אדם מהיר החלטה ונחוש, ראשית לכל המעשה, והמחשבות כעין פמליה מלווה. מסתבר שטעתה. לא תסלח לעצמה על שהתעכבה, דחתה למחר וממחר למחרתיים. הרי קראה את התמונה כבר לפני עשור ואפילו שניים. מדוע הצטיירה לה אז אישה בת שלושים ככבדה לקפיצת ראש, מסורבלת ובלתי גמישה. בנם הבכור כבר מתקרב היום לגיל הזה ולכל הדעות עדיין בחזקת ילד. ללעוג לטיפשותה. אלמלא הססנותה כבר הייתה מזמן במקום אחר.

מתכוונת לעת מות הילדה, הרהר מירון, נזכר שחש אז במשהו לא טוב מאחורי שתיקותיה, נוח היה לייחס זאת לכאב. כל אדם ודרך תגובתו, לפעמים אסון עשוי דווקא ללכד, לחפש משענת בבן הזוג, כך לגביו, ומזור היה לו להיתקל בדחייה והסתגרות. ניסה להעיר, לשוחח, לטעון שלא טוב הלבד, מעצים את הצער, וההוכחה, מנהג 'השבעה' (שלא הסכימה לקיימו וכבר למחרת הקבורה נסעה לעבודתה. אסתדר בלי הניחומים, טענה, ובלא הצגת התייסרות). כשנוכח שאינו מועיל, חדל. מסתבר אפוא שהרהרה בפרוק החבילה, ליטול את הילדים וללכת. עכשיו כמובן הכל יותר קל ופשוט.

אם התכוונה לנושא המזונות שנפתר מעצמו עם התבגרות הבנים, או לדירה שנפלה לה בירושה עם פטירת אמה. לא רכוש שאפשר להתקיים עליו, אבל פתרון מגורים סביר. גם בשאלת פרנסתה לא נראתה מוטרדת, בוודאי כבר גישישה בין ידידיה בתנועת ההתיישבות. הרי מקצועית ומנוסה ודי מוכרת. בת חמישים פלוס, ועדיין לא הבינה שמקסם שווא, כל החלומות על הישגים וכיבושים וחיי נצח. אבל אנשים הן דבקים בפחות מכך, לתת כדוגמה את השכנה שלו, שראה משוטטת בחצר כשיצא בבוקר אל המכונית.

מה עשתה שם בשעה שכמעט חושך. אולי חשה מחנק ויצאה לנשום אוויר. איך שמנה והפכה מגושמת תחת שכבות המלבושים של אישה חרדית. דרך כל בשר, כינה זאת אותו סופר אנגלי שלשווא יתאמץ להיזכר בשמו, אבל את שלה יודע היטב. שרה. בת כמה הייתה כשהגיעה להיות רעייתו של בן השכנים, תשע עשרה, עשרים, ונראתה אפילו פחות. נערה בהירת פנים ושחורת שיער ובלי ספק דקה ועדינה, לא כאלה המקומיות שבנויות לחיי עמל, שוקיים וזרועות וכתפיים, ועור פנים צרוב משמש. בשנה הראשונה שמשה מטפלת לבנם התינוק אור. העברית שבפיה הייתה דלה כשל בוגרי אולפן שלא ניחנו בכישרון מיוחד לשפות, לכן התקשה לנהל אתה שיחה ממשית, בוקר טוב ומה שלומך. דווקא שולה התרשמה שאחראית ומעוררת אמון, לא נראה שעלולה לפגוע בילד באין רואים, בכל זאת מוטב לשים לב. כל כך הרבה סיפורים על מטפלות גרועות, על התעללות בעוללים, הרעבה, הכאות, ובעיקר התעלמות מרושעת. שרטות שאין לדעת איזה עקבות ישאירו בנפש היצור הרך. לכן הייתה קוטעת את עבודתה ושבה במפתיע בשעות בלתי צפויות, בודה תירוץ כלשהו, תקלה שארעה במערכת החשמל ובוודאי תתקן עד הבוקר, או כאב ראש מוזר שתקף אותה, לא יודעת מאין צץ, אף פעם לא סבלה מכאבי ראש. עדינה מדי לייצור הגס הזה שבחרה לה לבעל, טענה שולה, להסביר את הזיווג במצוקה של נערה צעירה. מצאה עצמה בודדה בארץ זרה ודימתה שהנה מתחברת, מוצאת בית.

לדעת שולה טעות גורלית, ואף שלא פסגת היצירה, בכל זאת בעלת השכלה תיכונית, בעוד זה הריקן צמוד לטרקטור מאז חגג בר מצווה. כשתלמד עברית על מה ינהלו שיחות.

על מה מדברות נשים כפריות, על בישול וניקיון ומה שקרה אצל משפחת בוסקילה. (מלבדך כמובן).

תודה שזכרת לציין חריגים).

די מהר החלה בטנה לתפוח, אך עוד בטרם בלטה לעין כבר צהל אדון אשכנזי באוזני נשות הכפר על כי בקרוב יעשהו השובבים סבא. איש גוף במכנסיים קצרים ושיער אדמוני, שנהג לשוטט בחצרות ולהשמיע הערות עוקצניות על אברים ובליתות אצל בנות שיחו, מלפנים ומאחור. לפעמים היה מגניב יד מלטפת, מעשה ליצן, ומתחמק בזינוק ממתת יד נמרצת, כולו הנאה. אפילו הבעלים לא מחו, כי הרי טיפוס נלעג וקל דעת, שדרכו להגיב בצחוק קולני על סימני שאלה והערות ביטול לגבי כשריו הגבריים. האם אכן הוא מולידו של הבן ההוא, המגושם ורחב הכתפיים, המתנשא בראש שלם מעל כל צעירי הכפר. אדרבה נשמע הסבר. היו לאנשים השערות שונות שלא נמנעו מלפרטן באוזניו, ונענו על ידו בצווחות גיל.

כשכבד עליה משא הריונה נאלצו להחליף במטפלת אחרת. לא חסרו נשים ששמחו לתפקיד. אחר כך באה לעולם ילדה שמיד ניכר בה שבתו של אביה, לא נוי ולא חן, ומאוחר יותר התברר שגם לא תבונה יתרה, ושולה חיוותה דעתה שאם אכן קיים אלוהים, אין ראוי ממנו לתואר נבל.

לפעמים היה רואה את השתיים בחצר, בייחוד בחודשי הקיץ שמתארכות שעות האור, או כשטרח בגינה בבוקרי שבתות וחגים. יושבות להן על גזע עץ שהוצב כספסל ומחרישות, לעיתים חפרה הקטנה בעפר החולי ואספה לגבעה. היה מנופף להן לשלום.

לפעמים שוחחו.

הייתה אומרת שיש קטעים שקטים, בלי סבל, בלי כאבים, ואז נדמה שכדאי. אחר כך מתברר שלא נצברים, היו ואינם, וכשמגיע החלק הרע אי אפשר להחזיר ולשים אותם על המשקל. זיכרונות אינם רכוש אמיתי, הביעה את דעתה השכנה שרה.

שולה לא הבינה, וטען שציטט במדויק, חושב שמתרגמת את המחשבות מהשפה שלה, צרפתית, לכן נשמע מעורפל, וכל כוונתה לומר שלא טוב לה.

את זה אפשר להבין.

בת שנייה הצטרפה אחרי כשנתיים, וכנראה קצת יותר מוצלחת. לא במראה, אבל עם התנהגות רגילה, בוכה, מחייכת, מתפתחת בקצב סביר. כשמלאו לה שש הייתה תמונת הבוקר, שתי ילדות שמנות היוצאות אל תחנת ההסעות לבית הספר, ואימן בשמלת שרוולים ארוכה וסגורה, מלווה בעיניה מהשער הפונה לרחוב. כבר הייתה עבת בשר מאוד, כאילו פוטמה במכוון. כה מגושמת שלא הצליח לסלק את המחשבה המכוערת, על האופן שמצליחה להשחיל עצמה לחדר השירותים הקטן, ומה קורה בלילות במיטה הזוגית. לפחות הקושיה האחרונה נפתרה כשנטש הבעל את הבית וחדל להיראות בכפר. השמועות אמרו שבחוף לארץ, ושנראה בצומת צפוני, מנהל מזנון בתחנת דלק, ושמוכר כרטיסי כניסה באיזו שמורת טבע. אם שלח דמי מזונות לבנות משפחתו, לא במנות שימנעו מחסור. בכל זאת לא חטבה המצוקה את גופותיהן והן צמחו כבדות וכעורות.

מה מספרת, התעניינה שולה, והשיב שעל ההוא יתברך שמו, כך קראה לו, משער שמתכוונת לאלוהים. אמרה שממלא את החצר, ומהמגע שלו הרך והחמים, משרה שלוה על ברוריה (היא הבת הבכורה). שמהבעת העונג על פניה ניכר שעוטף כל פינה בגופה, גם חודר פנימה. מסתבר שדווקא היא חביבה עליו יותר מכל השאר.

זו כבר חדלה מזמן לנסוע בבקרים אל המוסד לחינוך מיוחד. הייתה יוצאת לחצר, מטילה עצמה על העשב בתנוחת שכיבה מזמינה וגונחת מעונג. אם יהיה היריון, התלוצץ מירון, יתחיל להאמין בקיום בני אלוהים דוגמת ההוא מנצרת. שולה סירבה לצרף חיוך. אם יהיה היריון, תזום טענת העקרות של סבא אשכנזי. להיחרד ממה שעלול לצאת מהזדווגות כזו.

היה, אבל קדמה לו הסתלקות האחות הצעירה. מסתבר שבכל זאת ענתה על טעמו של מישהו ושוב לא נראו פניה. כמו חיות, אמרה שולה, תלד, תגדל ואז יסתלקו להם, לא חייבים כלום.

גם הילדים שלך, השיב.

הבוקר כשיצא אל המכונית הבחין, פוסעת בחצר החשופה וחבילה בזרועותיה. משוכנע שהסבתא ונכדה הממזר, מנענעת בעדינות ומשוררת לו בקול סופרנו דק.

גברת ואניק הסבירה שהפעם ששקה כבר חזר והוא במקלחת, מיד יצטרף. בינתיים תוכל לכבד את שלושתנו בקפה, בזה כבר רכשת ניסיון.

אחז בכתף בת לווייתו והזמינה לסייע עמו. לא די בשתי ידיים לשאת שלוש כוסות. חושש היה להשאיר את שתייהן לבד. זו עלולה להשיב בפשטות לשאלת נימוס צפויה לגבי מעשיה ביום יום. גם בזאת כבר רכש ניסיון.

אינך חייבת לפרט מה שלא כתוב על המצח. יכולת לענות שמזכירת ראש העיר. מה שמו.

מי יודע, וכלל לא חשוב.

אם היה שואל.

למה שישאל.

כדי למשוך את השיחה אתי.

אז תקרצי כאילו הבנת שצורת התחכמות ותגידי שבטוחה שנתן לו את קולו בבחירות. בעת שסעדו, נניח בטוליפ שבאבן גבירול. בכוונה הרחיק מאזור מגוריה, אך לא העלה בדעתו את האפשרות שיתקל שם במכר, ועוד הבן-עמי הזה שעכשיו יתרוצץ ויפיץ בכל המשרדים. דווקא הגיב נכון כשפרץ בצחוק קולני, כאילו הלצה נהדרת, ובכל זאת הוסיפו להישלח אליהם מבטים מהשולחנות הסמוכים.

מה איכפת לי, אמר לעצמו.

מין שעשוע דמיוני שכלל לא ארע, ואילו במציאות התרומם מהספסל היפואי לאחר כשתי שעות המתנה חולמנית, מחשבות שהתפזרו לכל עבר, והסתלק לו. מדמה שעורר תשומת לב, בגלל האישה והגבר שנעמדו ליד גדר הגן, מתלחשים ושולחים אליו מבטים. שמא הייתה זו אחת הנשים שפגש בבוקר, נזדמנה שנית וראתה שעדיין במקומו והזעיקה מישחו להציץ בו, מי יודע מה טיב הזר הזה. כל כך הרבה סוטים מחפשי טרף משוטטים בכל מקום ולך דע. בין כה וכה הגיעה שעת הצהריים, והמתנתו התבררה כחסרת תוחלת, אין מרתה וספק עם נבראה. עכשיו שלבדו, ימצא איזה מזנון עממי מאלה המזרחיים שישביעוהו בפרוטות. אוהב את מאכליהם.

נטל את מנת הפלאפל, הוסיף רטבים וסלטים, והתיישב אל אחד השולחנות שאומנם מידת ניקיונם עוררה חשד, אך ממילא אינו נזקק לו. בשולחן סמוך לגמו שני משופמים קפה מכוסות קטנות. גבר פרוע שיער קרב אל הדלפק והחליף דברים עם בעל המזנון. זה בתגובה הציץ במירון, וקלט את מבטו. האם נכון.

מה.

שתשלם על מנה בשבילו.

הניע בראשו, אני כלל לא מכיר אותו.

פרוע השיער קרב אליו והושיט יד. מוריס.

המשופמים חדלו משיחתם ועקבו אחרי המחזה, לכן הרים יד נבוכה וחש בעוצמת הלחיצה. נעים מאוד. הרהר שכלל לא נעים אבל מוטב בשקט, לסיים ולהסתלק ולו במחיר מועט. ברגע שיתרחק תימחק גם תחושת ההשפלה. בחיפזון כילה לאכול, שילם עבור שניהם ונפנף לשלום למזנונאי ולאיש ששמו מוריס.

בדרך זו תצטייר הסחיטה כתרומה מרצון, נדבה לנזקק. עכשיו להתרחק ומהר, שח לעצמו בעודו מניע את המכונית ומנתב לאורך שפת הים. את השעות שנותרו לו יעביר בדפדוף בכתבי עת בספריה העירונית. בחר במספר ירחונים מאותם שאולי ימצא בהם מאמר בעל עניין מקצועי. הנה ניתוח יסודות גיאוגרפיים במזמורי עם בדווים, והאם אמצעי לפענוח חידת המוצא השבטי. החל מעיין בפרק המבוא, אסופת תיאוריות מייגעות ושרבוב מושגים לעניין ושלא לעניין. חיש עייף. מי כמוהו יודע עד כמה עלול השימוש במילים להפוך ביצה מן הלול לביצה טובענית, ובלבד שתערפל בשפע ביטויים לועזיים. מיהו הכותב, דוקטור לא מוכר שנהנה לבלות באוהליהם, שיכור מתחושת שליחות. רשם או הקליט, ואחר תרגם על פי טעמו, דרך ידועה להגניב מסרים. הנוודים הללו, כך וכך אלפים, בוודאי משוטטים בוואדיות סיני עוד מעת יציאת אבותינו ממצריים. כל הנדרש הוא בדיקה גנטית פשוטה שתוכיח מעל לכל ספק שאחינו לדם, אפילו טהורי גזע מאיתנו. התעכבו בעת המסע ונותרו מאחור בעת שההמון הגדול צעד אל הארץ המובטחת. הבריון הוא בוודאי ממתין ברחוב לסועדים כמותו, ובעצה אחת עם המוכר מבצע את תרגיל הסחיטה. טוב ומועיל לשניהם. מוריס. משוכנע ששם בדוי. מזלו שהסתיים בתריסר שקלים. איך היה מגיב אילו צרף גם בקבוק משקה חריף. הלו, הזמנתי רק לפלאפל, אל תהיה קמצן, אדון, מהו בקבוק משקה בין ידידים. ספק אם היה מוצא סעד בשני המשופמים.

ערב-רב שהיה על המנהיג משה להרחיק מן המחנה ובהקדם. ניצלם את ההזדמנות ונמלטם יחד עמנו מבית העבדים, אשריכם. עכשיו הואיל נא להניח לנו, איני חסר צרות גם בלעדכם. תופעה המוכרת בכל הדורות, גם בתקופות של פורענות, תמיד נמצאה פסולת אדם שראתה בהידבקת אלינו הזדמנות וסיכוי לשיפור תנאים. לשווא תקווה שייטמאו. גם לאחר דורות תשוב ותמצא אותם בכל פינה, למשל במזנון ההוא שביפו, כל הארבעה.

עניין אחר מרית. אומנם זונה, אבל לא עזת פנים. לא טיב המקצוע הוא שקובע, לא רמת ההשכלה והרכוש, אלא מה שמאחריהם. איכות האדם היא הקובעת.

שלף עט ותר אחר דף נייר. אולי ימצא אצל הספרנית הממושקפת השקועה ברשימותיה. בלית ברירה יסתפק בדף מחברת שתתלוש למענו, תודה תודה. שב, התיישב וכתב, תופעת ההתנוונות האופיינית לחברות מן החי המתבוססות במיץ של עצמן, אנשים, חיות, צמחים, לאחר פרקי זמן ארוכים של זיווגים פנימיים, פסחה עלינו היהודים. אלפי שנים של הקפדה על נישואין בתוך המסגרת התחומה היטב, תוך חסימת מצטרפים מבחוץ, קשים גרים לישראל כספחת, ובכל זאת לא פחתה החיוניות. האון, התבונה והיצירתיות מוסיפים לשפוע ולנקר עיניים. יהיו שיטענו שדווקא בזכות הפיזור שמנע את טוהר המין, (ואם לא כן איך יוסברו שפע הצורות והצבעים בשבטים שנקבצו ועדיין נוהרים לכאן, נושאים עמם את מראה עמי הארץ שבתוכם חיו).

התעכב לעשות סדר במחשבותיו. קיים מחקר ביולוגי המוכיח אחידות גנטית מפתיעה בין יוצאי רוב הגלויות (אף אם לא כולן, הן מוכר לפחות מקרה אחד של התגיירות ממלכה שלמה). עכשיו שרוכזו יחד צפוי שגשוג מוגבר, מה שמכנים און כלאיים, ובלבד שיוחש תהליך הסרת המחיצות. הנה נושא שעליו

להתמקד בו, לחזור ולהתריע על הטעות שבשיטת הבידוד, הקמת כפרים ואפילו עיירות עדתיים, נוסחה שאולי מקלה על קשיי המעבר ועל הטיפול הראשוני, אבל מסיבה נזק ארוך טווח. עליו לשבץ את הביטוי בכייה לדורות, וגם לשגר הערה עוקצנית לעבר מקימי המדינה. מסתבר שהתמצאותם בתחום הביולוגי הייתה מוגבלת למדי. להודות שגם שלו, לכן ראוי להתייעץ בטרם ייצא לקרב. איש קשיש הופיע בפתח אולם הקריאה ופסע אל ערימת העיתונים היומיים.

הייתה נמרצות של בן בית בקצב תנועתו. ברגיל אדם משתהה לרגע, סוקר את המקום ואת יושביו, לפני שיצעד לאן שיבחר. לא הלה. הוא התקרב לשולחן הרחב בצעדים נמרצים והחל מחטט בשאריות העיתונים היומיים הפזורים עליו. נראה שלא שבע רצון מהמבחר שנותר, מוספי ספורט וכלכלה ועמודי פרסומת. לבסוף נטל מה שנטל ופנה לשבת בכורסא הסמוכה לשלו. הנה לו עיסוק חביב לשעה קלה, חלף התייסרותו בפרשיות הבוקר, ישרטט דמות שלמה ממה שקולטות עיניו. ראשית הפרטים החיצוניים, גוף רזה וזקוף, וחרף אותות הגיל, עדיין גבה קומה למדי, שומר על צורה גברית מניחה את הדעת. גם חיטוב הפנים חז וברור, מחורץ עמוקות בצידי הפה ובמצח הרחב הנבלע בתוך גל שיער מאפיר. אף לא רמז להתקרחות של בעלי מחשבות ואנשי ספר, ולא משקפיים. מאפיין הזוכה לתמיכה גם ממראה הידיים, חסונות ומגידות, עוטות חספוס המעיד על שהייה ארוכה בשמש, לא זו של חוף ים. אילו הוצב על פיגום בניין או על מחפר כבד, היה המראה שיגרתי ומחוסר עניין. מה ניתן להסיק מלבשו, חולצת פלנל דהויה ששרווליה התכווצו מרוב כביסות, ומכנסי ג'ינס מרופטים. ובכן אף הללו פרטים תואמים, ומה שעוד יתווסף רק ישלים תמונה שאינה מעוררת קושיות. רק חידת המיקום, החיבור לספרייה הזאת. עיניו של מירון מתעכבות על כפות הרגליים, סנדלים, ובלי זכר לגרביים. משמע לא פיגומים, וגם הציוד לכריית עפר לא ממש משתלב. מוזר ששקע בקריאה ודווקא במוסף שדפיו כתומים, משמע כלכלי.

אדון מירון מבולבל. חש שאינו בשביל הנכון.

אין להתקדם הלאה לעבר השערות שהן פועל יוצא מדמותו החסרה של האיש. ישוב מגוריו, הרכב משפחתו, ילדיו. אתה מניח הנחה, כעין יסוד עמוק, יצוק בטון, ומעליו קירות ומדרגות וגג, פרופיל המתבסס על תחושה, בתוספת שיקול דעת וחשיבה הגיונית שיחד מאפשרים התאמה מרבית. עכשיו שהתעוררו הספקות הוא תקוע, ויהיה חסר ערך כל מה יציע.

האם חש האיש במבטו. שאם לא כן למה הרים פניו ישירות אליו.

מצטער, אמר מירון.

חיוך על פני הזר. הוא ממתין.

מין משחק בילוש, לפענח אדם על פי מראה עיניים.

ועד לאן הגעת.

הוא הדבר, שלא הגעתי, נתקעתי כבר בתחילת הדרך.

האיש צוחק בבריטון צלול המשדר ביטחון. תשאל, הוא מציע.

קולו הרם מביך, אנשים מרימים עיניים מניירותיהם, משגרים מורת רוח. כאן באולם חובה לשמור על שקט. גם הגברת האחראית מקרבת אצבע אל פיה. אם מבקשים לדבר מוטב ייצאו לפרוזדור שעל קירותיו מוצגת תערוכת ציורי ילדים. שמעון אבן, אמר האיש. כפו קשה, יד עמלים. הוא מבקש לשמוע על תחביבו של מירון ומה העלה עד כה לגביו. אל לו לחשוש, אינו מהמהרים להיעלב.

אישה צעירה שצפתה בתמונות הציצה בהם בעוינות גלויה ומיהרה אל המדרגות. מסתבר שאנו מהסוג המפריע לסדר הטוב, צחק האיש ששמו שמעון, והוסיף שכבר רגיל לתואר המפוקפק הזה. אבל אתה דווקא נראה מן המהוגנים, איש אקדמיה או חינוך, חלילה שיתפרש כזלזול. דיבורו איטי ומנוסח כמי שמדקלם מן הכתב.

איש כפר, בן אחד המושבים בשרון. קורות חיים הדבוקים לתולדות המדינה. לחם להקמתה ועסק בעשרות מפעלי פיתוח מהחרמון ועד סיני. עתה כשזקן שב אל משק הוריו ושקע בהחייאתו. לא נס כלכלי אדיר, אבל מעסיק אותו, מספק טרדות הגודשות את המוח ומרחיקות את תסכול הזיקנה. לא את מבוכת הפנים הנגלות במראה, מתכוון למדינה שהקמנו, לחברה המכוערת.

אם ראוייה לכינוי חברה, מושג שמשמעותו התחברות.

עמד מתחת לחופה כמובן, אפילו פעמיים, וזה גם מספר הפרידות שחוהה. ששת ילדיו פזורים ברחבי הארץ, חלקם כבר הורים בעצמם, לפעמים סרים לביקור, בעיקר אם נזקקים ללינת לילה. באחד הימים עתיד להיפתח מאבק ירושה צורם. משק כשלו שוויו אינו מבוטל. חלילה שיישמע מריר, הנה השלים את מחצית העשור השמיני ועדיין על שתי רגליו. כמה מידידיו כבר נפטרו, אך רבים מהם עדיין בין החיים ואלמלא פגעי הבריאות (מאלה הרי אין מפלט), היה מרבה יותר לארץ ולהתארח. זה עתה שב מביקור מסוג חדש שלצערך החל להיות שכיח יתר על המידה, ביקור חולים. עניין עגום, עגום מאוד.

סוג הדברים שאדם אוכל את פירותיהם בעולם הזה, והקרן קיימת לעולם הבא. האם ציטט נכון. פיסקה מפורשת בתפילת הבוקר שהיא שטות מוחלטת כמובן. מילא עניין העולם הבא, עוד נחיה ונראה, אבל מה טיב הפירות שמזומנים לו בעולם הזה. האיש שליד מיטתו טרח להתייצב היה בעבר מגדולי המוחות שלנו, וגבר עתיר מעשים. פרופסור נכבד, גאון בתחומו, ועתה מצאו מוטל על ערש דווי, רוחו מבולבלת, כבר שנים אינו מזהה אף את בני משפחתו, חיים שאין בהם חפץ.

ישמור האל (רק ביטוי, הדגיש, אינו מאמין שקיים).

הנך מחייך, טען אל מירון וזה מיהר להצטדק שלא עליו חלילה, ובוודאי לא על סיפורו. הרהרתי, אמר, כמה נאה דיבורך ועשירה השפה שבפיך, לא מתחברת לחזות הפועל שהתיישב לצידי ושקע במאמר כלכלי. לכך כוון כשטען שנכשל בניסיונו לבנות אדם חי מאוסף פרטים חיצוניים.

אפשר אפילו מבוץ, פסק האיש שמעון, אנו הננו ההוכחה.

גן מטופח, עתיר דמיון יוצר, שילוב עשייה באבן, גווני ירוק, ועבודות מחפר שמקמטות את פני השטח להגביר עניין, תלוליות ושקעים. שעות שכמעט ריק מאדם ורק דמויות בודדות החוצות בחופזה משער לשער כדי לקצר את דרכן. מה ההתקהלות שם למטה. מראיינים מישהו מול מצלמת טלוויזיה. תכנית תרבות, קבע האיש שמעון, תוך שמזהה את אחד המדברים, הגוף ההוא שם במרכז, מיד ייזכר בשמו. עצרו והקשיבו. האם מסתרת כוונה בבחירת הישוב המשמש זירה לאירוע, הקשה המראיין, ישוב שהעניק לספר את שמו. בוודאי, השיב המצולם, תן דעתך למאפייניה של העיירה הזאת, עפולה, מאובקת בקיץ וטובעת ברפש בחורף, משוללת עבר, מדשדשת בהווה, וספק אם צפונים לה גדולות בעתיד. סמל ומשל לכל הווייתנו.

(מייסדיה ייעדו במרכזה מגרש לבית אופרה).

ובכן בחירה מכוונת שנועדה להקריין פסימיות, תהה העגלגל.

עליבות, תיקן האיש, והאם לא זאת תכלית הספרות כולה.

אבל מה באשר לפן האוטוביוגרפי, האין הוא העומד ביסוד הספר.

כל יצירה היא ביוגרפית, פסק הנשאל, שאם לא כן תהא משוללת אמת. הוא היה דק גוף ופניו הציפוריים עוררו במירון תחושת דחייה מהולה ברחמים. ניכר בו ששש להזדמנות להכריז ברבים את השקפותיו. חלומות, גיחך האיש שמעון, אומרים שיותר מארבעת אלפים כמוהו רואים אור בכל שנה, בטוחים שיהפכו עולם.

גם אני, אישר מירון, והאין גם אתה.

אולי פעם, כשהיה צעיר מאוד. לאחר זמן הרי מתברר שנמחק עוד בחייך תחת שרשרות הבולדוזרים, לפעמים תחת שכבות אבק.

לא הכול.

מלבד הפירמידות, ועוד כמה מעשי רשע.

הוא נשתתק, רגע הרהר והוסיף, גם חומת סין. אולי תגלה לי אתה, פנה אל מירון, ספק מתלוצץ, ספק רציני, לשם מה טרח מישהו להולידני.

למשל כדי לסייע לי היום להעביר את שעת הצהריים.

ואתה למה.

הדמות הגוצית במוקד הצילום דיברה על נבואות נחמה. נראה שחלקה על השקפת המרואיין. נחמו נחמו עמי יאמר אלוהיכם (ציטט), דברו על לב ירושלים וקראו אליה. או למשל שירי תהילה מרשימים ביופיים, אשירה לאדוני כי גאו גאה, סוס ורוכבו רמה בים, וגם, בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו אדוני. ניכר שהתלהב לבסס את מקומו על הבמה באמצעות מפגן בקיאות.

נחום או מנחם, נזכר האיש שמעון, נחום בר, משורר קטן ושחצן ענק.

הוא פלט נביחת צחוק, שאל אם מכיר את אתר ההנצחה שהקימו במוסקבה לנביא הקומוניזם קרל מרקס. הכריזו על תחרות בין האומנים וזכה מי שהציע להציב פסל של סטאלין אוזו בידו את הספר 'הקפיטאל'.

מירון חיך בנימוס, הכיר את הבדיחה. מחשבותיו עדיין היו תקועות בקושייה הקודמת. מיליוני תגליות לזכות המוח האנושי, ואף לא התקרבות במילימטר אחד אל פתרון תכלית הקיום. לטענת שולה, מזימה שנועדה להפילה בפח. מיד כשהופרתה הביצית ברחם אימה הזדרזה משפחת מירקין להוליד גם אותו. אינה מבינה איך קלטו את החדשה עוד בטרם התבררה אפילו להוריה, סוג של טלפתיה שכידוע אינה מושפעת ממרחק, מאת הקילומטרים שבין חיפה ותל אביב. עובדה היא שבאו לעולם בהפרש של חודש, היא הראשונה. מה שעוד נותר, לזמנם בחלוף שמונה עשרה שנים אל אותה יחידה צבאית. נסגרה המלכודת.

תופעות מופלאות יותר ממלאות את עולמנו.

עוד פחות מבינה איך נסתר מעיניה מה שהיה ברור לשאר נערות המדור. ילדון. הסוג שלא יתבגר לעולם. מתאים למי שמבקשת לחבק ילד, לא חסות של בעל או שותף לצוות בטניס זוגות. התבדחויות הבנות על הטיולים בשניים בשבילי עיזים שלא די רחבים להכילם אוחזי ידיים, והאם לא טלטל אותך בטרם שחר, לזנק מתוך שק השינה החם ורועדת מקור לצפות בזריחה.

לא פסה הרומנטיקה, צהלה קצינת התשלומים מירב.

להודות שלא הוא המאכזב אלא היא. תמיד הוערכה על שכלה הישר, תבונתה המעשית. הן לכן בחרה במקצוע הכלכלה. ואיך הניחה לו לפטפט באוזניה על חוסר משמעות המיקום, ורק מה שאנחנו. אין ספק, טיפשה.

אין ספק, כדי למרר את חיי אשתו, השיב לשאלת האיש שמעון, וזה חיך באחוות רעים, סיפור מוכר. עכשיו מבקשת להתגרש, גילה לו.

פתאום מצאתי את עצמי בגן הציבורי, מרואיין מול מצלמה לאיזו תכנית טלוויזיה שאף פעם לא תשודר, סיפר מירון.

סשקה הניח את ספלי התה והתיישב מולו. מפנית החדר האזינה אמו, מתכווצת בכיסא הגלגלים. אינה מתרשמת, הרהר, לא היא, ויודע למה. מי שמסכמת מדי יום את חייה (מה עוד באפשרותה לעשות בשעות הארוכות של הלבד, ועם מוח המסרב להתקוות), יודעת שהבל הבלים, לא תיפול בפח מילים חלולות.

תמשיך, אמר סשקה. כמה תווים ישנים נשתמרו בפניו, בעיקר סביב העיניים, האף הזעיר הסולד, לא די על מנת לזהות ברחוב. אם יאריך ימים יהיה קשיש נאה למראה.

למראיין קראו שמעון, הוסיף וסיפר, אדם שעשה כמה דברים בחיים שלו, סלל כבישים, שתל יערות, חפר בארות. אילו מת במועד הנכון, היו מודיעים בראש מהדורת החדשות.

אי אפשר למות בזמן, אמרה גברת ואניק, להפך, הזמן נגמר כשמתים.

היד שלה השיגה את קצה החוטם, כאילו להרחיק זכוב טרדן, ושבה גישישה אל מסעד הכיסא בתנועה רועדת, איטית. לא הסברתי טוב, הוסיפה.

סשקה שאל מה ארע, ומירון סיפר שפתאום צנח. ממש כשהגיע תורי לענות, אתם מכירים את הסדר, איך מתנהל, שאלה ואחריה תשובה ושוב. אלא שאי אפשר היה לדעת אם שואל, מפני שניסח במנגינה קובעת: עפולה, לא שם שבאמת מתאים, וכבר רציתי להסביר, להגיד שהכוונה למושבה שפעם, משהו שלא יבין מי שלא הכיר, כשפתאום התמוטט בבת אחת. לא ידעתי אם להתכופף אליו להושיט עזרה, או קודם להגיד את התשובה, מפני שהאיש עם המצלמה המשיך לכוון אל הפנים שלי וגם את אור הפנס, לכן הסתפקתי בהנהון.

בין כה וכה לא ישדרו, סיכם, אולי אם היה קורה עשרים שנה מוקדם יותר, לפני שהרסו כל מה שבנה והחזירו לערבים בצורת ערמות בטון.

עשרים שנה גם אצלי, חייך סשקה, מאז שחזרתי מאמריקה.

אמירה קטועה שאינה מפרטת עד איפה מגיע הדמיון, אבל מוכיחה ששוחחו ביניהם וסיפרה לו על הפגישה עם בן הדוד. מכאן ואילך יהיה כביקור אצל פסיכולוג, לשמוע דעה מקצועית. והרי לא לכך התכוון, לא בא לייעץ. לאן אפוא מוליך. פתאום הייתה לו למירון הארה. אינו מוליך. זרימה סתמית, כמו נהר. מחזור המים בטבע, עננים וגשם ומים המתנקזים לים שוב ושוב. כבר אז שאל הילד (שעוד היה פלג מירקין, במכנסיי חקי קצרים וחולצת טריקו) את המורה, הוא אביו, לאיזו תכלית, זאת אומרת לשם מה, ושב מול עיניי זכרונו המבט התמה, מי אמר שקיימת תכלית, והשמש שמסתובבת יום אחר יום, והשלולית שמתמלאת במגרש הסמוך בכל חורף, מצמיחה צפרדעים ומתייבשת בקיץ. איזה אלוהים נזקק לשלוליות. לכן לקבוע שאינו מוביל לכלום, שאילו כן, אמור להיות קטן מאוד האלוהים הזה, לא גדול מצפרדע. וריחמתי עליו (נזכר מירון), על כולם. קמים בבוקר לעוד יום מעונן של חיים, עד שיבוא הסוף הגואל, וכל ההנאות הן רק טעימות בדרך, והסבל הוא המחיר.

מחיר של מה.

גם אלוהים, אמר בתשובה לשאלה שלא הושמעה, נער שרת בבית חרושת לייצור נעליים.

העיניים הביטו בו, חיכו. לכן הסביר שנעליים או גופיות. משהו שילבשו אנשים שלא שואלים יותר מדי, חיים סתם, זאת אומרת, כמו המים.

בוקר

איש זקן מקיץ משנת לילו כשעוד אפל העולם, ושום רמז לקרבתו של בוקר חדש, שום סימן. רוח מייבבת מעבר לתריס, או שמא תנים, מתנים בדידותם בחברותא. הוא מתנשם עמוקות, מחפש מחסה בשמיכת החורף הרכה, מהדק תחתיו שלא יחדור הקור, ומתכווץ על צידו כתינוק ברחם. ברכיו חותרות לשווא במעלה בטנו להידחק אל חזהו, גמישות שהייתה בהישג ידו לפני שנים וכבר ממנו והלאה. כאב עצמות דוקרני אי שם בתחתית הגב דוחק בו להפוך תנוחה, תודה לאל, אין זה חודו של קלשון.

הוא מחייך, הנה, כך טוב בהרבה. עכשיו שנרגע, הוא בוחן את מקומו, מנסה להבין לאן נקלע. זה עתה מילט עצמו ממבוך דחוס לשכות ומשרדים על מנת לא לשוב לעולם. צעירים פרועי שיער ומרושלי לבוש חיטטו במגירות, או הרקידו אצבעות זריזות על מקשי מחשבים לקצב המנון גדודי בודיוני הדוהרים לקרב. איש מהם לא נתן דעתו על הגבר הקשיש שנע ביניהם, שולף קלסרים מאובקים ומחטט בכובד ראש במסמכים. ניכר שלא יידעוהו. עליו להיראות טרוד, לרשום הערות ותאריכים ולשוב לדפדף אגב קימוט גבות. כביכול בן בית השקוע בעבודתו. חלילה שיתמהו על נוכחותו, ישאלו מי האדון, ואיך בכלל הניחוהו להיכנס, אולי להזעיק את השוערים.

מי עוד היה שם, מנהל המדור ברוש, איש מנופח, ששאג כינוי מעליב ונפנף לעברו בהתגרות קונדסית בטרם נעלם מאחורי סורגי לשכתו. המזכירות שלו, הרהר מירון, שתיים, גבוהות עקב וחזה, ותמיד בלבוש שמכסה טפח. הלז בלי ספק מודע לאי הארכת חוזהו, או שמא בכלל מעשה ידיו. נמנע מלחתום על טופס ההארכה, וחסיד האומות מהגזברות ששו לחדול לשלם. אפילו לא המתינו לסוף לחודש, ידעו שלא הטיפוס שיפתח במאבק. גם לשולה טרם סיפר, עלולה ללקות בליבה למשמע החדשה, וסדרת רטינות על המדבר טוב ונאה לבדואים, לא לבני תרבות. האבק הזה חונק את ריאותיה, לא מפסיקה להשתעל, והקור בעצמות אפילו בלילות הקיץ. גברבר נמוך ונמרץ שצץ בדלת דחקו בגבו בחוסר נימוס, תוך שכובש את שולחן הכתיבה בהבעת אדנות.

פרשים קוזקים דוהרים לקרב.

מאימתי משמיעים מוסיקה בקומות המשרדים.

מוטב יעמיד פנים שסיים וייצא לשוטט בחדרים אחרים. עדיף בארכיב, שם התקינו לאחרונה מערכת אחסון מתוחכמת הנעה על מסילות. חסכונית אומנם במקום, אך בלתי נוחה לחיטוט שקט, אינך זוכר כל דבר איפה מונח. מסתבר ששוב אין מבקשים למשש מסמכי מקור, דיים בהצצה על מסך המחשב, מהיר יותר וגם לא מטנף באבק. קצרי רוח, שענתם דוחקת, ולא איכפת אם מנוסחות השאלות, אם ראויות התשובות, אצים רצים. לכן מפריע, כן אתה, עם משפטיך המייגעים וסימני השאלה שקוטעים כל פיסקה. מסתחרר היקום.

מקצה הפרוזדור מישהו קרא מירקין, ובקול בוטח דרש בשלומו. היו לו פני ציפור חדת מקור, ונראה שכבר פגש בו בעבר, אבל היכן. אולי בהרמת כוסית שזימן המנכ"ל, או בקבלת פנים לאורח רם מעלה מרפובליקה אפריקנית. כריכי ביצים, ניזכר מירון, ולחמניות ממולאות סלט תולעים צהבהב שהטיסו במיוחד. גם את הלעיסה בפה פעור, מטפטף תשפוכת לחה על עניבתו הצעקנית. אל אלוהים, זה צביקי אייזנר, איך לא זיהה. מה לידידי בביתי, והרי אמרו שבאמריקה. ערבבת עם אחי, עם יוייליק, גיחך צביקי, הוא שם, מפיק מחזות זמר, ואני מעתה אחראי על האגף המשפטי. כלל לא קישרתי, התנצל מירון, אמנם שמע על דבר המינוי החשוב, גם דיבורים בשבח הזוכה, אך משום מה לא חיבר. מפני שעיברת את שמו, הרגיע צביקי, ועתה ברזילי, עורך דין ונוטריון, וברזילי גם אחיו. רק אמם התעקשה להישאר אייזנר כמקודם, לשמר את זכר האב.

זכר.

כן, הרי מת, והפעם סופית, אולי עם סיוע מצד העכבישה השמנה, אמו יולדתו, שהיום מתהדרת בשם הכפול אייזנר- אידלמן. כן, לכדה ברשתה את הטרזון ההולל שהיה משאת נפשה משנים, האם לא ידעת. תכף כשאשפזו את ברכה אידלמן במוסד הפסיכיאטרי. סמיכות חשודה, אבל לך תוכיח, מת מת. צביקי קרץ בעליזות. המכוערת תשמח לשמוע שפגשתי בך, תמיד הזכירה את העכברון שהנחת לפני הדלת של העיראקים.

היא זו שהניחה.

וקרץ, לא כך לדעתה, אבל מה איכפת. שנים כה רבות והנה שבנו והתלכדנו, אתה וסשקה ובקה, חסרה רק ערימת החול.

סשקה.

מדלת צדדית בכובע בוקרים הגיח המנהל ברוש, תוך שמשלח הוראות להודיע שכבר בדרך, יגיע תוך דקות. בחולפו על פניהם שיגר עצה ליצנית לצביקי להיות זהיר במה שמאכילו זולל הניירות הזה, פלג מירון. עוד תכיר ותדע שמגדולי הנברנים. וכבר נעלם במדרגות.

בערבות הדנייפר דוהרים סוסים, פיזם ברוש.

עכבר ניירות כינה אותו.

אמרת סשקה.

כמובן. הרי כאן בכניסה לבניין, תחטט בתיקי המוזמנים ורושם במחברת. חבל, חבל שכך עלתה לו, אבל אולי עכשיו ישוב ויתעשת, עכשיו ששוב יחד הצמד חמד.

ולנוכח מבע התימהון על פני מירון הוא מתריס, גם זאת אינך יודע, חזרה אליו הנפקנית, לא בטרם בדקה את כולנו. (עוד קריצה בעיניו). היא הממונה היום על תיק פנורמה.

מה טיב הפרויקט בעל השם הצורם. מתאים לעסקי בורסה או מקרקעין. הפכו לספסרי נדל"ן המוסדות הלאומיים, התמלאו משפטנים מעונבים ויועצי השקעות. היום כל דרדק עורך דין, מקפיד להקדים את התואר לשמו. גם הבן זב החוטם של אבוטבול מהצרכנייה, גם עדה לשצ'יק, גם המזכירונת הדקיקה של דוקטור פיקרסקי.

כלל לא זיהה את שמה כשטלפנה, בגלל רעש הטרקטורים שבמלוא העוצמה. מה עושים אלה באמצע הלילה. הלו, הלו. קול צוהל משפופרת הטלפון. מה שלומך דוקטור מירון, זאת פלה, האם זוכר, ממשרדו של פרופסור פיקרסקי, כן המעצבנת שגרמה לך תאונת הדרכים. אי אפשר שפרחה מזיכרוניך. למה צלצלה, להזמינו לטקס חלוקת התארים שעתיד להתקיים בראש השנה לאילנות, ולא תאמין איפה, בכפר שהוא שאנשיו שימשו לחקירותיך. רעיון מקורי שלה, שהצליחה לשכנע את הנהלת הפקולטה. יגיעו כולם, סגל ההוראה ותלמידי השנתון המסיים, יחד עם אורחיהם, וכמובן תושבי המקום. כבר נחתם הסכם עם המוסד להתיישבות שבאחריותו החלק הארגוני, הכיבוד, צניעות הלבוש (מפני שאמור להתקיים באוהל הנידה). התקשרה כדי להבטיח את נוכחותו, הן לא ייתכן בלעדיו. אכן, סיימה ללמוד בשעה טובה, משפטים כמובן, מה לומדים בימינו. חלילה לו להעדר, הוא שחשף את הקהילה הצבעונית. יהיה כמובן גם הבוס לשעבר, הפרופסור, אבל הפעם על תקן בעלה. מה פירוש לא שמעת, מה קרה לזיכרוניך, הרי יחד השתוללנו על רחבת הריקודים.

ושאגה צוהלת, נואף בן נואף שכמוך.

צריכה את שם הכפר שמשום מה פרח ממוחה, ונחוץ כדי להדפיסו בהזמנות.

הכפר ההוא.

ניסה להעלות את שמו, לא יתכן ששכח, משהו מהתנ"ך ומתקשר לעבודת האדמה, לעולם הצומח. במהירות החל למנות, אלון, ברוש, גפן, שקד. לא, לא אחד מאלה. רחש עצבני בקע משפופרת הטלפון, כינוי מגונה מלווה בנהמה של קוצר רוח שנועד כנראה לאוזן אחרת, ובעקבותיו דממה, ניתקה המנוולת.

עליו להודות בפני שולה שדי, החליט לסיים את תפקידו. לא, לא יוזמה מגבוה, כולה שלו, ואל תפצירי לשקול שנית, כבר הודיע לאחראים. אדם חייב לדעת לפרוש בעודו במיטבו. אם תזדקקו לעצתי יודעים היכן תמצאוני, ואנא בלא מסיבת פרידה, רק זאת הוא חסר. צביקי עלול לגרור את אמו, ובקה עוד תפתיעו, תופיע בחברת בעלה המחודש ותצהל בעליצות פרועה: את היא שולה, ממש כך הצטיירת בדמיוני, ורק הקמטים סביב הפה שניתן להסיר בקלות. תשמח להמליץ לה על בעל מקצוע משובח. האם סיפר לך חתן שמחתנו המתוק על ידידות רבת השנים, נשמות תאומות. עדיין צרורים אצלי מכתביו. אמת, מיטיב לכתוב, אבל לא רק, לא רק, חה חה חה.

ציון שלוש, תכריז ואניק הצעירה, ושלוש גם לצביקי. החמש שמור לאחד והיחיד, אחיו יוייליק.

חה חה חה.

תוך שעוטף פניו בהבעה דאוגה להיראות כמי שאצה דרכו ועלול לאחר חלילה, הוא נחפו אל שערי הבניין. אינם מעלים בדעתם ששוב לא יראוהו, ידידו שומרי הפתח, סבורים בוודאי שיוצא אל אחד המשרדים הסמוכים, לכן מתעלמים מעוון אי החתמת הכרטיס. מבט זהיר אל הדמות שבנתיב הנכנסים, אכן ששקה, בלי ספק, במדי שרד סגולים המפארים אנשי ביטחון. לכן לחלוף בזריזות והישר אל המכונית. היכן החנה אותה.

רחב ידיים מגרש החנייה. עלול אדם להשחית שעות בחיפושים אם לא יחרוט במוחו סימנים שיוליכוהו לחלקה המתבקשת. עליו להתאמץ להיזכר, אולי באמצעות שחזור תמונות הבוקר, להיכן פנה כשהגיע,

ואם לא עצר בצד הכביש הראשי, או בתחתית גן הוורדים. לעיתים נוהג לסטות מדרכו כדי לבלות שעה קלה עם פקיד זה או אחר מבין ותיקי מינהל המקרקעין. אלה לעולם אין שעתם דוחקת ותמיד שמחים לקראתו, מזמינים לקפה וביסקוויטים. לא, אינו נזכר, חלל ריק כל פרק הבוקר, נמחה כאילו לא היה. תחושה מפחידה. האם לא מתופעות הזקנה, מחלת הקשישים ששמה הוטח בו מקו הטלפון על ידי המזכירונת ההיא, עו"ד פלה פיקרסקי.

גבר שמראהו כגנן מגרף עשבי בר לערימה, ואותה אל מריצה המוצבת על השביל וחוסמת את דרכו. עם כל הכבוד, זהו מסלול להולכי רגל, לכן בבקשה להזיז מעט הצידה. במקום לציית, מניף החצוף את הקלשון בתנועה תוקפנית. זינוק מבוהל לאחור, מאמץ להימלט. משהו חד ננעץ בגבו. מירון מזדקף, פוקח עיניו להתעורר מחלום רע.

לאן היטלטל בשנתו. הרי כבר שנים שפרש לגמלאות, ולדעת שולה, בעיתוי הנכון. מוסד שפעל לאורך שנים מתוך צריפי עץ ועתה טרוד בהקמת היכל משרדים, אות שהסתיים תפקידו. ואיך פרח מראשו שם הכפר נטע ארז שאמור היה לעטר את כריכת ספרו. מה טמון שם בתוך קפלי המוח, צף ועולה בשנתך כפעולת התעללות מייסרת. אדון מירון שב והניח ראשו על הכר. עדיין לילה, שעות שנועדו למנוחה, ולמה הוא מיטלטל כנרדף. אתמול נטמן כפי הנראה חבר ילדות חיור שבאופן מוזר שב והשתרבו אל תוך חייו עד ששקל להשתתף בהלווייתו. לא האריך בהתלבטויות. טרחה באורך מאה וחמישים קילומטרים לכל צד, עם פקקי תנועה ובעיית חנייה, ובנוסף הטקס עצמו שבפירוש מייגע. במודעת האבל חסרו גם פרטים לגבי המקום והמועד, וכדי לבררם נתבקשה טרחה נוספת. אין לשער שעדיין חיה הזקנה, גברת ואניק, ואפילו כן, ספק אם שרויה בביתה. מה עשוי להיות מניין שנותיה לעת הזאת, לפחות תשעים, וכבר כמעט עשרים שנה מאז צפה בה חדלת אונים בכיסאה המתנייע. אפשר גם שכלל אין מדובר בהלוויה. יש התורמים את גופם למדע או בפשטות שורפים בלא שום טקסיות. ושולה קטעה את לבטיו ופסקה נחרצות שממש אינו חייב, איש לא יחוש בחסרונו, וגם לחשבון הדלק לא יימצאו שותפים. יותר מעשרים ליטר, חישובה במהירות, ומה על שאר ההוצאות, הבלאי וטיפול המוסך, לכן לשם מה.

איך חדרת להרהורי, תמה מירון. (לא יחוש איש בחסרונו, כך בפירוש, והאם זהו פשר החלום שלפני דקה נחלץ ממנו. היכן ראה תלויות על הקיר, תמונות ראשי המשרד לדורותיהם. כן, בפרוזדור המוליך אל לשכת השר. הנה אפוא משאת הנפש ותחושת הסיפוק, ההוכחה שהותרת זכר. לצחוק לכל אותן פירמידות שבונים, הניצחונות והכיבושים שיזכו בכמה שורות בספר ההיסטוריה. יחפרו הארכיאולוגים, יחשפו שלד מעוות צורה ויכריזו: תות אנך אמון, וזה הרי עפר ואפר, ולחוש מסוגל פחות מקשיש סנילי שאינו מזהה את ילדיו.

סנילי, כינתה פלה.

לאות אופפת את גופו, אינו מבקש אלא לנוח, לרחף לקצב שירת תנים רחוקה. רוח נושבת על פני המים ונמים המלאכים, או שמא מלחים. מהיכן צצו.

דוגית שטה, מפרשיה שניים, שרה שולה, מנענעת את עגלת התינוק, תינוקת היא המייבבת.

ילדה טובה, שיבח מירון, חרישית גם כשבוכה, ושולה נענעה בראשה שדווקא מזה מודאגת, מהשקט שלה. משהו אינו כשורה בילדה הזאת, סבורה שולה.

רוח נושבת על פני המים, ילד פוסע על החוף דומם.
במה הגה. האם יתכן שבמאומה. לאחרונה חוזרים אצלו המרווחים הללו, קטעים מתים שאולי הפסקות
ברצף פעילות המוח. מה היה קורה אילו פנתה אליו שולה בדיוק כששרוי באחד מהם, הייתה בטוחה שמת,
ומה אם חלילה בעת נהיגה על הכביש.

עניין רע.

הבוקר סועדים היו את ארוחתם והעסיק אותה סיפור ביקוריו אצל האיש ממודעת האבל. צירופי מקרים
תמוהים שמעוררים פקפוק באמינותם. קודם פגישה בכנס רחוק בהרצלייה (נדמה לה שאכן מהדהד משהו
בערפל זיכרונה שכבר אינו חד כמקודם, מלא סתימות כמו צינור חלוד). אחר כך עם הפרופסור בן הדוד.
רק שני אלה (התעקש מירון).

הביטה בו בשאלה. לא חייב לפרט אם אינו מעוניין, אבל אם כן, אנא ממך, לאט ובמשפטים שלמים. כבר
מזמן מוטרדת מצורת התבטאותו שהפכה בלתי נסבלת, קוטע וכנראה משלים במחשבתו, ועליה להתייגע
בפענוח או להעמיד פנים שהבינה. נזהרה מלהעיר לו שמא תגרום מבוכה, כשם שנבוך כששוכח לסגור את
הברז בחצר או להוריד את המים בשירותים. כן, לפעמים שוכח.

(התנור דולק ודולק ובכל זאת קר הבית).

לא הצליחה להבין מה חיפש שם, אצל הידיד הזה, אם הולם התואר ידיד. הרי לא עשה את כל הדרך
הארוכה סתם כך, לשם פגישה נוסטלגית. אפילו פעמיים. נדמה לה שכך סיפר זה עתה.

תחבה את המזלג בסלט הירקות ובוהירות הולכתו עמוס אל פיה. מסתבר שהיו סודות ששמר לעצמו. אדם
משכים בבוקר ונוסע עד מרכז הארץ, יודע שמתפרש כשגרת עבודה, ישיבות, דיונים, התייעצויות. לא
רבי עניין בעיניה ואינו חייב בדיווח, אף פעם לא הכבירה שאלות. אבל לא העלתה בדעתה שמסתיר
דברים במכוון. עכשיו כבר חסרי השיבות, אבל אם מבקש לחשוף, אוזנה קשבת.

(כשהיא כועסת מתחזקת רעידת ידיה).

עטוף בשמיכת החורף עד מעל לראשו, משמע לבד עם עצמו, הוא בוחן את השתלשלות הדברים. מודעת
האבל עם השם הזה אלכסנדר, שלא זכור לה שעלה אי פעם בשיחותיהם. אבל כן את הדוקטור הצעיר
שהסתבר שנכד של שכנה כלשהי, ועכשיו צץ בראשה גם סיפור, משהו על הנצחת מישהי שנהרגה
במלחמה. בלבול שם ומין שכיום לא היה מעורר שום תמיהה, הרי כולם מור ויובל ועמית, זכרים ונקבות.
אתה רואה מודעה, אור ודרור נישאים, ואי אפשר לדעת אם סתם, או שמא מאלה המתרוננים שמתעקשים
לעשות את תהלוכות ההוללות שלהם דווקא בבירה.

ניסה להסתתר מאחורי דרך התבטאותה. לא סתם נהרגה, נפלה בקרבות על הגנת ירושלים, וגם לא סתם
מישהי אלא נערה מחוננת, ערכית, ומהתמונה שעל שולחן הדוקטור, גם נאה מאוד.

כולם יפים בתמונות.

מצ'כיה, הדגיש כדי להוכיח, הללו יפות במיוחד.

שולה התנצלה, לא התכוונה לזלזל, חיטטה בעליית הגג (הצביעה על מצחה) ומה שעלה, ולא צף שום
אלכסנדר או ששקה, בטוחה שהייתה זוכרת. אבל כן השם בקה, אותה ממגירה אחרת. האם לא שמה של
מי ששלחה איזה מכתב והזדרזת להמעית בערכו.

ממש חטפת מידיי.

הגיחוך שלה (הרהר, וחש שמסמיק גם עתה, כאן בחשכת השמיכה). איך השתטה לשמור את צרור מכתביה בתוך הערימה שהחזיר הביתה כשהסתיימו עסקיו. חלילה שיתפרש כחיטוט (הדגישה בהבעה נעלבת), ניסתה להכניס מעט סדר באצטבאות, ונמשכו עיניה אל זה התיק בגלל ממדיו הגדולים והמעט שבתוכו, אולי לצרף אל קלסר אחר. לא, לא עלה בדעתה לחקור אם יעד לנסיעות במסווה עבודה, או סתם השתפכות של בני שש עשרה.

עד לאמריקה לא נסע. לפחות בזאת משוכנעת.

למה השתטה לשמור את הפסולת הזו שמעולם לא שב להציץ בה.

עכבר ניירות, כינה אותו ברוש.

מחצייה האחר של המיטה הזוגית עלתה אוושת נשימה, כמין שריקה קלילה, שלווה. מסתבר שסתם קנטור לשם שעשוע, לא ממש מדיד את שנתה. אבל דווקא אותו מטריד. איך יפרש לעצמו (כן, לעצמו), את הנסיעות ההן, ממש כמוכה אמוק, שבוי ביצר בלתי נשלט. הרי את הסיפור המגונה שנפלט לו לסשקה (אין ספק, נפלט) יכול היה לשער הרבה לפני שהושמע. מה היה זה אפוא, שמחה לאיד, ענישה עצמית, ניסיון הזדככות באמצעות טבילה ברפש. היצר הרע הוא הוא שמשכו לשם, אל הזקנה החולה והנער הרזה שהפך לאיש ערירי, דק וכחוש, עם פני ילד עדינות. לנעוץ שיניים בבשר העוף המפרפר, ניזכר פתאום, כך היא שרשרת המזון בטבע. ובתשוקה שאינה בת כיבוש שלח יד לעורר את הרובצת לצדו, חייבת לשמוע.

(עדיין לילה, גנחה שולה, הופכת עצמה אל קיר להמשיך בשנתה).

יכול לסמן טעויות, לא להשיב על השאלה האמיתית.

ערש הזווי היא בוודאי המקום להביט לאחור. לכן לשער שגם ששקה, אם אכן היה מוטל עליה, ומוחו עדיין עמו. איש נבון, לכן בוודאי תהה אף הוא לשם מה, אחד בתוך המון, עם התחלה וסוף וכל שבאמצע שנמחק ממילא. כמו חרק או חתול אשפתות, הרהר מירון, ורק שהללו פטורים מחשבונות נפש. אתמול השווה לתאונת דרכים, או למחלה משונה הנוחתת בלא התראה, לא מותירה שום טעם להמשיך, ושולה העירה שרבים מתגברים על תחלואים קשים יותר. בימינו, טענה, נרפאים גם מסרטן, ואת חברך, לא מבינה כלל. איש צעיר ונאה (על פי עדותך, הרי לא ראתה), ומקצוע נכבד. אז מתייסרים חודש וחודשיים, אפילו שנה, ומוצאים אהבה אחרת. לשם מה קיימים כל הפסיכולוגים והפסיכיאטרים וזריחות שמש ופרחים ושפע נערות בכל צבעי הקשת. לא מצליחה להבין.

לא רוצה להבין.

שולה השוותה לאמונה באלוהים של שרה השכנה, לא משכנע, אבל שיהיה.

ארוז בשמיכה הניע את ידו בתנועת ביטול, כמה שיסביר, זו אף פעם לא תבין. בתוך כך חבט קלות בגוש העטוף שלצידו, נבהל שמא עורר את הישנה שלרגע נאלם רחש נשימתה. לא, לא נעורה.

משחק הזמן (הרהר מירון, שוב הזמן הארוך הזה), שמטפטף לאט לאט, עד שכבר בגובה נחיריך, לא לבלוע ולא להיחנק. הדרך של אנשים לתרץ כל מה שלא מובן. מדוע נשארת עם בעלך האלים ולא הסתלקת מיד עם המכה הראשונה, מדוע לא ריססת את חלקת האפרסמונים תכף כשהבחנת בסימנים ראשונים של אקריות. גם אליו עצמו, איך נותרו ניירותיו בערימות, לא הושלמה עריכתם ולא הפכו

לספר. אולי מחר, רק יסיים את הדו"ח השנתי, רק ייפטר הסכסוך בכפר אלף ואחר כך בכפר בית. לדחות שוב ושוב עד שידעיה בעיתון על אישה שנרצחה, עד שהוכתם כל הפרי על העצים והפך בלתי ראוי, עד שנותרת בחלל הריק, ששקה, גבר מזדקן עם אם נכה, למשוך הלאה עד שיסתיים. אתמול, או בעצם שלשום.

האם מתחברת לסיפור גם פטירתו של אדון ואניק. להודות שאינו יודע.

פסקי זמן, כזמן עצמו, המצאת אנשים. והדוגמה, ההם שאכלס בניירותיו, דרי הכפר שהוא ששוב פרח לו שמו. אם לא קיים זמן, אין מאבדים דבר, ויכול להתעורר בכל מקום שרוצה, אל תוך כל פרק שמתחשק. את זה ניסה לבאר לשולה, ולא התקשה להבחין במבע הדאוג בעיניה. החשש שהתבלבלה דעתו. מוטב לו לא לנסות שוב.

(לי אין חלומות, אמרה שולה, לא זוכרת שהיו).

האב ואניק טיפס במדרגות כבכל יום בחמש. אל האישה הנאה שהמתינה בבית עם הבן, פרי אהבתם. כתמיד נתקל בדרכו בבן השכנים, וברכו בקול נעים, תרבותי. שלום דוקטור מירון, שלום לאדון המהנדס. מלבד מילות הברכה לא שמע דיבור נוסף מפיו, והתהייה אם קיימים דיבורים בעולם שרועשות מכונות אריגה, כי הרי בענף הטקסטיל. אולי שפה שלא צריכה מיתרי קול ולא אוזניים. כשחגגו לפלג את הבר-מצווה וסרו השכנים לברך, איחלה גברת ואניק להוריו הרבה נחת, ואדון ואניק הושיט חבילה בנייר עטיפה חום והסתפק בהנהון מחויך, כזה שמצרף לברכות אשתו. חדר האירוח המה מדודים ודודות ושפעת ילדיהם, לכן סרבו בנימוס לשבת אל השולחן ורק טעמו בזהירות משיירי עוגת הלקח שאפתה אימו, אוחזים בעדינות בקצות האצבעות (לא היו מזלגות, ניזכר, ורק סכין לפריסה. מתי החלו אנשים לאכול בסכין ומזלג). כשנפתחו המתנות התגלתה יריעת בד ירקרק שבעזרת החייט השכונתי הפכה למין חליפה, זוג מכנסיים קצרים וז'קט שקראו בטלדרס. בשאר העטיפות היו כצפוי ספרים. אחר כך חזר העולם למסלולו ושוב נראה השכן עושה את דרכו בשעה הקבועה בדיוקנות מעוררת השתאות. אחד שידע לקבל את העולם בשלווה, בכל זאת עורר תמיהה החתך הטרי שפתאום חצה את לחיו. מעשה ידי הרוצחים, אמר צביקי, הפועלים הפלסטינים. אתה תן להם פרנסה והם ישיבו בסכינים. לא כולם, התווכחה גברת אייזנר ממדרגות דירתה, הרוב מבקשים שקט ולהביא לחם לביתם. לא ספרת, אימא, התעקש צביקי, ודי באחד כדי להרוג, אם לא הפעם אז בפעם הבאה. הרי כבר בעלת ניסיון משפחת ואניק, ועוד את זו שביקשתי לעצמי, היפה מכולן, נועם. מפינת הקקטוסים זקפה ראש הזקנה פיקרסקי למחות ששום דמיון, כי הרי במלחמה ובכדור רובה. אילו ניתנה לי לא הייתה מתה, התעקש צביקי, וגברת פיקרסקי השיבה שטיעון בלתי אפשרי כיוון שכבר מיועדת למירקין הבן, היחיד הראוי לה. מפני שנחותים בעיניכם, התנפלה גברת אייזנר, מסתכלים עלינו כאילו לא יהודים.

סבא שלי היה רב, הכריז צביקי, ואתם מה, חבורה מעוותת, ובנוסף הספיחים שבחצר השכנה. כאילו אין יודעים מיהו אביה של המפגרת השמנה, גם של האחרת. אדרבה, קום והכחש. אני, תנצל השכנה שרה, בזמן שישן על הספסל בצל האזדרכת. אפילו נאמין לך, אינו פוטר מדמי מזונות, יתעקש עורך הדין. היה עליו לשוב אל מרתה. היא היא הסיבה לנסיעותיו, ולא איכפת אם בסתירה לסדר האירועים. הנה מה שנכון היה לו לעשות כשהסתלקה שולה. לשוב אל אותה סמטה יפואית לחפש עד שימצא ולהביאה לכאן.

מקום טוב לחיות יחד, ואין צורך שתטרחי למחייטיך, די לנו במשכורת. האינם נפלאים בעיניך שלווה הבית והגן והנופים הזהובים. הייתה מתיידדת עם השכנה ויחד מבלות תחת שמש הבוקר. עליך ללדת לו ילד, הייתה לוחשת לה שרה, אחד שיישאר כאן אתכם, לא ינטוש.

דק איברים ועדין פנים, ילדון יהודי שכאילו נשלף מתמונת הגטו של ורשה, פוסע בידים מורמות מול הקלגס הגרמני ובעיניו אימה. ילדי, קוראת לו מרתה, בני האמיץ, אל פחד, אמך כאן לידך. והרי שולה היא האם, יכולים להעיד כולם, גם רשום בתעודות, שם פרטי: בן, המשפחה: מירון, ושם האם שולמית. נא לבדוק. אישה שאינה צוחקת, מרתה, לא לימדוה הוריה לצחוק. בשקט נוטלת את התעודה הכחולה ופורסת לעיניי כל. אדרבה, קראו את הכתוב, הגיעה העת לחשוף לציבור (אם אין מראה הילד משכנע דיו). היא אימו, הכריז השופט שלמה. מחלפותיו יורדות אל כתפיו מתחת לכתר זהוב.

היא אימו, ממלמלים האנשים שנקבצו להאזין לפסק מלכם.

מרתה אווזת ביד בן ודוחפת אל אביו, שלך הוא, האם שכחת, שם על ספסל הגן. מה הפלא שמילט עצמו מבית האישה הזרה, מיעט בביקורים. אבל מעתה ישתנה הכל, נחיה כאן שלושתנו יחד.

נפלא הפתרון שבא לו בהיסח הדעת, למחוק ולהחליף. הנה היא פה מתכרבלת בשמיכתו ובשרה כמו אז חלק וחמים. ישבץ גם בחלומו, במקום ההיא, בקה, במקום ההרפתקה הישנה והמיותרת.

אל תקל בה ראש, הזהיר ששקה, לא אחת שתניח לדחותה בקלות, תפתח עליך פיה ולא תדע היכן להיחבא. יצור חסר אלוהים, לא תירתע משום מעשה, אפילו שקר, אפילו רצח.

גם לי ילד ממנו, תודיע בקה. אומנם ריקה המשבצת המיועדת לשם האב, אבל בימינו ההוכחה די קלה.

האם נרמז הלילה הוא במכתביה. יהיה עליו לבדוק ולהשמיד.

עכבר ניירות, לגלג ההולל ברוש.

עליו לומר לסשקה: תמחק, אין ולא היה, ושום טעם להתייטר. יבוא ויעיד פקיד הקבלה שנמנם ליד הדלפק וכשיצאתי נפנף לשלום. זו ההוכחה, וגם הזמן הרב שחלף.

שום טעם להתייטר, האמן לי.

אבל די, ביקשה הזקנה.

סשקה רכן ללחוש באוזנה. אימא צריכה לשכב לנוח, והראה על השעון, כבר מצלצל זמן רב.

אינך צריך לגרש את האורח, העירה האם.

יוכל לשוב בהזדמנות אחרת.

והרי לא צוין מועד ולא כתובת, סתם דיבור של נימוס שאין מתכוונים באמת. מירון התרומם והחל גורר רגליים אל הדלת, בשקט בשקט.

אולי לא בחוכמה שהזכיר את העיראקים.

אוושת נשימה פילסה דרך מקצה המיטה. תישני תישני, לחש בלי קול. נכון היה אילו נסעתי להלוויה, ולו כדי לשאת דברים ליד הבור, מילות ניחומים עם מוסר השכל. עצה נתתי לו, ולא קיבל, ועכשיו כבר מכוסה בעפר. מהי אותה עצה, נזעק קול מתוך הקהל, כולנו מבקשים לדעת. ואתה אל תענה, במקום זאת בואו נשיר יחד, ברגש, את המנון סוף הדרך.

קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה.

קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה.
כמו רוח, חש מירון, ליטוף העשב. כאילו נשרה חבילה מכתפך ובמקומה תחושת קלילות. רק לא
ברגליים. אלה אחוזות בחול, מתחפרות, מסרבות להוסיף לנוע. אם צווחת דורס לילי שהופתע למראה גוף
צונח לקרקע, כבר לא לאוזניו. הנה היא המנוחה.